BIBLIOTHECĂ PORTATIVĂ.

LXV.

POESII INEDITE.

BUCURESCI.

TYPOGRAPHIA HELIADE ŞI ASOCIATII.

1860.

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTHECĂ PORTATIVĂ.

LXVI

CYCLOPELE TRISTEI FIGURE

TANDALIDA.

poemă heroică.

A doa ediţiŏ

BUCURESCI.
TYPOGRAPHIA HELIADE ŞI ASSOCIAŢI.
1860.

www.dacoromanica.ro

INTRODUCTIO.

—

Este o frakţiъ din emigraţii noloni dela 1830, ce în kontra tьtьlor doringelor Naţiьnii nolone, mai bine ar' vrea sъ se stingъ kь totьl aceastъ naţiъ, de kът sъ i se ameliore soarta ei ſъръ intervenirea aʋestor oameni ekskluſiʋi ce din nъkate mi ei se nьmeskь tot nartit naţional.

Şi intervenţia saь skoţьl lor nь è alta de kът de a smьlge Polonia din mъinele Mьskalilor mi de a o lъà ei în ghiarele lor; restabilъnd din noь vekiьl regim feodal al aʋestei ţъrre, kь nrinʋiniii ei, kь konţii ei, mi aʋestia kь nriʋellegele lor kь seruii mi mojînii lor.

Vorbiam o datъ kь ьnьl dintr'ъnmii la Paris în anьl 1849 mi îmi zîʋea:

«Singьrъ mъntьirea Moldoʋalachiei este de a se annexà la Polonia: mi sъ fim într'o zi kь toţii ьna dьnъ kъm am ſost din ʋekime ne kъnd Polonii aь *stăpânit* nrinʋiniatele ʋoastre nînъ la Olt. — Uite noi amma mi ſъkът o chartъ nьoъ a Poloniei fiitoare,

www.dacoromanica.ro

alle kъria hotare sънt nînъ în Olt; ши *Valachia micä* o dъm Aъstriei.»

«—Foarte modesti sънteці, Domnilor, îi zisei eъ; nъmai historia, kъm se vede n'o ştea kъnoaşteці bine saъ vreці s'o kъnoaşteці mai mult de kât bine. Kând aці stъpânit Dъmneavoastrъ Romъnia nînъ în Olt?

«—Nъ v'am învins în kъtare ши kъtare rând? adaosse ellъ.

«—Şi noi iarъ nъ v'am învins în atâtea ши atâtea rândъri? adaosseі eъ. Moldovenii n'aъ nъs de aъ ărătat kъmpъri ши ânsъши pădъri kъ Poloni? ши пentrъ aceasta nъ nъmai kъ nъ avem nimi o пretenţiъ assъpra Poloniei, ci ши plângem acei timpi de barbarie ши de resbel între nisce ponoli vecini kari de ar' fi trăit în bъnъ vecinătate, nъ ar fi ajъns astăzi în starea în kare sънt.»

«—Te kъnosci kъ esci emigrat! mъ anostrofъ пretenţiosъl Polon.... Noi am jъrat ka în datъ ce vomm rensiingà regatъl Poloniei noastre, al vorei Polonie, cel d'ântâiъ dekret ce và avea a sъskrie regele kare este dejà ши nъmit de noi, cel d'ântâiъ dekrest sъ fiъ ka sъ înkizъ drъmъl la toці emigraţii Poloni, nimi ънъl sъ nъ mai intre în Polonia, toці sъ krane prin strâinătate, afarъ nъmai de ai nostri, din partitъl nostrъ naţional.

«—Mălţъmesk lъi Dъmnezeъ, îi zisei eъ, kъ nъ sънt Polon, kъmi dъnъ kъm sънt ши emigrat, de sigъr aш krănà prin strâinătate, având a face kъ ън partit atât de naţional kà al Dъmneavoastrъ.»

De aш fi zis eъ ne având Polon, ellъ nъ m'a

www.dacoromanica.ro

ʁitat, ɯi m'a dat în bʁlletinʁl sekret al aʌestei frakɣiʁni ka sʦ mʦ fakʦ kʁnoskʁt kʦ sʁnt din aʌei Romʦni ʌe mʦ onnʁn la înkornorarea Romʦniei kʁ Polonia regalʦ.

Aʌeastʦ frakɣiʁne de Poloni avea ne lʁngʦ toate gʁvernele kʦte ʁn agent offiʌios saʁ sekret. Cel kare erà trimis la Konstantinonole se ɯi Tʁrʌì, ajʁnse ɯi naɯʦ, ɯi înʌenʁ a lʁkrà kʁ mʁlɣi din Romʦni, ʌe ɯi ei dʁnʦ modʁl aʌestor Poloni desnotiʌi ɯi ekskl ʁsìvi înʌenʁrʦ dejà a se nʁmì nartit nasional.

Kʦnd se înʌenʁ resbellʁl între Rʁssia ɯi Tʁrʌia la 1853, ɯi kʦnd Franɣa kʁ Engliterra se deʌisserʦ a veni în ajʁtorʁl Tʁrʌiei, se vʦzʁ o enistolʦ anonymʦ kʦtre Imneratorʁl Franʌesilor tynʦritʦ în felʁrite forme, nrin kare se dà nlanʁl ɯi konsiliʁri foarte ferbinɣi Imneratorʁlʁi, arʦtʦnd kʦ nʁ è altʦ mʦntʁire desnre Nord de kʦt de a înfiinɣà kà ʁn Bʁlevard Regatʁl Poloniei, ɯi de a lini ne lʁngʦ aʌest regat Moldova ɯi Ţearra Romʦnʦ nînʦ în Olt.

Skrisoarea erà anonymʦ în adevʦr; ʦnsʦ toatʦ lʁmea sʌià de ʁnde vine; Kanii aʌellei, frakɣiʁni nolonese era aʁtorii ei. Unʁl dintr'ʦnɯii nʁ întʦrziʦ de a veni la Konstantinonole snre a se înɣellege kʁ renegatʁl nolon ʌe devenisse naɯʦ. Prin aʌest renegat fʦkʁ kʁnosʌinɣʦ kʁ Rodin al Romʦniei ʌe erà în relaɣiʦ ɯi amiʌie kʁ aʌesta, ɯi fʦkʁrʦ nakt ka de vor ąjʁtà ɯi Romʦnii de a se anneksà Romʦnia la Polon a fiitoare, kanʁl nartitʁlʁi zis de

www.dacoromanica.ro

sine Național al Romъnilor Rodinadikъ sъ aibъ drept rekomnensъ de a fi nъmit, de fiitorъl Rege al Poloniei Domn saъ gъbernator general al Prinчipatelor.

Firesчe kъ ъn assemenea-цakt nъ prea plъчea Tъrчilor, pentrъ kъ ші Tъrчii vor sъ konserve Prinчipatele tot kъ kъget din kaпъl lokъlъi de a le faчe paшalîkъri. Aша kaпii partitъlъi polones zis de sine naцional kъm ші komplicчii lor Romъni nъ pъtea fi bine vъzъцi de Tъrчi. Renegatъl polon kare tъià tokmeala între Majestatea Sa polonesъ ші între Alteца Sa rodinianъ, (ші ъna ші alta *nafelea* ъnkъ) aчest renegat pe de o parte provokator, pe de alta ellъ ъnsъші dà relaцiъ Tъrчilor de чelle чe se petreчea ші se înkeia între partitъl polones ші între kilipirgii Romъni, ші ast-fel îші fъчea mъnъ bъnъ kъ Tъrчii ka dela paшъ kъ o koadъ sъ ajъngъ kъ dъoъ koade ші mai înkolo.

Vъzъnd kavallerъl Polon чe asпirà la Regatъl Poloniei kъ nъ prea erà bine vъzъt de Tъrчi, ші vъzъnd pe de altъ parte inflъinца ші pъterea Iesъiцilor în Konstantinopole, plekъ de aчi ші se dъsse drept la Roma. Aчi, de ъnde pînъ attъnчi fъsses-se ъnъl din Voltairienii чei mai sordizi, se prefъkъ kъ se pokъieшte ші se înkinъ sпre serviцiъl soчietъцii lъi Loyola, se fъkъ kъ ъn kъvъnt Iesъit dъpъ kъm de mai nainte se fъkъsserъ vre-o doi Romъni чe erà în aчea epochъ în traktaцiъ ші kъrdъшie mare kъ aчeşti polonі pretenцioші.

Lъъnd patenta ші parola d'ordine dela Roma, fъ rekomandat la Beчiь, kъ kondiцiъ de a nъ se

www.dacoromanica.ro

attinge de Galliqia fiitorъl regat, mi dc a se da avestci nъteri Oltenia dъnъ kanъtъl resbellъlъi, nъmai sъ nъ fiъ hostilъ minъnatъlъi nlan al nartitъlъi naqional nolon.

Awà kavallerъl nostrъ errant se întъrnъ la Konstantinonol kъ rekomandaqiъni ka avellea, mi Tъrvii fъrъ nevoiqi de a'l sъfferi, mi a'l lъssà de a formà o legiъne kъ nъme de Polonesi mi kare erà komnъsъ de lenъdъtъrele tътъlor naqiъnilor, kъm mi de kъte-va lenъdъtъre de Romъni ve nivi mai mult nivi mai nъqin nъ erà de kъt tot naqionali kъ lъna în frънte, ъvigъ'i toaka! îi kъnosk Romъnii astъzi, n'avem de ve sъ'i mai nъmim. Şi nrekъm în Romъnia se formà avelle vete de krъviaqi de tot felъl de adъnътъre, assemenea în Tъrvia se formarъ doъ vete de Lъnativi de toate adъnътъrele. In kъmnъl Krъviaqilor în Romъnia vedeai ъn tatъ, mi în kъmnъl Lъnativilor în Tъrvia vedeai ne filiъl. Krъviaqii în Romъnia ninъ a nъ da resbel Tъrvilor, kombътea de moarte ne Romъnii ve n'ar' fi voit sъ înkine qerrele la Mъskali; Lъnativii în Tъrvia, ninъ a da resbel Mъskalilor, kombътea de moarte ne ori-kare romъn ve n'ar fi voit sъ înkine Romъnia la Polonia.

Pe attъnvi darъ se komnъse o noemъ komikoeroikъ, ъn fel de Donkivionadъ kare se nъblikъ ne la 1856; mi kare kъntъ ne erozl avestci aventъre bъrlesvi, ne kavallerъl errant al Poloniei, ve îmi aflъ de skътier ne ъnъl din . . . ghivi, vititorъle kъm il kiamъ.

Bietъl Polon, nentrъ kъ i se skъrgea okii dъnъ

www.dacoromanica.ro

regatъl Poloniei mъrit ui împodobonat ka Moldovalachia, nentrъ kъ ardea de setea ?ea mai devorantъ, fъ nъmit nъoъl Tantal saъ ne Romъnesve Tъndalъ; iar skъtierъl sъъ ?e se zivea Romъn, fъ nъmit Pъkalъ.

Aua noema fъ intitъlatъ *Tantalida* saъ *Tândalä şi Păcalä*, ui nentrъ kъ eroъl noemei erà kior, se mai zisse ui *Cyclopele Tristei Figure*.

Aveastъ noemъ kъzъndъ-ne în mъnъ kà u la alui Romъni noate, kredem kъ ammъ îndatorà ne toui Romъnii ?e nъ sънt de nartitъl Nauional; kъ vommъ îndatorà adikъ vre o 11 millioane de Romъni, afarъ de vre o zeve dъoъ zevi de kъrvitъre ?e lъarъ nauionalitatea romъnъ kъ annalt.

Kaъsa ?e ne îndeamnъ de a dà o nъblivitate avestei noeme este kъ din disgraiъ, ui între Ungъri se aflъ vre o kъui-và nebъni ?e viseazъ de a înkornorà Romъnia kъ fiitoarea Ungariъ ui fъkъrъ ън nakt nъ svis kъ kare henger, snre a realisa nlanъl avesta. Şi o minъne! kъ tot miserabilii aveia din Romъni ?e la 1853 înkinà Romъnia la ianiviarii feodali ui destrъktori ai Poloniei, tot aveia se aflarъ ui astъzi snre a o da nlokon la nerzътorii Ungariei.

Svъntъratъ Romъniъ! kъte mai aъziis ui kъte mai vъzъis kъ okii mei dela 1848 nînъ astъzi!

Komnlote ui korresnondinue mai ъntъis de a stinge toatъ inteligenua ta, ne toui vei mai dilekui ai tъi filii ui de a da nretekst de invasixni vellor din afarъ;

Komnlote anoi ui korresnondinue de a sъnъnne Domniatele Talle sъb natronagixl Aъstriei;

www.dacoromanica.ro

mi vei ve se offeriа de instrъmente la assemenea nlanъri nъ se dà nivi kъm mai jos de *Partit National.*

Mai denarte în strъinътate ne la 1849 eші o idee de a înkinà дъrrele la Englesi, mi tot vei din nartitъl naдional se aflarъ vei mai disnъmi snre a kontraktà o îmnrъmъtare dela Englesi mi a le înkinà дъrrele. Partitъl naдional te vindea la Englesi, dъnъ kъm voisse a te vinde la Aъstriavi, mi norovirea Ta fъ kъ Englesii kalkъlъ mi nъ doresk de kъt nossibilъl.

Veni timnъl resbellъlъi în Orient, mi kanii de attъnvi ai nartitъlъi Tъъ naдional, nъ aflarъ de a favve nakt de kъt kъ aventъrierii Poloniei snre a Te înkinà avestor'a mi a desnъrдi dela koastele Talle Oltenia;

Se aflъ kъte ъn aventъrier în Eъrona ve kaътъ дearrъ fъrъ Domn? nartitъl tъъ naдional aleargъ snre a'i întъmninà noftele, offerindъ-Te de annanagiъ, de momie nъoъlъi aventъrier ve voiesve a'mi fondà o dynastiъ.

Divanъl ad-hoc fъ konvokat snre a sъsдinne mi adъogi drentъrile Talle *ab antiquo*; nъii de vinerъ ve se zisserъ nartit naдional, nъ allergarъ din toate nъrдile de kъt spre a Te diskreditâ în strъinътate, mi a naralysà toate dorinдele Talle; snre a 'дi addъve toate kalamitъдile; snre a desfavve mi velle mai natъrali mi mai antive nodъri de ънiъne ve nrenarà avellami viitor snlendid filiilor Tei; snre a favve o arlekinadъ hidoasъ din nobila Ta limbъ; snre a 'дi

www.dacoromanica.ro

ѕmъlgĕ din rerъnki kredinꙋele; snre a 'ꙋi batjokori religia, ui nrin verge de fer a'ꙋi rъmne ui snarge drentъrile kà vasele Olarъlъi; snre a nъnne Vinixl ui krimele în kanъl tъъ; ui a nъli nrin assъnrire ui kalomnie ori-ce merit, ori-ce kanačitate, ori-ce familliъ istorikъ, ori-ce virtъte. Sventъratъ, ui de trei ori disgraꙋiatъ Romъniъ!

Va sъ dea resbel Rъssia Tъrkiei? Tъ esvi theatrъl ui viktima resbellъlъi. — Voiesce Franꙋa sъ joače kъrꙋi kъ Aъstria? ne tine te nredestinъ d'a fi masъ ne kare aъ sъ dea kъ nъmnъl jъkъtorii. — Va sъ se libereze Italia? ne Tine te nredestinъ snre desnъgъbire nentrъ Lombardo-Veneꙋia. — Voiesce Polonia sъ skimbe stъnъnii? ne Tine nъn okii aventъrierii snre a 'ui întъri nъoxl regat. — Voiesk ъnii sъ sneriъ ne Aъstria nrin nerzъtorii Ungariei? iar ne tine te aflarъ snre a te offeri ka stîln de întъrire avestor aventъrieri; ui tot nъii de vineri, ve îꙋi ъsъrnarъ naꙋionalitatea, tot nartitъl naꙋional devine rъfiani tъtъlor orgielor ui satъrnalelor dinlomatice ъnde toꙋi se îmbatъ din sъngele tъъ.

Noi symnatisъm kъ toate naꙋixnile ui le resnektъm, ui ъnsъui din avest nrinčin sъntem datori a kombatte din toate nъterile ne toꙋi nerzъtorii lor, ne toꙋi aventъrierii lor ambiꙋioui ve le-aъ rъinat ui vor sъ ne rъine ui ne noi îmnrexnъ.

Rъii Poloni aъ fъkъt sъ nearъ Polonia;

Rъii Ungъri aъ fъkъt sъ nearъ Ungaria;

Rъii Franvesi aъ addъs Franꙋa în starea Byzanꙋixlъi.

www.dacoromanica.ro

Rъii Italieni ax naralysat dorinţele Italiei.

Rъii Romъni, sax kъrvitъrele Romъniei ax fъkъt sъ 'ui nearzъ Romъnia atъtea ui atъtea dreptъri ui sъ kazъ ne mъna aventъrierilor ui a filiilor Pъkatъlъi.

Şi toţi rъii la ъn lok din toate naţiънile 'ui ax dat mъna sure nerzarea generalъ, sure sъbjъgarea din nъox a nonolilor.

Rîsъl Dъrerii este mai înfiorъtor de kъt lamentele dolliъlъi. Poetъl Tantalidei rîde urin noema sa komikъ; ia biviъl Satyrei, uifъrъ sъ attingъ nume, bate Felonia, in aventъrierъl Tristei figure, în Tantalъ nolon ui în Pъkalъ Romъn.

Reurodъvem noema avеasta în kollekţia Bibliothevei noastre, kà urodъkţiъ naţionalъ, ka o noemъ originalъ ui nentre stylъl sъx ui nentre romъnismii sъi metrivi ve es din fundъl inimei, ka ъn ţinet al Dъrerii, kà ъn rîs al Disneraţiънii.

Editorul.

1860 Mart. 25

www.dacoromanica.ro

PACALA SI TANDALA

SAU

CAVALERUL şi SCUTIERUL.

1.

Lele Mъsъ kъntъreaцъ,
Mъlt nestriцъ ши fiшneaцъ,
Ce kotoi ши mîце sъte
L'al teъ *miau* remъn kà mъte!
Pъnчiъl kiar, Pъnчiъl ghebos,
Şarivari Pъntekos,
Ůitъ tob'a ши kindia
Şi чimnoiъl ши tinsia,
Gъrъ-kaskъ te askъltъ
Şi învaцъ karte mъltъ;
Kъ esчi ши bъtъtъ 'n minte
Şi kolцaшъ tare 'n dinte:
Prokonseala o ai toatъ
Lъmea 'n deget o faчi roatъ.
Uъte-mъ, mъ fъkъiъ ghem,
Şi te 'nvokъ, ши mi te kiem;
K'am sъ fak o noesie,
Or sъ fie-or sъ nъ fie.

www.dacoromanica.ro

Ka sъ sboare vorb'a 'n lъme
Şi d'al tъъ ші d'al meъ nъme.
Versъl meъ ne romъnesче
Peanlъnъ'l ші 'l dъгъчesче,
Ka sъ fie kà aчellea
Ce mi 'ци svъntъ ka biчiъ nellea:
Am sъ 'ци kъnt ъn Kavaler
Ce nъ s'a mai dat sъb чer.

II.

Vino mai kъrrъnd, o Mъsъ! . . .
Dъnъ nas ші dъnъ bъzъ,
Şi koketele 'ци grimazъri
Te kъnoskъ kъ 'mi faчi la nazъri.
Vino deh, nъ te mai faче;
Kodirea de lok nъ 'mi nlaче. . .
Ce! nъ vrei? — Dъ-te la Drakъl;
Ai kojokъ? — Am ші eъ akъl.
Uite kolea sekъtъrъ,
Şi nочitъ aventъrъ! . . .
Ès o iaъ kъ biniшorъl;
Ea nar' kъ 'ші dъ brînішorъl
La vr'ъn Şoangher saъ vr'ъn Rъs,
Aшà ци ine nasъ 'n sъs!
Lъkrъ mare nar' kъ esчi!
Aшà mi te fъdъlesчi.
D'alde tine noi Romъnii
Kъte kъte ammъ trekъt,
Kà ші rim'a чe-am fъkъt,
Şi kъчiъlla la o narte.
Te sчiъ чine esчi, Leliцъ;
Par' k'ai fi ші tъ Domniцъ!
In Parnas esчi venetikъ,
Prin saloane o kalikъ;
Karakter offiчial
Niчi kъt Archonta *Ziarul*

www.dacoromanica.ro

Vre ъn aer margial
Nivi kà nenea Vinъrarъl
N'ai avъt, nivi vei visà
Nivi vr'o datъ vei nъnà.

III.

Uitъ, kъ ui fъrъ tine
Torn la versъri foarte bine;
Şi katъ sъ fiъ bъne,
Kъvi mie 'mi nlakъ de minъne. . .
Erosl meъ este mare
Kъt nerekie nъ mai are.
Mъre, nъmai deskriindъ'l
Şi frъmos înkondeindъ'l
Trekъ ui eъ la nemъrire
Fъrъ mъltъ tiklъire;
Kъvi de mъlt — vine nъ svie? —
Kъ ui kiar fъrъ tikie
Kъnd te nъi n'ъn model mare
Şi mi 'l skogi de lъmînare,
Nъ e, nъ'i de mъn'a treia,
Este glorie u'aveea;
Şi dator sъnt nъmai mie,
Fъr' à fi dator ui gie.
Eъ kъnd daъ d'ъn *chilipir*
E ne 'ndatъ la kimir.
Glorie de ne salteà;
Kъ vivbъk ui kъ kafeà!
Mъ 'n nebъnesk dъnъ tine;
Kъ esvi ui kъm se kъvine:
Fъrъ nik de ostenealъ
Ai ui bani ui nrokonsealъ.
Eъ kъ tine mъ 'nvoiesk,
Şi d'aea mъ nismъesk
Mài togi margialii mei
Ce kъ togi ka niute lei

www.dacoromanica.ro

Kъ sъngele че-аъ vъrsat
Şi Broштenii аъ lъat.

IV.

O voi, че vъ adъnaţi,
Ce 'nnotaţi ши vъ skъldaţi,
— Kъte-o daiъ vъ 'nnekaţi —
In Dъnъrea sъveranъ,
Dъmboviţ'a dolofanъ,
Kъm ши 'n archon banъl Olt
Şi 'n marele Vornik Argeш,
Şi 'n vel Logofetъl Rômnik,
Şi 'n nandъrъl meъ de Jiiъ,
Şi nolkovnikъl Bъzeъ,
Ce se 'nbaiъ tot mereъ,
Şi varsъ kà ъn Mъskal
In kъt treче neste mal;
Voi din Rъmnikъl-sъrat
Ce kazavi aţi botezat,
Naш de mъk lъi Sovarof
Barḑii lъi Trandafirof;
Argeшeni, Kъmпъlъngeni;
Voi livenţii mei Olteni —
Strъnepoţi de Roшiori,
De Fъstaш ши Verziшori;
Voi, Bъdiţъ Moldoveni,
Skъmпii mei Bassarabeni,
Ai Siretъlъi konii,
Kъllъraш de bidivii,
Moшoroiъ че vъ kъlkaţi
Şi *Movilà* vъ skъlaţi —
Bine kъ skъnaiъ de Mъse,
De Leliţe din Parnas,
Kъnd în mante, kъnd în blъse,
Şi de gloab'a de Pegas!

www.dacoromanica.ro

Aid' sъ tragem din vioarъ
Ka momii d'o dinioarъ,
Sъ 'ntindem ne romъnie
A koardъ de Istorie.
Voi agi fost Mъsele melle,
Voi kondъkъtoare stelle.

V.

Ia snъnegi kъm îl kiamъ ші vine-i Kavallerъl
Ce tallia, figъr'a ші ъnsъші kъrsierъl
In toate ne rekiamъ n'erοъl îmnlinit
Al Manviei velebre leit ші tiklъit?
Ce sfidъ mъngii, kodrii, ші mъrile sъrate
Ce 'n kan 'ші a lъat lъmea ші vъile strъbate;
Ce din Paris la London, din London la Stambъl,
Şi din Stambъl la Rom'a de intrige sъtъl
Aleargъ kъ kredingъ, tъrbat de sakrъ sete
Sъ ia nъtere nъoъ, sъ dea ne togi ne bete;
Ş'annare 'n Romъnia, ші fъrъ frъъ în bot
A Dъnъre o treve kъ Albъl seъ — nъ 'n not —
Ci drent ne nod de vasse ve noate sъ 'mi-gi kъlve
Tot ne ъrekiea aea Mъskal ші Tъrtъ-Dъlve?
Cin' vine-i Kavallerъl ve fъrъ frъъ în bot
A Dъnъre o treve kъ Albъl seъ —nъ 'n not —
Sъ 'l vazъ ші Romъnii ші togi sъ mi se mire
De ve-a sъ dea dintr'ъnsъl ші de smeeaska'i fire?

VI.

Invan, kъ nъme n'are. Inkonit, nesvixt
Şi vine, ші se dъve de togi nekъnoskъt.
In kartea anonymъ kъtre Imnerator *)
In littere nestrige e 'nskris nemъritor.

*) La 1854 annъrъ o enistolъ anonymъ kъtre Imneratorъl Franvesilor în kare îi dà konsilix sъ restabile regatъl Poloniei ші sъ'l doteze kъ Moldovalachia.

www.dacoromanica.ro

El dъ konsillie 'nalte la Regi ши la Regine
Şi ылanзri neste ылanзri kъt nз te mai noци цine;
Imnarte, nartea'ши faче, ши kiar kà din senin
Trъsnesче o idee, ши mii altele'i vin.
O geniз, geniз mare! k'зn okiз nзs la fъinъ
Kз altзl la slъninъ!
Prekзm din întзnerek a resъrit lзminъ,
Assemenea din oki'цi че fзlgerъ idei
Es raze de konsilliз че inimi ши de lei
Şi de 'mnъraци riskiarъ snre a lзmii kъnзire
Kз snзz'a n'a ta tзrtъ ш'a Daчii 'mnъrцire.

VII.

Şi voi fъrъ astъmnъr, mari, mivi konsniratori,
De ieri, de azi, de mъine, ши toци чei fiitori,
Aflaци ши kъskaци gзra kъ Prodele 'mi e mare
E komзnist d'aчeia че semeni nз mai are
«Nimica dela mine, al tèu sà fiă-al meu»
E singзra'i devisъ ши singзr Dзmnezeз.
Kз kare 'n revolцii ши ninъ 'n gît s'affзndъ
Kз inima sa ылinъ, kз nзng'a sa rotзndъ,
Şi se revoltъ 'n kontra: a kзi? mъ întrebaци.—
A voastrъ miserabili Poloni че emigraци.
Şi daka tot Ţiganзl îши laзdъ чiokanзl,
De че el sъ nз aibъ nivi drent kъt ши Ţiganзl?
Ba are ши nrea are; ne toци vъ nзne jos,
S'avъntъ, se roteazъ, se 'nfige bъtъios,
Şi dзn' a sa kredinцъ ши lege vъ învinge;
Kъvi...bagъ mъna 'n miere, ши degetзl îши linge,
Şi iarъши o mai bagъ, ши iarъши o mai linge,
Şi tot ne voi deskзlцii vъ 'nfrъnge ши vъ 'nvinge.
Bътaiea el 'ши o faче ne tзrta sa, s'o svigi,
Kanallie че sзnteци, Polleavi afзrisiци.*)
Pe lemne, skîndзri nзtrezi el nз nзne niviorзl,
Azi merge lзmea iste kзnd merge kз vanorзl.

*) Exnressia koteriei ънsзши.

www.dacoromanica.ro

. . . . . .

. . . . . .

Ka kъgetъl akъma el rъnede s'avъntъ
Şi sabia o skoate, ui 'ui faче krъчea *sfîntă*,
Şi 'nkrъkъneazъ Smeъl kъllare ka ne bъц,
Şi ъitъ desmierdare, renaos saъ osnъц,
Şi sъnge romior
Pъsderii din fъior
Viseazъ; ui o nleakъ ka fъlgerъl de tare...
Dar, ъite, o Nanie! kъ stette da 'nkъllare! —
Şi-addъse biet a minte kъ dъnъ legea sà, —
De Domni, de'mnъraцi lege—nъ noate 'nkъllikà,
De nъ và fi 'nainte or tъns, or tîrnъit
Da kavaller în formъ kъ dinlomъ nъmit.

VIII.

Deskallikъ îndatъ; feerika чetate
Sъltanilor o lassъ; ui 'n marea'i nietate
O nleakъ drent la Rom'a kъ totъl renentit
De nrimele'i nъkate; ui ъmil tikъit
Kъшъnъ drent în kas'a ui mystikъ ui sъntъ.
Kъ mъn'a la kъчiъllъ, kъ inim'a înfrъntъ:
«Al meъ general!» ziче, kъtre faimosъl kan
Al negrelor legioane ui rase kочian nan,
«Al meъ general! eakъ sъnt oaiea чea nerdъtъ!
Ci sakra'цi disчinlinъ, nъterea'цi nevъzъtъ
M'a 'ntors la kallea dreantъ; ui Cerbъl n'a dorit
A anelor sorginte nrekъm eъ sъnt tonit
Sъ fiъ sъb askъltare'цi din nъnt ui din чirgъllъ,
Sъ fiъ ne lъngъ tine, mai jos de kъt o nъllъ.
«Voiъ faччe sъ mъ kreazъ tot omъl nъkъtos
«Kъ ast-fel kъm mъ vede de 'nalt ui ъskъчios,
«Tot semne ui nrodige din mine daъ ui sboarъ,
«Minъni tot de avellea kà 'n timni d'o dinioarъ.
«Pъressimi kъ nrofanii; iar kъ ai tъi soldaцi
«Petreчeri, karanvale, kà fraцi adevъraцi!

www.dacoromanica.ro

« Şi snre ɤimirea lɤmii, în ori ӵe zi vóiɤ merge.
« (Sъ ziчem) la konfessъ ӵe kiar mi krimeɯterge,
« Dar — sчii — dɤnъ kanoane, fъr' a mъrtɤrisi,
« Saɤ..ӵe sъ le maï snɤnem? nriчeni fъr' à vorbi.
« Voiɤ faччe kъ krez toate mi ӵelle renosate,
« Şi kъte nɤ krezi singɤr, mi ӵelle 'nkornorate;
« Ňɤ voiɤ lɤà kɤ mine soldaɲi a mъ ɤrmà
« De kъt tot nɤi de Lelle fъkɤɲi a te-askɤltà.
« Relaɲii sъ nɤ skrie de kъt kɤ kredinчioɯii
« Cɤ orbii din systemъ; sъ fɤg de nъkъtoɯii
« Ce skotoчesk sъ sчie mi ei kъte noi sчim,
« Ce 'mi vîrъ mi ei nasɤl în kъte noi dorim.

IX.

« Drent nreɲ l'amea kredinɲъ mi rɤgi mi nrevegiere
« Kommandъ, mi voiɤ faччe, a armelor veghiere
« Ş'anoi dъ'mi lovitɤr'a ӵea nlinъ de myster
« Şi sakra 'ɲi akoladъ de 'ntregɤ'ɲi kavaller.
« Sъ not kiar dɤnъ lege emi la lɤntъ dreantъ,
« Sъ daɤ mi ne la snate mi 'n ӵei ӵe nɤ m'auteantъ.
« Insɤfflъ-mъ kɤ snirtɤl aчellei dibъчii
« Ce 'nfrɤntъ ъnsɤɯi kɤget mi toate kъte sчii.
« Dъ'mi kieiea ӵe deskide mi ӵelle mai sekrete
« Şi faчe nevisibil sъ intri 'n kabinete:
« La Beчiɤ, la Nesselrode, la anglɤl Aberdin,
« Şi nîn' la doktrinarɤl mi naɯa-Saladin,
« Şi ъnsɤɯi nîn' la Magɤl ӵe singɤr azi domnesчe
« În Orient k'o vargъ lɤkratъ englezesчe.
« Kъчi inim'a îmi ӵere mi 'mi ӵere 'nflъkъrat
« Sъ nɤiɤ mi eɤ biet mъn'a n'o treanɲъ de regat.
« Am zis, mi zik o *treanţă*, kъчi toate 's vanitate
« Şi lɤkrɤri trekъtoare venite din nъkate!
« Şi nɤ 'l doresk de alt'a de kъt snre a 'l skъnà
« De kъte eretiчii se ӵeark' a'i insɤfflà,
« De *libertàţi*, mi alte ӵerkъri dievolesчi
« Nɤmite Konstitɤɲii mi sante omenesчi.

www.dacoromanica.ro

« Sure-avеasta îщi voiз verre a talle legioane
« Sъ viiъ sъ aщeze, щi regъl' щi kanoane.
« Sъ kreaskъ a jъnime la jъg a sъfferi
« Kъvi, jъgъl — ve è drentъl — o fave-à se sfinщi,
« Ii taie limbъgia, щi oarbъ kà щi mъtъ
« Din leagъn nîn' la groanъ ne nlakъ-ne fъkъiъ,
« Ne dъ noъ tot bъnъl ne lins'a ve le-o dъm,
« Averi, mowii, viaщъ ne vъntъri ve kъntъm;
« Şi 'n lъme ne înfigem, domnim kъ bъnъ nave
« Legъm, nodъm, щi favem kъm nъ se mai desfave.
« Şi svii nroverbъl nostrъ: «*Astuţul nu è tont,*
« *Si nàtàrèu è justul* — Ce 'mnъnge nъ è bont.»

X.

A zis — щi generalъl щi fiз adevъrat
Mintozzlъi Loyola (velebrъ renosat),
Miratъ-s'a de mintea nii mъlt'a 'nщellenviъne
Eroъlъi щi nrode, în kъt a zis: minъne!
Prekъm o dinioarъ faimozzl Kavaller
Ce nemъri щi Manvia щi kiar ne Skъtier,
Şi ne Cervante ъnsъwi, kъ snadъ fъrъ snadъ
Lъз chirotonirea щi 'ntreaga akkoladъ
Din mъn'a strъlъvitъ avellъi Kastillan
Dibaviз la tirnъire, de щi fъrъ viokan*)
Ce gъrele nrofane zivea kъ vindea gъikъ
Şi veanъ щi lъlelle щi dres de nevъstъikъ,
Saз kъ era ne fagъ зn simnlъ kirviъmar,
Iar bietele nrinvese, зn fel de *barabar;*
Assemenea щ'akъma erozl dъmneavoastrъ
Kъ voiea Dъmnea-voastrъ
Din kan nînъ 'n nivioare fъ konsakrat formal
Celebrъlъi Loyola de fiiз sniritъal,

*) Le daз la зnii Kavalleri щi kъte-và lovitъre de viokan; inigiatorzl lъi Don Kimotte n'avea viokan nrekъm se svie, dar tîrnъia de minъne.

www.dacoromanica.ro

Şi kavaller de ordin sъ lege sъ deslege,
Kъ drent sъ fakъ toate, mi kiar fъrъ-de-lege.
Se zik — Dar vine svie kъ Paladinъl mex
Pъtъ sъ aib' onoarea ve-abià o krezъiъ eъ? —
Se zive kъ l'aveastъ vermonie 'mnortantъ
S'aflarъ kamarier'a mi kiar o gъvernantъ
A Eminengei Salle nrekъm m'ъn nenogel
K'ъn mъk de lъmînare în kin de mъrtъrel.
D'o fi ъn'a kà asta, anoi è lъkrъ mare!
Kъvi ast-fel de onoare nъ è de fiъ-kare:
Kalivii mi deskъlgii nivi morgi n'aъ lъmînъri,
Nekъm de vii sъ aibъ avest fel de traktъri. —
Sъnt lъkrъri mari nromise, mi ferbe veva 'n oallъ
Kъvi ast-fel de nersoane nъ staъ kъ mъna goallъ.

XI.

Snre à lъà narol'a*) la Bevịъ a s'affiuà,
Din Rom'a a nъrvede mi Marea à sfidà
Şi la Behek kъ karte, kъ semne, kъ nъtere
Ce norgi verigi deskide kъ vrere kъ nevrere
A fi *da ben venuto* mi *frater* Iesъit,
Snъlat d'alle trekъte ka ъntъl kъiъgit,
Da kavaller kъ baier s'addoarmъ reoa soartъ,
Şi ne la naui rigeale, mi kiar la 'nalt'a Poartъ
A'i fi deskisъ kallea, vixbъk' a 'l auntentà,
A'i fi vъzъtъ kartea kъ gravъl *evalà*;
A fi sъit la gradъl ve 'nvene dela noadъ
Kъ drentъl ka sъ noarte ъntъix mi 'ntъix o koadъ
De kal saъ mi de vъlne, saъ mi de Sъitari
Kà ъnъl ve-are rangъl de baш-maiamъшi;
A fi nъmit în fine din fir mi nînъ 'n aqъ
Pe nort mi dъnъ faqъ
Kà tot ve 'mnъmnъ lanvea de kavaller errant;
A fi nъmit k'o vorbъ de general vakant

*) Vezi nota I, la kanetъl noemei.

www.dacoromanica.ro

Şi fărъ soldъţime, ші baш-nafeleà, noate,
Kà kъt 'ţi ai sterge okiъl se rasolirъ toate
In nъ sviъ kъte zille, ші treab'a gъitan
D'avilea înainte îi merse *napristan*.

XII.

Ce'i mai linsesve-akъm'a Eroъlъi ші nrode
De *Tavol'a întinsă* sъ fiъ dъnъ mode? —
O bellъ 'nterressantъ, ъn ve ve n'a mai stat
La oki ші la snrînvene, la nъr ші la ъmblat.
Amorъl intrъ 'n regъli; kъvi este barrierъ
Ce nъ se noate treve la armelor karrierъ,
Eroъl daka n'are ші Dъlvinea sa,
Pe kare sъ o noatъ în lъntъ invokà,
Pe kare sъ se jъre kъnd are sъ 'mnlineaskъ
O fantъ destinatъ ші dravii sъ ъimeaskъ.
Se 'namorъ, vezi bine; ші Dama ve oki
Fъ blond'a Polonie fъkъtъ a domni
Pe inima'i, în nentъ'i, ne kъgetele salle,
In somnъ'i ші aievea în glorioasa'i kalle.
E bellъ Polonia ші geme greъ sъb jъg,
In zornetъl de feare Vamniri sъngele'i sъg;
Fermekъtorъl Ursei o ţine în katene;
Un vъl de nlъmb annasъ ne langidele'i gene;
Regina ші 'n sъsninъri, ші 'n manta sa de lътt*)
Kъmnlitъl da mojikъ o flagellъ kъ knъt.
Şi vine nъ sъsninъ? kъi inim'a nъ'i nlъnge
De lъnga'i sъfferinţъ, de lakrъme de sъnge?
Toţi vor a ei skъnare, toţi libertatea ei,
Toţi sъngele sъ 'ші verse aleargъ naralei.
Eroъl nostrъ ънsъ è fok inim' albastrъ,
Leit regele Iъdei ve bate la fereastrъ
Şi 'ші kъntъ jъdъnesve ші 'ші snъne al seъ dor
Dilektei tirnъite în fokъl de amor.

*) Dollъ, negrele.

www.dacoromanica.ro

Şi nъ è 'nkai amorъl sъ fiъ kъm sъ fiъ:
Kà kъlme neste toate, è mare gelosie!
Kъvi Prodele mi'ji este gelos, foarte gelos;
Nivi Tъrkъ 'n zioa d'astъzi, nivi tigrъ fъrios
Nъ simte fok mai mare nivi ъrrъ mai jestoasъ
Kà Paladinъl nostrъ kъ inimioara stoarsъ.
El và neste kan lъmea s'alerge a mъrì,
Sъ'i skane Dъlvinea mi el sъ fiъ-avi
In drent de mъrtъrie kъ dressъrile salle,
Kъt glonjъl nъ 'l ajъnge în glorioasa'i kalle,
Nivi Drakъl de amiazъ, nivi fъlger din senin,
Kъvi *fratorii* din karte 'i aъ dat kъvînt de nlin.
Ş'anoi vine nъ svie mi 'n jearr'a Romъneaskъ
Proverbъl: *toți sà mórà, si Manea sä tràiascà?*
Sъ moarъ. kъ skris este la ori-ve lъntъtъri
Frъntauii sъ ia gloanje, dibavii nrъjitъri.
El và dar dъnъ regъl' sъ fiъ ginerikъ
Kъ floarea la kъvivllъ mi fъrъ nivi o frikъ;
Sъ stea nъmai de fanъ în nent kъ-al seъ amor,
Kъnd aljii sbier' se lъntъ, kъnd aljii gem mi mor.
A lъi mi nъ a altъi Polonia skъnatъ
S'alerge drent în brane'i dъvilъ 'namoratъ,
Sъ nleve din nъoъ kanъl, sъ svie de bъrbat,
Şi jъgъl nъoъ s'adoare, genъkiele nlekat;
Polonia sъ fiъ a lъi nronrietate;
Kъvi, *sclav a fi de voie* è ъnsъui *libertate*.

XIII.

Avestea dъnъ lege se svivъ, ve sъ mai zivi?
Nъ 'nkane îndoiala de kъt la eretivi.
Ka sъ 'nulincaskъ ъnsъ o lege mi mai mare,
Erozl nъ învene a armelor kъrare,
Şi kiamъ mъrtъrie, Raivъ, Iadъ, Cer mi nъmъnt
Şi fave solemnelъl terribil jъrъmъnt:
«Nivi nъine, nivi tъ sare, nivi nik de bъstъrъ
«Pe masъ kъm se kade sъ nъ mai bage 'n gъrъ;

www.dacoromanica.ro

«Kъmaш'a sъ nъ skimbe kà lъkrъ чel d'ъutъiъ;
«Urekiea sъ nъ nъiъ ne krimn de kъnъtъiъ;
«Pe oki sъ nъ se snele, ne mъini ци ne niчioare,
«Şi toate sъ le fakъ jъrat da din kъllare,
«Şi mai vîrtos niчi ъnsъшi de *micul-mitutel*
«Sъ nъ skrie deskallik niчi ъnsъшi nentrъ el.
«Ci frъъ ши abstinenцъ de toate nîn' la ъna,
«Kъчi ast-fel vine harъl *celenghiul* saъ kъnъn'a
«Niчi faц'a sa ridentъ s'arate ънde va;
«Ci trъsnete ши nlesnet, kiorъш à se ъitâ,
«Şi toate nînъ 'n zioa kъnd Bella'i resbъnatъ
«Ĕши-va înainte'i ne gъstъ'i adornatъ;
(Kъчi el are ши gъstъl al sъъ nartikъlar
Klovit kъ mare artъ ши 'l цine 'n bъzъnar:
El va s'o 'nчerчelleze k'o geamъnъ nerekie:
Moldov'a sъ'i atъrne d'o narte la ърekie,
Valachia de alta; Ungaria o las:
Iar biat'a Bъkovinъ,
Fiidn kъ e veчinъ
Şi kiar Bassarabia sъ'i snънzъre de nas).
«Aчest fel ши nъ' alt fel, o bellъ adoratъ!
«Ешi-vei înainte mi în zioa destinatъ,
«In zioa nъnцii talle, la natъl nъnцial
«Şi eъ sъ mi 'цi deskallik, kъm sънt şi *martial*,
«De nъlbere, de arme, de sъs nînъ jos glorie,
«Niчi nas sъ mi se vazъ, venind dela viktorie...
«Aчesta'i jъrъmънtъl kъ lъmea toatъ 'n faцъ;
«Şi'l fak ши mai terribil..sъ nerz ши o mъstaцъ!
«Sъ nъ'mi zikъ ne nъme..s'ajъng ъn..demokrat!»
Niчi Joie mai terribil ne Stygé n'a jъrat.

XIV.

Akъm чe'i mai linses чe? Dar kъnd sчiъ Mokanъl
Sъ snъie, sъ nriчeanъ ши el чe è шofranъl,
Sъ sчiţi ши voi Mananii чe n'aцi fost kavalleri
Niчi marцiali vr'o datъ, ba niчi romanцieri?

www.dacoromanica.ro

Sнɜneɡi,deh! ve'i linsesve? voi nlévъ ui ɡerrъnъ
Ce Kartea Pribegiei nivi n'aɡi lɜat în mъnъ!
O nroultilor ve sɜnteɡi! Kɜnd zik ɜn kavaller,
Voi katъ sъ înɡellegeɡi ne lok u'ɜn skɜtier.
Kъ-e lege kɜnoskɜtъ,
Şi regɜlъ svisɜtъ:
E 'n fabɜlъ Asinɜl, è Martie în nost;
E Fantele kɜ Riga ve toɡi îl svis de rost;
E Pъkalъ
Kɜ Tъndalъ;
E Vlъdikъ kɜ Diakon,
General kɜ Ajɜtant.
Aɡi nriveneta kɜma? Vъ snɜis ne romъnesve
Skɜtierɜl îi linsesve;
Şi d'aea u'a mea rimъ tot ъmblъ vagabondъ
În kolo ui înkoave ne regɜl' saribondъ,
Şi'l katъ dɜnъ datini kam skɜnd ui kam bɜrtos,
Dar Paladinɜl nostrɜ îl aflъ kam ghiebos;
Şi nlin de marafetɜri ui nrea bъtɜt la minte:
Kɜnd rîde îɡi rînjasve, kъ se sɜmete 'n dinte.
Şi are ui natentъ ui el dela Bebek
Şi semne de avellea ve 'n lɜmea mare trek.
El astъ karrierъ n'o înveneà kà Panvea;
Pe el nɜ 'l kiamъ Sanko, vi'i zive Nenea Oanvea.
Sɜb konsolii Drъviei din Ieui, din Bɜkɜresvi
A 'ntors dɜlanɜri sɜmъ ne regɜl' tъtъresvi.
De vor tъvea Romъnii ɡestoui de gelosie,
Potevi, kъrъri askɜnse vъ es de mъrtɜrie:
Kъvi ɜuele sekrete ui skъrele din dos
Vъzɜtɜ-'l-aɜ adessea nitiu ui mai ghiebos;
Ş'anoi ɜn biet *ţirkovnik* ve'i zikɜ *Naţionarul*
V'astɜnъ la toɡi gɜr'a kɜnd înflъ bɜzɜnarɜl.
Nɜ takɜ nivi Dravii astъzi, vi adevъrɜl zik
Şi *Negru Aghiuţă*, ui kiar *Gin-Bimbirik.*
În Orient' ne ɜnde domnesk fermekъtorii
Kà Kalcha, ui Ismeno de kɜnd kɜ Stavroforii

www.dacoromanica.ro

A nraktikat la skoala avellъi Pehlivan,
Ce Tъrvii gъrъ-kaskъ, toŋi Tъrvi 'i zik Şaitan.
Kъ-avesta Paladinъl erozl mex mi dъve
E 'n mare kъrdъmie mi frate bъn de krъve.
A fost—d'afost vr'o datъ—de kъnd kъ momii veki
Kъnd ъngerii kъ boldъri mi kъ divine streki
Skъlà la lъntъ dreantъ Kremtini kъ mik kъ mare,
Kъlъgъrъl kъ laik, nedestrъ mi kъllare
Snre-a batte vrъjitorii mi vravii viarlatani,
Ş'a konjъrà ne Drakъl mi kiar din Cynriani,
Pe kъnd nъ erà nave kъ om ve skimbъ legea
Nivi nъ ferbea 'ntr'o oallъ Onoarea kъ Snerlegea;
Dar astъzi este livit Snerjъrii kъ Sfinŋoii
Sъ nъ se mai înkaiere kà Kъinii kъ Kotoii;
Şi dъnъ legea nъoъ, mi ъnsъmi dъnъ nlak
Ñъ 'ntъrziъ tingirea sъ dea neste kanak.

In bot se sъrъtarъ,
Konkordie jъrarъ,

Ş'attъnvia Pehlivanъl îi skoasse drent nlokon
Pe Oanvea skъtierъl, Ghiebosъl Lombordon.
Şi ast-fel kartea toatъ attъnvi o skotovirъ
Sъ 'mi dea mi kъte-ъn nume; mi ast-fel se 'nvoirъ
Ka ъnъl nentrъ setea mi fokъl arzъtor
Şi skъgerea lъminei în marele sъъ dor,

Sъ fiъ nъoъ Tъndalъ;
Iar vel-'l-alt Pъkalъ,

Ka ъnъl ve-are rolъl de skъtier stîrvit
Şi kolŋъl de rînjire, mi statъl de Thersit.

XV.

Aflъ ne skъtierъl; Ci tot îi mai linsesve
Un Mag nlin de nъtere ve varga'ŋi 'nvъrtesve
Şi 'nkъntъ mi deskъntъ mi Domni mi Imnъraŋi,
Şi ferrikъ viktime, desferrikъ 'nferraŋi.
Îl aflъ mi n'avesta, kъvi soarta îi è bъnъ:
Kъtezъtori ajъtъ a oarbъ de Fortъnъ.

www.dacoromanica.ro

Şi mai vîrtos nanegii, kând se mai usn ui ei,
Şi dravii ks kolavii îgi vin ka nisve smei:
Kà ângeri te 'nkongisrț ui 'gi das tot ajstorsl,
Nivi niatra nivi gsnoisl sț ns 'gi frângț niviorsl,
Ci geanăn sț inkalivi sț stai ka Fățs-frsmos,
Şi Lesl ui Balasr sț'ui stoarkț sntsl jos.
Şi s'aibi deskisț kallea ui nretstindeni narte,
Ka toate sț se fakț din regsli, dsnț karte.

Bățrânsl Kalidonis, velebrs Mag mistreg,
Ce tot dintr'o kâldare ui tot k'sn fâkâleg
Din klokote mi 'gi skoasse traktate snsl u'snsl
Ce smslg la Bassarțbii kând Franga dț ks tsnsl,
Şi dirdiiț de frikț outirile rsesvi;
Traktate kà avellea, kà vel din Bskșresvi,
Cà vel din Adrinonol' kând vism'a ui choler'a
Stingea la Mskâlime mai mslt ui de kșt gserr'a;
Ş'anoi Balta-limansl ve dà ui rânțià
Şi 'n Țarigrad da drentsl drsm neted deskideà,
Kând Ungsrsl fâksesse ne Neamg de o sfeklisse,
Şi Tsrksl erà tare — Românsl 'l întșrisse —;
Avellaui Mag, trekștsl nrin ânț ui nrin fok,
Ce skoasse-atștea allea (de narte de ast lok)!
Prekșm ne Katîrgisl ve desnsià ks steag,
In kalea-avântsroasț de kavaller nribeag,
Şi Smyrn'a sneriasse n' sskat kà ui ne mare
De fantelei faimoase n'askșns ui-amieziț mare.
In van diregetori u'armate 'l allsngà,
Kâvi Magsl îl dressesse u'okksît îl annțrà.
O datț din nâkate sn nauț se ssmesse
Sț nsiț ne el mân'a, ui 'n datț îngellesse
Ks vin' aveà d'a favve; kâvi val vîrtej kâzs;
Şi ksrâgel k'argintsl Tilharsl annțrș*)
Minsni kà d'alde astea în ori-kare vetate,
Şi 'n ori-ve zi ks sste ssnt foarte renetate
Ori-snde Magsl nsne vr'sn semn a s'arțtà
D'ar fi ui kiar o treangț drent steag à flștsrà;

* Vezi nota III.

www.dacoromanica.ro

Kъvi xuxl este Magxl velebrx Kalidonix:
L'al lxi nxme se 'nkinъ intregxl Pandemonix.
De ori-ve neam ui lege, Jxdan sax Taxuan,
Raià, fxgar, or sxdit, tilhar sax kalnxzan,
Ferive è de dъnsxl, de 'l va nrotege Magxl,
Şi vai de omxl Pъvii ve nx'i adoarъ nragxl.
Nivi Txrvii nxmai nxnъ vr'xn lok saxvr'xn hxsmet
De vor kъtà kà tonguii sъ gie de devlet,
De nx se vor konvinge d'a Magxlxi nxtinguъ,
Şi vor verkà sъ 'ui gie a lor indenendinguъ.
Hei bine, Magxl ъsta u'al nostrx kavaller
Lxatx'l-a sxbt xmbrъ'i kà ui ne Skxtier.
Şi tare îi nromisse ui mъn'a u'ajxtoixl,
De gentilman narolъ, sъ'i fiъ nrotektoixl
La ori-ve întrenrinderi okkxlt ui nevъzxt;
Kъvi ax xrzit sъ fakъ ve nx s'a mai fъkxt,
Un fel de Kixlaf mare ne kanxl u'al Txrviei
Ş'al Franguei 'mneriale kx mask'a kъrdъuiei.

XVI.

Se zive kъ attxnvia ui Oanvea-ъl nrefъkxt
Ce Drakxl ui nx altxl skxinъ de l'a fъkxt,
Ce svie kъ azi Boxl
Mai bine-i de kъt Oxl,
Şi 'n mъna ve lxvesve de lok nx è nъrere
Ci 'ntreagъ realitate ui lxkrx la vedre;
Se zive kъ attxnvia, snre-a-fi assigxrat,
Cerx mai din ainte, kà lxkrx regxlat,
Sъ vazъ insxlika, ui fiъ-kъt de mikъ,
Kъvi sigxr à fi astъzi, ne mъine nx ne strikъ,
Şi kъvi akxma timnii sxnt rъnezi, foarte isgi,
Kъnd azi învaguъ karte ui orbi, ui sxrzi ui mxgi;
Azi Skxtier è omxl ve è 'n kyvernisealъ,
Iar nx xn kaskъ-gxra ve stъ ne nrikonsealъ.
Imbъierat kx karmeni ui 'n sin k' xn talisman
Mai mxlt de kъt Tadeo s'allesse k'xn kaftan,

www.dacoromanica.ro

K'ъn fel de *papa-tace*; dar suerъ la mai marc;
Kъvi nъ ъmblъ nrin tinъ ori-vine è kъllare.
Ş'anoi mi-ци are-ъn sokrъ ve lъkrъ dela Bevis
De ънde Tъrta-dъlve se koave în ghivevis.
Din insъlъ akъm'a, mi kъmnъrъ mi vinde,
Fillette, ъndiци, nlase, d'akolo lъng întinde
In ramъr' foarte 'ntinse ve trek mi neste Prъt;
Şi nesvi mi mъlци mi varii într'ънsele-aъ kъzъt.
Dar nesvii tonци ka dъnmii, dar nesvii nrinmi o
Sънt nъmai de mъnkare kъ salg'a nrenaratъ. (datъ
O jъni! nъ fiци ka nesvii la kъrse millioane;
Kъvi Oanvea de v'o nrinde, ne tonци vъ dъ nlokoane;
La voi nivi nъ se зitъ, el và skoivi nestimate
Snre a 'nkielbъrà verveii Miresei liberate;
Saъ, kъm và batte vъntъl, Mъntean or Bъltareц,
Aшà sъ mi v' addъkъ grъmadъ în koteц.

XVII.

Hei mък de lъmînare! ş'ъn nъmn drent în kokóşъ.
Kъntaiъ mi eъ o datъ ne Cavaller Gъgoaşъ!
Dar' ънde-e batalia? Dar' ънde fante krънци?
Dar' ънde enisoade nrin selbe mi nrin mънци?
—De vreци de d'alde astea, vъ dъveци în Krimeea,
Pe nlakъl dъmnea-voastrъ vъ faveци enoneea;
Vorbiци de Argonaъци, de Iasson, de Theseъ,
De Media, Kolchida, de momii lъi Atreъ,
De Taъr, de Balaъr,
Si de tъnsъr' de aъr.
Ci azi e altъ karte ve Neamцъl ne-a 'nvъцat
«Sъ bagi mi 'n bъzъnare kъnd nъng'a s'a înflat»
Şi fъr'a mai bea vinъl de ънde Broaska kintъ,
Sъ 'nvingi fъrъ bъtaie, sъ nъ deskarvi o flintъ.
Sъ moarъ vine moare saъ vine a trъit,
Şi tъ vel dela koadъ sъ fii mai folosit,
Fermekъtorii astъzi îmi fakъ *trebile* 'n mare,
Şi d'aea mi-eъ ne dъnmii 'mi'i kънt de lъminare

www.dacoromanica.ro

Imi nlave Tsrta-Dslve, mi azi la smbr'a sa
(D'a fi avsnd vr'o smbrs)
Imi sbîrniis biata diblș sș not înaintà.
Poet mș fșksis mare, mi snde-a fi, sș fie
De ns mai mslt, *Tsîrkovnik* ajsng la Bsrgie.

XVIII.

Sș n' amtentagi la kșntsri sas zevi de ransodii,
Prekșm fșvea Pșgșnii kșnd stà de noesii.
Es 'mi am alles eroii, tot snsl mi tot snsl,
Ce fșrș nivi o lșntș sș svie mșnkà bșnsl,
Şi daka ns sșnt sșngisri nivi morgi nivi skilșvigi,
Poem'a 'mi se terminș ks vii mi ferivigi.
Kșnd nogi sș kșmneri eftin, es kred kș è mai bine:
Kșnd nogi sș favi mai favil, de gres ns te mai gine;
Kșnd và o mșierșmkș, ve 'nkape-a sșsninà?
Kșnd norgile's deskise, assaltsri nșmai dà.
Mslgi as o mșnkșrime mi mor sș vazș sșnge,
Pșringi, amante 'n dollis, o mșmș ve gres nlșnge,
Şi famete liknitș, mi morbsri, mi mșvel,
Invendisri, venșme, katene de resbel,
Şi vergini violate, Eksbe în sklavie,
Or d'alde Clitemnestre ve not mi 'n vșdșvie,
Ullisi, Enei, temneste, Karibde mi Cykloni,
Sas, mi mai res:—nrivagii mi kin de Peneloni!
Ce arde 'n natsl vedsv, de vie se tonesve,
Ksi okii i se sksrge,—în kșt, Domne feresve!
Es fsg d'aste deskringii, de sșngeros noroi,
De kște allea toate ve fak nersl vîlvoi.
Şi dskș-se ks nogii; vș skanș ne Dșmneavoastrș;
Kșvi azi nșgșnștatea ns fave legea noastrș.
Azi legea o nrotege d'o narte Han-Tștar,
De alta o lșminș nanegii kà k'sn far.
Azi kșnd înveni sn lskrș, ne mșine se terminș;
Psi vigș mi bei vinsl, mi kiar fșrș grșdinș,

www.dacoromanica.ro

Nъmai sъ aibi kъ tine în lok de Dъmnezeъ
Or' ъmbra Loyolii, or, veea ve n'am eъ,
Pe Magъl Kallidoniъ.— Dar' n'aea laltъ, Nene?
O ai ne kъm se vede, de mi te înfli 'n nene?
— Ba nivi ne veea laltъ; mъ svigi mi dъnъ mers,
De kъt sъ fiъ vorbъ, sъ 'mi fak mi bietъl vers.
Ci kъm avъiъ onoarea v'am snъs kъ am sneranzъ
Sъ fiъ kъ amъndoъ; mi snerъ kъ sigъranzъ
Kъvi ъn noet kà mine, k'o vervъ kà a mea,
Şi nîn' la kъkъiat'a se noate kokogà.
La Bevis am dresъri bъne, mi mai virtos la Roma
Kъnd kred, kъm vedegi toate, întokmai kà mi Toma,
Şi m'am lъat kъ bine kъ Magi, kъ doktrinari,
Kъ togi ve aъ nътere, kъ Jesъigi, Tътari.
Erozl meъ o nleakъ, mi are ve doresve
Şi kanetzl noemei avi è nrea firesve.

XIX.

Ba nъ é terminatъ! kъvi katъ sъ vorbim
Şi de nъgine fante ve-am vъzъt mi svim.
Mъskalъ 'nkielbъrasse avea faimoasъ veatъ
Nъmitъ nъmai bine kъ nъme de Krъviatъ,
Komnъsъ tot de ganzoui kokingi determinagi,
Ce zornъia kъstъr'a tot trezi mi nemъnkagi.
La bъgi mi la bътoaie, la stikle, la nahare
Mi'gi stà kà'n gъr'a mъsvei, annringui de kъragiъ mare
Dibavi la skotovire, mi ne Mъskali nъlià;
Kъvi n'annъkà sъ nive, mi ei ne lok gъsià.
Hei bine! Paladinzl kardaw kъ Pehlivanzl
Mai jos nъ se lъssarъ mi 'nvinserъ kolanzl.
Kolan ve fъkъ veata d'Ovrei mi de Skoningi,
De kъte nagii toate, mi kiar mi de bandigi
D'o narte, biata Krъve, de alta biata Lъnr·
Şi lanvea mi kъstъr'a de ambe nъrgi resъn.
D'o narte vezi ъn tatъ leit kà ъn krъviat;
De alta vezi ne fiizl lъnatikъ kъvizllat.

www.dacoromanica.ro

Şi gratălănd de mămă ne tat-săă ne tărnesne,
Če mi ell ne se lassă mi 'njără măskinesne;
Iar mai tărzie mi tată, mi Pehlivan mi fie
Sănt destinați să fak ăn mare vai, mi kie.
Pe tat'l dă Măskalăl la Neamț de băn snion,
Iar Pehlivan'i skoasse ne fiil drept nlokon.
Ke kare să dosneaskă o lege marțiale*
Să n'aibă ne mai zine a ordine legale.
Ş'anoi kănd este vorb'a de săngiări, dibăvie,
Kăt noate Tărta-dăl'e, Galiția o svie.

XX

Dar snre-à frekà ridikiea Măskalălăi de nlin
Ne s'arestă avilea al nostre Paladin.
Din nostări, din veghiere, din asnră 'nkinăvine
Ii mai nlesni nrin minte să fakă-o legine
De ănăl mi tot ănăl, allemi tot dănă dinți
Ne ka Krăviații aia de slavi mi de kokinți,
Şi nentre kă allemii ne sănt ka toți kiemații
Či nrea nățini la nămăr — ama ne snăn mi Frații,
D'aveea legine è ănkă la 'nvenăt:
Se află generalăl; soldați ne s'a văzăt.
Şi generalăl skoasse în lok de legine
Să fakă o Bărțăie mi lok de răgăvine
Prin kare să'ți addăkă, ied, ieadă, Kanră, Tsan
La Raie ne kallea dreantă kă nătăra în kan,
In Şămla 'n Bălgărime è nronagand'a mare,
Biserika errantă, biserika kăllare
De Kaukaval, de brănză, mi Jesăiți kăt vrei.
Ponime kà aveia, tot sfinți fără femei,
Bălgarăl, Sîrbăl, Grekăl ka năkătoui auteantă
Loyola, Paladinăl să 'i dea ne kallea dreantă.
Pe strade azi kă steagăl, azi sbiară la minăni
Provesii ne'nvetate, kătări mi răgăvini.

* Vedi Nota IV.

www.dacoromanica.ro

Azi Ş҃ъmla n'are frikъ sъ nъдъ îngъlatъ
Kъчi toatъ e stronitъ kъ anъ d'a sъratъ.
E drent kъ la biserivi diavolii nъ fakъ,
Dar Paladinъl nostrъ — Se noate eъ s'o takъ?
Fъkъ ъn'a ui bъnъ, sъ'i fiъ de nomanъ!
Bъlgarilor sъ nloъ din ver nъmai la manъ.
Kъ kavalleri kà asta ui Tъrvii se sfinҳesk,
Ş҃i mъskъlimea toatъ o sting ni'o notonesk,
De dragoste 'ui fъkъrъ kъ mai toҳi Christianii.
Kъчi ast-fel de liniче aъ mai toҳi Pehlivanii.

XXI.

Anoi daka Erozl 'mi è-aua de nietos
Kъt Godofred, Enea remъn kъ totъl jos.
Ce n'are sъ auntente în kallea bъtъliei?
Timbane, viamnaralle ui neau'a Istoriei
Ş҃i versъri d'alle melle, legende fel de fel.
Te ъitъ nъma 'n okii ui vezi ve dъ din el.
Kъ toate kъ Erozl, kredinҳъ de Loyola
Ş҃i de sfinҳoiъ de frъnte 'ui a dat onest narol'a
Kъ 'n toate kъte fave è nrea ne'nteresat
Ş҃i kъ, fereaskъ Domnъl! el nъ è de regat,
Ci are-ъn ъnkiъ k'aveia, kъrъnt kъ minte mare
K'ъn fiiъ ve nъ auuteantъ de kъt o 'nkoronare;
Ş҃i kъ ori-ve viktorii vor fi ne seama lor,
Ş҃i el nъ se inkarkъ de kъt kъ kin, kъ dor;
Dar vine se înkinъ la linsъ ui la kinъri,
La viaҳъ ъmilitъ, la rъgi ui la sъsninъri,
Avellъi ninъ 'n ъrmъ nrin semne ui minъni,
Ii nikъ nartea bъnъ, îi nloъ la kъnъni;
Ş҃i vine dela Roma învene a sa kalle
Nъ merge nivi desvinde kà Rakъl saъ la valle.
Ş҃'anoi, vine mai svie sekretele veresvi
Askъnse, nenътrъnse de mingile-omenesvi?
D'o datъ — vine svie? — Ş҃i ъnkimorъl moare,
Ş҃i ъnsъui Verimorъl în zi bъnъ kъ soare;

www.dacoromanica.ro

Kъvi ast-fel de kъnd lъmea minъnile se fak
Kъnd sfinдii пentrъ tine se roagъ mi nъ tak:
Ori-vine stъ în kalle 'дi è mare eretik
Ka naravatъl ъnsъmi, mi moare kà Enrik.
Iar дie 'дi merge bine, kъm sпerъ mi Erozl
Şi Oanvea ve nъ 'nghite дinдar, da 'nghite Bozl.
De va mъrì dar Unkizl m'al lъi mostenitor,
Neпotъl e avilea de sъs kъ ajъtor.
Şi kъln'a è avellъi ve kaskъ mi mi 'дi moare,
Kъnd masa è întinsъ mi 'nvitъ la mъnkare.

XXII.

Dar mai ъitassem ъn'a; nъ kred s'o devinaдi
Şi katъ s'o sпъiъ singъr, kъ sъrd'a vъ 'nverkaдi.
Erozl, Unkizl, Vъrъl, mi ъnsъmi Pehlivanъl,
Kъ toatъ synodia kъ toдii mi-az dat пlanъl:
Kъ de va vrea mi Cerъl пrekъm doresk mi ei,
Sъ skane Polonia de jъg, de ъrmi mi smei,
Şi de vor kъrъдi-o пe пlakъ-le ka 'n baie,
Attъnvi s'o kъrteneaskъ kà Mosmъl пe Brъzaie:
Kъvi vъl d'ъntъiz akt nъblik din nъozl lor regat
Va fi sъ nъmai lase nivior de emigrat
A mai intrà sъ sпъrve Polonia regalъ;
Kъvi az s'o 'nдorдoleze leit kà n'o giamalъ,
Eroz 'n gelosie'i è пrea пrepъitor
Kъ пoate-a sa konsoarte de marele sez dor
L'atъдia fii ve nlъnge amar nekonsolatъ
De moartea-le kъmplitъ, de viaд'a disperatъ,
Và fi beit kà o mamъ kъ vei ve n'az krepat
De fame, пersekъдii, mi sпer' adevъrat
Sъ aibъ mi ei Mamъ, sъ aibъ mi ei дearrъ
Şi dreptъri, mi averea ve alдii konfiskarъ.
Anoi kъnd este vorb'a de fokъl de amor,
Pъtea-va Polonia sъ aibъ mi alt dor
De kъt d'al ei Konsoarte mi domn n'a ei voinдъ
Pe inimъ, пe kъget kъm vere a kredinдъ?

www.dacoromanica.ro

Şi iar kъnd ſiъ-kare và ɥerre înaɲoi
Âverea konſiskatъ, attъnɥia vâi de noi
Familliа regalъ! kъ ɥe ɖotъm koroan'ą,
Kъ ɥe 'n stъnga ɯi 'n ɖreaɲta, konteasa ɯi baroana,
Şi Tronъl ɯi Altarъl sъ stea în sъs ɯi drent?
Ò! ɥine è kъ minte aɥella è 'ngellent.

1855 Iъliъ 20.

FINE.

www.dacoromanica.ro

NOTE

I.

Kъnd la 1830 Lъdovik Filinnъ aveni la tronъ, oamenii din 1815 ai Santei Aliange se amtentă la o deklarageiъ de resbel din nartea unъi rege revolъgionar mi ṣe nrenarà ai stà în kontra. Iar regele revolъgionar ve abia nъssesse mъn'a ne sventrъ mi kare n'avъssesse alt kъget de kъt *scólă tu să ṣedu eu* nъ mai aveà în minte de kъt kъm sъ 'mi assigъre thronъl.

Trimisse dar ṣoli la Engliterra, Rъssia, Prъssia mi Viena. Avestъi din ъrmъ ordonъ ka mai nainte de a nlekà la missiънea sà, sъ se dъkъ à dà o visitъ lъi Taleyrand. Amà se mi fъkъ.

Iar Taleyrand, ve stà kà vъlnea în vizъine, se sneriè kъnd aъzi kъ ъn trimis din nartea regelъi *revoluţionar* vine la dъnsъl. La kъte nъ se amtentà akъm, kà ъn nъkъtos ve erà? vel nгgin de ъn esiliъ erà sigъr.

— Regele 'mi a ordonat, îi zisse trimisъl, ka mai nainte de à nlekà la Vien'a, sъ viъ a 'gi dà o visitъ.

— Mie!!! strigъ dinlomatъl; De ъnde mie avesta?.. Ṣi ve sъ 'mi ziві?

— Nimik'a, de kъt kъ nlek la Vien'a...

Dinlomatъl, kà ъn Taleyrant ne erà el, n'avea

www.dacoromanica.ro

nevoie de vorbe mălte mi prieteni în dați că Ludovic Filipp erà un om ce voià s'i semene la minte; să facă ce ar' fi făcut mi el însămi când s'ar fi vězut odați rege; prieteni, că revoluționarăl nu numai nu voiesce à se expune spre à se lăà rău cu oamenii Santei Alliange, ci ănkă doresce à fi bine cu dănmii mi a'i assigurà că lăcrările toate vor remănea în pace mi în starea de mai nainte, întocmai dănă principele, system'a mi politik'a Santei Alliange.

— Bine, zisse Taleyrand.— Dăcându-te la Vienna, cea d'ănțăiș vorbă, când vei dà ochii cu Meternich, în lok de bunu zioa, nu uità să 'i zici: *Cocot.*

— Cum?

— *Cocot.*

— Și ațăta tot?

— Ățăta, mi vei vedea minunea.

Trimisăl lui Ludovik-Filipp se krezu mystificat mi returnându-se la rege îi spusse că diplomatăl asta ne semne îmi rîde de mine, mi...

— Nu, prorupse regele; surrîzând; fă ce 'ți a zis. Du-mi-te la Vien'a, mi zi lui Meternich: *Cocot.*

Plecă ambasadorăl, mi ajungând la Vienna, nu vězu semne de bunu voinge. Ministerăl austriak nar' că erà vorbit să smileaskă ne Franț'a revoluționarț în persoana trimisălui nouălui ei rege mi cu luminarea când okasiă cum s'i întoarcă nasăl. Ambassadorăl franțes veru voie a se înfățișà la Keiser. Nici un resunu nu'i detteră. — Mai renetă vererea; aveeami tăvere. O mai renetă de mălte ori; mi în fine îi akordară o zi mi o oră când noate à se arătà la kărte; pentru că, unde erà să fie, mi Austrici nu'i prea dà mâna să o rumpă de tot.

www.dacoromanica.ro

Ambassadorъl dar, în mare ъniformъ, kъ o skortъ nъmeroasъ ui konvenabilъ se nresentъ la ora indikatъ. Nimeni ъnsъ în sallъ, de kът ъn sekretar doi de a treia mъnъ ve se fъvea kъ nъ svis njmik de ceremonia zillei.

Stà Ambassadorъl Franjei auntentъnd ui nreъmblъndъse kъ mъinele kъnd înkrъviiuate ne nent kъnd în bъzъnar, ui în nasъrile'i largi sitъndъse kъnd jintъ în grindъ (akolo erà nlafond, dar noi zivem kъm se zive grindъ), kъnd ne narkei'.

Invenъrъ dъnъ vre-o orъ à veni ui din ministri ui din oamenii kъrjii kъte ъnъl ъnъl, ui fъkъndъse kъ nъ svis nivi ei nimik de avea ceremonie, ui kъiъndъ'ui fiъ-kare de alle salle. In fine annare ui Kaiserъl din nreъnъ kъ D. Meternich d'allъiъrea. Nimeni ъnsъ nъ se sitъ la Ambassadorъl Franjei, kà ui kъm nivi k'ar' fi fost akolo, ui kà ui kъm Kaiserъl ui kъrtesanii venisserъ snre a se okkъnà de alte kъestiъni alle zillei.

Ambassadorъl se mai annroniъ, ui tot nimeni nъ se sità la dъnsъl. Iui lъ inim'a în dinji de sъnnъrare ui se determinъ a favve ui veea ve nъ se kъvenià. Vine nînъ lъngъ Meternich la nassl monarchъlsi. Tot invan. Infine annъkъ ne Meternich de brajъ ui 'l trage kъm sъ se întoarkъ sъ 'l vazъ. Avest'a, vrъnd nevrъndakъm'a kъtà a se întoarve, ъnsъ tot kъ indifferenjъ ui nreokkъnat.

— *Cocot!* îi zisse învet Ambassadorъl Franjei.

— Aaa!!! deskisse Meternich ui gъr'a ui okii mari. — Şi îndatъ se nlekъ kъ resnekt la ъrekiea Monarchъlsi ui 'i zisse vevà.

— Aaa!!! fъkъ ui Kaiserъl ui mai kъskat, dъnъ kъm erà ui mai bleg, ui sè sitъ anoi la trimisъl Franjei kъ ъn aer de bъnъ voinjъ, fъkъnd semn à i se dà onorile kъvenite.

De avi înainte ve'i mai nъsà Santei Allianje

www.dacoromanica.ro

de fostul rege al Franciei Karol X. Pentru un om nu se turbură lumea, numai systema sa nu se schimbe numai interesele notentaților sa nu fiu attinse.

Cocot va să zică: sunt al vostru, sunt ceea ce voiți să fiu, sunt omul Santei Alliance. *Cocot* va să zică absolutismul în nivioare, naționalitățile sakrificate, stinse de tot; traktatele dela 1815 în vigoare mai resnektate mai susținute ku ori-ce preț. *Cocot* din partea lui Ludovik Filipus vrea să zică: Franța se întoarce mai sè dăce ori unde o va îmninge vențul Santei Alliance mai kăte alte toate de felul aceasta. *Cocot* è narola de Ordine a Santei Alliance, ku kare noți intrà în toate kabinetele, în toate Ambassadele kà komuliye, ka instrument, ka missionar, kà bravu: *Cocot* è narola sakramentalè.

O ast-fel de narolè lè mi kavalleril nostru din Roma dela generalul Iesuiților, ku kare fu snălat de năkatele revoluționarăi, mi nrin kare invepă a i se deskide toate uşele. Skutierul Oancea svià narol'a ănkă de mai nainte de 1848, ne kând fondasse din nreunè ku alt komuliye al său o sovietate iesuitikă în niaua Sorbonei.

NOTA II.

Nu è Polon ce veni din Paris mi din Londra la 1854 sure à se înrolà într'o legiune zissă nolonesă kare să nu vorbeaskă ku horroare de skandalul întumulat la Şumla sau în Bulgaria ku avea Bă-țăție ambulanță, sau ku kortul în suinare kum se zive mai ne romănesce. Soldații mi offiverii avestei legiuni, în lok de a fi organisați mi eservitați anoi la arme, erà ordonați, sub grea resnundere mi nedeausă, de a se aflà neînvetat la Bătăție, d'a sebatte ku numnii în nent, d'a 'mi nlènge adikă nă katele, de à se konfesà în toate zillele, mi sure er-

www.dacoromanica.ro

tarea nъkatelor de à fawe nroпagandъ nîntre Bъlgari ne ъnde uedea ka sъ între în kallea dreantъ, fъkъndъse katoliui, Mъlgi diи lokъitorii Poloniei ъънt ortodoxi fъrъ à învetà de a fi Polonesi, ui de a asnjirà la o natrie liberъ. Mъlgi din avestia ve se aflà în armat'a rъseaskъ trъgea dъnъ sine ui din Mъskali ui diserta la Tъrui verъnd à se înrolà în legiънea nolonъ. Kъm intrà ънsъ akolo, nъ le mai erà iertat a se înkinà dъnъ ritъl ortodox, ui mъlgi fъrъ konstrînui kъ forga de à devenì katolivi, sneriindъi kъ îi vor dà înanoi în mъinele Mъskalilor. Ast-fel legiънea dela înveneъtъl ei învenъ a se risini kъvi bieгii oameni sure a nъ devenì renegagi fъrъ nevoigi à fъgì kare înkotro nътea.

Offiverii ui soldagii adevъragi Poloni se revoltarъ la vederea avestui skandal ve le desonorà ui nagia ui sitъagia de emigragi, ui verъrъ kъvънt desure aveastъ nъrtare a nъmitъlui general. Kъvъntъl ve li se dette fъ kъ el mai nainte de a fawe din volintirii ve îi vin osteni, 'ui a nroneъ a'i fawe katolivi bъni, ui vine se devide de à servì Poloniei katъ mai ънtъiъ à se fawe katolik.

Anoi viag'a trekъtъ, fantele avestui aventurier ve n'are alt nъme între Poloni de kъt de trъdъtor, îl fakъ à fi kъnoskut de toti kъ n'a avut nivi un rinvin, nivi o kredinъ, nivi o religiъ ast-fel kъm sъ snerie ui ne vel mai îndrъvit athe, ui nînъ astъzi în viag'a sa nrivatъ n'are nivi un skrъnъl de a întrewe ui ne vel mai desfrъntat vynik. Kъ toate avestea, în velle dъnъ ъrmъ, ne kъnd se okkъnà kъ legiънea de nanegi n'avъ nivi o rъuine de vei ve îl kъnosvè ui mai vîrtos de ai koteriei salle de a dà ordine la mъlgi din offiverii legiънii sъ se dъkъ înadins Mierkurea ui Vinerea ne la lokande sure a aflà akolo nretexte, de li se vor offerì de dъlve, de à se nrefawe kъ se skandalisъ în nietatea lor, de à în-

www.dacoromanica.ro

чепе la прedikaцii, de à le terminà прin чerte sпre à se aвzì la Bebek ші de akoloц la Roma!

Şi пentrв чe toate aчestea se întrebà toцi Poloniі ші mвlцi din strъini? «Pentrв ka sъ rвine din temelii kaвs'a полonъ, resпвnd tot Poloniі чeі mai kв esпeriinцъ. Fъrъ dъnsвl ar' fi venit o mвlцime de Poloni, ші alцi Chrestini; aвzind ъnsъ kъ îi forцъ sпre a'ші skimbà religia remasserъ lokвlвi. Fъrъ dъnsвl s'ar fi organisat kв adevъrat o legiвne полonъ foarte пвmeroasъ; kв dъnsвl ъnsъ ajвnse de à se risipi ъnkъ dela înчeпвtвl ei. El ші familliа lвi ші toцi ai koterieі lвi aв пвs desbinarea în emigraцia полonъ, ші aв împrins пe mвlцi din Poloni прin felвrimi de tentaцiвni ші perseквцiвni la fante чe ar' fi пвtвt desonorà naцia, kвm sъ jвstifiчe kalomniile inemiчilor ei. Ieri s'a fъkвt iesвit; mъine îl vei vedea tвrчit saв пaшъ tвrk, ші toate le faчe пвmai spre a servi systemei dela 1815 sвb kare geme Polonia ші toate naцionalitъцile; ші spre a à se afla ast-fel, kвm zikв ai lвi, în relaцiъ kв lвmea чea mare. Nв 'l aцi vъzвt la 1854 în Bвkвresчi de brъв kв toцi aвstricnii ші aвstriaчii? ші kвm se esплikъ aчeasta din пartea вnвi adevъrat Polon чe are a плънge ші пв пoate вita massakrela din Galiцia?»

www.dacoromanica.ro

INSCIINȚARE.

S'a arătat în însciințare quŏ fiă-quare broshură sau fașciculă de 36 pagine se dà pe preţu de un leu și jumătate. Vin ânsĕ împregiurări quând materia unui articol nu póte împlé aqueste 36 pagini; atunci DD. abonați sunt compensați prin alte fașcicule que coprind mai multe pagini. Ast-fel la Crtică, fașcicula I avú numai 24 pagini și 12 sunt reservate pentru prefaça.

Ast-fel iarŏ fașcicula I a aquestor poesie que coprinde 44 p. trece iarŏși în preţul fixat.

www.dacoromanica.ro

NOTA. III.

Katîrgiśl deveni disfaimos dela Stambśl nînъ în Grevia nrin tîlhъria mi nirateria sa ve escrvitъ nenedensit mai mślgi anni. Kśartierśl sъś general erà în Smyrna. Lokśitorii avestei vetъgi nś nśtea emi nivi la kъmn nivi la neskśit fъrъ a deveni nrada avestśi bandit. Ori-vine ar' fi fost, kśm kъdea în mъinile lśi, erà dśs în askśnsśrile selbelor mi mśngilor, mi de akolo erà forgat a trimitte la familli sa de svire, ka sъ dea sure reskśmnъrarea lśi śme foarte însemnътoare în termin foarte skśrt. De ajśngea sśmele la timn, nrisonierśl erà liberat, de śnde nś, erà śvvis îndatъ. Celle mai mślte familli din Smyrn'a, raielle saś sśdigi, nśmai sъ fi avśt veva stare, nśrtà dollśl nentrś nъringii mi konsъngii ve nerdśsserъ, kъvi nentrś velle mai mślte nregśl erà amà de mare în kъt sśmele nś se nśtea realisà la timn.

Pertinanga tîlharślśi mergea mi mai denarte. Fie-kare familiie din Smyrna, bankier saś negśgъtor se destentà adessea kś kъte o skrisoare în kare i se nreskrià kъ în kśtare lok, zi mi orъ sъ trimitъ kśtare sśmъ, de voiesve sъ mai noarte kanśl între śmeri.

Terroarca ajśnsesse mare mi generale în Smyrna; konsolii trimetea nekontênit rannortśri la ambasadele resnektive din Konstantinonole. Avestea nś linsià iarъ de à trimitte mi d'a renetà note foarte energive kътre înalta Poartъ, invitъndś-o a lśà mъsśre întrś a'mi onorà gśvernśl, nśind à nrinde mi nedensi ne tîlhar mi assigśrъndast-fel navea lokśitorilor din namalikśl Smyrnei.

Mai mślgi nami fъrъ skimbagi kś rśmine, nen-

www.dacoromanica.ro

trъ kъ nъ nъtъsserъ, *dupö tractatele existente* nъnne mъn'a ne bandit. Tîlharъl erà dres; netrevea adessea în Smyrn'a mi de akolo îmi datà mai adessea mandatele fъlgerъtoare. Poliţia nъ kъtezà nivi sъ arate kъ îl kъnoasve, ne kъm sъ aibъ kъiagiъ d'a 'i kъlkà *iatacul*. (Aшà se zive în nъrţile lokъlъi gasd'a tîlharilor).

Infine fъ trimis gъvernator general al avellъi nашalik ъnsъmi kъmnatъl Sъltanъlъi, Hallil nашà kъ instrъkţiъni mi sъb resnъndere gravъ de a bravà ori-ve dressъri, mi de a nъnne kъ ori-ve nreţ mъn'a ne lotrъ.

Hallil нашà lъъ notele ambassadorilor de scrioase mi nrin ъrmare instrъkţiъnile gъvernъlъi sъъ de sakre. Cъm ajъnse la nostъl sъъ, nъsse la kalle de à se ъrmъri tîlharъl kъ toatъ energia. Kanъl noliţici, kanii outirilor îi snъsserъ kъ nъ erà nevoie nivi de batallioane nivi de komnanii; kъvi tîlharъl n'avea în band'a sa de kъt vre o zeve miserabili de bandaţi; vi toatъ nevoica erà kъ tîlharъl se aflà dres mi nînъ nъ se vor risinì farmevele, ei nъ not favve nivi ъn nas. De are нашa o assemenea nъtere, vor fi de ajъns anoi nъmai kъţi-va kavazi snre a se dъvve mi a'l skoate kà ne ъn moarive nloat din gaъra sa.

Paша vrъ à se înformà de ve natъrъ sъnt avelle drese saъ farmeve, mi aflъ kъ konsolъl Magъlъi din Stambъl ne kare îl kъntъ noetъl în aveastъ noemъ, erà komnlivele mi *iatacul* lъi Katîrgiъ, kare din sъmele ve adъnà dъnъ atъtea nelegiъiri abià se allegea kъ ve trъi el mi miserabila lъi bandъ. De kъteori Kъtîrgiъl venià în Smyrna, ъnsъmi din kas'a konsolъlъi mi de sъbt bandiera nrotektoare fъlgerà velle mai terribili mandate.

— Bine! zisse нашa. Kъnd veţi fi sigъri kъ tîlharъl è avì, sъ 'mi daţi de svire mi sъ aveţi la 'ndemъnъ oamenii kъveniţi.

www.dacoromanica.ro

— Aman, паша Efendi, esklamъ капъl noliдiei, dъпъ traktate, nъ пътem kъlkà kasa nivi a ъnъi sъdit, ne kъm a ъnъi konsol. Bandiera stиъinъ è пe kasa ъnde se retrage Katîrgiъl! ши че bandierъ!

— Bandiera, mandiera, nъ voiъ sъ sviъ; katъ sъ terminъm o datъ ши kъ tîlharъl avesta ши kъ komплivii lъi. Asta è ordinъl meъ, ши пe пrofet! vai de чel че nъ 'l va împlini.

Toдi se înkinarъ пînъ la пъmъnt ши zisserъ *sis biliris*, паша Efendi, adikъ tъ svii. Eшirъ sпre a lъà mъsъre.

Ensъшi în sear'a aveea anoi venirъ ши sпъsserъ пашii kъ Katîrgiъl č în Smyrna la lokъl svist.

— Hei! dъчeдi-vъ, ши пъneдi mъna пe el.

— Паша Efendi! ънsъ...

— Ce ънsъ?... D'akolo sъ mi 'l lъaдi; snargeдi пoarta, de vъ va resistà; oппъneдi arme, de vi se vor oппъne arme.

— E ънsъ sъs; ънsъшi în kas'a konsolъlъi.

— Be, şi în kas'a femeilor lъi de va fi, de akolo sъ mi 'l addъчeдi.

— Ordinъ'дi firman, паша efendi; ama *sis biliris*.

— Eъ sviъ ha! — ghit. Akъm пînъ nъ skimb чiъbъkъl sъ mi 'l addъчeдi în fearre.

Капъl noliдiei eшi kъ oamenii sъi ши se arrestъ drent la пoarta konsolъlъi. Resistinдa че aflъ fъ skъrtъ. Intrarъ în întrъ. Oasпele onorabilъlъi konsъlat, vъzъnd kъ nъ erà glъmъ, se strekъrъ în sъs пe skarъ ши intrъ drent în salonъl пrotektorъlъi sъъ че se aflà în *vînghierà* saъ seratъ, dъпъ limbagiъl lokъlъi, kъ ai sei.

Oamenii noliдiei lъasserъ mъsъre la пoartъ ши пrin пregiъrъl kasei ka sъ nъ le skaпe tîlharъl. Kъътъndъ'l пrin toate ънghiъrile ши askъnzъtorile în larma пrotestaдiъnilor oamenilor onorabilъlъi konsъ-

www.dacoromanica.ro

lat, sвirъ skar'a mi intrarъ dвnъ ordine drent în neviolabilвl sallon. Farmevele sв snъrsesserъ mi вmele se deskidea mretвtindeni de ambele nъrgi. Cei din sallon vъzвrъ iar kъ n'afarъ se fъvea ve nв s'a mai fost fъkвt de kъnd sвnt Tвrvii în Orient, mi lвarъ mъsвre snre a dà вn asil kв adevъrat nobil kavalereskвlвi oasne. Madama konsoleasъ erà în mijlok ne kananeà kв noalele rokii întinse de amъndoъ nъrgile în toatъ deвmъsвrata lor lвrgime.

Domnвl konsol nrotestà kъ s'a violat drentвl ginitlor, ameningà kъ va fi vai de Tвrvie, kъ Eвrona întreagъ se và skвlà snre à resbвnà mi nedensi вn assemenea affront.

Tвrvii ънsъ nв nrea nrinven la limbe eвronene, mi vei de astъ searъ n'авzisserъ de kъnd erà ei de drentвl gintilor. Tъvea mi kъвtà ne вnde dà ei kв kanвl lor kъ s'ar fi nвtвt askвnde omвl lor. Strъbътвrъ toate kamerele, visitarъ toate kolgвrile nînъ se vъzвrъ nevoigi a kъвtà mi sвb kanaнea mi a nвnne o mънъ sakrilege, ънsъ kв tot resnektвl, mi ънsвmi ne noalele rokii Madamei Consвlesei.

Ţinete, lemінвri attвnvi. Konsolвl n'avea snada la 'ndemънъ kъ ar fi skos'o. Uniform'a nerdвsse nrestigiвl. Madama konsвleasъ, kв toatъ edвkagia sa mi nвdoarea de matroanъ, nв nвtв a se mai ging, mi вltimele vorbe din lemінвl sъв fъrъ blestemъnd ne Tвrvi ka ne nisve Barbari ve sвnt, mi ka ne вnii ve nв svів nivi de traktate nivi de lege.

Cine ar' fi nвtвt krede kъ farmevele Katîrgiвlвi erà nredestinate dela învenвtвl lor de a fi risinite sвbt ънsвmi resnektabilile noale alle Madamei Konsвlesei? Tilxarвl fв tras de вreki mi skos afarъ ънsвmi de sвbt kananeaoa ne kare interesanta mi simgitoarea damъ erà dejà leminatъ mi nв mai svià de ve se nefrevevà în nregiвrвl sъв. Togi ai kasei ar' fi nlвns'o kà ne o noartъ, daka din kъnd în kъnd nв s'ar

www.dacoromanica.ro

mai fi vъzъt ъn fel de konvъlsiune saъ de galvanizare în mъinele 'i nalide atъrnate în jos. Mare dar sunt mъinile la omъ! fъrъ dъusele akkonviatъr'a saъ nerъk'a Mъdъmioarei ar' fi fost de mъlt kъzътъ; ui vederea nerilor albi de sъb dъns'a ar' fi fost o katastrofъ mai înfiorътoare de kъt arrêstarea kavallerъlui protegiat. Mъinile, kъm zik, mai dà semne de viaцъ, atъt leminъl era de mare!

Katîrgiul fъ dъs legat la nauа ui nъs ne datъ în karvere ui în bende sъb mare nreveghiere.

Svirea la Inalta Poartъ kъ s'a nrins banditul ajunse de o datъ kъ rannortul Konsolului kъtre exvellentissimul sъu kanъ, ui magъ al istoriei noastre.

Cine n'a vъzut ne Dъmnezeъ zik unii, noi ънsъ katъ sъ zivem, vine a vъzut ne Naiba ui nъ s'a kъtremъrat? kъvi:

« Unul este Magul velebrъ Kalidoniъ,
« L'allui numc se'nkinъ întregul Pandemoniъ.*

In Stambul se sbъvinarъ toate ministerele; kanul lumii le nъrcà la togi kъ se annronie la ideea kъ Magul và nъnne sъ dea bandiera jos, ui ast-fel svъntъrata Tъrvie sъ remъie vъdъvъ de o assemenea nrotekцiъ; mai virtos ministrii, ve nъ erà datori nortofoliul ui a tot-nъtinga de kъt avestei protekцiuni, înui mъskà mъinile ui ne nauа dela Smyrna nъ 'l mai numià de kъt *Zerzek*, kum de a fost aиà de tont de a luat instrukцiunile ve i se didesserъ în tokmai ka Pъkalъ din kuvъnt în kuvъnt.

Sure à întъmninà nerikolul ve ameningà Kanitala ui Imneriul, se luarъ mъsure de à se dà amenda onorabilъ, nu numai Magului, ui ui la toatъ nъterea lui, ui la toatъ trъfia lui, ui la togi ъngerii lui, ui la toatъ synodia lui.

Pauа kumnatul Sultanului fu destitsat kъ mare rъuine ui kondamnat la un exiliu nermetъu.

Magnetikul ънsъ ui generosul Magъ (kъvi are

www.dacoromanica.ro

mi Exvellenția sa nisve generositățî foarte mari kăte o dată) trimisse ne de altă narte de svire Pamii, kă daka voiesve ka exilisl să ns'i fiă nernetsă mi să'i mai remăie sneranță de rentsrnare mi de sn fel de sitare din nartea Prea Ințellenției salle magive, ns erà alt mijloks de kăt să dea drsmsl Katîrgislsi mi în loksl lsi să nsiă în karvere ne orikare alt om innovent, mărtsrisind naua mi zikând *mea culpa* kă res a kălkat kas'a Konsolatslsi mi kă omsl ne kare a fost nss măn'a n'a fost Katîrgisl, vi sn stimabil oasne al konsolslsi.

Cine nstea stà în kontra snor farmeve aua de înfrikoaate de kăt nisve eretivi kà noi ve ns vrem să svim de Demoni nivi ns le rekznoasvem fiing'a? De kând è lsmea n'a mai stat în Orient sn fermekător mai dibavis mi mai terribil de kăt Magsl istorici noastre. Pain'a kătă să nleve kansl, nentrs kă sn exilis nernetsă văzs kă erà nrea lsng, mi se devisse a adeveri nrin înskris ks nsmele săs mi ks sigillisl săs kă a fost ks adevărat sn barbar mi sn nelegisit de a kstezat să fakă kăte făkssse, mi kă nersoan'a ne kare oamenii săi nssesseră măna a fost o viktimă innovenă mi demnă de toată stima, etc.

Skandalsl ănsă erà mare. Viktimele din Smyrna ve nsrtà ănkă dollisl ns tăvea mi akksa în gs-r'a mare ne Konsol, mi mai vîrtos kă msigi din vei desnsiagi ve văzssseră ne Katîrgisl mi în nădure mi în temnița erà nisve volteriani de Franvesi ve ns vrea să svie de toți Magii din lsme. Katîrgisl ns mai nstea, dsnă skănare, kontinsà nenedensit karriera kavallereaskă, nentrs kă nrea se deokiase Konsolatsl. Konsolsl îi dette konsillis de a se devide mi resignà la sn renaos neste lasrii de atățgia anni ve kăllessesse în aventsroasa'i karriera. Katîrgisl kanitslă mi se dette nrins în diskreția gsver-

www.dacoromanica.ro

nъlъi ottoman mi sъbt ъmbrirea nrotekgiънii (se în-gellege) atot notentъlъi Mag.

Ast-fel merg mi se sъvved evenimentele mi affaverile în Orient, mi Tъrvii sънt akkъsagi de Barbari; mi kъ adevъrat sънt ast-fel; kъvi ve è Barbarъl dekъt omъl nrimitiv ve se lassъ à deveni viktima vellъi mai dibaviъ mi mai astъgios ve îmi sakrifikъ ne ai sei mi amivii vei mai bъni, mi nъ onorъ de kъt ne vel de kare are frikъ?

De te iei la vorbъ kъ naмii ve aъ gъvernat nrin diverse nrovingii alle Imnerisъi,

«Aman! îgi zikъ. Mъskalъl svim kъ ne este *dusman* de moarte; amà nъ è *murdar*. In kъte namalikъri am fost, n'am vъzъt o datъ ъn dragoman mъskъlesk sъ 'gi viiъ a naralysà administragia saъ jъdekъtoriile nentrъ alle sъdigilor. Sъdigii mъskъlesvi iarъ în tot imnerisl se noartъ kъ omenie în toate daraverile lor. De se abat în vevà, nînъ sъ favem noi nretengiъ sънt dejà foarte asnrъ mъstragi la konsъlatъl lor. Ama Şaitanъl ъsta, ъf! kъ oamenii lъi sъffletъl îgi skoate. Pentrъ vinvi naralle, fiъ'i-ar de kan, nentrъ nimik be! kъ lъmînarea kaъiъ *cavgaoa*. N'annъvi dimineaga sъ te sneli ne oki mi sъ 'gi favi rъg'a, kъ dragomanъl ingenat în ъniformъ è dejà ne sofà mi amteantъ kà ъngerъl sъ 'gi ia sъffletъl. Nъ è viankîn, nъ è mofiъz. nъ è kalnъzan, nъngaм, snъrgъtor de dъghiene, jъnghietor de noantea mi de zioa, tîlhar de drъmъrile mari sъ nъ fiъ sъdit al avestъi . . . mi se ъitъ în toate latъrele sъ nъ 'l aъzъ nъregii.

Nimeni kà ъn Romъn saъ kà vine a trъit în Ieмi mi în Bъkъresvi nъ 'mi noate înkinъl kъt è de adevъratъ deskrierea mi nlъngerea ъnor assemenea naмi; kъvi daka nrin tribъnalele Moldovalachiei ve sънt amà de narte de farmevele Magъlъi din Stambъl se vъd Dragomanii agengilor avestъi fermekъtor, ve nъ se not favve în nrovingiile Tъrviei? Faligii,

www.dacoromanica.ro

kalnɐzanii, nlastografii nii tot felɐl de aventɐrieri din Bɐkɐresчi nɐ sɐnt de kъt sɐb nrotekцia aчestɐi Magɐ.

Tilharii stradelor din Pera, organisaцi în bande, nɐ sɐnt niчi Grecчi, niчi Armeni, niчi Bɐlgari, niчi Ebrei, nii kɐ atъt mai nɐцin niчi Tɐrчi. Cea mai mare narte sɐnt adɐnъtɐre de strъini чe toцi se nɐn sɐb nrotekцia bandierei aчestɐi Disfaimos Fermekъtor.

Si aчcastъ nrotekцiъ nɐ è a vre ɐnci Pɐteri a Eɐronci, niчi resɐltatɐl vre ɐnei nolitiчe din afarъ, чi singɐra nrotekцiъ a Magɐlɐi dɐnъ o nolitikъ a lɐi nartikɐlarъ nii lɐkrativъ чe bravъ toate gɐvèrnele din lɐme.

Aчestea se zik din vorbъ în vorbъ în ediцia din 1856. Katъ ъnsъ sъ mai adaogim nii noi kъte sчim mai din 'nainte nii kъte vъd Romъnii astъzi kɐ okii.

Sɐnt kъte-va Pɐteri Eɐronene kari din systemъ nrin ambassadele lor, se fakɐ nroteктoare tilhъriei, fɐrɐlɐi, kalnɐzanlikɐlɐi, falimentelor, desordinii; nii tilharii, fɐrii, faliцii, kalnɐzanii, tɐrbɐrъtorii de meseric sɐnt organisaцi în bande nii se aflъ sɐb nrotekцia konsɐlatelor resnektive. Skonɐl aчestei nolitiчe este snre a învederà kъ Tɐrчia nɐ se mai noate niчi organisà niчi sɐsцine, nii saɐ a o lsà sɐb cnitronie ka ne mɐlte Statɐri din Indii, nɐind ne Sɐltanɐl nɐmai ne leafъ, saɐ a o îmnъrцi.

In tot Imnerisl Ottoman kɔnsɐlatele aчestor nɐteri aчea instrɐkцiɐni de a organisà nii nrotegge tilhъria, nii kъte zisserъm mai sɐs: Aчellcaui instrɐkцiɐni aчea Konsolii aчestor Pɐteri nii în Bɐkɐresчi nii Iesi: ъnsъ sɐbt Protekцia ekskɐsivъ a Rɐs-

www.dacoromanica.ro

sici, nu se uitea unkù komitte nisve assemenea nelegiuiri de fagù mi ku atùta sfruntarie mi neteamù de nedeansù. Dela 1856, Rodin îndoktrinat în aveastù infamù systemù, veni în pearrù ku veata sa de bandiți umùnteni mi strùini, mi o nusse, a bùntùi pearra kà mi în Turvia nrin tot felul de nelegiuiri; nrin komnloate, nrin fabrikagiuni de machine infernali, nrin desfrùul tynarului, nrin nlakarde ameninguùtoare mi nrovokate în adins, nrin împlgirea nelegiuirilor de tot felul, nrin ommorâri însemnùtoare, nrin nronagande religioase, nrin defùimare offiviale mente a drenturilor thronului, nrin defùimarea mi batjokorirea Kyriarchului în rîsul strùinilor. Şi dupù avestea toate ve esu tot dintr'o sorginte, tot dintr'o fabrikù infernale, anoi sforgù vrund nevrund guvernul întru a da afarù akte offiviali, kare în okii Europei konstatù kommediele rodiniane de fante adevùrate, ku kare pearr'a sù se noatù akkusà în lumea offiviale de ncastumnùratù, de rebellù, în kùt sù se noatù legitimà un kolnu de Stat, sau mi mai rùu o okkupagiù strùinù, sau mi mai rùu anneksare a avestor perre ne lungù Statele kùror Rodin mi ai sùi de mai nainte de 1848 s'au înkinat sure servire.

In ve sunt unsù solidari filii vei nacefivi ai Romùnici de toate de kùte sunt akkusagi ne toatù zioa kund de komnlote, kund de nurtùtori nu svius de kùte sute mi mii de numnale askunse, kund de livenda tynarului? Romùnii le fakù avestea? sau o gamikù de kùgi-va kari d'a drentul mi nieziuri sunt în relagiù ku Rodin? Cine a addus în pearrù ne dùtùtorul nlanului machinei faimosului mi komikului komnlot? Pentru ve kresk tillùriele ne toatù zioa? Pentru ve tyranul kare nroklamù minviunea, ve 'mi a fùkut o nrofessiù din kalomnie, ve attakù mi ameninguù Religia mi ne kanul ei; ve attakù nersoanele, nro-

www.dacoromanica.ro

nrietatea ui onoarea familielor, nentrъ ne avest desfrъu al tynarъlъi este tolerat ui nrotegiat; ui nentrъ ne tynarъl, kare ъrъsne Tyrannia, ui se teme de Anarchie, este astъnat, sъgrъmat, de kъte ori annare? Rodin a intrigat ka avest tynar sъ se sfarme la 1848? Tot avesta è ne 'l-a sъnrimat în nlinъ konstitъuiъ si la 1859.

NOTA IV.

Se svie kъ dъnъ okkъnauia Aъstriavilor, se lъъ nisve mъssre rigъroase; ui se nъblikъ ъn fel de lege martiale kъ okkasia venirii ui nronagandei în Bъkъresvi a ънъi nъiъ de fanariot ui a ънъi biet Magiar amъgit de avest fanariot. Pretextъl fъ legal din nartea Aъstriavilor; ънsъ vine trimisse din Konstantinonol ne avel nъiъ de fanariot, ui ne avel Ungъr amъgit? Pinъ a ajънge la adevъrata kaъsъ a kaъselor, toatъ lъmea svie kъ avel fanariot erà din veata lъi Rodin, din veata lъi Pъkalъ sae a skътierъlъi din aavcastъ noemъ; se svie de toui kъ a servit sъbt banda de bauibъzъvi, formatъ ui kommandatъ de renegatъl nolon kare fъ daskъlъl lъi Oanvea skътierъl în svinua rodinianъ; se svie iar kъ avesti doi Poloni, adikъ Paladinъl noemei ui renegatъl nъ erà rъъ vъzъui de Aъstrieni. Pъiъl de fanariot lъund instrъkuiънile dela sъneriorii sъi, îndoktrinъ ui amъgi ne bietъl Magiar din Konstantinonole, ui 'l lъъ kъ sine în Bъkъresvi, sъb kuvînt ka sъ reskoale regimentele magiare ve se aflà în Romъnia. Pinъ a nъ nlekà din Konstantinonole, în kъartirъl general al Aъstriavilor din Romъnia, se dette de svire. Avi îi auitentà, ka kъ dъnuii ui kъ missiънea lor sъ se konstate o fantъ ve ar' legitimà o lege maruiale, nrin kare armata de okkънauiъ sъ aibъ ъn drent de annroane în gъvernъl Romъniei. Abià ajънserъ în Bъkъresvi nъ-

www.dacoromanica.ro

isl de fanariot, agentsl provokator, mi viktimà lsi Magiarsl, mi în datz se dette alarma, astoritzile se nesserz a srmzri ne missionarii *secreti* adikz; mi dsnz ksm se srmeazz la assemenea kommedii, ne de o narte se srmzrià ks rigoare, mi ne de alta li se favilitz drsmsl snre a fsgi. 'Pe bietsl Magiar 'l addsse în apoi în Rsvisk znssmi sn konsol.

---

www.dacoromanica.ro

INEDITE.

www.dacoromanica.ro

MACIASUL și FLORILE.

Un Mъчiaш gimnos sъlbatik
De nrin lokъri denъrtate,
Nodъros, rîios, iernatik,
Smъls de krivene tъrbate,
Arъnkat într'o Grъdinъ,
Avъnitъ roditoare,
Vrea sъ nrinzъ rъdъvinъ
Intre flori mirositoare.
Pir avea ne lъngъ sine,
Bъrianъ blestematъ
Ce se 'ntinde 'n mii de vine
Inkleuitatъ, înnessatъ,
Și tъrъmъ 'nnelenesve
Il ъsъkъ mi 'l stîrnesve,
Stinge neamъl d'ori-ve floare,
Sъge sъkъl din livede
Frъkt, legъmъ abia vede
Mъnvitorъl kъ sъdoare.
Astea toni le svix nrea bine
Dar Mъveaiш'i mъrъvine,
Svini kъ nъ e de vr'o manъ.
Snekъlъ dar întrъ sine
Sъ 'mi dea nъme kъ *pomană*

www.dacoromanica.ro

(Kъчi la dъnsъl *Suvenire*
Va sъ žikъ *pomenire)*.
Zisse dar kъ è de viŋa
Trandafirilor faimoŋi
Sъ se bъkъre Leliŋa
Şi flъkъii nъzъroşi
Ingъmfat d'a lъi mъrime,
Kà ъn semn de nobilime,
Kъ se trage dela noadъ,
Şi kъ simte, nъtimesчe,
La folos *obştescu* gъndesчe
Isi nъsse ш'ъn *of* in koadъ
Nodъrosъl Mъrъчine
Şi krezъ kъ 'i stъ nrea bine

Of! înkoaчi, *of* înkolo,
Of! grъdina resъnà
Florichelle kъrioase
Unà n'alta se 'ntrebà:
— Trandafir sъ fiъ, Lele?
— Nъ e Trandafir, sъrat'o;
— Vai de noi de Florichelle!
— Ce-a mai fi de noi, Kъmnat'o?
— E Mъчiaш, lъa'l-ar' Naiba
Viorellele strigarъ
E semn rъъ, kà skaiъl, Sgaiba!
E sъlbъtъчie 'n Ţearrъ.
— Sъrori bъne, Dъmneavoastrъ,
Nъ vъ temeŋi, sъrъŋelle
Rъjii noi din firea noastrъ

www.dacoromanica.ro

Şi noi facem florilelle.
Sunt d'o lege 'n astă ţeară
De Domnul *blagoslovită*,
La snor mare vă invită
Viţa mea de din afară.*
— Măi Măcăeaşe, măi Măcăeaşe,
Măi snioane, măi ploskaşe,
Dă-ne pace ui te karră,
Dă-te Drakului din Ţară,
Escă un proklet măgăcine,
Nu ne-addăcă tă vre un bine.
Pirul ălla è rea piază
Unde-apună de 'nkăibează.
Bagă nasul, sfredelesce
Sapă lokul găuresce. —
Dă-ne pace ui te karră,
Dă-te Drakului din Ţară.

Intr'acestea eată vine
Grădinarul să aueze
Binisor pe Măgăcine,
Şi 'ntre flori să 'l închibeze.
— Nene, Tată Grădinare,
Ia gândesce-te mai bine,
La primejdia cea mare
Ce-a să facă k'un măgăcine?
Florilellele strigară
Şi ferbinte se rugară.
Ia astupă acea groapă,
Vin' mai bine de ne-adapă.

* Luaţi a minte quă aquea viţă stă astă-ţi la hotare.

www.dacoromanica.ro

Dъ la ɥioare ne Romkatsl
Kъ ai eъ ne tragi nъkatsl.
— N'aszigi, takъ-vъ gsr'a
Strigъ Omsl sunъrat.
Mie 'mi trebse rъssra;
Voi ns svigi a ginne sfat.
E obrъznicie mare
Sъ 'mi zivegi ksrat m'a nsmę:
«Groan'astsnъ, Grъdinare
«Dъ la Draksl ne Romkatsl»
'Mi è rsmine mi de lsme
Sъ 'mi strigagi kъ trag nъkatsl,
Kъnd es iarna, toatъ vara
Zi mi noante assedea
Sъ v'adъn, sъ vъ lskrez
Kъt m'a obosit novara.
Es voieska obsteskal bine
Ş'a grъdinei avsgie;
Es svis mi din mъrъcine
Sъ skogs flori ks mъestrie.
Altoi-voi es Rъssra
Tot ks roze frangosesvi,
Trandafiri imnъrътesvi.
Sъ vъ takъ voъ gsra.
— Nene, Tatъ grъdinare,
Vezi nrimejdia nea mare.
D'ar fi trandafir, tot merge,
Ci vedem ghimnoase verge,
Ş'avel *of grozav* din koadъ
Ce ks trandafir se 'n noadъ!...

www.dacoromanica.ro

Tot mai mălte svie sătăl;
E sentimental sporkatăl,
Ş'oftъtora lăi rъă ftăte
K'ommă merge din bătе'n bătе.
Nă vezi Pirăl ve ne-addăve?
N'ar mai annăkà s'annăve!
E o nroastъ bărianъ;
Şi se'ntinde ne noianъ,
Se nrъsesve în grъdinъ,
Ne stinge din rъdъvinъ.
Ce 'gi veni kă avăgia?
Lassъ 'n kolo mъestria,
Kărvităra, altoirea,
Kъ tot lăkră 'mi are firea:
Mъveaшăl è mъrъvine
Ciomъgos mi nlin de smine;
Floarea este iarъшi floare,
Ce dъ snirt iar nă dăhoare.
Păne-o 'n nent, la kan, ne masъ;
Mъrъvini nă năne 'n kasъ.
Vorba, svii, dela nъringi.
Lakreme vъrsъm ferbingi.
Noi svim rîvna înfokatъ,
Svim sădoarea lъădatъ;
Pregăim sviinga mare,
Nene, Tatъ Grъdinare;
Ci Mъveaшăl è isnitъ,
E semъngъ de gîlveavъ,
De dihonie kămnlitъ:
Vai de noi, mi d'a ta slavъ!

www.dacoromanica.ro

Ţinъ 'l neste gard afarъ
Meargъ Drakъlъi din Ţarъ,
— Florilor, tъчeцi akolo,
Kъ vъ daъ kъ sana 'n kan;
Am fъkst odatъ groana
Ş'akъm *cinstea* voiъ sъ 'mi skan.
Ce-am fъkst nъ se desfaче;
Pin' akъm nъ s'a mai dat
Grъdinar sъ чearъ sfat
Dela flori; ñmi daцi 'mi наче.»

Grъdinarъl ostenit
De atъta girra mъltъ,
Sana ia, nъ mai askъltъ
Şi s'annъkъ de sъdit.
Kъnd tot vъntъl de annъs*
Faче-o vijъlie mare,
Un vîrtej roteazъ tare,
Şi Mъчeanъl sboarъ sъs!
Peste kan 'цi'l invъrtesче
Ameцit 'цi'l rъsъчesче
In bъkъцi il imnъrцesче
Şi la Drakъl 'цi'l trъntesче....
Şi 'n grъdinъ наче bъnъ
Grъdinar kъ flori adъnъ:
Unъl sъdъ mi lъkreazъ
Alta kъmnъl insmъlteazъ

Allъsie la revolъцia Franцei чe se nrenarъ mi ne kare astorъl kъ doi anni inainte a nrezis'o (vezi nъalmъl nъblikat in Kъrrierъl de Ambe Sekse) 1846.

www.dacoromanica.ro

Unɤl sanъ ɯi ɲlivesчe
Alta frɤktɤl însɤtesчe.

Grъdinare, Grъdinare,
Vezi de Pir a te feri
Kъ îɲi faчe mɤnkъ mare;
Fɤgi de *of* kъt vei trъi.
Florilor, lɤaɲi à minte,
Flori nevinovate fiɲi;
Nɤ nrea чereɲi iar kɤvinte,
Kъ nɤ'n toate nemeriɲi.

www.dacoromanica.ro

CANTECUL URSULUI.

Ni, ni, ni, ui na, na, nà,
Pʁiʁ de nonț sațarà,
Ursʁle neȝesʒlat,
Pʁiʁ de ķodrʁ 'nverȝiʁnat
Diʁha! diʁha-mʒi!

Vine Ursʁl mormʒind;
Babele s'askʁnd bovind;
Kʒinii ni s'aʁ deuțentat,
Vînʒtorii s'aʁ armat.
Sʁnʒ kornʁl ui resʁnʒ
Potekanii se adʁnʒ.
Diʁha! diʁha-mʒi!

Pʁneȝi bʒtʒianii ne goanʒ
Pe dihania rîtanʒ;
Mʒi Dihanie, rea fearʒ,
Drakʁl te addʁsse 'n ȝeariʒ?
Kʒ voinivii daʁ de tot
Și mi'ȝi nʁn lanȝʁl de bot.
Ursʒreasa te aunteanțʒ,
Kʁ viomagʁl te deuteanțʒ.
Diʁha! diʁha-mʒi!

www.dacoromanica.ro

Kalъ'ци, Urssle de mare
Dă-te Naibii în năduce,
Păis de nonъ resnonit,
Tat'ъă te-a desmontenit,
Şi ka vъntsl vel tărbat
Kă holera intri 'n sat;
Dar Ursarsl te aunteantъ
Kă viomagsl te deunteantъ.
Disha! disha mъi!

Ursъreasa te-a kreskăt,
Mъgъdъă mi te-a fъkăt,
Te-a 'nvъцat la dishъnit
Kă lălea te-a dikisit.
Nă'ци mai lami din bot цigara
Tinga, tinga, gara, gara!
Disha! Disha-mъi!

Tingă, tinga, na, na, nă,
Păis de nonъ satară,
Meuterеasa ne ghiveşue
Şi de bine ne vestesue;
Iar nrin lăme se resănъ
Kъ akăm è niazъ bănъ.
Meuntereasa te 'nboldesue
Pъrs-'ци smălge mi'l nîrlesue,
Kъ è băn de sneriat
Babele te-aă deskъntat:
Ka sъ nă fii deokiat,
Drent în gărъ te-aă skăinat.
Disha! Disha-mъi!

www.dacoromanica.ro

Mom-mona te-a tъmъiat
Şi molitfa 'ци-a чitit
Din lakъ, din bъlци, din smirk, din tre-
stie, stъf,
Din mъnци, din vъi, din kodri, fъgi, as-
kъnde-te, nъf!
Diъha! Diъha-mъi!

Kotoii 'ци-aъ miorlъit,
Nevъstъiчele nloskame
Veninoase mi zъkame
Ţi-aъ trъntit ъleiъl joъ
Ce'ци bagi bǒtъ noiъios!
Diъha! Diъha-mъi!

(se skiṁbъ kъntekъl)
Vino, Urъle la jok
Şi nъmъntъl batte 'n lok
Şi mi'ци joakъ mъskiчesчe,
Ad' niчiorъl kъzъчesчe;
Joakъ bine, mъi Martine,
Sъ'ци daъ nъine kъ mъsline,
Sъ'ци mai daъ mi alt-чevà
Sъ fiъ ne scama ta.
Diъha! Diъha-mъi!

Sъ te vъz, feчior de Lelle
Fъ o tъmbъ d'alle grelle,
Sъ ne-arъци vr'ъn marafet,
Alivanta! bereket!

www.dacoromanica.ro

Tinde krakъl, deh! *skarì*
Kъ niɥiorъl fъ *paĭ!*
Kъ ninъ la imnъiatъl . . .
Zikъtoarca-o sɥie satъl,
Mъnka-'l-ai sъ'l mъnъnɥi tot
Sъ te lingi kъ el ne bot,
Diɥha! Diɥha-mъi!

Naĭs te kirasaimos
Te delo del bah
Dabъlè flandъrà
Andoi gheneral baros,
Dabъlè bakuniuъl
Kъ vin hoɥii de pъgɥbami.
1848 Maiɥ 20

www.dacoromanica.ro

FA-ME TATA SA'TI SÉMENU

SAU

GENERATIA ACTUALE

din

GENERATIA TRECUTA.

www.dacoromanica.ro

PREFAÇA.

Ka sъ se sъsцiiъ Romъnii dela fondarea Domniatelor lor, aъ kъtat sъ meargъ în narallel kъ Statele vecine în forцъ atъt materialъ kъt mi sniritъalъ.

Kъnd Mirvca institъi kornъl de Dorobanцi, fъ nrimъl kornъ de armatъ nermanentъ ve annъrъ în Eъrona.

Romъnia dar ninъ la Mavrokordat da resbel de annъrare, ѕė allià kъ vecinii sъi, înkieà traktate, Snъtarъl Mihaiъ ajъnse ninъ la Mъrii Viennei kъ 6000 de Kъrteni, ve Mateiъ Vodъ Bassarab trimisse de kontingent amikъlъi mi alliatъlъi seъ G. Rakotzi Domnъl Transylvaniei.*

Un stat iarъ nъ se noate цinne nъmai kъ nъterea armatъ brъtale, de nъ va avea mi bъrbaцi de Staţ instrъiцi, alle kъror lъmine sъ se noatъ egalisà kъ alle bъrbaцilor Pъterilor vecine, alliate saъ inemive. In istoria Ţerei se vъdъ Bъrkъnesvi figъrъnd kà ambassadori la Vienna trimisi de Mihaiъ Bravъl. Domnъl Transylvanici I. Kemeny, se mirъ în memorialele salle de errъdiцia nrofъndъ a klerъlъi Romъniei mi a bъrbaцilor ei de Stat. Şkoalele Moldovei, Akademiele ei de limbe orientali, fъrъ sorgintile de ъnde emirъ instrъktorii Rъssici kà Snъtarъl Nikolae

* Vezi Memorialele principelъi Kemeny.

www.dacoromanica.ro

Milesкъl Kъrnъl, ambassadorъl Czarъlъi Aleksie Michailoviчi la Kina, ши instrъktorъl lъi Petrъ I; ka Hereskovii (Hereschii) ши Kantemirii. Aчestia erà elevi ai institъtelor romъne; ши de aчestia nъ vorьeskъ Romъnii (kъчi ei 'i-aъ ши zitat) ka sъ fiъ vre-o nresъnnъnere de amor nronriъ nagional saъ de îngъnfare; Aъtorii strъini kontimnorani îi admirъ ши laъdъ skoalele lor, ъnde venià de se lъminà Polonii, Rъssii ши Ungъrii ne attъnчi, iar nъ dъnъ kъm ne trimittem noi konii de a se îndoktrinà în Franga ши a venì înanoi kъ kanъl mai ъшъrel de kъt al Frangesilor de ne Bъlevarde.

Pe lъngъ aчestea, nrobe mai învederate desnre tъria mouilor nostri ши materiale ши morale sъnt fantele lor. Tot effektъl are o kaъsъ. Pe kъnd Grecчia, Bъlgaria, Serbia, kъdea ши devenià nauaalikъri tъrчesчi, ambele domniate sta în sъs, îmnъmnà lanчea ши sabia ши înkicià traktate. Traktatele lъi Mirчea, lъi Vlad, lъi Bogdan ши Petrъ Rarew, nentrъ чine kъnnoasчe legile ши soarta resbellelor, habilitatea Politiчei ши ъnsъшi a Dinlomației, nentrъ чine kъnoasчe historia etiketelor fiъ-kъrъi Stat ши enoche, nъ sъnt aчelle traktate nisчe obligagiъni din nartea чellъi mai debil kъtre чel mai tare, чi konvengiъni dela egal kъtre egal, ши mai virtos ne allokъrea, se vъd diktate mai mъlt de Romъn чe sчià mъnъi neana annъratъ de ъn gladiъ terribil ши înfiorъtor Tъrkъlъi чe se mlъdià a sъskrie.

Şi aчelle traktate anoi ar' fi remas ka o hъrtie albъ, daka mъna Romъnъlъi n'ar' fi fost de ajъns

www.dacoromanica.ro

înarmaţъ ka sъ le sъsţiъ. Le-a sъsţinъt nînъ la înveneъtъl sekъlъlъi trekъt. Brъnkovenii deveniъ viktime ші martyri nentrъ dъnsele, ші Kantemiriį îші nerdъrъ natria kà emigraţi.

De attъnчi înkoà, ne mai avъnd Romъnii nъterea armaţъ, le sъsţinъrъ kъ nъterea intelligingei ші a nrъdengei, kъ nъterea devotamentъlъi; ші de avem astъzi Patrie ші Dъnъrea hotar, ші administraţiъ indenendentъ, ші aътonomie, ші adъnare genernle ънde ne rъţoim, sъntem datori aчellor Romъni desarmaţi чe sчià a se onnъne beilor din Fanar, a se mlъdià înaintea invasiъnilor, a nrotestà la timnъ, ka la 1821, 1832, 1836 ші 1845.

Kъte avem astъzi de nъ sъntem nauualik sъnt nisчe effekte, ші katъ sъ'ші aibъ kaъsele lor; historia è aчì ші ni le aratъ.

Kът desnre tъria Mouilor în чelle intellektъali, kът adikъ desnre erъdiţia kanilor ші elitei Ţerrei, nrobele staъ iarъ de faţъ: Kъrţile Biseriчi ne limba Patriei sar în okii akkъsътorilor чe s'aъ fъkът instrъmente strъine ші n'aъ de kът injъre nentrъ trekътъl Romъnilor, toate o nroklamъ, o învedercazъ în fiъ-kare vorbъ. Toatъ vorba strigъ; tradъkътorъl meъ a kъnoskът nrofъndamente hellenika, latina, slavona; nъ è o vorbъ kare sъ nъ învedereze nrin modъl nrin kare è skrisъ ші tynъritъ erъdiţia klasikъ a tradъkътorъlъi.* Aчea erъdiţiъ tradiţionale a kontimnъranilor Bassarabilor ші Kantemirilor

* Vezi Critica grammaticalc naginca 70—76.

www.dacoromanica.ro

remase dintr'o generaţiъ în alta între bъrbaţii de elitъ ai Romъniei ninъ la 1830. Citeaskъ vineva ne Vъkъresvii, ne Filareţii, ne Grigorii, ne Exfrosyni, la noi; ne Beniamin, Beldiman, ne Asaki, Nigrъţi în Moldova; ne Iorgovivi, ne Maiori, ne Şinkai, de neste Carnaţi, ui và vedea kъ bъrbaţii avestia iui knosvea foarte bine hellena ui latina lor, tot ve se verea ne attъnvi ui ъnsъui astъzi snre a se nъtea zivve sanient.

Este adevъrat kъ skolastika de ne attъnvi fъvea mъlţi nedanţi din mediokritate, din genivri ъnsъ ui din talente skotea bъrbaţi de Stat, u. kreatori snei litteratъre.

Avei kreatôri înveneъrъ a vere ui a'ui nъnne toate nъterile snre a formà o litteratъrъ romъnъ inaţionale; ui a nъnne, în lokъl limbelor, sviinţele în limb'a natrici nrin skoale.

Pe kъnd Lazar ui Banъl Konstantin Bъlъveanъl stъrъià a se favve skoale romъne în lokъl vellor hellenive, ns înţellegea de a exilà din ţearъ limb'a hellenъ, ui klassivitatea, ka sъ nъiъ în lokъl ei innoranţa în snіforme, ve dela 1830 ninъ astъzi ns nrodъsse nivi o snejialitate, vi sste de mii de nretindenţi la fonkţivni nъblive ui la ministere, nъmai nentrs kъ svis rimà sas skirţii ka D. Sarsailъ. Lazar se nъsse mai ъntъis a'ui instrъi elevii în sviinţe exakte: ells knosvinţa natъrei snei trisnghis ns o dà ne toate noesiile din lъme; ells iarna fъvea lekţivni de mathemative ui

www.dacoromanica.ro

veara eшià kъ elevii la praktikъ, ellъ vrea sъ dea naцionii, ingineri, architekцi, etc. Ellъ kъnd se exprimà în kъvъntarea sa solemnelъ kътre Kyriarchъl Patrici, ka primъl Eforъ al instrъkцionii nъbliче, zikъnd: «va veni ъn timpъ kъnd mi zidъrile «mi koarnele nlegъlъi vor mъrtъrisi înцelleanta voa- «strъ nastorie » înцellegea kъ цearra, lъssъnd limb'a hellenikъ và faчe sъ aibъ dintre filii sъi bъni inginери, architekцi, mechanivi; bъni agronomi; nentrъ kъ zidъl kъm è fъkъt annъnцъ ne zidar saъ mai bine ne architektъ, mi brasda kъm è trasъ, mi fekъndatъ, mi semъnatъ annъnцъ ne agrikъltor.

Am lъssat klassivitatea mi чe avem dela 1830 înkoà? aчcea чe la 1836 zivcam în proiektъl meъ nъblikat attъnvi desnre instrъkцia nъblikъ: avem *rimatori* saъ mai bine, *poeцi mati*, Sarsaili, Martyr vii vizlegi; innoranцi nъblivisti, nertъrbatori de meserie, bravi de Veneцia чe nentrъ o nerekie de nъdragi îgi ъчvide onoarea ъnei famillie întrege; semne de innoranцъ mi de immoralitate, de viarlatanie mi de trъdare în alle цerrei în toatъ vorba, mi ъnsъmi în titlъrile mi nъmele чe îmi daъ. Vezi foile nъbliче, vezi aktele lor offiviali mi offivioase vezi redakцiъni miserabili prin kari strъvestъ чelle mai frъmoase intenцiъni, vezi în fine maimъцъria lor, prin kare aъ prostitъat mi limbъ, aъ trъdat mi drentъri.

La 1836, zivcam în memorivl meъ de attъnvi kътre Eforia skoalelor: «Schoalele de astъzi kъm «ъnt organisate din systemъ de din a farъ, nъ vor

www.dacoromanica.ro

«nrodъчче de kъt kanete deskreiérate ui nretenдi-
«oase, sъte de mii de nretindenдi la kyvernisele; mii
«de deklamatori immorali; ui dъnъ zeve mъlt 12
«anni, sъ vъ auttentaдi nъ la o revolъдiъ, ui la o
«reskoalъ deklamatorie; nentrъ kъ nъ kreaдi de
«kъt nertъrbatori de meserie 1).

Doi-snre-zeve anni trekъrъ; în avestia se formъ nъmъrъl nevessariъ de oameni kъ nretenдiъni ui fъrъ niui o sneдialitate, fъrъ niui o kъnnosuinдъ nositivъ, fъrъ niui o kъnosuinдъ de verъl ui sъblimъl, ui moralъl de kare abъndъ klassiuitatea hellenъ ui romanъ; se formъ nъmъrъl nevessariъ de ambiдioui vani, ui de nertъrbatori de messerie, ve se înrolarъ sъb stindardъl kabalelor strъine, ui dela 1848 eatъ amъndoъ Domniatele într'o neprekъrmatъ tъrbъrare.

Nъ ne temem d'a fi akkъsaдi kъ vrem a nъrtini amiuilor nostri, kъui Bassarabii ui Kantimirii, ui Vъkъresuii, ui Bъlъvenii, ui Lazъrii, n'ax fost kontimnoranii nostri; pe ъnii nъ 'i am annъkat, ui ne alдii 'i am askъltat kà elev, de mъlte ori ui kъ antinathia ve existъ dela elevъl nebъnatik kъtre maestrъl sъъ; nъ ne temem iarъ d'à fi akkъsaдi de nardialitate de kamarad la kъte vrem sъ zivem ui desnre D. P. Poienarъl de kare, de 'l am ui stimat, fъrъm de atъдia anni desnъrдiдi, fъrъ niui o relaдiъ între noi.

1) Vezi assemenea Cerrierъl de Ambe seve, Paralelismъl paginea 45 si 46 ediдia I.

www.dacoromanica.ro

D. Poienarʊl kà elev al skoalei klasiʋe a trekʊtʊlʊi, ka ʊnʊl ʋe a vʏzʊt ui askʊltat de mʊlte ori pe Lazar, kà ʊnʊl ʋe la 1821, a trekʊt în kʏmpʊl lʊi Tʊdor, iar nʊ al lʊi Hynsylante, se dʊsse în Eʊrona a se okkʊnà de sʋiinge exakte, iar nʊ de a se îndoktrinà în skoalele de partite alle Frangei, niʋi ʏnsʊui de a se îndoktrinà in faimosʊl drept pʏgʏn ui de a veni în gearrʏ kʊ sophismele ui ʋikancle avokagilor. Tot aшà fʏkʊ ui Eʊfrosyn Poteka, ui Pandele ui S. Markoviʋi.

Kʏt fʊrʏ skoalele dela 1830 în koa sʊb direkgia D-lʊi Poienarʊ, kʊ toatʏ systema ʋe îi fʊ împʊsʏ de a o ʊrmà, kʊ toatʏ inflʊingа de din a farʏ, ʋe n'avea altʏ tendingʏ de kʏt de a rrodʊʋʋe skoalele nertʊrbatori de messerie ui *gata spre slujbă* la makinagiʊni fatali, kʊ toatʏ aʋea systemʏ zikʊ, ʏnsʏ tot mai aʋea de Dʊmneзeʊ şkoalele romʏne. Intr'ʏnsele se formarʏ atʏgia ingineri; într'ʏnsele se învʏgà grammatika limbei romʏne (adikʏ grammatika nagionalitʏgii) de ʊn rrofessor filiʊl adevʏrat al Patrici ui elevʊ al klasiʋitʏgii kà D. Ioan Pon; sʊb D. Poienarʊl, fʊ invitat D. Aristia, dela kare învenʊgʏm a aʋea ne Homer ui ne Plʊtarch; Profesorii îmi kʊnosʋea missiʊnea ui elevii se afflà în disʋinlinʏ.— Ansʏ dela 1848 înkoà din rʏʊ în mai rʏʊ ajʊnse toatʏ instrʊkgia pʊblikʏ pînʏ ʋe astʏzi este datʏ ne mʏna Unigilor ui sʊb direkgia înaltʏ a Iesʊigilor.

Tot arbʊrele şe kʊnoasʋe ui se stimʏ dʊnʏ frʊktʊl sʏʊ. Skoalele trekʊtʊlʊi ne-aʊ rrodʊs Bas-

www.dacoromanica.ro

sarabi, tradъkъtori ai Bibliei mi ai tъtъlor kъrgilor Biserivei intr'o limbъ ve are regъlъ mi grammatikъ klasikъ, instrъktori mi luminъtori ai Rъssiei kъ Ivan Kъrnъl, kreatori de ъniversitъgi in Moska kъ Hereskъl, Dosithei, Kantimiri, Vъkъresvi, Philaregi, Grigorii, Brъnkoveni, Nestori, zelosi patrioti kъ Bъlъvenii; Hilarioni, mi Neophygi (ventrъ kъ renosatъl Neophyt desnre karte svià atъta kъm sъ fakъ onoare klerъlъi) Esphrosyni, Beldimani, Assaki, Nigrъgi, etc. Prinvii Poesiei Romъne Vъkъresvi sъnt elevi ai skoalelor trekъtъlъi al kъror vênit nъ se sъià nivi la 50 mii lei.

Ce aъ prodъs skoalele dela 1830 in koà? skioni nocgi, naralitivi rimatori, stridengi plagiari. Nivi o idee sъnътoasъ, nivi un vers ne nivioarele lъi, nivi o rimъ devent, nivi o vorbъ omenitъ; toate stroniate, toate strъvestite, toate skrise kà de netogi: *spart* rimъ kъ *armat* mi kъ toate velle in *at* mi vive versa; *cuvênt* rimъ fъrъ rъmine kъ *avut*, mi kъ *urît, faptă* rimъ kъ *glótă*;— De are versъl mi emistich, se renaosъ in kъte o vorbъ trънkiatъ saъ oxytonъ saъ askъgit annъsatъ, kà ъn kriminal intr'o veanъ snre eternъl renaos; *amfasele, ambleme'e, Pliutonii, Serberii; aptele* mi *aptorii; mesage principiare, laturile* (in lokъ de lattъrile) *programmii, stabilarile, studii adânci, keltuelele* jъdъnesvi, *procedările, promitările, importentele onorii, loaietatile** şi *coafiurele* mi *angajările*, mi *garantele*, mi toate nъkъtoniile mi makaroanele

* Vegi deplorabila traducţie a mesagiului *princiar*.

www.dacoromanica.ro

franvese ui italiene, în gur'a lor se axde, în versurile lor se vede, în desmъgatele lor deskomnosigisnï figurъ; s'anoi ei între sine se numesk Bardi, Bohemi, Tassi ui Virgilii, ui Brangeri (ei ъnsъ skriu Beranjeri), ui de unde nivì nrin minte sъ nu'gi treakъ, ui Rafaeli, Filii ai lui Anollon, nutrigii de muse.

Se zisserъ adessea în renublika litterelor, Homer, Virgiliu, Dante ui algii nrinvinii noegilor nagiunii resnektive. La Sarsailii nostri unde! mai desnъzu Nagionalul ne dette în foilletonul sъu un artikol suskris de nekunoskutul X, ne kare Nagionalul îl kunoasve foate bine, vi îi e rumine ku kamaradii sei de astъzi. Avest artikol ne biegii skriitori Romъnï îi fave Bohemi, dunъ momigъrii strъine, ui ne bietul D. Bolintineanul, se feresve de a'l numi nrinvinul noegilor romъni, kъvi kam sunъ a *principul Zamphir*, ui d'odatъ gi 'l unge ui 'gi 'l sakrъ din kan nînъ în nivioare *Rege* al noegilor ka sъ deviъ anoi dunъ vekiul limbagiu al nekunoskutului X, kraiul noegilor. De attunvi ui ъnkъ veva mai din ainte *Dâmboviţa* subliniatъ învene a da la dekrete alle majestъgii salle kraiului, ui a snerià lumea dedisolvarea kamerei, ku împъrgirea momiilor; de attunvi noate kъ nromisse Nagionalului ui veca ve nivi n'a gundit.

Eatъ fruktele Skoalelor de la 1848 înkuà, eatъ starea denlorabile a Regilor, a Rafaelilor, a Filiilor nъgъnului de Anollon, a nutrigilor de leligele Nasului Parniei sau alle Par-nasului; eatъ svolul ve'mi a luat gloaba de Pegas kund dette într'ъnsul strekiea *amfaticului* X. ui konsorgi.

www.dacoromanica.ro

Se ſak ʍe e drepț revolʊgiʊni ɯi în reɲʊbli-ka litterelor, kʊnd geniʊrile devin sklave rʊtinei; es kani de skoale nʊoe ʍe se zik *romantice*; esʊ Victori Hugo, ʍe nʊ vor sъ se mai sʊɲɲʊie legilor la kare se sʊɲɲʊnea *Corneille* ɯi *Racine;* ъnsъ Victor Hugo skrie tot franʊgosesʍe; nʊ faʍe niʍi ʊn soliʍismʊ de limbъ; skrie *emphase* ɯi *emblеme* iar nʊ *amfas* ɯi *amblem*; ъnsъ Victor Hugo kʊnoasʍe Istoria lʊmii ɯi a Franʊei; kʊnoasʍe toate doktrinele ɯi le ʍerne; kʊnoasʍe inima Omʊlʊi disekъndʊ-o în toate îndoiʊrele, kʊm ʍei klasiʍi nʊ o kʊnosʍea; ъnsъ Victor Hugo, kʊnoasʍe sʍiinʊele, ɯi pe Homer ɯi Virgiliʊ, ne Dante ɯi Schakspear, Biblia, ɯi Orientalismʊl ɯi le sʍie ne din afarъ. Un ast-fel de genʊ noate onerà o revolʊgiъ.

Aʊzirъ ɯi Sarsailii nostri de revolʊgiъ în litte-re ɯi onerarъ o anarchie; e mare differinʊa între ʊna ɯi alta: ʊna kreazъ ɯi alta distrʊge; ʊna e sa-nientъ, alta innorantъ, ʊna e moralъ ɯi nrogresivъ, ɯi alta e immoralъ ɯi retrogradъ.

Tot assemenea aʊzirъ ɯi Sarsailii nolitiʍi de revolʊgiъ, de demokraʊiъ, de soʊialismʊ, de Romii, etc. etc. ɯi aide ɯi la dъnmii, azi revolʊgionari, mъine monarchisti; azi formъ la kommitete *demo-cratice* ɯi *soʊiali*; mъine kʊ ʊn stъnъn strъin; a-noi albi or negri, nʊ vor sъ fiъ niʍi de kʊm; de Ro-mii ka fokʊl, vor sъ treakъ maiestъʊile ɯi alteʊele ɯi exʍellenʊiele lor demokratiʍe ɯi soʊiali ɯi noe-tiʍe; ъnsъ nʊ vedeʊi kъ Romii Franʊei, de vor fi avъnd ʍe-và idei exʍentriʍe saʊ neʊraktiʍe, aʊ kʊ

www.dacoromanica.ro

toate avestea idei, ax instrxkdiъ, ax moralъ; sxnt oameni onesti mi konsekxendi, svix sъ moarъ nrin strъinъtate, mi nx rekxnosk nxterea xsxrnatorilor. Fost'ax aveia vre o datъ înkimi nentrx fxrxri sax mi debite? figxrat'ax ei nrin kasele de nebxni; fъkxtxs'ax ei vre o datъ alchimisti sъ nrefakъ diamantele în schamnanie? Romii ax moravxri, erxdigiъ, nrinvine, konvikdixni, konstandъ mi lxmini atъta în kъt se notx zivc kъ sxnt elita Frandei de astъzi. Nxmele *Rosu* è nrogrammъ întreagъ de virtxdi, de devotament nînъ la moarte; nxmele *rosu* vere a întinde mъinile de bxnъ voie ne kixvc ka xn Redemntor, iar nx a se skъlimba, și a se întortochia de akolo ka xn tîlhar. Romxl svic kъnd vine timnxl sъ nleve kanxl kx resignadie la ghilotinъ.

V'adi ingolat kx toate nxmele, adi nrofanat toate nrinvinele; adi mononolisat nadionalitatea. V'adi fъkxt kraii Poesiei; ne *baiaractarii* vostri ii faveni singxri mai mari dekъt ne Christx; ne mamele lor mai nemakxlate dekъt Verginea; voi nadionali, voi martyri, voi nolitivi mari, voi Cavxri. Figi de toate daka lxnea è ama de nroastъ snre a vъ krede; ъnsъ ne Rosii, de ve nx' lъsadi înpave? nx vedeni kъ sxntedi de toate kxlorile, negri, vinedi ka vipera, albidi mai nainte de timpx în krime mi orgii; avedi voi sъnge prin vinele voastre, ka sъ'l vъrsadi xnde-va? avedi vel pxdin sъnge kare sx vi se xrve în frънte kъnd ve addxvedi a minte de faptele voastre rodiniane kx datъ dela piada Sorbonei mi vin în diverse ramxresax frakdixnikreskъnd pînъ astъzi?

www.dacoromanica.ro

Daka litteratʊra este expressia ideilor ui faptelor fiъ-kъriia epoche ui fiъ-kъrʊia lok, vel kare ia misia de litterator în zillele noastre, îui minte missiʊnii salle de nʊ và fi kà ʊn piktor fidel ve kopiazъ dʊpъ natʊrъ, de nʊ và deskrie oamenii ui objetele ui evenimentele ast-fel kʊm sʊnt. In van skriitorʊl và mъrì saʊ mikuiorà evenimentele, và assʊprì persoanele or kʊ laʊde nemeritate or prin kalomnii infame, kъ faptele staʊ de faцъ, skrisele ui aktele mъrtʊrisesk adevъrʊl; în van ne-ammʊ favve ʊnii pe alцii *krai* ui prinvipi ai Poesiei, Cesari ui Napoleoni ai Strategici, Meternichi ui Talcirandi ui Cavʊri ai Politivei saʊ Diplomaцiei, Aristotelii, Longuinii, Litteratʊrei, înъlцъtori de prosъ, etc. etc; kъ faptele staʊ de faцъ, skrisele fiъ-kъrʊia mъrtʊrisesk de inkanavitatea ui innoranца lʊi, de intenцiʊnile lʊi. — Fiъ-kare nassere se kʊnoasve dʊnъ limba sa, fiъ-kare axtor dʊnъ limba ui stylʊl sъʊ. Prekʊm skrisele nъringilor nostri mъrtʊrisesk de erʊdiцia lor ui a enochei lor, assemenea skrisele din zillele noastre, kъrцi ui jʊrnale vor mъrtʊrisi desnre innoranца skriitorilor lor, desnre ideile lor konfʊse, desnre intenцiʊnile lor ui desnre rolʊl ve s'aʊ înverkat a jʊkà.

Skonʊl nostrʊ a fost de a vorbì desnre skoalele vechi alle Patriei ui desnre frʊktele ve aʊ dat, kʊm ui desnre resʊltatele lor. Dintre elevii skoalelor trekʊte sʊnt ui axtorii noesiclor inedite ve ne pronʊnem a kommʊnikà nʊblikʊlʊi vititor. Avesti skriitori aʊ fъkʊt ui fak versʊri fъrъ sъ fi avʊt vre o pre-

www.dacoromanica.ro

tengiъ la noesie, ſъъ a invokà nivi o mъsъ: ei kъnosvca klasikъl ui din modestia lor vedea neajъnsъrile ui alle limbei ui alle sogietъgii, ui nъ nъtea avea nivi o nretengie de a trevve de genivri kreatoare, de modele în arta noesiei. Cei de astъzi nъ aъ nivi nrimele nogivni desnre velle ve vorbesk ui skriъ; nъ kъnosk nimik ui de aveea li se nare kъ svив tot.

Poesiele ve ne nronъnem a dà sъnt satirive; ui modъl dъnъ kъm sъnt elaborate învedereazъ kъ aъtorii lor kъnosvca missia Satirei morale, hotarele ei, datoria ei de a kombatte ridikolъl ui vigivl ui de a resnektà neʒsoanele.

Enocha trekъtъ aъ noegi ui mai ervdigi kà Vъkъresvii, Beldimanii, Asaki, Nigrъggi, etc. ui mai nonъlari, saъ talente natъrali ui nekъltivate kà Fonseka, Mъmъlenii, Anton Pan. Versifikagia vellor din ъrmъ è natъrale fъъ nretengiъ, ъnsъ foarte mъsъratъ; vede vineva kъ avestia avъrъ de macstrъ natъra, ui de kondъktor nronrivl lor aъz exakt. Kraii ui nrinvinii noegilor din zillele noastre, n'aъ nivi ervdigiъ klasikъ, nivi talent natъral; ui stъrginga lor de a tot skrie la versъri nъ este avveea ve se nъmesve skinteie sakiъ, vi kъrat o idec fiksъ. Adevъratъl talent se kъnoasve din nrimele salle înverkъri, ui kresve kъ fiъ-kare nas ve fave. Kъnd ъnsъ vine-va fave kъte zeve ui doъ-zevi ui treizevi de anni tot la versъri nesъrate, sevi de simgimente, desnъiate de ervdigiъ, ui tot d'aъna skioane, tot d'aъna stridengi, tot d'aъna skrise nъ în

www.dacoromanica.ro

limbъ ві în gîskъnъric, aveca va sъ zikъ *poeta mato*, idee fixъ.

Mai avъ Romъnia o sneaie de noeai alle kъror onere se vъd în balladele ші kъntevele naționali, ші alle kъror nume nu sînt kunoskute. Aceste ballade, aceste kъnteve sînt niine de aveea ce se zice noesie naturale, originale, naționale. A le kulegge vineva, resnektъndu-le în toatъ întregimea lor è un serviciu kътre litteratura romъnъ; iar a'ші le annromria, a le tradъcce din dialektele Romъnici într'un jargon al sъu partikular, a le skimonosi dunъ kum fъku un adeverat Sarsailъ ші profanator al litteraturei Moldaviei ші al limbei romъne, aceasta nu s'a vъzut la nivi o naціъ, nivi unuia la noi, de kът în aceastъ disgraciatъ enochъ deanarchiъ nolitikъ ші litterarъ.

Publikul komnetent, ші mai vîrtos nosteritatea va judikà desure kăte zivem; va vedea ші rekunoasce innoranța în toate a nretinnnilor noeai ai neskoalelor din zilele noastre, ші va zivce din nrexnъ ku noi: în adevъr Talentul este modest, ші în adevъr innoranța ші nekanavitatea au fost ші sînt arogante! ші kunoskund kumetriele ші komnlivițile ші nebuniele enochei, vor rekunoasce adevъrul satiristului franțes:

«Nebunii nekurmat aflъ alții mai nebuni de'i admirъ.» (1860, Anril. 20.)

www.dacoromanica.ro

FA-ME TATA SA'TI SÉMEN

SAU

GENERATIA ACTUALE

din

GENERATIA TRECUTA

de

C. BALACESCUL.

www.dacoromanica.ro

FA-ME TATA SA'TI SÉMENU

SAU

CAFTANITUL DE ȚERRA LA BUCURESCI.

Un strъvekiŏ mazil de ɟarъ
De mŏlte nilde 'n boldit,
Se hotъrî într'o varъ
A fi mi el om kъlit;
Şi voind sъ mai deskoasъ
Pe fiiŏl sъŏ din Porŋeшti,
Pъrъsindŏ'mi nlŏg mi koasъ
Plekarъ la Bŏkŏreшti.

Ka sъ 'l fakъ sъ nriveaskъ
Lŏmea mare kŏ ai sъi,
S'aibъ ŋe sъ novesteaskъ
Şi el l'alɟi mai nъtъrъi.
Sъ nŏ mai noatъ zanŋiŏl
A'l trakta de bъdъran,
Niŋi kyr Trandafir hangiŏl
A nŏ'i da'ndator la han.

www.dacoromanica.ro

Avi, darъ kъm sosirъ
Imbъkъnd kъte vevaш,
Sъ kîrnirъ, sъ 'nţolirъ
Ş'o nornirъ nrin Oraш....
Askъltъ-mъ Ioniţъ,
(Zivea bъtrъnъl mereъ.)
Ce kaшvi gъra ne ъliţъ?
Bagъ seamъ, fъtъl meъ.

K'o sъ vezi lъkrъri visdate,
Klъdiri frъmoase ші mari,
Niшte 'ntokmiri minъnate,
Qameni stъlъvigi ші tari.
Nъ te sneria d'o datъ,
Nivi staka ъn blъndъrъъ,
Ci kъm 'ţi-am mai zis eъ, tatъ,
Fъ kъm vezi kъ fak ші eъ.

Vezi avcastъ kasъ lъngъ
Ka nътъlъl dela noi?
Aivi kъ nъţin în nъngъ
Lesne te skani din nevoi:
Kъrtea jъdekъtoreaskъ
Lъsatъ de Dъmnezeъ
Pe mari ші mivi sъ 'i ъmbreaskъ...
Ia'ţi kъvislla, fъtъl meъ.

Drentatea aivi lъvemte,
Aivi este kъibъl ei:

www.dacoromanica.ro

Mitъ nъ se nomenemte,
Skrie bъn kъt ai sъ ci.
Dar ai sъ dai? Şi mai bine,
Kъ nimeni nъ 'gi dъ vr'ъn zor.
Plъtemuti kъnd 'gi-o veni bine,
Mai alles d'ei ti d'ai lor.

Viklenia, iar, lok n'are,
Kъ sънt oameni iskъsigi.
Kъnosk bъba snd' te doare,
Şi te atting de nivi nъ simgi.
Dar kъ nъ ai nivi zъbavъ?
Zeue anni, vъnd Dъmnezeъ,
Favī ve ſavi mi 'gi kagi de treabъ
Ia gъndemte, fъtъl meъ!

Legile aivi sънt sfinte,
Nъ ka la noi la oram,
Pin'a nъ 'i ънge n'ъn dinte
Sъ nъ te-allegi kъ vevam.
Pъrtimire, iar, nъ skrie.
La drent se lъntъ mereъ.
Par k'ar fi o vijъniie
De kъvioui, fъtъl meъ!

Nъ sънt rindъigi de milъ
Kъ n'aъ kъ ve se kîrni,
Ka sъ 'i vezi kъ lъkrъ 'n silъ,
kъnd veva n'o likъrì.

www.dacoromanica.ro

Ci sънt, ънъl ші tot ънъl,
Съ frika lъi Dъmnezeъ,
Ce sчіъ sъ тъпъпчс bънъl.
Oameni п'alles, fъtъl meъ.

Vъdъva aiчi nъ geme
K'a rъmas fъr' ajъtor,
Niчi sъrmanъl nъ se teme
Къ nъ are nrotcktor.
Anoi daka ші lor, tatъ,
Nъ le-o mai dà Dъmnezeъ
Dънъ inima lor toatъ!
Nъ-ші чe sъ zik, fъtъl meъ.

— Taikъ, dar o vъz nъstie? . . .
— Reglementъl aша vrea,
Pîn' nela Sîntъmъrie
Nimeni п'aчi sъ nъ dea.
Aша è fъkъt boierъl,
Nъ noate lъkrà mereъ . . .
Dar iatъ Domnъl graferъl;
Ia'ді kъчiъlla, fъtъl meъ.

Asta, vezi'l? kîrmъeшte
Prichina fieшte kъi,
Şi ori-чine se kъieшte
Eшind din kъvъntъl lъi.
Fъrъ el nimeni nъ noate
Sъ fereaskъ Dъmnezeъ,

www.dacoromanica.ro

Kъ singɜr le ɯtie toate
Ka ɜn ɯroklet, fъtɜl meɜ.

El kъnd o vrea sъ te-aɯɯese,
Kɜ trei vorbe în jɜrnal
Te faʏe okii de 'ɣi ese,
Kъ boɜl ɣi 'l faʏe kal.
Und'o vrea 'ɣi ɯɜne ɯъnɜɯa.
Şi s'o'ntorʏi è ɯrea kɜ greɜ,
Kъ kɜ ast kiɯ 'ɣi-a 'ɯkis ɜɯa,
Und' te-i dɜʏe, fъtɜl meɜ,

Nɜ 'i de glɜmъ kɜ ei tatъ,
Kъ aɜ ɯraksis ɯi kondeiɜ
Şi kɜm le-or ɯlesni, în datъ
Te addɜk ɯrekɜm vor ei.
Ci sъ joʏi ɯre kɜm îɣi kъntъ
Kъ ɜn klinʏiɜ nɜ mai la *deci*
De 'ɣi-or ɜrɜnkà, te svîntъ
De istov în veʏi de veʏi.

Cel-alt, iar, è ɯrokɜrorɜl
De ɯravilъ rъndɜit
Sъ 'nsemneze, kъnd soborɜl
S'adɜɯъ, ʏine-a liɯsit.
D'asta ia ɯi leafъ groasъ,
Şi 'nkъ stъrɜe mereɜ
A fi taksa nɜmeroasъ,
Ia'ɣi kъʏiɜlla, fъtɜl meɜ.

www.dacoromanica.ro

El rъdikъ, iarъшi, toatъ
Grestatea tstslor,
Şi'ци addзче ne toци roatъ,
Ca n'sn sat de orbi sn kior.
Sзnt ши ne la noi d'al d'aштia,
Dar, zъs, fakъ 'i Dзmnezeз,
K'a 'nvъцat kartea kз rraштia
Ka ши tine, fъtsl mez.

Dar aiчi nз è sъ 'nkanъ
Prokзror aша om rrost,
Daka n'o шti ka ne anъ
Reglementsl tot de rost.
Ba ши forme mii ши sзte
Kare niчi rrin gъnd nз'ци trek,
De 'ци fak kanзl, зite, bзte
Kъnd te-o lзà la refek.

Presidentsl se mai lasъ
Dзnъ nъr kъnd 'i-o veni.
чlenзl, iar, mai чere-a kasъ
Un sorok a se gъndi.
Kз ei, dar, de snovedanii
Tot mai noци gъsi rrilej,
Dar ъsta è din jiganii
Ce te-addзче val virtej.

Adevъrat kъ Daraoa
La чei 'lalци bate mai mslt

www.dacoromanica.ro

Dar nivi fъrъ el okaoa
  Krede-mъ nъ 'gi fave-ъn tъlt.
Kъ el nъmai sъ fii bine
  Şi n'ai grijъ de nimik;
Kъ kask' gъra togi la tine,
  Şi 'gi favi treaba ka-ъn voinik.

Cei kari montesk d'o narte
  Aia 's Domnii avokagi,
Togi vitigi, nebъni în karte,
  Şi de nrigoniri tъrbagi.
Ei înkъrkъ mi deskъrkъ
  P'avi toate 'n vevi merev,
Kъ 's tot de 'i de n'av de fъrkъ,
  Ia'gi kъvivlla, fъtъl mev.

Nъ è smъrk, novestea vorbii,
  Sъ nъ vezi m'ъn nas d'al lor.
Igi dav tirkol, mtii, ka korbii,
  Kъt te-ar simgi k'ai vr'ъn dor.
Dar de n'ei fi grev la nъngъ,
  Nivi sъ stai la sfat kъ ei;
Kъ le è giara kam lъngъ.
  De n'ъn bov ver dov niei.

Ce mtii n'al kъi kan sъrakъl
  Se mai tokmeskъ ei akъm!
Kъ de dъnmii kiar mi Drakъl
  Se dъ 'n latъri, zъv, din drъm.

www.dacoromanica.ro

Iar de gogomari d'ei zivе,
Nivi de vorbit è mъkar,
Sънt dibavi sъ 'gi kate nrive
Şi d'o ъmbrъ de mъgar.

Unde vedeai altъ datъ
D'alde ei ne vremea mea!
Pe kъnd ori ve jъdekatъ
Se sokotea o belea.
Akъm e o meserie
Prigoniri sъ nъskovesti
Şi te skani de sъrъvie
Kъnd ei uti s'o notrivesti.

P'attъnvi d'aveai vr'o isnitъ
Skъnai lesne de zanvis,
K'o zevisialъ 'ndoitъ,
Şi k'ъn nlokon dъrdъlis.
Dar akъm sънt alte allea
Te'ntind mъlgi din mъlte nъrgi
Şi de n'ei uti bine kallea
Ai nerit nrin jъdekъgi.

De n'ar fi ui ei ne lъme
Ne-ar mъnka lъnii de vii;
Dar nivi *dele* aua sъme
Pin' alle klъngъnъrii.
Fie, kъ tot este bine,
Kъ se hrъneskъ mъlgi kreutini,

www.dacoromanica.ro

Kare, de, nъ le nrea vine
A sъnà la mъrъvini.

Dinkoavi è Logofeȝia
A drentъȝi-adevъrat,
Unde toatъ vrednivia,
K'a 'ntr'ъn ъleiъ s'a 'nkъibat.
Iъbirea de omenire,
Drentatea lъi Dъmnezeъ,
Stъvilar de assъnrire
Ia'ȝi kъviълla, fъtъl meъ.

Legile, regъlamentъl
D'aivea se kìrmъeskъ,
Asta è denartamentъl
Unde toate se kloveskъ.
Ori ve jъdekъtorie
D'aivi vere ne 'nvetat
Povъȝъiri, ka sъ ştie,
Sъ nъ kazъ în pъkat.

K'omъl, de, se rъtъveşte,
D'ar fi boier de divan,
Mai alles kъnd îi lъveşte
Okiъl Drakъlъi de ban.
Anoi de n'ar fi ş'o kìrmъ
Ka sъ'i ȝie drent ne ştieъ
Pъkъtoşi nrekъm sînt sîrmъ
N'ai mai da ne ei ъn bleaъ.

www.dacoromanica.ro

Pravila'i ъn nas de чearъ
In kotro vei îl strъmbezi,
Şi viindъ'gi bine, iarъ
Il întorчi ш 'l îndrentezi.
Şi kъnd và fi vr'o 'ntrebare
Ţi-è nrea lesne de 'ndrentat,
«Mie aша mi se nare»
Zivi nъmai, ш̧ eшti skъnat.

Dar asta, vez', nъ te lasъ
Nъmai în nъrerea ta,
Ci 'gi dъ norъnчi de la masъ
Kъm trebъe a ъmblà!
P'avi, dar, de te norgi bine
Nivi tъ Stan, nivi tъ Ivan.
Igi favi treaba kъm îgi vine
Ka 'l mai mare kъnitan.

Kъgi sъnt, iar, în slъjb' aivea
Pin' l'al mai mik skriitor,
Pe togi îi bate ferivea
Kъ's la gъrъ de kъntor.
Pe ei nloъ din чer mila!
De nimik nъ se mai temъ
Serdari, naharnivi kъ kila,
Par' k'ar fi ш ъn blestem.

Al mai bogzъ шef de masъ
Stъ kъllare ne norok.

www.dacoromanica.ro

De nimika nъ 'i mai nasъ.
Oalla'i kolkъe la fok.
K'a mai mikъ hъrtioarъ
Iuni are ui nregъl ei;
Avi è ka ui la moarъ,
Mъlt nъgin oiemъ'gi iei.

Mai la valle în notrivъ,
In a kasъ kare vezi
E 'n kъrtea konsъltativъ,
Akolo nogi ka sъ krezi
Kъnd ei ajъnge kъ bine
Kъ ai nrins ne Dъmnezeъ
D'ъn nivior, ui 'l gii kъ tine
Ia'gi kъviъlla, fъtъl meъ.

Nъ kъ nъ 'gi or dà de nъntъ
De mъlte ori ni n'avi,
Sъ 'gi vezi nrivina mai viъntъ
Kъnd gъndeuti a isbъti.
Dar kъ toate-avestea fie,
Ce è bine nъ è rъu,
Igi vin toate la kъgie
Kъnd n'ei fi vr'ъn nъtъrъu.

Vezi ui n'asta de dinkoave?
Ivi stau dregъtorii togi,
Toatъ treab' aivi se koave
Kъ ei gin de nъr ne hogi

www.dacoromanica.ro

Kъrtea administrativъ
Ce veghiazъ nenvetat
Reglementъl d'o notrivъ
Sъ 'l nъzeaskъ togi kъrat.

Slъjbele aivi se 'mnarte,
Dъjdiile d'aivi es.
Hrъniri d'aivi sънt denarte
Kъ sънt tot oameni n'alles.
Toatъ vinstea aivi sъ 'nkieie
Pe ea jъrъ togi merez;
Din teie sъ 'nnozi kъrmee
P'aivi este lъkrъ grez.

Aivi s'adъnъ ni Sfatъl
Domnъlъi de ajъtor,
Kare kîrmъeute Statъl
Asa bine ni vnor.
Eatъ Vornikъl vel marc
Al doilea Dъmnezeз!
Şvii kъtъ nъtere are?...
Jos la nъmъnt, fъtъl mez!

Nimik nъ se minkъ 'n garъ
De n'o fi nrin nitirea lъi,
Ş'asta nъ e o novarъ
De grъmajii fite-kъi.
Trebъe o minte mare
Sъ noatъ dъini merez,

www.dacoromanica.ro

Pe toate sъ le 'mmresoare
Nъ e glъmъ, fъtъl meъ!

Samemii, kîrmъitorii,
Pomomnivi, slъmbami, zanvii,
Şefi de masъ, skriitorii,
Registratori, m'algii mii
In nъmele lъi se 'nkinъ,
Ka într'al lъi Dъmnezeъ,
Kъ de vor kъdea 'n vr'o vinъ,
Ii ia Naiba, fъtъl meъ.

Cine kъteaz' a se 'ntinde
La vr'ъn jaf kъtъmi de kъt
Kъ mtie kъ de l'or nrinde
De dъnsъl s'a hotъrît.
Şi din slъjbъ gi'l linsemte
Şi gi 'l dъ nrin Bъlletin,
De nъ se mai nrikonsemte
Neam de neam nîn' la amin.

Zikъ vine v'o vrea, strige,
Slъga è dъnъ stъnъn,
Din kъrelle, din verige...
Ajъnge mi ka jъnъn.
Şi k'ъn strъmb sъ te strъmbi katъ,
Şi kъ skion a skionъtà,
Dar k'ъn drent s'o iei nrea latъ
Nъ mtiъ vin' te-ar îndemnà.

www.dacoromanica.ro

Nъ zik kъ mъnkъtoria
E de tot a se stъrni,
K'anoi, iar, mi kalivia
Kъm din kasъ s'ar ъrni ?
Dar ńivi karnea nivi frigarea
Plave mi lъi Dъmnezeъ.
Kъ kiar sfinţii lъmînarea
Şi tъmia-o ver mereъ.

Alla'i Domnъl kontrolorъl,
Asta, iar, kъnd 'ţi-o vorbi
Ţi-o rъtcazъ kъ tonorъl,
De n'ai înkotro kirnni.
Kъnd te ia la sokotcalъ
Rъъ te are Dъmnezeъ,
Kъ kъ dъnsъl nъ 'i kirneal.
Ia'ţi kъvisIla, fъtъl meъ.

Mai 'nainte *erà* bine.
Kъm vedeai kъ rъmъi iost,
K'o kъstъrъ lъngъ tine
Skъnai d'ori ve ar fi fost.
De lok rъdeai ve nъ 'ţi nlave,
Şo 'ndrentai kъm iţi venià...
Akъm ъnde s'o noţi fave
Kъ e-o keltъialъ grea.

Ministrii vezi kъm s'adъnъ?
Ce mai oameni mari mi 'nalţi!

www.dacoromanica.ro

Auitia ɣin într'o mɜnɜ
Toatɜ soarta ɥelor-l-alɣi.
Postelnikɜ kɜ Vistierɜl
Vezi kɜm se sfɜdesk merex,
K'a 'nghieɣat nɜmɜntɜl gerɜl?
Ia'ɣi kɜɥiɜlla, fɜtɜl mex.

Kɜ ɥe rîvnɜ, ɥe kredinɣɜ
Ei de toate îngrijesk!
Şi kɜ kɜtɜ sîrgɜinɣɜ
Toate sure bine 'ntokmesk!
Ghiosdanɜl la sɜbɣioarɜ
Ka sɜ 'l dɜɥi è lɜkrɜ grex.
Ce erà o dinioarɜ,
Nɜ mai este, fɜtɜl mex.

Ei ɜnkɜ sɜnt ɯi kanalɜl
Milelor ɥellor Domneɯti,
Şi kɜm ei vrea îɣi joɥi kallɜl
Kɜnd sɜbt ɜmbra lor trɜieɯti.
Intr'alt kin nɜ 'ɣi ɜmblɜ moara
Mɜkar ori kɜt te-ai lɜutà.
Kiar d'ai ɯi rɜstɜrnà ɣara
De istov kɜ mɜnka ta.

Plɜɥintele kɜnd se 'nnarte
Kɜt de mɜnɥitor sɜ fii,
Kɜt de ɥinstit, tot n'ai narte
De n'ei ɯti nehlivɜnii.

www.dacoromanica.ro

De n'ei ɯti stà ingenɤkie
Inaintea lor mereɤ,
Nɤ la foaie, niчi ne mɤkie
Nɤ eɯti trekɤt, fъtɤl meɤ.

Ş'anoi asta'i ɯi kɤ kalle,
K'aɯ-à lъsat чel de sɤs,
Sъ fie ɯi deal ɯi-valle,
Şi rъsъrit ɯi aunɤs.
Şi de neɯtele чel mare
Sъ se teamъ чel mai mik,
Şi Romъnɤlɤi kɤ stare
Sъ se 'nkine чel kaliķ.

Pe' sɤbt dъnɯii mai sɤnt ъnkъ
Şi alɰi mai miчi dɤmnezei,
Kare ɯtiɤ ɤnd' te mъnъnkъ,
Şi te freakъ kɤm nɤ vrei.
Direktori se zik aчeia,
Dar nɤtere aɤ de smeɤ;
Kъ la toate ei sɤnt keia,
Şi чe vor o fak mereɤ.

Şefɤl Sekɰii o kroieɯte
Dɤnъ kɤm îi vine lɤi,
Ş'anoi el o tiklɤeɯte
Pe sninarea fie-kɤi.
Ş'aɤ o groazъ de kikiŋe
Sъ te 'nkɤrчe, kъ toɰi sɤnt

www.dacoromanica.ro

D'ъi kъ maɟele nestriɟe,
Kare nъ tъmie sfънt.

Şi eaiъ kъ 'mi snъiъ nъkaiъl,
Sъ joчi kъm ɟi-or kъntà ei;
Kъ ɯtii kъ niu' la 'mnъraiъl
Paɟi ɯi чeea чe nъ vei;
K'o notaie kъt de javrъ,
Tot lъirъnd, lъirъnd merex,
Intъrîtъ la gъlчeavъ
Şi n'ъi mai maчi, fътъl mex.

Cel de kolo se nъmeɯte
Ministrъ biseriчesk,
Kъчi el singъr kъrmъeɯte
Ori-чe-avъt mъnъstiresk.
El îl strînge, el 'l îmnarte,
In frika lъi Dъmnezex,
Naiba avî n'are narte.
Ia'ɟi kъчiъlla, fътъl mex.

Ţoɟi kъlъgъrii la dъnsъl
Akъma se kъчiъllesk,
Sъ 'i vezi, nъ noɟi ɟinea nlъnsъl
'Nainte'i kъm se smeresk.
Egъmeni, Stariɟi, Vlъdikъ,
Aъ ъitat ne Dъmnezex
De kъnd ne ei nъmai nikъ
Manъ din чer, fътъl mex.

www.dacoromanica.ro

Mai 'nainte, dъnъ lege,
Starigii ce vrea fъcea,
Akъm toba le-o alege,
'I-a skъnat d'astъ belea
Kъlъgъri, mireni sънt ъna,
Ce 'i Vlъdika sънt mi eъ;
Le-a addъs mi lor fъrtъna
Vremea d'anoi, fъtъl meъ.

Sfinte regъli, drent, îmi nlace
Kъ, de, mitii kъtъmi de kъt,
Cine 'mnarte, nartea'mi face
Zic'o vorbъ însfъrmit;
Şi sъ 'gi bagi degetъ 'n miere
Ş'anoi sъ'I lingi sъ nъ vei
Ai fi kiar ъn boъ de mere
D'ъi kъ lefter mi cercei.

Unde mai vezi koate goale
De kъnd kъ-aste 'ntokmiri?
Dar nici kъlъgъremti foale
Imflate ırin mъnъstiri.
Ş'anoi mi drent, eъ kъ mънka
Flъmъnd, gol, sъ trag în greъ
Şi trъntorii s'împle ънga
Nъ'i nъkat de Dъmnezeъ?..

Dar aua nimeni nъ are
Sъ se nlъngъ de ceva.

www.dacoromanica.ro

Kъ mъlt nъgin ſie-kare
Iшi ia mъrtiчika sa.
Ş'ъna gie, doъ mie
Este mrekъm 'gi-am mai snъs
Imnъrgealъ kъ frъgie
Plъkътъ m'ъlъi de sъs.

Vekile amezъminte
Zikъ, skrie ori ч'or vrea,
Kъ oamenii чei kъ minte
Le-aъ nъs toate sъbt saltea.
Strige ei kъ testamentъl
Ktitorilor mъkar kъt,
Kъ noi kъ regъlamentъl
Le dъm in kan amъrit.

Aidegi akъm mai la valle
Sъ mai vedem m'alt чe-và . . .
Ce sgomot s'aъde 'n kalle?
Oastea noastrъ . . . na na na! . . .
Ia vedegi чe frъmъsege! . . .
Mъlgъmesk lъi Dъmnezeъ,
Kъ vъzъiъ m'ama mъndrege
Ia'gi kъчiъlla, fъtъl meъ.

Offigerii, Vinъralii
In fir nar' kъ sъnt shъldagi.
Dar soldagii? . . . ka Mъskalii,
Şi mai bine de 'mbrъkagi.

www.dacoromanica.ro

Dar mɤzika kɤm mai kɤntъ!
Tobele kɤm bat mereɤ!
Par' kъ se 'ntork dela nɤntъ,
Fъ-te 'n latɤri, fътɤl meɤ.

Dar fi fost akɤm sъ 'i vazъ,
Momii nomtrii aʋei veki,
Le-ar trebɤi ka sъ kreazъ
Alɟi doi oki mi trei ɤreki.
N'am mai vrea altъ dobɤndъ,
De kъt d'ar dà Dɤmnezeɤ
Sъ le vъz mi vre-o isbɤndъ
Kъ fak mi ei, fътɤl meɤ.

Kъ destɤlъ kieltɤialъ
Anasъ bieɟii kremtini,
Nɤmai ne o bɤnɤialъ
Kъ ne skanъ de strɤini.
Ce-ar nlɤnge nɤrinɟii-akasъ
K'a remas fɤr' ajɤtor,
Kɤnd ar' mti kъ vatrъ, masъ,
Le-o skɤteinte fii lor?

Uite'i kɤm skimb karaɤla
La nalatɤl ʋel domnesk!
Par' kъ'i imnɤnge kɤ sɤla
In kɤlkɤie se 'nvɤrtesk!
Offiɟerii kɤm staɤ ɟeneni,
De grɤmaji kɤm merg mereɤ,

www.dacoromanica.ro

Se vъd a fi oameni sdraveni,
Ia'ți kъviɤlla, fъtɤl meɤ.

Kɤm mai sbiarъ voiniɥeute
Ka strejarii de la noi!
Kɤm 'i-addɤɥe ui 'i sɤɥeute
Kъnd în natrɤ kъnd în doi!
Zъɤ, kъ mai n'au nɤtea ziɥɥe
K'ɤn vrъjuauɤ d'ar fi kiar leɤ
Ar nɤtea sъ stea la nriɥe
Kɤ d'al-d'autia, fъtɤl meɤ.

Iaka, asta è nalatɤl
Domnɤlɤi stъnъnitor,
Alles kiar de înuъratɤl
Vrednik oblъdɤitor.
D'aiɥea sъ isvoraskъ
A rъndɤit Dɤmnezeɤ
Toatъ slava romъneaskъ.
Ia'ți kъviɤlla, fъtɤl meɤ.

Domn romъn de legea noastrъ
De neam bɤn ui strъlɤvit,
Ce ne-a skos din starea nroastъ
Kɤm n'ar' fi de toți iɤbit?
Reglementɤl ni 'l nъzeute,
Pe toți mъngъe mereɤ,
De assɤnriri se ferеute
Kъnd ziɥi, om sfъnt, fъtɤl meɤ!

www.dacoromanica.ro

Razele lui ka un soare,
Inkălzesk ne toți de rând.
Il slăvesc mik mi mare,
Fie sătul, sau flămând.
Cellor buni le răsplătesc,
Pre cei răi, ka Dumnezeu,
Ii cheartă mi'i miluesc
Kă'i d'ai noștrii, fătul meu.

Mai 'nainte tot-d'odată
Te nemeneai k'a sosit
De niște strâini o gloată
Fi-le-ar neamu-afurisit.
Și toți morți, likniți de foame,
Kădea ne noi tot mereu,
Ka omidele ne noame
De ne svîntă, fătul meu.

Toți golani nîn' l'al mai mare.
Fără nașuk în nișior,
Se 'ntrecea kare de kare
Să smulgă oaia din shor.
N'avea șoșfilet, n'avea lege,
Să fereaskă Dumnezeu,
Mâgarul numai să 'mi lege
Kăta, zău, toți, fătul meu.

Nimeni nu le sta 'n notriva
La turburea lor de jaf,

www.dacoromanica.ro

Kъ mik mare d'o notrivъ
P'attъnчi erà ъn taraf.
Cel чe jъfъià mai bine
Şi rъnià mai fъrъ firъъ.
Se чinstià de fie-чine.
Şi se nъmià tamaklъъ !

Cine le-a gonit nc toate
Dela noi aste neiri ?
Cine ne-a dat o drentate,
De nъ vezi jaf nikъiri ?
Pringъl nostrъ kъ n'è tatъ.
Şi se faчe ka ъn lex
Kъnd aъde k'o iei latъ,
Nъ è glъmъ, fъtъl meъ.

El n'è rъda a mai bъnъ,
Ginere, kъmnat, nenot,
Pe el 'l-avem innreъnъ,
Intr'ъn kъvъnt el n'è tot.
Anoi kъm sъ nъ doreaskъ
D'aчeia чe Dъmnezeъ
'I a dat nъmai sъ 'l iъbeaskъ?...
Ia vezi slavъ, fъtъl meъ!

Offigeri, ostami, ъrgic . . .
Vezi kъm ъrkъ mi kobor ?
Uet d'armc, . . . gъlъgie . . .
Par'k'am fi tot la obor !

www.dacoromanica.ro

Vezi n'ъl vinъral kъ nanъ
Kъm dъ la norъnvi merex?
Bъnъ se vede katanъ.
Ia'ци kъvixlla, fъtъl mex.

Kъlъreцii fak isnravъ,
Nъ'i vezi kъm stax de mъreцi?
Par'kъ's gata de gъlveavъ,
Tineri, voinivi ni'ndrъsneцi.
Nъmai nene, nъmai vixkъri,
Plave ni lъi Dъmnezex.
Par' kъ 's îngerani kъ trъnъri?
Ia'ци kъvixlla, fъtъl mex.

Uite ni jandarmii-Agiei
Kъ tistъl lor vel vestit,
Drăkъl gol al noliцii
Kъt îl vezi ana novit.
El oranъl sfredelente
Zioa noantea 'n vevi merex,
Şi de toate îngrijente
Ia'ци kъvixlla, fъtъl mex.

Mъvellarii, kîrvixmarii
Kъnd îl vъd, îi iax fiori,
Iar brъtarii ni neskarii
Ini fak krъve de trei ori
Ka de ъnsx'ni batъ'l-toaka,
Kъ e 'n ghiarъ kъt xn lex,

www.dacoromanica.ro

Şi kъ dъnssl toatъ joaka
Nъ è lesne, lъtъl meъ,

Ceia kare 'i vezi d'o narte
Aia 's domnii komissari
Kare ne vъnseli se 'mnarte
Kъ sънt neste hoŋi mai mari.
Şi neste ori ce gъlceavъ,
Fereaskъ-ne Dъmnezeъ,
Ka oameni, nitii, de isnravъ,
Ia'ŋi kъvislla, fъtъl meъ.

Şi la moryi l'è nrea 'ndemъnъ,
Kъ marfъri negre de gъt,
Şi zъbraniνe la mъnъ
Sъ'i vezi, nъ le stъ ъrъt ...
Cei kъ fir mъlt sънt lakeii
Ce slъjeskъ ne Domn mereъ,
Ş'ъi kъ romъ vizъteii.
Ia'ŋi kъvisIla, fъtъl meъ.

Cei-l-alŋi kare stax d'o letъri
Se zik inokomissari
Şi nort mi ei analetъri,
Kъ's mai mari neste komari.
Şi neste noroaie ъnkъ,
D'a le kъrъŋi mereъ,
Kъt vezi sliŋile trъnkъ,
Ia'ŋi kъvisIla, fъtъl meъ.

www.dacoromanica.ro

Alla, iar, kъ nana neagrъ,
Este domnъl Poliţiai.
De el teme obştea 'ntreagъ,
Kъ ştie şi 'n nъngъ ve-ai.
Nimik în oraş sъ mişve
Nъ noate de n'a şti el,
Nivi kiar ţînţar sъ tè nişve
Saъ sъ niee vr'ъn kъţel.

Şi la fokъri vin' s'attinge
Mъkar de ori v'ar okì?
K'adesea nîn' nъ se stinge
El kà Naiba è avì.
Ъnkъ şi de nъkъtoase
Ingrijemte tot merex,
Ka sъ fie sъnъtoase,
Ia'ţi kъvixlla, fъtъl mex.

El è şi snion de frъnte
Al înaltei stъnîniri,
Prin el aflъ amъrъnte
Ce te fak, zъx, sъ te miri,
Kъ ş'în kasъ'ţi ve se fave
El o ştie nîn' la fir,
Şi mxierii ve îi nlave,
Saъ de merge des la mir.

Kъ nъndarii lъi de noante
Und' mai vezi ne drъm om vъx?

www.dacoromanica.ro

Und' sъ vezi d'avelle moante
De nъngami la gardъl tъs ?
Dai se snarg biserivi, kase . . .
Vina ns è-a nimъlъi,
Doъ mi ks trei fak mase.
Astea ns's ks mtirea lъi.

Vezi mi n'ъia noleigii
Mai mъlt de kъt vei-l-algi ?
Amtia sъnt mrea isbigii
Domnъlъi aghiotangi.
La înalta stъnъnire
Ce ne-a dat'o Dъmnezes,
Ei sъnt d'addъk strъlъvire,
Ia'gi kъvislla, fъtъl mes.

Sъ'i vezi, kъnd è vi'o naradъ,
Par'kъ n'atting de nъmъnt,
Ka kъm ar fi o viradъ
De flъtъri ve sboarъ 'n vъnt.
Ka sn nor mlin de lъminъ
Kongisirъ ne Domn meres
De lъve ka lъna mlinъ,
Sas ne ver sn kъrkъbes.

Vezi Boierii, kъrtesanii
Ce frъmos kъ sъnt gъtigi!
Kъm se înflъ ka kъrkanii,
Ce mai oameni iskъsigi!

www.dacoromanica.ro

Pentr' a obuții ferițire
Sănt lăsați de Dumnezeu
Ajutor la stăpânire.
Ia'ți kățișlla, fătăl meu.

Fărș ci v'ar ustea fațe
Un domn kăt de înțelept,
Kând toți ământă kum le place
Și nimeni nu 'i sune drept?
Dar amăna priveghiază
Și'i sună mi bine mi rău,
Ș'ori ce 'n țară se lukrează,
Fie-kare 'n felul său.

D'aea toți, mi kiar ulțari
Stâlni țării le zik k'un grai
Iar nu kum zik vecinii
Prontelle de nutrigai.
K'unii viflingari ce'i nas
Țara kum s'ar răsturnă,
Kând el n'are kas, mas,
Nici tălk, nici inimă.

Cei kare'mi dau rând ne skaș,
Aia 's domnii dențați,
Boieri allemi de prin țară
Și unți ka nimte fraț.
La obștească Adunare
Astia se vând mei eu

www.dacoromanica.ro

Pentrъ a mъrii îndreptare,
Ia'mi kъvîsla, fътъl meъ.

Ei sъ lъptъ tot kъ neptъl
Pentrъ lъkrъ vel mai mik,
Şi nъ las' à nerî dreptъl . . .
Dar nъ folosesk nimik!
Lasъ dъumanii sъ zikъ
Noi slъvim ne Dъmnezeъ,
Kъ de mi nъ ploъ, pikъ,
Ş'asta'i ve-va, fътъl meъ.

De n'ar fi mi ei ne lъme,
Ce s'ar allege de noi?
Dъpъ kъm pъrtъm mi nъme
Kъ sъntem ka niute boi,
Cin' sъ skoalъ ne înjъgъ
Şi ne dъ goanъ kъm-va,
Kъnd kъ 'nvetъ, kъnd ne fъgъ
Fъrъ sъ zivem ve-va.

Dar autia kъ doringъ
Drentъrile smrijinesk,
Fie-kъrъia 'n kredingъ;
Nъmai n'o prea nemeresk.
Dar ъnde nъ 'i strъmbъtate?
Nъmai ъntl Dъmnezeъ,
Poate fi fъrъ pъkate
Ce sъ zivi, de, fътъl meъ.

www.dacoromanica.ro

Togi, kъnd se nornesk d'akasъ,
Jъrъ ɟarra a surijini;
Dar kъm, vъz Naiba nъ'i lasъ
Intre ei a sъ 'nvoi.
Ci-ъnъl albъ, altъl neagrъ
Strigъ, merex, se sfъdeskъ,
Şi kъnd este sъ s'alleagъ,
Te miri kъ ve sъ gъsesk.

In sfirsit, de, ve sъ facem,
Bъni, rъi, n'amtia avemъ,
Nъ sъnt dovlevi ka sъ'i koavem
Kъm ne nlave mi kъt vrem.
Ş'anoi iarъsi kъɟi s'adanъ
De frika lъi Dъmnezex,
Pe kъt ɟine vinъrъl anъ
Tot fakъ ve-va, fъtъl mex.

Aideɟi akъm'a d'aivea,
Destъle kъte-am nrivit,
Kъ m'anъkat mi mътriva,
De mъlt ve ne-am nlokonit,
Vino Ioniɟъ, tatъ
Kъ mai am sъ 'ɟi mai airъt . . .
Iatъ m'alta bokъnatъ.
N'o sfekli nъmai de kъt.

Asta, vezi, este teatrъ
Avi afli lъkrъri mari;

www.dacoromanica.ro

Kъm a bъъt împъratsl,
Kъm s'a vertat doi mъgari;
Fetele kъm sъ isbeaskъ,
Flъkъii, iarъші, merex
Kъm sъ le tot amъgeaskъ,
Ia'ji kъvixlla, fъtsl mex.

Aveasta è o 'ntokmire
Din velle mai de folos.
Ce-a sъ zikъ omenire
Aivi afli gros ne gros.
Ce prouti eram mai 'nainte,
Sъ mъ ierte Dъmnezex!
Akъm sънt oameni kъ minte,
Ş'ънkъ sъ vezi, fъtsl mex.

Avi mъlt se kieltъeute
Din avътsl boieresk,
Dar or' vin' se folosеute
Kъ toji avi se vionlesk.
Cine 'ntr'o zi nъ s'o rade
Şi n' ъrdin' avi merex,
Nъ 'l aъ de om kъm se kade,
Asta'i lege, fъtsl mex.

Dar vorbesk în limbi strъine
Kare nъ 'njellegi de lok?
Nimeni nъ rîde de tine
Kъ 'ntr' oallъ ferb toji la fok.

www.dacoromanica.ro

Banɤl nɤmai sъ 'ɣi lɤveaskъ
Kъ ɣi se'nkin la nʓmînt.
Ş'anoi ei v'or vrea bъrfeaskъ,
Nimeni nɤ 'ɣi vere kɤvînt.

Ba mъ tem kъ è ui lege
Sъ nɤ nriveni ei ve snɤn,
Ka sъ nɤ noatъ kɤlege
D'aivi Romъnɤl vr'ɤn bɤn;
Kъvi ne limba lor verkarъ
Mai mɤlɣi Romъni a 'l fъvea,
Dar ɣi'i smɤlserъ afarъ
De lok ka n'o mъsea rea.

Aia kare vin snre tine
Sɤnt aktriɣe ui aktori,
Oameni ve sɤnt, kɤm le vine,
Kъnd drъgɤɣe, kъnd sɤrori,
Imnъraɣi, slɤgi, la soroave,
Kъnd se gîlvevesk merex,
Kъnd se sъrɤt' kɤm le nlave,
Ia'ɣi kъvixlla, fъtɤl mex.

Ivi è o gazetъrie,
Ce 'i zik Kantor de Avis.
Kare 'ɣi skrie ui 'ɣi deskrie
Tot ve a vъzɤt în vis,
Cine intrъ, vine ese
Din oraш ne zi, ne veas.

www.dacoromanica.ro

Cine dъ zafetъri, mese,
Kъi 'i-a dat sъnge ne nas.

Lъngъ ea Potografia,
Kare ne-a dat ne tynar,
Dijma, klaka, obъgia,
Prekъm stas în ekzamnlar;
Şi kъ astъ rîndъialъ,
Kъnd n'o 'nkъrkъ vre ъn smes,
Ne-a skъnat de kieltъialъ,
Şi de nъsъl vel mai gres.

Mai kolo è salla mare
Kъriia Mъses ii zik,
Unde merge fie-kare
De nrivemte ne nimik;
Kъ mari kieltъeli kъrrate
De nrin mъngi din Pentetes,
Mъlgime de skoivi vizdate
Şi de nietroi, fъtъl mes.

Dinkoavi, iarъmi, este nikoala
Nagionalъ ve 'i zik,
Kъvi vezi toatъ nrikonseala
Pogi kъnъtà ne nimik,
Kieltъeli avi mъlgime
Sъ nъzeaskъ Dъmnezes !
Ce es tot din sъrъvime :
Te înkinъ, fъtъl mes!

www.dacoromanica.ro

Dar ſie kъ nъ 's nerdъte
Ori kъte s'or kieltъi,
Kъ se silesk din vîrtъte
Toŋi de a se nrikonsì;
Aiчi tinerii svиъ toate,
Bezi de чelle de folos.
Şi nrofesorii svиъ karte,
Ba ъnkъ mi de nrisos.

Cine noate stà kъ dъnmii?
Kъ 'ŋi vorbesk toŋi tot din tom,
Şi daъ niste-allea dintı'ъnmii
De nъ nъte-a nas de om.
Ei snъn kъ svиъ tot чe faчe
Şi kiar în чer Dъmnezeъ
Şi nъmъntъl kъm se 'ntoarчe,
Sъ 'ŋi faчi krъчe, fъtъl meъ.

Şi nc tineri ii sъnnъne
A le ъmblà dъnъ nlak,
Krezъnd nъmai чe le snъne,
Iar nъ чe vъd ei kъ fak.
K'ama kъntъ mi Skrintъra,
Kъ a zis kiar Dъmnezeъ,
K'ъna'i fanta m'alta'i gъra;
N'ai чe faчe, fъtъl meъ.

Toŋi sънt kъ dъhъri înalte
Toŋi kъftъniŋi, toŋi boieri.

www.dacoromanica.ro

Kъ sabia la o narte,
Imbrъkaŋi ka offiŋeri.
Se nlimbъ 'n kolo ui 'nkoave,
Vezi kъm daъ din mъini mereъ!
Ce sviii în kan ve le koave.
Ia'ŋi kъviъlla, fъtъl meъ.

Poate k'aъ mai zъrit iarъ
Vr'o stea kъ koadъ ne ver,
Sъ ne snъie k'o sъ niarъ
Estimn dovlevii de ger.
Saъ kъ fak vr'o kibzъire
Ţarra kъm ar' îndrentà,
Şi s'o skane de neire
Fie kare 'n legea sa.

K'aua è mai tot Romъnъl
Kъnd s'o krede învъŋat,
Sъ gъndeaskъ kъ stъnъnъl
Ori v'o fav' è nekъrat.
Şi kъ nъmai el v'o fave
E de folos fie-kъi.
Şi kiar snъza kъnd o trage
Nъmai neste tъrta lъi.

Ferive zъъ de noi, tatъ,
K'am ajъns ve n'am gъndit
Sъ ne nomenim d'o datъ
Un neam aua de slъvit.

www.dacoromanica.ro

Cin' kredea vr'o dinioarъ
K'o sъ'l dъkъ Dъmnezeъ
Sъ vazъ ш'in astъ цarъ
Aша lъkrъri, fъtъl meъ.

O oштire regъlatъ
Intokmitъ snre folos,
Teatrъ ka 'n lъmea toatъ,
Prъvili, regъli, kъ nrisos,
Ş̧koalъ nentrъ lъminare;
Ş̧i че erà mai kъ greъ
Ş̧'o obштeaskъ adъnare
Nъ 'i nrost fъkrъ, fъtъl meъ!

D'ъnde ne fъ asta цoъ?
Eъ tot staъ ші mъ чiъdesk;
Cin' ne fъkъ lъme nъoъ?
Eъ n'o почiъ s'o nemeresk.
Akъm n'aшъ mai vrea alt bine
Dekъt d'ar dà Dъmnezeъ
Ka sъ te vъz ші ne tine
Vr'ъn konцinist, fъtъl meъ.

Tot ъmblъnd, zъъ, kъskъnd gъra
P'aiчia nrin Bъkъremti,
Ce sчii kъm ei nrinde mъra
Kъnd kъ gъndъl nъ gъndeшti?
Nъ 'i vezi kъцi шtiъ de se 'nkinъ
Ş̧i se kъчiъllesk mereъ,

www.dacoromanica.ro

Kъm se skъtъrъ de tinъ?
Ce mtii mi tъ, fъtъl meъ?

Kъ s'aibi kъt de nrikonsealъ
Nъ gъndi sъ isbъtemti,
Fъrъ bani de kieltъialъ
Ka ochii sъ le minjemti.
Cin' te 'ntreabъ kъm 'ți-è teana
Saъ katъ la Dъmnezeъ?
Fie kare 'mí katъ eana
Kъm îi vine, fъtъl meъ.

Kъ vъtafъl sъ te-aibi bine
Boierъlъi ce 'ți am zis,
Ş'ei vedea kъm toate 'ți vine
Prekъm n'ai visat în vis.
Nъ 'l slъbì din mlokonealъ
Ia'ți kъvinlla, tot mereъ,
Laъdъ'l fъrъ sfialъ,
Şi vei vedea, fъtъl meъ.

In sfîrmit nroorovia
Bъtrъnъlъi s'a 'mnlinit:
Nъ mai kъ viokoinivia
Ce-a dorit a 'nnemerit;
De aveea mi a kasъ
Nъ'nvetà zikъnd mereъ,
Kъnd medea kъ toți la masъ:
Askъltъ-mъ, fъtъl meъ.

www.dacoromanica.ro

Kъvisllitъl vъzъui bine
Kъt îgi fъ de ajъtor
Kъ te vъz azi ui ne tine
La nolkovnikъ 'n favor
Ce nъ 'mi trevea nivi nrin minte;
D'aveea vrъnd Dъmnezeъ
Şi d'avilea înainte
Fъ tot aшà, fъtъl meъ;

Kъ è vorb' adevъratъ:
Kanъl kare è nlekat
De sabie nivi o datъ
Nъ se noate fi ţъiat,
La nъmъnt a fi kъ faga
Euti vinstit ui omenit
Askъltъ'mi, taikъ, novaga,
Şi fii kъ nasъl belit.

Kъ ve svii, Nъgъle, tatъ
Ce mai nikъ ui de sъs
Kъm se 'ntoarve lъmea roatъ
Ş'ъnde te mai trezeuti nъs !
Ce svii dintr'o 'nvъrtitъrъ
Kъm îmi eui ui natriot
Sъ 'mi nъni ne Romъn în gъrъ
Şi sъ 'i iei din nъngъ tot.

Eъ din kasa kъ novavii
La boierъl ingellent

www.dacoromanica.ro

De ѳnde se îmnart kollaчii
Trîntiiѳ krѳчile de nent.
Nѳ ѳitâ kъvъllъria
Kѳm ui d'ѳnde 'mi-a venit
Aчi stъ filoskofia
Ka s'ajѳngi чe n'ai gъndit.1)

1838.

1) Ajunse Puiulu de ciocoiu şi consorţi unde în adevĕr nici n'au gôndit; cată ânsĕ să nu uităm quŏ generaţia actuale eşi din quea trecută, şi quŏ que ese din pisică şorici mănâncă: Iar daqua Românul ḑice: *fă-mĕ tata să 'ţi sémĕn*, Nuţul a sĕmĕnat Tatălui seu şi 'l-a şi întrecut. Puii de ciocoi se françosirŏ şi devenirŏ iesuiţi şi Machiavelisti. De aqui darŏ închieem quŏ generaţia viitóre va eşi din quea actuale: eum ne asternem dar aşà vommu dormì. (Notă a editorului.)

www.dacoromanica.ro

ENIGMA.

Unesce înnrenъ la kan de Porъmbiцъ,
O limbъ de Vineгъ, doi oki de Basilisk,
Mlъdierea de Pisikъ, adresa de Momiцъ,
A Vъlnei agerime a 'nvinge ori-ve risk,
Noptъrnele 'nklinaцii ve Bъha noartъ 'n sîn,
Nenotrivirea Lъnci m'a Soarelъi lъvire;
Şi 'nfъnъгъ în ъrmъ avestea toate bine
K'o nelliцъ frъmoasъ, kъratъ mi sъbцire,
Adaoцъ'i niviоare mi braцe delikate,
Şi vei avea Koketa komnlektъ kът se noate.

AR FI ŞI PACAT.

Sъ aibi o d'a doa soцie frъmoasъ,
O fiikъ koketъ, m'ъn fiiъ doktrinat;
In drъmъl vel mare sъ aibi iar o kasъ,
Monie d'avalma, mi via în sat,
Şi sъ n'annъvi kъmnii, *ar fi şi pàcat.*

DUHOVNICUL şi FEMEEA.

Iar amor, fiikъ iъbitъ?
Oh o dat' ast nъkat mare
Hotar, termin nъ mai are?
Nenvetat astъ isnitъ?
Nъ te ъiцi la dobitoave
Kъ 'mi aъ timnъl lor mi elle?...

www.dacoromanica.ro

— Ama este nъringelle;
Dar vezi kъ sənt dobitoace.

NU MOR TOŢI LA DUEL

Omъl nə noate ori-kъte vrea
Nimi face toate kъte-ar' nətea:
Mai lassъ mălte din kъte 'nvene,
Ş'anoi terminъ kəm nə nrivene;
Ce are 'n minte n'are ni 'n gərъ,
Kam xitъ-adesea ni kъte jərъ;
Iar kənd nrómite mare ni sare,
El se komnoarъ dənъ 'nțemnlare;
Nə è, nə vede tot într'ən fel,
Nimi moare iarъmi tot la dəel.
Nə krezi? întrebъ ne Sarsailъ,
Kъ biet ni el
Tot la dəel
A vrət sъ mŏarъ; ni n'a mərit,
Ci a trъit
Ka Lъzъrilъ.
Şi Sgindъrilъ.

PROGRESUL.

Meritsl astъzi è fъrъ nəme.
Plebeə, Patrimiə nə mai è 'n ləme;
Progressl toate le-a sfъrîmat
Şi 'ntr'ən amestik le-a frəmъntat.
Astъzi natrimii sənt kontrakmii,

www.dacoromanica.ro

Şi vezi ministri ne tontangii,
Omъl Sciinţei è bojogar,
Şi medik mare ъn notkovar;
Atheъl astъzi è theolog,
Giъvaergiъl archeolog;
Azi ъvviganiъl è dregъtor,
Fъrъl de frъnte jъdikъtor,
Azi kriminalъl è virtъos,
Şi virtъosъl om viţios;
Tot venetikъl nronrietar
Şi resnonitъl fънkţionar.
Visionarii sънt dinlomaţi,
Şi veaslovarii mari litteraţi;
Toţi intriganţii allegъtori,
Toţi natentarii legiъitori;
Toţi venetivii mari natrioţi;
Toţi fanfaronii Mirvii nenoţi,
Toţi desfrъnaţii mari moralisti,
Şi toţi bъkerii mari nъblivisti,
Toate venirъ kъ sъsъ 'n jos;
Şi lъmea geme de mъlt folos.
Aveste toate nъ sънt dovezi
De 'naintare?... ui 'nkъ sъ vezi!

www.dacoromanica.ro

ANACREONTICA.

Mъlцъmit kare mai noate fi?

Konillъl чere kъrrъnd sъ kreaskъ,
Bъtrъnъl mizlok sъ 'ntinereaskъ,
Flъmъndъl geme d'ъn kodrъ mare,
Şi îmbъibatъl kъ noftъ n'are;
Aristokraţii vor privilege,
Şi demokraţii ne toţi sъ lege;
Gollanъl arde de inţolit,
Kapiъ-a treчe de iskъsit,
Deskreieratъl de om de Stat,
Şi tot bъkerъl de litterat;
Verginea arde sъ sъ mъrite,
Şi mъritata nodъri inghite;
Vъdъva чere sъ stea tot jъnъ
Ş'ъn amant tinъr va чea bъtrъnъ
Jъnii asпirъ la zestre bъnъ
Şi sokri-a nъnne vr'ъnъl la mъnъ;
Toţi liberalii чer ministere
Ka ori-чe mъskъ чe katъ miere;

www.dacoromanica.ro

Konservatorii vor sъ'i ajьte
Algii, mi eatъi din bьte 'n bьte.
Dreanta mi Stъnga ger îndrentare,
Şi Agiьgъ le stъ 'n kъrrare,
Şi mi'i îngeanъ nrin mii de streki
Şъ'mi vъlzъ garra la koki-veki;
Pronrietari staь ka ne suini
Sъ'mi dea momia la ъi stirъini
Fiemte-kare vere mi katъ
Kare de kare mai bokъnatъ;
Iar desnre vîrstъ a 'nbъtirъni
Nimeni nь và
Ş'astfel amà
Mьlgьmit kare mai noate fi?

www.dacoromanica.ro

QUATE-VA FABULE.

I.

OAIEA şi JAVRA.

Oaiea.

Oaiea 'n kъriositate
Pentrъ kъte aъzià
Ş'adesea ші kiar vedeà,
Kъ mъltъ sinчeritate
La o Javrъ s'adressъ
Ş'o 'ntrebъ:

Kъm và fi oare, Pôtaie,
Kъ n'ъi de staъ nemiшkaци
Voi în seamъ nъ'i bъgaци,
Niчi vъ daци
Ka sъ'i lътraци;
Ci-nъmai ne kъци vedeци
Kъ aktivi ші mai semeци
Şi kъ stъiъinцъ vor
A'ші kъtà de drъmъl lor,
Kà tъrbaци
Vreци sъ'i mъшkaци?

www.dacoromanica.ro

Javra.

— Este, jɜnъneasъ oaie,
Kъvi ɥei kari staɜ ne lok
Nɜ fak nivi bine nivi rъɜ
Kà ori-kare dobitok
Kare stъ 'n kɜlkɜuɜl sъɜ:
Iar ɥel kare vrea miuikare
Şi aleargъ nenɥetat
Prin ɥetate or nrin sat,
Negreuit kъ skon bɜn n'are.

Oaica.

— O fi ni'astə vr'ɜn kɜvɜnt,
Şi 'l âuu krede bɜkɜros,
Kъnd n'aui sui kъ nrea mɜlgi sɜnt
Ce aleargъ snre folos
Zioa noantea nenɥetat
Şi se nɜn ui kiar ne sine
In nerikol nentrɜ bine
Atъt nɜblik ni nrivat.
Sъ niae dar k'ъl ɜskat
Şi ɥel verde, nɜ'i nъkat ?

Javra.

— Poate, ъns' ast' osebire
Ka s'o faɥem noi nɜ sɥim,

www.dacoromanica.ro

Noi javrele че din fire
D'ori-че mънкъ ne ferim;
Ci dar fъръ пъrtinire
Datoria ne-o 'mplinim
Şi nепъrъnd съ mъшkъm,
Вън ші гъх пе toцi lътrъm.

Oaiea.

Nъ svіъ mъlte, dar ka oaie
Іці sпъіъ, Javrъ ші notaie:
Къ de ai astfel de streki
A lътrà ka lъni ne micі,
Ai съ iei, ші съ le iei
Kam des, des, neste вreki.

II.

BOII ші VULPEA.

Boii în ѵіreadъ mare
Kъnd norniaѳ la pъшѳnat
Ţineaѳ tot aѵea kъrrare
Ce o datъ-aѳ annѳkat:
P'o notekъ 'ntѳnekoasъ,
Moѵirloasъ,
Nъmoloasъ,
Strimtъ ші mъrъѵinoasъ,
Fъrъ a se tѳrbѳrà
Saѳ a kѳgetà de lok
K'ar nѳtea a se aflà
Oare-kѳm
Mai bѳn vr'ѳn drѳm
D'a skunà d'alle nevoi,
Ci kà boi
Ka s'ajѳngъ la nъшiѳne,
L'eraѳ toate de minѳne,

www.dacoromanica.ro

Vălnea sunŭ kŭ ingelleasŭ,
Fă dela ună lok trimeasŭ,
Prekŭm se trimit n'allese
D'alle noastre jănŭnese;
Şi kă inimŭ kărată,
Nivi de kăm interesată,
(Kŭvi kikiţe m'interes,
La o vălne mai alles,
Unde s'a vŭzŭt vr'o datŭ?)
Vălnea, frănte nenŭtată
Şi faimoasŭ 'n fante bune
Vŭzŭnd boi 'n astŭ stare
Veni kărat a le sune:
Kŭ de'i vor dà askăltare,
Ea è toatŭ sŭ le-arate
Mai kolea 'n veninŭtate
Un alt drum mai larg, mai mare,
Bun, frumos, kă 'nbilunţgare
Kare nrin livezi florite
Şi dumbrave înverzite
Ii va dăvve kă 'nlesnire
La sŏhat
Infrikoŭat,
Cea mai mare feriţire
Kare noate s'o doreaskŭ
Toatŭ veata boŭreaskŭ!
— Ba ţîntalle, jănŭneasŭ,
Ii răspunserŭ ŭi boi,
Vorbŭ bunŭ nu alleasŭ
la te karrŭ dela noi;

www.dacoromanica.ro

Къчі ştim kъ dela sъhat
Mergem drept la zalhanà
Şi d'akolo la darà.
Momii noastri mi strъmoşi
Tot n'avest drъm aъ ъmblat
Ş'aъ fost toţi grami mi frъmoşi.

Alţi boi de o djnioarъ vor fi fost kà avemti boi ;
Mai tъrziъ, kondъmi de Vъlne, boimorii vei mai nъoi
Kъzъrъ sъb jъg,- nevoi,
Din sъhat la zalhanà
Şi d'akolo la darà.

www.dacoromanica.ro

III.

VULPEA, IEPUROAIKA si LEUL.

Vălnea veninъ
Bănъ kremtinъ
Kă o drъkoaikъ
De Ienăroaikъ
(Pe limba Vălnii ne esurimъm
K'ama è lokăl în kare stăm)
Kă o drъkoaikъ
De Ienăroaikъ
Intr'o noianъ ne timu frămos
Kà o Leliцъ bănъ săratъ
Vălnea veninъ
Ka o kremtinъ
Kă konmtiinца mea mai kăratъ
Şedea la vorbъ lăngitъ jos.
Senin mi soare,
Restimu, ninsoare,
Minvişni, năvelle,
Moravări relle,
Găini viklene,
Hoцi de kokomi,

www.dacoromanica.ro

Pɐf, fɐlgi mi nene,
Kɐini nɐkɐtoni;
Higa, haga 'i tokà gɐra mi nimik nɐ mai lɐssà
Toate le trevea 'n revistɐ, mi kɐ na thos sɐsninà:
Kɐ s'a strikat de tot lɐmea mi è timn d'a se'ndrentà.
« Nɐ è moralɐ, nɐ-e libertate,
« De kɐnd kɐ Leɐl nɐ è dreptate,
« Jaf mi hogie è neste tot:
« Kɐinele n'are botnigɐ 'n bot,
« Ciokɐl gɐinci vingɐle tot;
« Şi biata vɐlne nɐ è krezɐtɐ!..
« Soro, azi lɐmea è nrefɐkɐtɐ!
Astfel de toate kɐ dor vorbià
Vɐlnea vevinɐ
Tot ka krentinɐ.
Pinɐ ajɐnse ka sɐ vorbeaskɐ
Şi de nolitika dobitoveaskɐ...
Kɐnd eatɐ Leɐl mɐreg annare
Din a nɐdɐre notente sir
Kɐ beisl Tigrɐ la nreɐmblare
Pe lɐngɐ dɐnsɐl ka ɐn vizir.
Nɐ suim drent snɐne: sax din gɐnfare
D'a se fɐli.
Sax de 'ntɐmnlare
D'a se koti,
Sax din natɐrɐ anià kreat,
Sax d'interese nronrii minkat
Kɐ nɐ ginea drent kɐrrarea kà tot animalɐl bɐn,
Ci s'arɐnkà kɐnd înkolo kɐnd înkoavi kà ɐn nebɐn

www.dacoromanica.ro

Kând la dreanta, când la stânga când prin kîng
când prin kolnik
Șovaià mi fâcea volte kà ân beat mi de nimik.
Vălnea kăratъ
Și oratoare
Kăm îl oki,
Se skălъ 'n datъ
Drept în picioare
Și se grăbi
Kă mii mi ste de reverințe,
Și dări din koadъ mi kăverințe,
Și protestații d'a ei kredințъ
Și zâmbiriț,
Plekat vorbi:
Kât è pătrănsъ mi fortunatъ
D'asta onoare neașteptatъ
Ce o primi;
Și prin oragii
Kă mii de gragii
Și elokvințъ de tot vălneaskъ
Ii demonstrează
Și'i vedereazъ
Kъ toatъ gintea dobitoveaskъ
E guvernatъ dupъ dreptate
Și bunătate:
Glorie mare kà la Romani
De când è Vălnea neste kărkani!
Ș'a sa împlinire
De ferigire

www.dacoromanica.ro

Kъ 'nkredingare o aulcntà
Dela ui nъmai Mъria Sa.
Iar Icnъroaika
Tot ka drъkoaika
Privind nitiu
Şi uc fъriu
Şi vъzъnd toate ninъ trekъ,
Nъ mai nъtъ,
Ci sъrrъzъnd
Kъtre sъrata ҷe o mъstrъ
De nenъsarea ҷe arъtъ
Resnъnse blъnd :
Lassъ-mъ k'akъm sҷiъ, soro, ui ne Vъlne ui ne Lei:
Vai de icnъrii de nonoli ҷe vъ aъ de Dъmnezei!
Tъ minҷi kъt te ҷine gъra ш'ъlla ъmblъ tot kirmind
Kъnd snre Dreanta, kъnd snre Stъnga kà ъn beҷiv
uovъind.
« Glorie mare kà la Romani
« De kъnd è Vъlnea neste Kъrkani!

---

www.dacoromanica.ro

IV.

TRINTORII, VESPILE ші ALBINELE.

Vesnile veniръ 'n sfadъ кѫ Trîntorii чei faimoшi
Pe ѫn fag de miere bѫnъ чe 'naînte le sta nѫs.
Trîntorii sbîrniа tare kъ din timnii glorioшi
Nѫ mai ei aѫ drent ne miere, kъ lor l'este dat de sѫs
Imbѫibarea 'n moшtenire
Dela moшi dela strъmoшi,
Şi vesnile чe-or vrea 'nшire
Kъ sѫnt basne ші gѫgoшi.
Vesnile ginà iar tare k'a trekѫt timnѫl barbar
Trîntorii sъ mai nretinzъ a mai faчe ori-чe vor,
Kъ din drentѫl de frъgie nѫ le iart' ѫn *bre* mъkar,
Şi kъ tot чe-a fost *al nostru* akѫm est' *al tutulor*.
Unii sbîrniа 'n mъndrie
Pentrѫ drentѫl lor strъbѫn;
Altele 'ngenà 'n minie
Pentrѫ drentѫl de komѫn,
In kъt чearta devenisse ѫn resbel ѫчigъtor,
Kѫnd Albinele-alergarъ la nrodѫktѫl mѫnka lor.
« Inanoi o vagabonde vesni deskѫlge ші gollane
« Şчigi voi mierea kѫm se faчe ka sъ figi voi ma-
troane ?

www.dacoromanica.ro

« Ştiŋi voi ve este frъŋie,
« Ce è nronriз ui komзn?
« V'aŋi armat sure tilhъrie
« Sъ nrъdaŋi al nostrз bзn.
« Trîntorii sзnt toŋi d'ai nowtri, ei ne sзnt de ajзtor;
« Fъrъ dъnui-a noastrъ mamъ n'ar addзvve nivi
зn snor:
« Ii ŋinem ka sъ ne fete
« Şi kзnd vrem îi dъm ne bete.»
Astfel Kanitan-Albinъ kзvъntà da orator
Şi n'Albine îndemnà
Drentзl lor a'ui annъrà
Şi la avvele de Vesne a'ui onnзne akkзl lor.
Erà lзntъ akзm mare,
Intre Trîntori, Vesni ni'Abine:
Se lзntà kare de kare
Argзmentele-a'ui sзsŋine.
Trîntorii nз aveaз avve, ui kà Trîntori morŋi kъdeà;
Albinele vingъtoare avvele 'ui le nerdea
Vesnile kз mierea 'n bot
Stà moarte ne kъinnзl tot.
O ve horribil snekţakol! Albinele dehзlate
Fъrъ arrini, fъrъ avve erà toate desarmate
Tъrrъmзl erà al lor,
Ansъ *färä Dregător!*
Invalide nîn' la зna abia skionъnd se tîrrà
Şi abià din kъte-o nanъ kъnd ui kъnd mai sbirnià.
—Sзnt lзnte kъnd bъrbъŋia
Kostъ kъt ui minuelia! —

www.dacoromanica.ro

Snъn kъ Ursъl învitasse Vesnile snrė kommъnism
Şi le-a fost dat mi *patente* de nesnъs natriotism,
Ka s'addъkъ ne Albine
Astfel kъm îi venià bine;
Kъvi de kъte ori verkasse
Snre ъleiъ a favve-ъn nas,
Albinele 'l genasse
Prin ъreķi, nrin oki, ne nas.
Akъm Ursъl fъrъ teamъ amternъt ką pe temeiъ,
Stà kъ laba sa întinsъ, stà kà domn lъngъ ъleiъ

www.dacoromanica.ro

V.

CAINELE, ŞOARICELE şi COTOIUL.

Un Samъrake, amik de kasъ
La ъn nrinц mare, kà narasit
De kъm stъnъnii medeaъ la masъ,
El avea botъl de favorit,
'Şi 'ntindea 'n datъ
Laba'i snъrkatъ
P'ori-че 'nainte i se 'ntъmnlà;
Şi kъ 'ndrъsnealъ,
Fъrъ sfialъ,
Rъnià de faцъ ori-че-annъkà,
Fъrъ sъ fie
Cevà чertat
D'obrъznivie
Saъ allъngat;
Ba din nrotivъ toцi il aflaъ
De isteц mi'nkъ 'l înkъragiaъ.
Un moriчel mik, de foame kъmnlit, tare strimtorat
L'a kъinelъi nrivellege dintr'o gaъrъ nrivià
Şi în sine sokotià
Kъ nъ è nъkat de moarte, daka mi el và ъrmà

www.dacoromanica.ro

Libertъцii чei de faцъ. Sъrind dar ne masъ sвs,
Tremвrъnd de mare grijъ, konrins de nalnit nesnвs,
Indrъsni
Pitiш, nitiш
A чivni,
Prea ne fвriш,
Dintr'o kojiцъ de nъine kà ori-kare dobitok
Ce se krede 'n drent, mi ънsвmi a se nвrtà dвnъ lok.
Dar vai sъrmanвl! kъ fв vъdit
Şi nrins în datъ mi osindit
Kà вn kriminal de frвnte a fi de lok snъnzвrat
Şi a neri kв rвmine kiar de koadъ atъrnat!
Attвnчia el tikъlossl amari lakreme vъrsъnd
Strigà foarte kв dвrere, kà вn moariчe nlъngъnd:
«Dela вn hoц niu' la altвl kъtъ differinцъ mare!
Pe чei mivi 'i aшtёantъ шtreangвl, iar n'ъi mari în-
kвragiare!»
—Ba miaв! hoцвle 'i resnвnse вn kotoiв kв oki mari:
Sвnt legi чe nreskrie dreptвl la Pisivi mi la Ogari:
Kъinele è dintr'ai nostri, mi ai nostri not fвrà.
Iar, tв moareчe, de вnde ai vr'вn drent d'a mi mъnkà?
Adвnarea generale
Dobitoaчelor de sвs
Potъilor liberale
Astfel a gъsit kв kale
Ka sъ fie Statвl dвs.

———

www.dacoromanica.ro

VI.

RACOAICA ŞI FIE-SA.

Ce rъѕ ъmbli, ſata mea!
Ḍiиea ſiesi-o rъkoaikъ,
De te rìd ъnkъ uи uroиtii.
— D'aиoi kѕm? resиѕиse ea,
Nѕ kà tine, dragъ maikъ
Ṣi kѕm ъmblъ toиi ai noиitri?

———

VII.

ŢERRANUL ŞI PESCARUL

Un иъrran la tîrg se dѕsse
Pesce vrъnd a'иi tîrgъi,
Ṣ'allegъndѕ'иi ѕn kran mare,
Fъrъ altъ vervetare,
Serios иe lok se иѕsse

www.dacoromanica.ro

Pe la koad' a'l mirosi.
Peskarъl l'astъ vedere
Rъbdarea de tot nerzъnd
Ḍisse rizъnd:
— Om vizdat ka tine vere,
N'am mai vъzъt de kъnd sъnt
Pe ast uъmъnt.
Nivi amà minte neroadъ
Sъ miromi nescii la koadъ!!
De è mroasmъt, de vrei s'afli, miroaşe'l la kan, kremitine,
Kъ el dela kan se 'mmъte, mi o scie mъkar vine.
— Desure kan, zisse dъrranъl,
Nivi mai este de vorbit
Kъvi o sciъ, o scïъ sermanъl
Kъ de mъlt s'a îmnъgit,
Vream sъ vъz inkai la koadъ, daka este mrekum sunt
Kъ se noate d'întъmnlare sъ remъie veva bun.

———

Pe kъnd se skria avestea eà lumea mai neroadъ.
Kъ tot mai kredea la koadъ.
Akum Pesvele ku totъl, kan mi koadъ, s'a strikat.
Şi d'o parte mi de alta gine'gi nasъl astunat.

———

www.dacoromanica.ro

VIII.

TURKULEŢUL ŞI MUMA-SA.

Tɜrkɜleŋɜ 'n agonie erà deja ne sfirmit ;
Iar Mъsa înkɜragiъndɜ'l, îi ziиca : o fъtsl mes!
Ce feriиe esci tɜ astъzi ! kъ akɜma negremit
A sъ sbori d'aiиi la иerɜri, mi d'aиi vrъnd dɜmnezeɜ
In Paradis de o datъ a sъ te vezi transnortat
Si desfъtat
Nenиetat
Kà ɜn kredinиios de frɜnte în noala lɜi Mahomet
Kɜ tatъ-tъɜ din nreɜnъ, de hɜrii înkongisrat
Zi mi noante desmierdat,
Şi înkъntat
De melodioase sazɜri lъngъ marele nrofet.
Iar noi aştia ие 'n lɜme remъnem sъ mai trъim,
Ce nekazɜri nɜ ne auiteantъ! mi ие-o sъ mai sɜfferim
— Toate bɜne, Maikъ dragъ, sɜnt aиestea kare snɜi
Zisse sɜsninъnd bъiatɜl, mi nɜ am niиi o 'ndoialъ
(Daka 'mi dai fъgъdɜialъ)

www.dacoromanica.ro

K'oiȣ sъ vъz lȣkrȣri ҷeresci,
Dar vr'ȣn havadiш ҷevà
Din ҷelle de ոrin ҷetate daka Tata m'a 'ntrebà,
Nȣ'mi suȣi ҷe sъ'i zik ш̀i lȣi ?
— Ciok seleam, sոȣne'i din ոarte'mi; lar desոre
ոolitiҷesci:
Kiel Hasan, ѵizir akȣma k'a ajȣns nȣ mai sъ'i ziҷi
Kъ 'nդellege el attȣnҷia kȣm merg trebile դ'aiҷi.

184 . . .

www.dacoromanica.ro

IAR QUATE-VA

de

J. H. R.

www.dacoromanica.ro

SARADA PROGRESSIVA.

Ce de fețe am în kap! TU
Am expressie d'amor,
De amikul mai intim,
De sălbatik grosolan,
De muma ʏea mai ku dor,
De konjugul legitim,
De despot umilitor,
De ultra-republikan... .
Mă mir kăte-i mai inkap! —
Am un korp fulgerător: TUN
Vai de sklavul gemător
Ce va kutezà să ʏearъ
Ce 'nsemneazъ a Jui fearъ!
Vai de iar si de tyrani
Kând o datъ li se 'nfundъ!
Vai de mărsavi kurtesani,
D'infamia lor profundъ!
Apoi îți mai am o koadъ UN
Kare nu se mai desnoadъ
Kând adun în ea popoare
Subt o lege o kredințъ

www.dacoromanica.ro

Iu mintea kugetъtoare,
Attunчea de è putinţъ,
Cerчe despoţii sъ minţъ.
Ce è unul nъ è doi:
Ve 'nsemnaţi ku ea croi.
Iar întreg suiţi voi чe sunt?
O plantъ чe dau ne nas
Kъnd vъ puneţi la faifas,
Un fum kare pere 'n vъnt.— TUTUN.
De kredeţi fanfaronadъ
Astъ bellikъ tiradъ,
Cel nъgin tot vъ staъ bun,
Kъ v'am dat şi un tutun
Şi zъu, nu rideţi de minc
Kъ vъ spuiu чeea чe 'mi vine.

Aчeastъ saradъ se fъчca la 1848 pela 23 Februariu, kъnd Currierъl Romъn ku No 15 al sъu annunţà prin Şaradъ чelle întemplate la Paris. Timpii se kam asseamenъ, şi o reprodъчem, şi akum. Şaradъ vechic, dar progressivъ. Ursul joakъ in veчini Romъnilor.

www.dacoromanica.ro

I.

MUSCELE SI ALBINELE.

Judekatъ fórte mare óre kъnd s'a ridikat
Intre Musче și Albine înkъt lumea au speriat.
Muscele sbîrnià tare
Şi prin probe vederate
Dupъ gust și demъnkare
Demonstrà kà avokate
Trekute prin doktorat
(Kъvi avea și ochelari
Ka toți dokții vei mai mari)
Demonstrà învederat
Dela una pîn' la mie
Kъ se trag din karne vie
Şi kъ tabъra le-è leagъn
Şi botezul lor în sъnge,
Kъ 'ntreține și bъrbъția
Supъrъnd pe vel vе lъnge,
Kъvi elle viupesk eroi
Şi'i destéptъ la resbel
Şi'i învitъ la mъvel;
Elle înpung si 'ndeamnъ boi
La kъrrat, la arъturъ;

www.dacoromanica.ro

Elle kailor dau ghes
La suiș spre kulmъturъ
Și kъ unde-o fi sъ fie,
Mai kurat și pe ințelles,
La înbuibъri kъlugъresчi,
La ospețe 'mpъrъtesчi,
Elle mare au protie :
La dulчețe, la plъчinte
Ku dreptul de presidinte
Elle 'nчep de kъrtъiu,
Elle piskъ mai ъntъiu,
Și kъ 'n fine peste tôte
Fъrъ *dnse* fъrъ *pote*
Muska este kokoneatъ
Kъ se pune poponeatъ
Peste tot чe-a viețuit
Peste tot чe s'a mъnkat
Pe ori-чe s'a chieltuit
Și 'n kolibъ si 'n palat.
Prin *deci* dar argumentau
Și așà învederau :
Cum quò mierea din dreptate
E a lor proprietate,
Kъчi Albina n'are gust
Kà muskoii dupъ must
Nivi înkai istețul bot
Ka sъ dea kà Muska 'n tot
Ci tot dъ din flôre 'n flôre
Adunъnd kà verșetôre.
Ba drъkoaiчe

www.dacoromanica.ro

Tilhъroaiче,
Hoaţe de konservatoare
Retrograde, trъdъtoare!...
Astfel Muscele turbate
Dà şi elle prin Dreptate,
Prin Progres şi Libertate
Şi prin kъte allea toate.
Şi sbierà la lumea 'ntreagъ
Ka sъ judiче, s'alleagъ
Nimului nu mai dà pas
Sbîrnià
Şi se punea
Avokaţilor pe nas.
Timpul Muscelor venisse
Kà şi timpul la чiokoi,
Kъчi natura se stîrpisse,
Produчea tot la muskoi,
Şi erà 'n dispreţ labórea
Artele, Sчiinţa-ardórea
Kъtre binele kommun.
Şi kъnd muscele se pun,
Elle sciţi. ku iertъчiune,
Kъ чe fak nu se mai spune.
Ş'apoi ş'un Muskoiu isteţ
Şi din toţi mai prekupeţ
Kà un mare mierolog
Strigà tot din terfelog
« La legi nuoi
« Lingariţi nuoi! »
Şi lingariţii чei nuoi

www.dacoromanica.ro

Se aflarъ ъi Muskoi
Şi sburà, şi sbîrnià,
Se 'ndesà, se rъpezià,
Unul p'altul se'njurà,
Şi la luptъ kъnd erà,
Pept la pept nu kutezà
Ci dà tot pe din apoi
Dupъ legile mai nuoi.
Şi în mierea ve furà
Akolò se şi 'nnekà.

Iar Albinele tъkute,
Kà ori-kare munvitor
Erà tóte provъzute
Din apoi ku akul lor.
Şi zivea laborióse: « Noi de vearъ sъ kъtъm,
« Templele sъ luminъm,
« Şi a miere ve produvem bъrbъtesce s'apprъtъm.
« Daka Muscele kodarde vor sъ dea pe din apoi,
« Sbîrniind,
« Kalomniind,
« Binele parodiind,
«Tot la koadъ prea firesce katъ sъ ne-armъm şi noi.»
Iar Albina konduktoare,
Pin' avi askultъtoare,
Se skulъ,
Şi kuvъntъ:
« V'aţi armat, fetele melle; ъnsъ sciţi vevà mai bun?
« Vъ kъtaţi de lukru vostru şi de binele kommun.
« Miere kъt de multъ fie, şi appuvemъkar vine,

www.dacoromanica.ro

« Къ Muscele ku-al lor bot
« Ce dau lakome prin tot
« Se sting, uitele, de sine:
« Kъnd în miere înnekate,
« Kъnd de aburi opъrite
« Kъnd de flakъre pîrlite
« Kъnd de Krivъț degerate.
« Askultați fetele melle,
« Nu-i perikol dela elle:
« Despre Urs, вччigъ'l tóka! fiți ku ochii luminați
« Numai pentru botul lui
« Mai mult de kъt al ori-kui
« Aччele vi le pъstrați. »

www.dacoromanica.ro

II.

VULTURUL și BUFA.

Dupъ multe protestaţii
Venirъ la stipulaţii
Vulturul și Bufnița și fъkurъ 'n fine pace;
Insъ viokul ghiarele suveranului rapace
Dà kam multъ bъnuialъ
Bufniţei de a se teme
Pentru puisorii sъi.
(Avea biet si ea 'ndoialъ
Pe aceastъ de fok *treme*
Kъnd vei rъi devin mai rъi).
Vulturu 'si dette kuvъntul, si kuvъntul de împъrat
Kъ au sъ trъiaskъ 'n pace în paternul lor palat
Puișorii Alliatei. — « Ka mai siguri sъ fie
« Familliloar' Alteței Talle,
Dișse suveranul vultur verișórei dumisalle,
« Și Jъmurit sъ se svie,
« Fъ bine si 'mi-o deskrie
« Ka sъ sviu a 'mi-o skuti. »

www.dacoromanica.ro

« — Zeu nu poți a te-amăgi
« Zisse Bufa; căci natura
« Pui pe lume mai frumosi
« Kà ai mei nu mai produsse : Kând îi vedi rîde
fâptura.
« Sunt minune ! okiu de sóre , gentili , sprinteni,
grațioși,
« Și când cântă te desmiardă , vocea lor pătrun-
zătoare
« E mai dulce de cât zisa voce de privighătoare. »

Nu trecură zille multe: după legea Domnilor
Și legea 'mpăraților
Eșind la vînătoare Mărirea Sa Vulturul
Și'n svol făcând'și turul
A fame kà o strekie
In pipotă 'l pătrunde
Și kată 'n giur ori unde,
Stărbate ku vederea, o skorbură zăreșce,
Jos ăpede se lassă și kaută șoimesce:
Își vîră în kuib kapul, ș'o slut' avi perekie
De pui stîrvită vede: piperniviți, pukiosi
Ku okii urdurosi,
Și galbeni și sgîiți;
Un *glas* pițigăiat
Strident, diskord si spart
Kât nu putù să kreazè purdalnicii k'or fi
Aceiași despre kare
Ku-atâta înfokare
Și laudă prea mare

www.dacoromanica.ro

In timpul konferinței amika 'ia fost spus ;
Așà întinse gâtul, kurat d'ori-ce prepus.
Și vîok! o datъ 'n unul și 'n vel-l-alt iar vîok!
Frumos pe kum se kade ți'i dumikъ pe lok.
Nu 'si terminasse bine
Imperiala vinъ,
Kând catъ supravine
Și muma linъ, linъ.
Ce-vede sъrъkuța! ... învepe a țipà,
De uete, blesteme, pădurea resunà.
Pe rîul său konfrate sperjur si trădător
Il fave dupъ fapta'i, de lege kălkător,
Ce 'nfruntъ jurъmint.
Ci vulturul attunvia avea și el kuvânt.

Părinții kà părinții își amъ fii lor
Și kât de sluți sъ fie îi kred de grațioși
Iar mai virtos în karte, kând dai d'un autor,
Paternul său amor
E vai de om de mare! la Sarsaili pukioși
S'audi țipât de Buîъ, amate vititor!

1840 Iulie.

---

www.dacoromanica.ro

III.

COADA MOMIȚELOR.

In Simium, a Momițelor kapitalъ
Printr'o moarte rъpede si fatalъ,
Bufonii kurții ҷinҷi murirъ d'o datъ.
Bufon între Momițe în neamul somifier
Erà un post prea mare, sarҷinъ însemnatъ
Un fel de minister,
Pe kare trei partituri brigà kare de kare
Sъ'l poatъ ъnsusi.
Kъҷi erà post k'aҷellea! — Poporul în mișkare
Stà kestia sъ vazъ kum ҷe fel và cumì?
Pagonii ui Loriҷii, Maroҷii ui Gibonii
Pe karъt se 'ntreҷeà
Cinҷi kandidați skoteà
De kare sъ se mire din lume toți bufonii;
Și'și dà mai din ainte
Pъreri și mari kuvinte
Kъ au și isteҷiune
Și mare 'nțellepҷiune
Și darurile toate, un soiu tot dela noadъ.
Și sҷiți pentru ҷe oare? — Pentru kъ n'avea koadъ.

www.dacoromanica.ro

Şi limbuţia preà tare kъ aveast'adъogirè
De pъr, de sgîrviu, de nerve, aveastъ prelungire
Absurdъ a spinъrii è proba vea mai mare
D'o minte mъrginitъ, d'o skurtъ kugetare;
Şi dà kъvînt prea tare
Kъ mintea se tovesve .
Ku kъt koada mai kresve.—
Eşir' attunvi la lume Genonii, Sapajuvii,
Talapii şi Malbruvii,
Momiţe lungi în koadъ, si susţinea mai tare
Kъ minte ka sъ aibъ, sîgust, talent, svîinţъ,
Prestigiu ku diplome kà vei din seminariu,
E foarte nevessariu
La o momiţъ koada. Şi spre înkredinţare
Zivea kъ de spinare
Şi kap si koad'atîrnъ; si unul la o parte
Şi alta 'n jos de alta, dupъ firesvi kuvinte
Mъduva dela koadъ spre kap în sus se 'mnarte,
Ş'adduve multъ minte.
Iar vinvi Makii pe kari kodata adunare
Ii susţinea sъ intre la Rege în favoare
Sprъgъndu-se strigà :
Kъ fъrъ de aveastъ regalъ kodъturъ
Ce-ar' fi de o momiţъ ? si ve-ar' mai semъnà ?
Un monstru spъimîntabil, un OM ! o povîturъ !
(Kъvi omu 'ntre momiţe è proastъ kreaturъ)
Partitul de a treia pe brъnvi se opintea
Sъ 'mpingъ înainte, sъ poatъ înkъpea
Alleasa lor kuloare
La Rege în favoare.

www.dacoromanica.ro

Aвestia firesчe erà d'ъi moderaţi
Muţoi mai ideaţi
Un soiu de Popioni
De Babuini, Mamoni.
Ei nu kondamnà koada, zivea kъ-e lukru bun;
Dar ei avea kodiţъ! şi'n publik toţi propun
Kъ bunъ este koada, dar nu asà prea mare,
Şi kъvi exvesu 'n toate adduve înkurkare;
Nivi viont nu este bine, nivi ъъtъrъu kodos,
Ci kolea, kum se kade, de mijlok è frumos.
Şi kъt pentru aveasta Madrili's numai buni.
Iar Regele ku totul uimit si assurdit
D'atъtea mari kuvinte si intrig., rugъviuni
Ku totul ameţit,
Rъnd unul kъte unul se pusse a'i numi
In posturile 'nalte sъ vazъ ce-a esi. —
Şi el si ţearra întreagъ vъzurъ 'nvederat
Ka lukru luminat
Kъ kum intrà în funkţii, Momiţa tot momiţъ;
Şi Koadъ şi Kodiţъ
Şi Ciontul tot un drak:
De smorfuri nu se lassъ, ve sviu aveea fak.

Momiţa biet ku koada, si Omul ku systema
Se krede kъ è'n stare a deslegà problema,
La una vedem smorfuri, la altul deklamaţii
Una uimesve bestii, şi altul stinge naţii.

(Currierul Romъn 1842).

www.dacoromanica.ro

IV

QUE A FOST

CORBUL si VULPEA
1829

Jupъn Corbul kъştigasse
Din negoţul че-appukasse
Un bun kilipir de kaş.
Şi ku dъnsu 'n чiok se dusse
P'un kopaчiu unde se pusse
Cà un omu l'al sъu sъlaş.
Vulpea kà o jupъneasъ
O kam şterge de p'a kasъ,
Şi esisse la primblare;
Iar bunul miros че are
D'iчi de kolo o 'ndreptъ
Sub kopaчiu şi 'n sus kъtъ;
« Jupъne Corb, plekъчiune!
« O Dómne! че frumuseţe!
« Ce passere, че minune,
« Ce drag de pene mъreţe!...
« Dar n'are glas; че pъkat! »
Corbul îngъnfai în sine
Niчi de kum nu'i veni bine

www.dacoromanica.ro

Ca Vulpea sъ'l sokoteaskъ
De mut, sau sъ mi'l vorbeaskъ
Kъ è prost l'al sъu kъntat.
Lungi gъtul, kъskъ viokul
Şi 'nчepù a kronkъi.
Kasul kъzъnd, Vulpea-avi,
Kъntъreţul pъţi jokul.
« Jupъn Korb, prekum se vede,
« Minte numai îţi lipsesчe;
« Şi fъ bine de mъ krede,
« Şi 'nvaţъ, te ſoloseşчe;
« Kъ de mult, foarte de mult
« Din punga чellor чe-askult
« Linguşitorii trъiesk. »

Aчeastъ fabulъ s'a publikat în primul an al Currierului Romъn, adikъ în 1829 No. 63. Autorul pe attunчi, kà toţi Romъnii, avea marî speranţe la promissiunile neînvetate alle Russiei. Indemnat de amivii sei mai veki şi sus puşi, kъntъ kampania russъ. Dupъ чe vъzù ъnsъ întenţiъnile Protektoratului, tendinţele de a ne rъpi autonomia, şi dispreţul kътre ori-чe tindea kътre o verъ litteraturъ romanъ, fъkù şi publikъ aчeastъ fabulъ unde se vede kъ kъntъreţul sau mai bine Romъnia al kъria symbol erà attunчi Korbul, pъţi jokul. Oda чe fъkù, iar îndemnat de zişii amivi la zioa înkierii pъvii dela Andrianopole, expimъ, pe kът se putea pe attunчi esprimà sub pressiunea baionet-

www.dacoromanica.ro

telor străine. tóte temerile bietului cântăreț, când terminâ:

« . . . . . .

O vér ! când adeverul este fel de krud s'ar'face,
Cântarea 'mi ar' fi hulă, și în uitare-ar' zace,
Și Musa'mi. . . kriminală. . . . »

De aci înainte temerile poetului de ce mergea din disgrație se realisà. Zissul protektor din zi în zi devenià suveran despot; pînă când își dette pe față artikolul de sinistră memorie din Regulamentul zis organik prin kare ni se răpià autonomia, și în kontra căruia general'a Adunare dela 1836 protestâ kà un singur omu. Korbul ce pățisse jokul, a kătat a se mai korrige. 'L-am veḑut kum s'a exprimat dela 1848 de kăte óri Vulpea mai vru a'i șterge kașul din gură. Eată 'l în fabula următoare:

www.dacoromanica.ro

QUE ESTE.

V.

CORBUL si VULPEA.
1860.

Korbul stà pe lok tot korb
(Prekum orbul è tot orb
Şi ҷiokoiul tot ҷiokoiu,
Kъt sъ'l kъnți ku usturoiu)
Niҷi de kum nu mai albisse
Niҷi akuilъ devenisse
Prekum Vulpea 'i promisesse
Pe kъnd kaşul îi ştersesse.
Ka un korb dar mai aflasse
De pe unde tot ъmblasse
Un kodroiu de kaşkaval;
Şi ku dъnsu 'n ҷiok se dusse
P'un kopaҷiu şi mi se pusse
Kà un bun industrial.
Vulpea tot kà jupъneasъ
Ce kam rar o dъ p'akasъ
Iar eşise la pre'mblare;
Şi bunul miros ҷe are

www.dacoromanica.ro

D'ivi de kolo o 'ndreptъ
Sub kopaciu și 'n sus kъtъ:
— Jupъn korb! ... o! plekъciune! ...
O Dómne! ce frumusețe!
Ce passere! ce minune!
Ce splendoare! ce mъndrețe!
Dar unde'i gurița lui?
Kui s'o ceri, si kui sъ spui?
De 'l așu audi o datъ
N'asu da-o pe lumea toatъ.
Korbul toate le-audia
Se fъcea kъ nu simția:
Își kъtà de cina sa,
Kaşkavalul își mъnkà.
— Doamne Korb! o rugъciune!
Excellențъ! ... plekъciune! ...
Alteța Domniei Talle,
Trece peste-un deal s'o valle
In kъt vestea 'ți s'a dus.
Korbul nici kъ askultà,
Peste kъmpuri se uità
Și de cinъ îsi kъtà
Și fъcea un *kief* nespus.
— Gratioasъ maiestate!
Strъlucite, prea 'nъltate,
O ce mare împъrat! ...
Dar è mut ... ah ce pъkat!
Korbul ъnsъ tot tъkù
Pînъ cina își fъkù;

www.dacoromanica.ro

Dupъ че о terminъ
Şi bine se ospъtъ,
Kътre Vulpe s'adreseъ
Şi asà ìi kuvъntъ:
« — Hei ! a fost pe kъnd a fost,
Pe kъnd erà tata prost,
Kъ Vulpea k'o zikъturъ
Ii stergea kasul din gurъ;
Dar akum è alt чevas,
Gura nu maì pui pe kas;
Hei Vulpoìu de *năciunal*
N'a fost bun ъst kaskaval? »

Daka sчii kъ de de mult
Din punga чellor чe-askult
Linguşitorii trъiesk,
Sъ 'ţi spuiu şi eu una latъ
Kъ чei чe-au minţit o datъ
Anevoie maì trъiesk.

1860.

www.dacoromanica.ro

VI.

AREOPAGIUL BESTIELOR.

Un Lup o datъ se plъngea tare
Kъ de ve merge lumea se strikъ:
Bestie mare
Bestie mikъ
Azi è tot una, or lupi or 'gnèi....
Grelle prefaveri! timpi si mai grei!
Kъ pe ellu Lupul toţi îl înjurъ
Şi toţi kù totul îl pradъ, 'l furъ!
Ş'adoi kъnd è o Vulpe de rea *reputàciune*,
D'o viaţъ prea urîtъ ve nu sè doate spune,
Şi kulme peste toate
Vevinъ din pъkate
Il furъ blestemata întokmai kà un *frate*.
Şi n'o mai poate duvve ku portu'i *cilibiu*,
Kъvi marea'i paţienţъ îl bagъ 'n iad de viu.
Fъku dar *petiţiune*
Ku fok si rugъviune
P'o limbъ reformatъ,
Şi trasse 'n judikatъ

www.dacoromanica.ro

Şi el kà *nàciunal*
Pe Vulpe 'n tribunal
Kompus ka nimi o datъ
D'un Urs ku brъnka latъ,
D'un Buchefal-pardos,
D'un Sgriptor si Kokoş;
Erà s'un' Rangutan
Erà si un Kurkan.
Toţi judimi kà aveia, înalt Areopagiu,
De bestii arbitragiu.
Peţiţia pornisse pan Lupul sъ se plъngъ
Şi 'n dreapta îşi luъ lokul, iar Vulpea în a stъngъ.
Prohesul erà în formc, avea si avokaţi
Tot smei de doktoraţi
P'o limbъ bestialъ
Ce'i zik şi *näciun alä*
Erà si *speptätori*,
Aptriţe si *aptori;*
Vorbià d'un *reglemint*
Skotea ş'un *testämint*
Pe limb'a bestialъ
P'attunmia *nàciunalä.*
« Prinmip ! proprietate ! Nea Lupul 'naintà ;
« Frъţie ! libertate ! Lea Vulpea deklamà ;
« —Justiţie—'mpilare—; Virtute—Strъmbъtate,
« —Ba kausъ! — Ba gaşkъ ! — ; Minmiune ! — veritate.
« — Martyriu, abnegaţii! — Desfrъu, hypokrisie!
« Ba Dumnezeu mъ şmie !

www.dacoromanica.ro

« — Ba binele kommun
« — Ba binele strъbun .... »
Ba Lupul si d'onoare ku dinţii se ţinea
Şi pînъ la kandoare si Vulpea întindea.
D'aestea talmes balmes din ambe pъrţi tunà
Spelunka de ѵikane de uet rъsunà
Bъtea ku laba Lupuy ne Hoaţa fulgerà
Sъrià, ţipà ui Vulnea: kalumnie! strigà.
Şi iarъsi la martyriu, si iar la libertate,
Şi iarъsi la onoare şi iar la veritate;
Şi Vulpea kà isteauъ
A Lupului trekute le dà de tot pe faţъ;
Ci de trekutul Vulpei si Lupul se înhaţъ.
Ajunserъ în fine a'si arunkà în nas
Pe tîrnuit pe ras
Ultrage foarte grelle l'a unuia domnie
Şi'a Vulpei dibъѵie;
Ajunse pîn' sъ zikъ kъ lupii sunt rapaчi!!
Şi Lupul sъ întoarkъ kъ Vulpele's kъrpaчi!!..
Attunчi sъ fi vъzut
Ce nu s'a mai vъzut!
Skot dreptul natural
Skot dreptul kriminal,
Ba dreptul zoologik,
Ba kursul pathologik
Frăţiei medicale .... skotea şi la patente
Din ѵelle mai potente
Şi desvoltà amarnik suiinţa ekonomikъ
Şi arta chironomikъ
Şi drepturile toate pe faţъ si pe dos

www.dacoromanica.ro

Din skoarță pînă 'n skoarță retorice sofiate. —
Demosthene, Ciuero ar' fi remas pe jos
Cu gurele kăskate.
Nu prea știa de karte ăi judici bestiali
Ş' avênd kam pe a rînză pe zisii *năciunali*
Pe unul și pe altul într'una kondamnară
Sentința pronunțară:
« Tu minți, jăpăne Lăpe, kând ne vorbești d'onoare,
« Kă n'ai principiu, nici lege
« Și tu Vulpe de unde eșisi ku a kandoare?
« Pe amăndoi să'i lege!
« Furatele de Vulpe de Lup s'au fost furat
« Văzute 'nvederat,
« Și toate să s'addukă aci în tribunal.
« Artikolul—kutare din dreptul bestial
« Le dă neapărat
« Dup' ațl naturei kurs
« La Sgripsor si la Urs. —
« Kokoșul și Kurkanul
« Prekum și, Rangutanul
« Prekum si Buțefalul vor fi de mărturie
« Să puie-aci *pecetea* prekum ka să se știe. »

1856 (*)

(*) Ku altă okasiă se vă da fabula No. VII.

www.dacoromanica.ro

VIII.

FOILE și CARBUNELE.

Lъng'o lemnъrie unde stà grъmmadъ
Una peste alta rъu amestekate
Survele și askii a sekurei pradъ,
Ţъndъri și gъteje, doage resturnate,
Multe viòpliture,
Și sfъrîmъture
D'ori-ve fel de lemne, mobile strikate,
Un grosvior kъrbune kъt nuka de mare
Dar viu arzъnd bine kъzù d'întъmplare
Din hъrbul ku spuza sau kiar din lulea
Unui sътean kare se duvea a kasъ
Sau sъ'si fakъ fokul, sъ'și kate de masъ,
Sau vine mai svie ve treabъ avea.
Avì prea approape, dupъ drum, nevoi
Erà nisve foi
Al kъror stъpъn
Erà un jupъn
Meșter spoitor,

www.dacoromanica.ro

Kare spre repaos kapu 'și rezemasse
Kiar pe lemnъrie, și somnu'l furasse.
« — Ce soartъ te-așteaptъ, sermanc kъrbune!
« Kurrъnd te vei stinge, și negru tъviune
« In zeve minute bun n'a sъ mai fii
« De kъt pe pъrete sъ skrie ku tine
« Și sъ minjъreskъ kare kum îi vine
« Sъ fakъ la pozne dravii de kopii;
« Dar ve mai renume kъnd m'ai askultà!
« Eu sъ sufflu 'n tine și tu 'n lemnъrie
« Sъ te opresvi țintъ și sъ 'nvepi à dà
« Colea un fok țeapъn! — Ce mai bъrbъție!
« Ce nume 'ți ai favve kiar în historie!
« Gazettele toate tare-ar' buvinà! »
Foile kà Naiba ast fel îi vorbià
Și bietul kъrbune, ve nu se gъndià!
Likurià akuma mereu de trufie
Și de bukurie,
N'appukъ sъ zikъ fatalul sъu *da*
Si 'nvepù sъ sarъ subt iutea sufflare.
Ce în șuerare
Drept între survele flakъra 'l mъnà.
S' apprinser' avestea, s'apoi lemnъria
Luъ fok întreagъ, vilvoarea se 'nvinde
In aer se 'nalțъ, volvuъ se 'ntinde
Satul è 'n perikol și megieșia
Toatъ se deșteaptъ
Soarta 'ntreag' a Toiei în spaimъ asteaptъ.
Hei! akum veți zivve

www.dacoromanica.ro

Къ-al nostru кърbune a кътat съ fie
Foarte mulțumit? —
Съrakul Pirliче!
Plesnit în skinteie l'avea grozъvic
De tot împърțit
Cine-'l mai kunoasче în fokul чel mare,
Kare și mai tare
Il fъkù чenuș în vre-o 'nghiesuire?
Peri fъrъ nume, fъrъ pomenire!..
Și Foile iarъ koprinse de fok
Lasate in lok
D'al lor jupъn meșter kare spъimъntat
A fost și tulit'o din somnu deșteptat,
Arserъ și elle
Cu lemnu și ku pelle,
Devenind чenuș fъrъ de sufflare. —
Eatъ-vъ exemplu, și dați askultare
Voi kari sufflați чertele чivili
Foi și nu mai fiți. —
Și voi june inimi, organe duчili
Kare drept kърbune la sufflъri serviți,
Dupъ svelъrați
Nu vъ mai luați.

(Curierul Roman 1842).

www.dacoromanica.ro

IX.

ÒROLOGELE lui CAROL V.

Saţiu d'alle kurţii de marele'i svon
D'amъgiri, de intrigi ve-ajung lъngъ thron,
Tras în monъstire în lokul de pave,
Carol-Cinvi stà singur şi n'avea ve fave.
Spre a'şi petreve timpul luъ pila, dalta
Kare de kъt sveptrul sunt mult mai usoare
Şi învet astъzi una, învet mъine alta,
Patru orologii fъkù sunъtoare.
Le pusse 'n perete înaintea sa;
Ins' arъtъtorii în neaskultare
Diu nuou învepurъ a'l tot turmentà;
Surda 'şi bъtea kapul sъ le dea mişkare
P'o regulъ toate a le îndreptà:
Dizi de dimineaţъ 'si le akkordà
Seara kъte patru ţinъnd tot o kalle,
Unul erà în sus, altul mai la valle.
El perzъndu'şi timpul, perdea şi rъbdare
Pinъ kъnd în urmъ puns de supъrare,
Pune mъna 'n datъ foarte minios
Pe vel mai tenave şi 'l trintesve jos.

www.dacoromanica.ro

Ce sъ'i faчi? тъчere! katъ-a fi iertat;
Kъчi fusesse rege, erà învъţat
A s'apprinde 'n datъ s'a fi askultat....
Dup' o kugetare, venindu'şi in sine,
Risse kuviosul d'a sa nebunie:
Isi kletenъ kapul şi dişse: « hei bine!
« Eu kare în viaţъ'mi nu putuiu uni
« O Spanie 'ntreagъ, şi-a mea Germanie,
« Ministri kurtesani,
« Katolichi, Lutherani,
« Cum puteam adduчe într'o harmonie
« Nisчe orologe neînsufleţite
« Neperfekte ъnkъ şi nedeplinite,
« Kъnd Dumnezeu ъnsuşi ku marea'i putere
« Patru hîrchi de ómeni nu putù 'nvoi
« Dъnd la fiъ-kare alt skop, altъ vrere
« Kapriчiu, judikatъ sъ nu'i dai de rost?
« O чe nenчerkare! чe nebun am fost!
Karol-Cinчi ia kartea şi se allineazъ
Şi pe 'nkinъчiune se pune mereu. —
D'attunчi pin' akuma arta 'nainteadъ
Merge azi prea facil чel attunчia greu.
Breghetii veniръ şi noi am vъzut
Kъt nu'i de krezut
Faptele mechaniчi foarte 'naintate,
Dar aчestei Machini de soţietate
Orologiu politiku Breghetul-Mesie
Kъnd a sъ ne vie?

(Curierul Român 1839).

---

www.dacoromanica.ro

FABULA.

Mythul, fabula, apologul kà și parabola și toate allegorele isi au început in părțile Orientelui si putem zice kъ s'a născut de o datъ ku primele soçietъți sau mai bine ku primele reuniri la un lok sau întâlniri pacelițe de oameni; pentru kъ mythu sau fabulъ va sъ zikъ, vòrbъ, kuvânt, narrațiъ; a fabulà va sъ zikъ a sta la vorbъ, a narrà.

Kum s'au adunat doi trei oameni la un lok, și au putut a'și arătà prin vorbъ s'au kuvânt kugetarea, kum mai vîrtos au început oamenii a se adunà înpregiurul kъminului domestik începù și fabula în prima ei semnifikațiъ ce nu însemneazъ de kât vorbъ, konvorbire, narațiъ, *poveste*. Kălătorii narrъ sau fabûlъ kâte au vъzut în drumul lor; părinții fabûlъ sau narra kopiilor kâte sviu, kâte au vezut si pățit, si kâte își imaginъ; Bunele, mamele, nutritoarele, domestivele, legъnъprunvii, și 'i întreținpinъ addormspuindu-le tadițiunile, kâte o întâmplare ce au auzit sau si inventъd in virkonstanțъ kând spre a deșteptà kuriositatea kopillului, kând spre a'l allinà din plâns sau spre a'l addormi.

Fabula kà narrațiъ sau *poveste*, differъ dupъ annii, kondiția, kunosvințele și alle cellui ce o spune și alle cellui ce o askultъ.

Omul în adevъr are o applekare firaskъ

www.dacoromanica.ro

spre a askultà la narrațiuni, are ъnsъ tot avea aplecare și simte o plъcere de a narrà sau spunne kъte a auzit, kъte svic si kъte inventъ singur. Kъnd Omul este kopillu, narrъ și askultъ koppilъresvc: ellu nu póte nivi vorbi nivi înțellege kà un omu serios și erudit. Și prekum omul individual îsi are etъțile salle, așà si omul kollektiv sau Umanitatea îsi are pe alle salle: Sъlbъtъvia, Barbaria, Civilisația ... sunt nisve etъți prin kare a trekut si và treve omenirea. Ku kъt o stirpe este mai antîkъ ku atъta konservъ ъnkъ typul omului primitiv, al omenirii-prunve.

Negru representъ omenirea prunkъ, omenirea în leagъnul ei. Prunkul nu svie narrà, sî devenind mare nu'si adduve à minte de velle din leagъnul sъu, de velle din prima lui prunvie kà sъ le poatъ spunne. Negrii n'au tradițiuni: historia or, pe kъt s'a putut le-au fъkut'o alții.

Kopillul îsi spune întъmplъrile, impresiunile, înkipuirile foarte kopillъresvc, adikъ în modul vel mai năiv și vivave kъte o datъ; și prekum vorbesve ku ómenii, assemenea vorbesve si ku jukъriele salle, ku animalele, ku arburii, ku florile, ku toate objetele lui de predilekțiъ si averssiъ: îsi sъrutъ pъpusa și îi vorbesve ku affekțiъ; trъntesve si înjurъ kъrbunele ve 'l-a ars, akul ve 'l-a înțepat; bate și înjurъ peatra ve 'l-a împedikat. Tot assemenea kopillului fave și omului primitiv, țъranul simplu din tóte natiunile pînъ astъzi verbesve zioa întreagъ pe kalle și la arat ku boul și ku kallul lui

www.dacoromanica.ro

il mъngъie, il mustrъ si il înjurъ; bine-kuvъntъ apa și umbra la kare se rekoresve; înjurъ și blestemъ drumul rъu, tina, plóia, grindina, nivea, etc., înjurъ lemnul tenavie ve nu se lassъ a se tъia, trintesve și înjurъ sekurea ve nu taie sau kare s'a rupt.

Limbagiul kopillului și al omului primitiv este ku totul poetiku, kъvi dъ judikatъ și ratiъ si limbъ animalelor, simțire, si passiuni, si limbъ si ratiъ plantelor si tutulor vellor neînsuflețite, konversъ sau stъ la vorbъ ku dъnsele.

Omul ve vorbusve si fave ast-fel este și dispus a krede toate narrațiunile ve dau simțire, judikatъ, ratiъ și limbъ animalelor, plantelor și mineralelor, sau îi plave a le krede, pentru kъ îi plave poesia ve personifikъ toate. Iar mai vîrtos daka pe lъngъ aveastъ personifiakțiъ se mai adaoge si grandiosul, mirakulosul, imposibilul, narația îi devine și mai attrъgъtoare, ku kъt omul è mai înapoiat sau mai lipsit de nevesarie: vorbesve flъmъndului de bukate delivióse, însetatului de ape kristaline și rekoróse, junelui de frumusetți rъpitóre, vellui fъrъ kolibъ de palate strъluvitóre și înkъntate, vellui ve ъmblъ deskultu prin tinъ și prin spini de ómeni aripați, skъrътatului de tesaure nedesekate; vorbesve în fine amalatului de ființe în eternu junve și sъnътóse, muritorului sau mai vîrtos frikosului de mórte vorbesve'i de nemurire, de ambrosie de likori ve dau nemurirea, kъ narrația ta và avea tóte gratiele, toți karmenii: din omu devii un înkъntъtor, un poet, un kreator. — Toți ómenii simpli și

www.dacoromanica.ro

neinstruiți representă kopilăria Omenirii, mai virtos ănsă stirpea arămie, prekum vea neagră representă prunvia. La Indian toate se narră în modul grandios, mirakulos, supruman, imposibil; vorba sau fabula lui devені în adevăr fabulă de nekrezut, historia lui se narră prin mythi. Ellu n'are oameni în historie, ci zei, fiiințe suprumane. Historia lui è un bazar, de unde își kumpără în blok toate mythologiele și religiunile mythii lor.

Adolesventul nu mai è kopil; applekările, aspirațiunile, kredințele, limbagiul lui sunt altele; ellu narră și askultă mai kă un june; începe a avea d'alle junelui, și 'i au mai remas ănkă d'alle kopillului. Mirakulosul, ănkă îi plave și îl înkăntă; și è favil de a krede impossibilul; kată ănsă și unul și altul a i se presentă ast-fel kum să nu i se pară absurdități. Ceea ve am ajuns a înțellege kând zivem fabulă, la ellu kată să deviiă, *romanț mirakulos:* aktorii narrațiunii lui kată sălă mai mult oameni, de kăt animale și ori-ve neinsuffletit. Ellu începe a avea o tendință kătrehistorie; ănsă historia lui toată kată să fiă plină de mythi. Și daka aktorii lui nu pot fi de kăt oameni, avestia nu'i plak de vor fi oameni de rând, și ku virtuți umane; heroi lui sunt imperatori, duvi de ostiri, giganți, semizei, magi, înkăntători ve toți sunt în relație d'a dreptul ku verul sau ku infernul, ve se poartă pe arripelev ăntului, ve fak un pas și ajung la marginea pământului, ve ziku și se fave, ve se preumblă pe karre și kai de

www.dacoromanica.ro

flakare, ce sunt purtați de kursieri aripați, hypogriphi, de Pegasi, si kari strîbătînd ast-fel, sting rellele, umanisă Sălbativi, civilisă Barbari, krează societăți, inventă sciințe si arte, si în fine se răpesk de vii la veru, unde remăn nemuritori.

Această etate în Omul kollektiv o reprezentă Chinesul, ellu ne arată omenirea în adolescență.

După Indieni si Chinesi vedem pe Babyloneni, Egypteni si Phenicieni, kînd representînd pe kopii, kînd pe adolescenți în historia timpilor primitivi; tradițiunile indiene si chinese trekură la Babyloneni si Egypteni subt oare-karé differinte forme; minciunile mari si în blok deviń nisce minciuni mai mici si mai transparente pîntre kare se întrevede Adevărul.

Junele ce judikă mai matur, ce începe a kunoasce Binele din Rău, ce începe si ellu a producce și kreà, de unde pînă acî a tot konsumat si distrus, îsi skimbă ku totul si applekările, si aspirațiunile si limbagiul. Herou! lui nu mai è un destruktor, nici un impilător, nici ănsusi un semizeu imposibil. Heroii lui sunt instruktorii popolilor, toți kăți kommunikă oamenilor artele si sciințele, toți kăți ne învață a producce, toți în fine ce ei singuri produk. Pe June nu'l miskă ceea ce înkîntă pe kopillu si pe adolescent, ellu daka nu poate ănkă judikà si narrà bărbătesce; askultă ănsă kà un bărbat. Nu'i spune dar absurdități, nu minciuni, nu imposibile. Ceea ce

www.dacoromanica.ro

nu è adevĕr, katĕ sĕ aibĕ apparinţa adevĕrului si a posibilităţii ka sĕ poatĕ fi bine veniţ la auzul lui. Ellu despre narraţiĕ voiesve historie; si fabula sau romanţul minakulos, katĕ sĕ se presente sub forma romanţului historik în aintea lui. In mythii lui sau în naraţiunile lui nu se vedu imperatori semizei, şi ku atĕta mai puţin zei-elemente, zei-animale, zei-plante, zei-munţi şi stĕnve, zei-fontĕne etc; la ellu tot ve jubikĕ, raţionĕ şi vorbesve nu poate fi de kĕt om; Mythul lui devine, kum zisserĕm *romanţu historiku*, si ellu ku kĕt se appropiĕ de a deveni bĕrbat, ku atĕta tinde mai mult kĕtre historie. Omenirea junĕ è representatĕ prin stirpea kaukasianĕ sau albĕ ve prin nuanţe înveepe dela Armean şi se terminĕ la Slav; adikĕ: Armean, Egyptean, Arab sau Hebreu (Grek, Roman, Gallu), Franko-German, Slavu. Priimi din avestia au imperfekţia înveputului, şi ultimii, lipsele şi împuçinĕrile bĕtrĕneţelor.

Avestia, fiĕ-kare, de au konservat din tradiţiunile antenaţilor sau predevessorilor lor, le-au dat ĕnsĕ o formĕ differinte narrĕndu-le dupĕ starea lor de maturitate, dupĕ gusturile si kostumele lor, dupĕ systema şi kredinţele lor. Egypteanul a narrat tradiţiunile Indienilor şi Chinesilor dupĕ kredinţele şi system'a egypteanĕ sau pharaonikĕ, dupĕ dreptul numit *divin* pe kare noi îl numim *pharaonik* sau *pàgàn*; şi kĕte a inventat dela sine avelle mai vîrtos le-a narrat dupĕ limbagiul si systema sa egypteanĕ. — Babylonianul şi Pheni-

www.dacoromanica.ro

ціanul assemenea, preĭ̈kŭ tradiţiunile ѵellor mai vechi de kŭt dъnsii dupъ kredinţele şi system'a lor.

Hebreul sau Moysè narъ tradiţiunile antiѵe alle Indienilor, Chinesilor, Babyloneniłor si Egyptenilor dupъ kredinţele salle, dupъ system'a sa, dupъ limbagiul sъu, kъnd kombĭ̈tъndu-le spre a le stinge, kъnd dъndu-le o formъ utilъ la skopul şi systema sa.

Grekul, Romanul, Gallul, faѵe tot assemenea tradiţiunilor ѵellor mai 'nainte de dъnşii. — Franko-Germanul, ѵe representъ omenirea bъrbatъ în maturitate, narъ toate bъrbъtesѵe. Aѵestia lъssarъ fabula sau mythul ka o narraţiъ distinktivъ a popolilor antichissimi, a timpilor antideluvieni; la dъnşii si ѵeea ѵe nu este historie adeѵъratъ a kŭtat sъ ia form'a historiei: aktorii narraţiunilor lor nu pot fi niѵi, zei, niѵi semizei, şi ku atŭta mai puţin elemente, animale si minerale vorbitoare. La dъnşii anthropomorphismul, înѵeput dela Moysè, ajunse la gradul la kare inventatorul lui ar' fi dorit sъ ajungъ. La dъnşii Omul è om şi Animalul animal; si kъnd ѵine Fabula or Romanţul pe sѵenъ sau în sallon sau împregiurul kŭminului domestik, ѵine numai ka o glumъ sau allegorie, iar nu kà o kredinţъ kà o religiъ. Religia intimъ a Franko-germanului è kurъşitъ de tot ѵe è mirakol, impossibil, magie. Omul nu mai è în relaţiъ ku ѵerul de kŭt numai prin Raţia sa prin Mintea sa.

Sъ ne explikъm mai bine, rekapitulъnd:

www.dacoromanica.ro

Negrii representъ prunчia Omenirii; Prunkul nu ţine minte, Negrii nu avurъ tradiţiuni.

Indienii si alţi popoli ka dъnşii, kum şi чei чe au adoptat mai mult sau mai puţin, ka nisчe kredinţe, tradiţiunile lor, representъ kopilлъria Omenirii. Historia lor toatъ è învelitъ în fabulъ. Primele fiinţe kugъtoare чe vin assupra pъmъntului dupъ kreaţiъ la dъnsii sunt o perekie de zei: un fel de Marte si Venere sau un fel de Apollon si Minerva, sau un fel de Jupiter şi Juno. Systema lor, kredinţelє lor fiind theokratiчe, tot è zeu la ei: dela kreaţiъ pînъ la diluviu se чedu zeчe zei sau Macharchi mai mari de kъt universul, dintre kari чel d'al sєptelea este extraordinar, kà geniu. Dela deluviu înkoà Omul este o чiъ sub jugul kastelor sacerdotale si militarъ; Omul n'are nivi o assemъnare ku Divinitatea. Arburele Sчiinţei la dъnşii îşi are rъdъчinele pînъ în fundul infernului, de akolo îşi tragge sukul; şi чine gustъ din fruktele lui moare.

Chinesii representъ adolesчenţa omenirii, şi tradiţiunile Indienilor trekъnd la Chinezi kъtà sъ reveste forme mai umane, kъ sъ fiъ krezute, şi mai folositoare Omului ka sъfiъ adoptatє. Arburele Sчiinţeî la dъnsii fu intors ku josul în sus, rъdъчinele lui sunt în чer de unde îşi trage sukul, şi чine gustъ din fruktele lui se înplє de luminъ şi de чiaţъ. Divinitatea la dъnsii nu mai poate avea formele monstruoase şi terribile kà la Indienii, ku kari se sperià ka kopii; чeea чe erà profanaţiъ,

www.dacoromanica.ro

sakrilegiu, impietate la Indieni, la Chinezi deveni sacru, sănt, divin. Divinitații ka să fiă adorată a kătat să i se dea formă de omu; Omul fu pus în veruri ka să represente Omenirea. Prima perieke după kreațiă nu mai fu de zei, ci de oameni; si fiind, kă systema lor nu mai fu theokratikă, ci monarchikă sau imperialistă, primii oameni după dănsii fură un imperator si o impărătească în relații d'a dreptul ku cerul, un fel de semizei. Dela kreațiă pînă la deluviu si la dănsii se vedu tot *decе*, ănsă nu zei sau macharchi ci zeче *ki* sau dynastii de imperatori tot semizei ce durară kăte noă, opt, scapte, sute si pînă la 360 de anni; din aceste zeче *ki* cea de a septelea fu extraordinară în kare se inventară si prosperară artele si sciințele si kare dură 360 de anni kăte sunt zilele annului astronomik kunoskut pe atunci.

Aceste tradițiuni trekînd la Babylonieni, kălară a fi narrate după systema și kredințele lor, parte mai 'naintate, si parte mai indianisate, adikă parte mai monarchice și parte mai theokratice. Systema lor, fiind monarchikă regalistă, și basata pe dreptul cellui mai tare kă Nemrod, la dănsii arburele sciinței remăne kă Indieni spre a nu gustă popolul dintr'ănsul; prima perekie ănsă după kreațiă se vede kompusă de un rege si o reginǎ, pentru kă systema lor este regalistă; dela kreațiă pînă la deluviu se vedu iar *decе*, ănsă nu zei sau macharchi, nu *ki* sau dynastii de imperatori, ci zeче

www.dacoromanica.ro

regi. din karî al sèptelea tot extraordinar, ka geniu.

Abraham ku tatъl sъu Tharè ka protestator eși din Babylon, ku tradițiuni babyloniene; Hebrei venirъ în Egypt ku tradițiuni abrahamiene si esirъ de aчi, dukъnd ku dъnsii multe si din tradițiunile egyptene. Systema lui Moysè fiind egalitarъ demokratikъ sau pъrinteaskъ în genere si unitarъ, fiind kontrarie idolatrici, adikъ theokrației si monarchiei absolute, Moysè kà un kombъtъtor si destruktor de zei, Fiintei supreme nu 'i poate da numele de *deu*. sau *Theos*, чi *Jchova* dikъ ὢ sau *Ens*, Ființi prin exчellența, absolutъ, чe de sine extstъ. Moysè darъ dupъ timpii de attunчi este un *atheu* pentru kъ nu e theolatru, чi *ontolatru*. Omul este kreatura si fiiul aчestui ὢ sau Ființe supreme, Aчeastъ Ființi kondesчinde a faчe un paktu o allîanți dela egal ku egal ku Omul. Neputъnd desființa mythii antinчi de kari erà plinъ Asia si Afrika, narrați sub diverse forme și limbage, îi narrъ nu kà nisчe mythii чi kà nisчe romanțe historiчe. Ellu înчepe historia lumei dela Omenirea în etatea juneței, în stare de a kunoasчe Binele din Rъu; ellu înчepe historia dela Omul чel albu. Adam și Eva appar de o datъ în annii чei mai splendi ai junеții, și nu sunt niчi zei, niчi imperatori sau regi șemizei (pentru kъ ellu nu è niчi theolatru sau theokrat niчi pharaonist' sau monarchist); nici giganți sau Titani, pentru kъ nu este aristrokrat de dreptul чellui mai tare. Adam și Eva sun

www.dacoromanica.ro

nisve oameni kà toți oamenii; si dela Adam pînъ la Noe, pe vei zeve zei macharchi sau zeve imperatori or regi ni'i aratъ kъ furъ nisve patriarchi pastori kà toți oamenii, kurați și drepți ku inima din popol; și la dъnsul, kъte zeve devenind oameni, geniul ka sъ fiъ geniu adevъrat, nu se aratъ kъ a fost zen or macharchu, nivi imperator sau dynastie, nivi rege, nivi ministru sau servitorul unui Pharaon kà Thot sau Hermes; al séptelea patriarchu sau Enoch în aintea lui, ka sъ fiъ geniu, a fost de ajuns sъ fiъ om și sъ plakъ înaintea Ființei adevъrate, înaintea Adevъrului, sъ invente adikъ astfel svііnțe și arte sъ le kommunive semenilor sъi trъind între dъnșii și ka dъnșii; și fiind kъ vea mai primitivъ și nevessarie pe attunvi din svііnțe fu Astronomia, dupъ kare se regularъ, staținnile, annului sau timpii pъstoriei și laborъrii pъmъntului, plъku Enoch al lui in aintea Domnul Jehova 360 de anni pentru kъ a fost regulat annul în 360 de zille. Dar s'a rъpit de viu la veruri; așà se rъpesk de vii la veruri toți bъrbații Svііnței, și mai vîrtos vei ve se okkupъ ku Astronomia. — Narrația lui Moysè ia forma romanțului demi-historiku.

Grevii și Romanii, kum și Gallii, kъte tradiținni mai konservarъ dela Indieni, Chinesi, Babylonieni, Egypteni și Fenivieni, kà stirpe mai nuoъ și mai viguroasъ, le narrarъ la înveput dupъ kredințele lor velle mai noue, dupъ system̀a lor kam theokratikъ si viomagokratikъ la înveput, inspiratъ ъnsъ ku tendințe demokrative; (pentru kъ

www.dacoromanica.ro

iniţiatorul vellor d'ъntъiu Cekrope fù un protestant sau un revoluţionar refugiat din Egypt) mai rafinarъ formele egyptene si phenikiene, înfrumuseţiarъ allegoriele dupъ gustul vel mai 'naintat, le subţiarъ atъta, în kъt fъkurъ a se întrevedea Adevъrul printr'ъnsele. La Grek si la Romanu se vъd kredinţele si tradiţiunile tutulor popolilor antiki preskurtate foarte mult si narrate dupъ o systemъ revoluţionarъ. Cekrope fu unul din protestatorii sau revoluţionarii în kontra Pharaonismului, kà şi Moysè. La Grevi si la Romani nu învingo Autoritatea Osire pe revoluţionarul Typhon, nu adikъ Saturn pe Jupiter, vi Revoluţia-Jupiter, pe vekia Autoritatea Saturn. Grevii pusserъ Revoluţia în veruri. Cekrope a resturnat sau a întors kù josul în sus systema pharaonikъ; Moysè a vrut s'o distragъ ku totul. Insъ popolul lui Moysè fu de o stirpe mai antikъ si prin urmare mai kopillъrodsъ sau mai superstiţioasъ, unde Cekrope si Cadmil avurъ înainte un popol mai nuou, mai destept. Grekul pînъ în fine nu se mai servì în narreţiunile sale nivi ku mythul nivi ku romanţul, vi ku vera historie; unde Hebreul si kontinuitorii lui pînъ astъzi, si historia o fak romanţu; ellu nu poate narrà nivi velle kontimporane fъrъ a mestekà pîntre oameni si verul, si ъngeri si demoni, si kъte un mirakol supranatural.

Greko-Romanii furъ instruktorii Franko-Germanilor, si avestia, stirpe mai nuoъ din vigoa-

www.dacoromanica.ro

rea pămîntului ajunseră ku maturitatea la kunoșvința Adevărului si mai departe.

Slavii kà stirpe si mai nuoă, kà pirsle ănsă a pămîntului în dekrepitudinea lui, (pentru kă legea eternă a împus miskării asvindere si desvindere) Slavii sunt produkțiă în desvinderea kreațiunii terrestre si kà ast-fel au lipsele tutulor kopiilor ce se nasku la bătrînețe; ei representă dekrepitudinea omenirii, pre kum Negrii representă prunvia; amăndoă stirpele neavînd mijloace intellektuali, se lăssară a deveni prada celor mai tari si mai astuți; amăndoă stirpele au fost kăzut în sklavie; Hebreul prin toate katastrofele și tribulațiunile a svîut a se skăpà de servitute, Grekul assemenea si Romanul; Franko-Germanul n'a sufferit'o nivi o dată, nivi ănsusi dela Romani, și kà filii vei mai vigurosi ai omenirii ei au luat și vor luà tot d'auna inițiativa de a mîntui pe vei lalți frați, și de a liberà si luminà pe Negri și Slavi. Germanii au instruit pe Ruși; și ideile Françei îi vor liberà.

Aceasta este originea si historia Mytului sau Fabulei trasă din historia universale ce am elaborat în atăția anni, si karę la timpul său se và publikà.

Và zivce ănsă vine-và: ănsă ce? Fabula nu mai la Indieni este? sau romanțul minakulos numai la Chinesi? sau romanțul historik numai la Hebrei? sau histeria numai la Grevi, Romani si Franko-Germani? Nu, vi după kum fabula nu è

www.dacoromanica.ro

numai la kopii ci si la bărbați; acestia o spun fără a o krede si kopii kredu toate fabulele ce li se spun. Indienii spun si kredu la fabule kà nisce kopii ai omenirii. Chinesii spun la fabule, dar nu le kredu, si kredu romanțele mirakuloase; Hebrei spun și ei la fabule si la romanțe mirakuloase si kredu numai romanțele demi-historice; Popolii mai nuoi spun de toate, skriu de toate si kredu numai în ceea ce è historie adevărată, raționată si basată pe dukumente; Slavii kà si Negri spun si kred de toate.

Esim puțin din historia narrațiunii sau a întrevorbirii ce se zice kând Fabulă, kând Romanțu kând Historie, ka să zicem kâte-và si despre Slavi, spre a nu ne luà cine-và de ceea ce nu suntem. Zikând Slavi, înțellegem o stirpe, kare își are si ea subtîmpărțile sale, gradațiunile sale sau nuanțele sale. Dela Slavii de amiazi zi pînă la Slavii de Nord kâte nuanțe nu sunt? ci dela amiază zi sunt produsi în vigoarea pământului si au toate kualitățile si fakultățile Franko-Germanilor; ci dela Nord de tot sunt pîrsica pământului, acestia sunt marginea sau extremitatea ce după urmă, si fiind kă extremitățile se attingu, acestia sunt kăzuți în a doilea prunkic. In historia noastră zicem kă Negrilor dela Ekuator kreerii le sunt fripți de multa kăldură, si Slavilor dela Nord kă kreerii le sunt degerați de multul geru; și de aceia sunt dominați sau kondusi de Germani.

Din acestea văzurăm kă Mythul sau fabula

www.dacoromanica.ro

este narrația kopiilor si a popolilor ceilor mai primitivi, historia lor ku un kuvânt. Ei kred ad litteram ceea ce aud si spun; noi nu kredem nimik, daka nu deskoperim un adevăr prin allegoriile Mythului.

Mythul sau Fabula este historia timpilor ce se zik divini, heroici, mirakulosi, unde se vede imposibilul, invenția, fikția, allegoria, si foarte des minciuna, nekoprinzând nici un adevăr.

Să zicem însă kâte ce-vă și despre ceea ce a ajuns a însemnà speçialemente în timpii proprii historici, în zilele noastre, în cea mai însemnătoare si mai des în us din subîmpărțirile ei, despre fabula ce se zice și apologu, si parabolă, ce este o parte a poesiei ușoare.

Speçia aceasta de skriere luând form'a Fabulei, de si ad litteram è un neadevăr, katâ însă să koprinză un adevăr oare-kare sau moral, sau politik sau soçial.

Prima karakteristikă sau mai bine datorie a Apologului sau a Fabulei speçiale katâ neapărat să fiă parabola sau komparația, assemănarea justă între ființe neinsuflețite sau neraționabili ku oamenii. Daka komparația sau parabola nu vă fi justă, fabula nu are mare prețu; iar daka assemănarea ii lipsesce ku totul, si kâte se zik într'însa n'au nici un skop moral sau politik sau soçial. nici un adevăr, attunci nu meritâ nici mumele de Fabulă, attunci è o minciune kuratâ.

Fabula ad litteram nu è un adevăr; è datoare

www.dacoromanica.ro

ънсъ неапрѣрат а коприндѣ ун адевѣр прин јустеца параболеи сау а комparaцiунii.

Спре ексемплу: Лупii сi 'Гнеii ну ворбесk. Фабулистул ънсъ вѣнд съ арате недрептатеа челлор крузи ши потенци ассупра челлор дебили си блънзи, ши маи вѣртос кънд импилѣторii си ѵѵѵидѣторii потенци каутъ претексте спре а'си јустификà си легитимà крузимеа си нелегиуиреа, фабулистул зик фаѵче о комparaцiѣ сау параболѣ ассемънънд пе чеи крузи си потенци ку Лупул, си пе чеи блънзи си дебили ку 'Гнеллуì, ши ассемънареа фiинд јустъ, опера са поате луà нумеле де *апологу* сау *фабулà;* си дака пе лънгъ ачестеа вà реунì ши кualiтѣтile талентулуи, тоате кѣте ле чере о лимбъ кultъ ши арта, стѵлул кuвенит ла фабулъ си ла актории еi, аттунчи фабула è перfектъ, è де прима линиe кà челле маи мулте алле луi Лафонтаине: iар дака фабулистулуи filософ пе лънгъ дреапта јудекатъ, ìi липсеще талентул, арта ши стѵлул, фабула аттунчи è медиокrъ, сау де ултимул рънд.

Кънд ънсъ фабулистул ар' пунне пе 'Гнеллу съ репрезенте о фiинцъ потенте, крудъ, рапаче ун деспот, ун тилхар, ши пе Лупу о фiинцъ блъндъ ши ѵиктимъ а 'Гуеллулуи, фабула'ì аттунчи ар' фi абсурдъ, афаръ нумаи дака поетул, ин фекондитатеа геniулуи сеу де а парodià, ши принтр'о наивитате дин чел_ле маи немерите ар' ѵои ин адинс съ факъ о глumъ сау о јукърiе ингенioасъ. Аттунчи ънсъ се чере маре талент, маре хабилитате, ши маи тururi де

www.dacoromanica.ro

forțъ, къчi natura nu se poate resturnà fъrъ o tъ rie din velle mai formidabili.

Toate speçiele de fabule ammu zis kъ isi au înveputul în Asia, în kopilъria omenirii, în starea ei barbarъ, și prin urmare si parabola, apologul sau *fabula speciale* akolo își avù înveputul. Kare este kausa? Cea mai mare si mai prinvipalъ este Guvernele despotive- kъnd monarchive kъnd ochlokrative sau demagogive ve s'au fost întemeiat și durat în Asia.

Kъnd vine-và este liber a spunne adevъrul pe façъ, n'are nivi o nevoie de a'l mai akkoperi prin allegorii si fabule; komparația sau parabola, unde ò libertate de a vorbi și a skrie, nu'si mai are lokul de kъt numai sau în virkonstanțe de a lъmuri și învederà adevъrul și mai mult, iar nu a'l askunde, sau în virkonstanțe grave or delikate kъnd neapъrat adevъrul se kuvine a se învъli și mai mult prin komparațiuni sau parabole ką sъ addukъ efektul dorit de o minte filosofikъ sau politikъ.

In toate guvernele despotive sapienții moralisti au fost nevoiți a moralisà pe oameni prin fabule ka sъ nu li se parъ vellor ve aud lekția așà de asprъ, kum și ka sъ fiъ kuriositatea attrasъ prin karmenii narrațiunii. Cel kare avea svііnța și talentul d'a favve o lekțiъ de moralъ printr'o fabulъ kare sъ plakъ monarchilor și popolilor despoți kъtà sъ fiъ un *sophos* un *sapiu*, *saviu* sau *sapient; sophia* sau sapienta se verea de urgentъ dela un fabulist; kъvi

www.dacoromanica.ro

fъrъ avestea ar' fi trekut de nebun sau bufon. De aveea fabulistul grek, ori-kare ar' fi fost numele lui vel d'ъntъiu, fu revestit mai kurrъnd sau mai tъrziu ku supranumele sau ku adjektivul de *Esopu*, ve este tot una ku *sophos* sau *sapiu*. Sъ nu ne uitъm la vokali ve în limbele antive nu erà konsiderate sau skrise, vi la konsoane: kare singure erà formula sau symbolul unei idei, în *Esopu* sunt avellea'şi konsoane *sp* kà şi în *sapiu*, kà si în *sophu* (sau *sophos*).

Mai antik şi de kъt Esopu, vedem la Hevrei pe unul din filii lui Iakob kare sviù sъ fakъ lui Pharaon parababola sau komparaţia sau assemъnarea vellor şeapte vave grasse ku seapte anni de abondanţъ ve esià din Nil, şi vellor seapte vave magre ku şeapte anni de famete ve vor konsumà sau mъnkà tot ve ar produvve annii de abondanţъ. Avestui filiu al lui Iakob pentru sapienţa sa i se dette supranumele de *Ioseph* ve îi remasse kà un nume propriu; în vorba *Ioseph* sunt tot avelleasi konsoane de radъvinъ *sp*, ve se aflъ şi în *sophu* şi în *sapiu* si în Esopu. Vokalile nu se konsiderъ, kъvi se skimbъ dupъ klime, dupъ idiome, dupъ dialekte, dupъ limbe, zikъndu-se kъnd *Iosep*, kъnd ιωσηφ, kъnd *Isuph*, kъnd *Giuseppe* etc. Formula sapienţei sau sophiei a fost în limbele antive *sp*. (Vezi Biblive pag. 51 si 52.)

Esopu darъ si Ioseph n'au fost nume proprie dupъ kum ni se par noъ astъzi, vi adjektive sau supranume meritate ve însemneazъ *sophos*, *sapiu*, *saviu*, *sapient*, (întellept). Toţi skriitorii kъ-

www.dacoromanica.ro

tà sъ fiъ sapienți; ъnsъ sapienți prin excellenție se konsideră aceia ce putea face sau explikà parabolele si spunne adevъrul ast-fel, kum sъ nu treakъ de nebuni sau de bufoni ce avea privilegiul de a spunne adevъrul nepedepsit în societъțile despotice.

Am zis kъ prima kalitate sau datorie ce se cere dela Fabulъ sau apologu este parabola sau komparația; ka sъ excelle ъnsъ vine-và în Fabulъ se kuvine a nu uità prima ei origine, a nu uità adikъ kъ ea representъ kopillъria si a Omului individual si a Omului kollektiv; se cere dar ku mare talent si ku o artъ din celle mai ferici stylul kopillъresk la dъnsa. Katъ sъ știi a te face kopillu ka sъ placi kopiilor si sъ fii înțelles de dъnsii. Stylul Fabulei se kuvine a fi natural, familliar, rident, gratios, naiv.

A skrie oamenii, tot în allegorii, tot în parabole, tot în fabule, toț într'un modu apokalyptik mystik si akkoperit, è mai mult o symptomъ un semnu de o societate despotikъ sau barbarъ.

Unde è civilisațiъ, libertate de a vorbi si a skrie nu è nimeni nevoit a allergà la akkoperiri: fiъkare è liber și are dreptul d'a spunne adevъrul pe façъ sau neakkoperit. Akolo Fabula se vede foarte rar, kъnd și kъnd la cirkonstanțe grave, la kolpuri de Stat, la revolte populare ce nici una nici alta nu è starea normalъ a societъții. Unde è libertate, Fabula nu'si are lokul de kъt numai kà un methodu de a presentà oamenilor adevъrul și a fi amat și de

www.dacoromanica.ro

ѵei ѵe se vѣd attinși; kѣvi la assemenea kasuri, Fabula offere fiѣ-karuia plѣѵerea de a deskoperi singur adeѵѣrul, si skutesѵe de affrontul unei mustrѣri, sau de urîtul or kѣskѣtur'a unei lekțiuni; Fabula împakѣ foarte mult Adeѵѣrul ku Amorul propriu.

In Israel, unde Guvernul fu popular sau demokratik dat în mѣna experienței sau a ѵellor mai veki din ori-ѵe semenție si din ori-ѵe famillie fѣrѣ eѵѵepțiѣ, nu se vѣd fabulisti, de kѣt numai kѣte-và fabule sau apologuri de virkonstanțѣ: una a lui Ionathan, adikѣ Lemnele ѵe își kautѣ un rege. Pe aѵeasta, pentru originalitatea ei și pentru mai multe kuvinte, bunioarѣ, o vitѣm aѵi:

«Plekѣnd pe kalle se dusserѣ o datѣ Lemnele spre a'si unge lorușі un rege, și zisserѣ Olivului: domnesѵe peste noi.

«Iar Olivul zisse lor: Lѣssà-voiu eu unguentul meu ѵe în mine 'l-a glorifikat Dumnezeu și oamenii ka sѣ mѣ duk a domni peste Lemne?

«Zisserѣ attunѵi Lemnele kѣtre Figu (smokin): vino tu si domnesѵe peste noi.

«Zisse si Figul kѣtre dѣnsele: Lѣssà-voiu eu dulѵeața mea și fruktul meu ѵel bun ka sѣ mѣ duk a domni peste Lemne?

«Zisserѣ apoi Lemnele kѣtre Viță: vino tu si domnesѵe peste noi.

«Iar Vița zisse kѣtre dѣnsele: Lѣssà.voiu eu vinul meu, bukuria ѵea dela Dumnezeu și bukuria oamenilor, ka sѣ mѣ duk a domni peste Lemne?

www.dacoromanica.ro

«Zisserъ attunчi Lemnele kътre Spin: vino tu şi domnesчe peste noi.

«Iar Spinul zisse kътre Lemne: daka în adevъr voi mъ ungeţi de rege peste voi, veniţi de vъ puneţi subt akkoperemîntul meu; kъчi almintrelea (sъ sчiţi) kъ vă eşi fok din Spin şi vă arde şi konsumă toţi чedri Libanului.» (Judiчi Kapu IX, v. 8—15).

Kapete sau kreeri de lemnu, kъnd vъ allegeţi spinii şi palamida soçietъţii ka sъ domneaskъ peste voi, katъ sau sъ vъ puneţi sub akkoperemîntul lor, adikъ sъ desчindeţi mai jos şi de kът dъnşii, kъ de nu, fokul vъ arde.

Aчeasta fu o fabulъ în timp de o ellekţiъ a Populului Hebreu.

Se mai vede o fabulъ sau parabolъ în Israel, într'un timp de kolpu de Stat de usurpare a libertъţii publiчe de kътre David, kare pe lъngъ alte nelegiuiri, dupъ чe avù atъtea femei şi konkubine, plъkъndu'i femeea lui Urie, trimisse pe aчesta spre a fi uччis, şi ii luъ femeea kare deveni mama lui Salomon. In ast-fel de timp, şi în aintea unui assemenea despot, profetul Nathan nu putea a'i da o lekţiъ mustrъtoare sau a'i spunne adevъrul pe façъ, чi îi spusse parabola urmъtoare, arъtъnduse kъ akkusъ pe oare-чine:

«Doi bъrbaţi erà într'o чetate, unul avut foarte şi unul neavut.

«Şi чel înavuţit avea turme de oi şi armente de boi multe foarte.

www.dacoromanica.ro

«Iar vel neavut nu avea nimik alt de kът o singurъ oiţъ pe kare 'si o kumpъrase de mikъ si kъtà de dъnsa, si o nutrià, si kare kreskusse ku dъnsul şi ku fiii lui în preunъ: din pъinea lui mъnkà si din kupa lui bea, si la sînul lui dormià.

«Şi venì un *càllètor* la bъrbatul vel avut; si pe aveasta nu'l lъssъ inim'a a luà din turmele sau armentele salle spre a fave demъnkare oaspelui ve venisse la dъnsul, vi luъ oiţa vellui neavut si o înjunghiè pe aveasta pentru bъrbatul ve venisse la dъnsul.» (Bine, sau dupъ dreptatea fъkut, o rege?)

Avesta este al doilea apologu ve se vede în historia lui Israel dela stabilirea lui de Moysè pînъ la David. Primul în timp de agitaţiъ populariъ, si aveasta al doilea în timp de usurpàre a libertъţilor publive.

Mulţi kritikъ avest apologu, şi nu'l aflъ de valoarea vellui d'ъntiiu, zikъnd kъ parabola sau komparaţia nu este întru toate justъ; ъntъiu pentru kъ David a luat sau a sakrifikat pe femeca lui Urie pentru sine iar nu pentru vre-un oaspe oare-kare, si apoi kъ David a fost şi uvvis pe Urie, kъnd omul avut al parabolei numai oaiea a luat dela vel neavut.

Am zis kъ un fabulist nu'si meritъ numele de nu và fi *sophos*, sapient, prudent. Fabulele dau prea puţin effekt daka se nask numai asà din kasъ în timp de repaos kъnd n'avem nimik ve favve si ne appukъm de fabule. Celle mai însem-

www.dacoromanica.ro

nătoare din apologuri sunt acellea ce sunt provokate de cirkonstanțe grave sau delikate. Sapientul Hebreu sau profetul Nathan se presentă avî într'o cirkonstanță gravă în aintea kapului Statului, în aintea unui rege despot, violent, si dominat de passiuni. Skopul lui erà de a avea un resultat bun vîsita si konsiliul lui, de a face adikă pe rege a se kondamnà singur, a'si dà singur sentința în kontra neleginirii ce a fost kommis. Nu zice dar lui David: eată ce ai făkut; ci eată ce afă kut un omu oare-kare. Daka komparația 'i-ar fi fost întru toate justă, assemănată, David ar' fi priceput îndată kă allusia este pentru dănsul. Profetul în adins dară arată krima akkusatului său ku mult mai mikă, ka, daka aceasta se và părea kondamnabile în aintea regelui, ku atăta mai vîrtos cea mai mare a lui David erà mai demnă de pedeapsă.

Nathan se vede nu numai prudent si foarte fin, ci și foarte indulgent prin parabola sa; kăci prin oaspele ce adduce în ainte va să arate kă David a sakrifikat pe femeea lui Urie nu sie'și, ci unei passiuni trekătoare ce vine ka un oaspe sau kălă-tor în inimele celle mari și generoase. De s'ar' fi exprimat d'a dreptul Nathan, sau daka assemănările lui ar' fi avut justețea kuvenită, nu sciim ce resultat ar' fi avut înverkarea lui în aintea unui satrap asiatik, în aintea unui despot destept si violent. Supraprins ănsă Devid, și având pe lângă celle-l-alte kalități și passiuni mari, si o mare dose de vanitate de a se arătà just, kondamnă ku se-

www.dacoromanica.ro

veritate pe neomenosul potent akkusat de Nathan. Eatъ kum urmeazъ textul:

«Şi se apprinse de urgie David foarte assupra bъrbatului (potent) şi zisse kътre Nathan: viu este Domnul! kъ filiu al morţii este vel ve a kommis aveastъ faptъ.

«Şi oaiea o và dà în apoi împъtrit pentru kъ a fъkut aveasta, şi pentru kъ n'a avut rъrunki....

«Zisse attunvi Nathan kътre David: Tu esvi karele ai fъkul aveasta; şi eatъ ve zive Domnul...» (Regi II, Kap XII, vers. 1—7).

De avì în ainte David prins de toate pъrţile kà în kursъ în sentinţa ve 'şi-a pronunţiat singur, profetul îşi învepe lekţia şi mustrъrile în numele lui Dumnezeu; de avì în ainte umilesve şi konfundъ pe despot, addukъndu'i a minte originea lui obskurъ, şi abusurile ve fave ku puterea, şi îl amenintъ de pedeapsa ve i se kuvine, pînъ kъnd tyranul kade în genuki, se prosternъ şi vere iertare strigъnd: pъkътuit'am Domnului!

David îşi pronuntasse singur sentinta, a fost zis kъ bъrbatul avella krud şi potent este *filiu al morţii*, adikъ demnu de moarte, kъvi în limba hebraikъ şi în altele orientali *filiu* însemneazъ şi *demnu, destinat, kondamnat.*

Profetul ъnsъ, în înţelepţia şi indulgenţa sa îi zisse: tu vei trъi; iar filiul ve 'l-ai fъkut ku femeea lui Urie, fiind filiul Pъkatului, avella và murì.

Am zis *înţelepţiŏ* şi *indulgenţà*, pentru kъ

www.dacoromanica.ro

Domnitorii, fiĭ prinчipi, fiĭ regi nu mor așà de faчil; aчeștia nu se pot skimbà pe toate zillele sau sъptъmъnele kà kъmъșele. Aчestia n'ajung la putere de kъt prin orbirea passiunilor și beție ior noastre politiчe și soçiali; ei nu sunt de kъt resultatul innoranței și korrupțiunii noastre; sau ka sъ ne exprimъm mai biblik, aчestĭa sunt fiĭii Pъkatelor noastre: ei se kuvine a trъi kà o remuшkare vie, kà un flagellu spre bъtaie, ka sъ ne kunoasчem erorile.

Dela David în ainte, historia Palestinei è plinъ de împilъri, de sufferințe. Oratorii publiчi, și kınd nu se expimъ prin parabole, sunt nevoiți a se exprimà tot akkoperit, tot mystik, tot prin allegorii sau apokalypsi. Oratorii publiчi devin toți profeți, pînъ în fine чei patru Evangelisti sunt plini de parabole și Ioan skrie apokalypsea, pentru kъ vorbià și skrià sub jugul roman, și a despoților kà Herodu și kà Phariseii, чe erà чiokoi prokonsulului dela Roma.

La Grecĭi nu appare un fabulist de professiъ, Esopu voiu sъ ziku, de kъt în epocha lui Pisistrat, dupъ mъrturia чellor mai mulți, adikъ într'o epochъ de despotismu sau monarchik sau demagogik.

Cel kare a kules fabulele lui Esopu fu, ku mult mai în urmъ, un kъlugъr grek a nume Planud. Kъte ъnsъ din aчestea nu vor fi de alți autori, și kъte, poate, nu va fi adaogit și Planud ъnsuși?

Grecĭii mai avurъ și alți fabulisti din karii

www.dacoromanica.ro

ųel kunoskut de noi fu Babria pe kare unii il numesku Gabria, si kare a existat tot în epochъ de despotismu. Un alt Grek Ignatiu a redus fabulele lui Babria în nisue sentinţe sau axsiome de kъte patru versuri fiъ-kare: *tetrasticha*.

La Romani nu se vede Fabula sau Apologul de kъt într'un timpu extraordinar de revoltъ populaъ sau de despotismu anarchik. Attunųi Menenniu Agrippa faųe fabula Stomachului ku ųelle-l-alte membre alle korpului. Phedru kă fabulist' de speţialitate sau de professiъ, appare într'o epochъ de despotismu imperial, în timpii lui August, primul destruktor al republiųei.

La Franţcai, de ar' fi existat libertatea tyrannului în zillele lui Lafontaine nu suim daka aųest poet ar' fi dat ideilor, moralei si versurilor salle forma Apologului sau Fabulei.

La Motte si Florian sunt din aųceasi epochъ.

Despre popolii mai veki de kъt Romanii, Grecii si Hebrei, despre Indieni adikъ numai zisserъm nimik aųi, kъųi am zis de ajuns; la ei toate sunt narrate prin fabulъ. Din skriitorii lor de apologuri, kunoasųem numai pe un Bramin a nume Bidpai.

Inkiem theoria noastrъ zikъnd: kъ prekum ka sъ exųelle ųine-va în elegie katъ sъ simţъ singur fokul si durerea si plъųerile Amorului, sau ori ųe durere altъ si sъ skrie ku lakrъme, expressiunile lui sъ fiъ nisue suspinuri adevъrate, iar nu prefъkute; prekum ka sъ exųelle în satyrъ katъ

www.dacoromanica.ro

sъ aibъ minia sakrъ, sio mare dose de moralъ și de adevъr si sъ fiъ desdemnat la spektakolul hidos че ii offere soçietatea; assemenea ka sъ exvelle în fabulъ se kuvine pe lъngъ instrukțiъ si talent sъ aibъ mai mult de toate o mare dose de moral, sъ fiъ tot d'auna în Adevъr sau Adevъrul într'ъnsul, si apoi, simțind nevoiea de a se exprimà si a korrige oamenii, sъ veazъ kъ nu se poate exprimà de façъ si spunne lukrurile pe numele lor. Attunvi Nevessitatea este instruktor; attunvi vrъnd sъ înțellegi una si sъ fii nevoit a zivve alta, nevoiea îți aratъ sekretele velle mai askunse prin kari ajungi în fine a fi priveput. Geniul Fabulei și al justeței parabolelor, și alimbagiului sau stylului ei è Nevessitatea. Nu simți nevessitatea de a vorbi akkoperit, nu îți vine nivi geniul Fabulei. — Noi kari putem vorbi nu ajungem nivi o datъ la prefekția de a ne exprimà prin gesturi kà mulții; Femeile Okvidentului ve sunt libere de a skrie, nu pot ajunge pe femeile închise alle Orientelui ve nu sviu sъ skrie, la prefekția și delikatețea de a'si exprimà ideile amoroase prin limbagiul florilor, printr'un buket de flori, de multe ori printr'o frunzъ de edera kare se pъlesve, se usukъ si moare akolo unde se lipesve.

A spunne akkoperit sau pe askuns veea ve se poate spunne, fъrъ perikol si fъrъ a kъlkà kuviințele, de façъ, este kurat o platitudine, o nerozie. Unde dar è libertate de a vorbi si a skrie, libertate de typar, Fabula nu'si mai are lokul, daka nu và fi polikъ, își mai are lokul la skriitorii vesau dindelikateța

www.dacoromanica.ro

lor naturale, sau din edukaţia lor se feresk de personalităţi, şi attunči se presuppune iar o nevoie; Omului delikat şi naiv tot d'auna îi vine Geniul Fabulei. In aceste doŭ din urmă împregiurări avem a mulţumi marilor fabulisti antiči şi moderni če ne-au lăssat modele şi mizloacele de a putea spunne adevărul şi a respektà tot de o dată si kuviinţele.

Amănu vorbit aši despre kalităţile generali alle Fabulei, făr a konstrînge pe poet în nisče theorii sau regule trase din nisče observaţiuni mai mult sau mai puţin juste în studiul kutăruia sau kutăruia fabulist. Grečii če kunoščea numai pe Esopu şi pe Babria ori alţii ne-ar' fi dat regule de a skrie fabulele numai kà fabulistii lor. — Cei de skoală greakă şi latină ne-ar' fi dat regule să skriem fabula numai kà Esopu şi kà Phedru. — Franţesii, inkăntaţi de Lafontaine al lor, ne spun kă fabula se traktă numai kum a traktat'o Lafontaine. Ku aceasta ămsă n'ar' faače čine-và de kăt kà şi kănd ar' zičče: «kă nu se kuvine a fi čine-và original, či un sklav imitator sau kopistu ka să fiă fabulist mare.»

Esopu narră simplu si în puţine vorbe, şi treče de vel mai mare fabulist al timpilor antiči; Phedru mai adaoge delikateţă şi elegantă în narraţiunile lui. Lafontaine respăndind mai multă poesie, avù rara kalitate sau talent, ka ku toată poe-

www.dacoromanica.ro

sia sъ deviiъ mai naiv, pe lъngъ toate kalitъţile de eleganţъ, de delikateţe. Mai nivi o fabulъ n'a inventat ellu; ellu narrъ fabule inventate de predecessorii lui, ast-fel kà si kum ar' fi fost martur okkular la toate kъte spune; naivitatea lui ajunge pînъ a te faкe a zike kъ ellu kredea singur kъte spunea, atъt è de natural.

Cine are talent sau simte nevoiea de a fi fabulist simte singur kъ fabula mai 'nainte de toate кere parabola sau komparaţia justъ, şi kъ se kuvine a fi skrisъ sau narratъ inlr'un styl natural si naiv kà şi kum ar' krede singur ad-litteram kъte spune. De avi în ainte fiъ-vine se va distinge mai mult sau mai puţin dupъ talentul sъu natural şi dupъ originalitatea sa, şi mai vîrtos dupъ nevoiea în kare s'a aflat în timpul polemiкei. Tot d'auna nevoile applanite, treкerea peste dъnsele ku viktorie sau ku retiratъ onorabile fak pe general a se distinge.

Mulţi din poeţii sau skribii moderni, fъrъ nivi o nekessitate se pun a faкe la fabule, şi aкeasta îmi adduкe a minte pe unul кe îşi fъkusse o skarъ de funii, şi kъnd se duкea la amanta sa, o punea spre a skalladà poarta, kъnd kurtea erà de toate pъrţile desgrъditъ, ka sъ poatъ zikе kъ a strъbъtut prin aventere şi perikole pînъ sъ ajungъ la objetul sъu prea dilekt, şi kъnd aкest objekt prea dilekt nu erà nivi de kum kъinos la inimъ.

Mulţi iarъ din zişii nostri fabulisti, luъnduse dupъ regulele schoalei pedante, sau dupъ nivi

www.dacoromanica.ro

o regulъ, vrurъ a imità pe Lafontaine ve nu imitъ pe nimeni si kare deveni neimitabil; avestia nu devenirъ de kъt nisve kopisti foarte mediokri, fъrъ limbъ, fъrъ talent, si ve è mai rъu din toate, poeți fъrъ poesie, versifikatori fъrъ versuri.

Noi spusserъm în avest artikol kъte kredem kъ n'au mai spus alții, vorbind despre Apologu sau Fabulъ. Kъți din vititori vor dori a vedea kъte au mai zis si alții, viteaskъ pe litteratorii limbelor ve kunosk, kate în diktionarele encyklopedive sau de konversatiъ si mai virtos în limba francesъ viteaskъ artikolele *fabula* în Elementele de litteraturъ alle luí Marmontel, si în kursul de litteraturъ al lui la Harpe.

Despre Apologu, n'avem sъ zivem nimik, kъvi el însemneazъ tot Fabulъ sau myth; poate kъ s'a zis și ast-lel pentru kъ koprinde mai adesea si explikația la urmъ si kъte o datъ la înveput. *Mytu* sau Fabulъ este numele speției avesteia de poesie; iar *parabola* si apologu sunt nisve kalitъți ve se kuvine sъ aibъ.

Terminъm repetъnd kъ prima kalitate sau datorie a Fabulei este parabola sau komparația. Komparъ vine-và bine, are adikъ justetъ în assemъnъri? Este fabulist. Isi traktъ apoi fabula ku velle naturale la fabulъ, adikъ ku simplitate, ku gratie, ku naivitate, ku kredulitate? devine un fabulist bun. Adaoge originalitatea sa partikularъ? devine un fabulist' model. Despre aktorii fabulei nu è întrebare, avestia pot fi animale sau plante, sau elemente, sau objekte neînsufletite, sau ъnsusi oameni Despre avestia din urmъ katъ sъ fiъ personage fiktive iar nu reale.

www.dacoromanica.ro

In rîndul fabulelor dare putem punne si pe Danțiukul ce se vede adesea între Brebenei, cum si pe Figaro si Dulkamara, pe kari îi punem în kapetul acestei kolekțiuni.

FIGARO si DON PASKALE.

Lok la martyrul
Lok la heroul
Și la poetul!
A! ce mai viațъ!
Ce mai plъvere
Pentru un genin
Kà alle noastre!
Bravo si mie!
Bravo si țe!
Bravo Bravissimo
Fortunatissimo
In adevъr!

Lok la martyrul
Și la poetul,
Autor mare
Al Romъnici,
Politik mare,
Archipolitik,
Archeologik,
Mineralogik,
Diamantissim!
Archiistorik
Archifilosof.
Ontologia,
Ortografia,
Kosmologia,
Și poesia,
Zoologia,
Demokrația,
Și monarchia,
Toatъ Botanika,
Toatъ Chimia,
Toatъ Retorika,
Astronomia,
Le am pe degit
Kà nimeni altul.

Alții învațъ,
Se pun ku peptul
Și isi bat kapul;
Noi prokopseala
Avem din fire:
Ku ea ne nascem.
Skrisul, ritirea
Ne kam înkurkъ;

www.dacoromanica.ro

Iar minte, geniu...?
Noi suntem mintea,
Noi suntem geniu!
Dukъ-se Naibii
Klasuri, eksamen!
Naibii diplome
Şi attestate!
Trъiaskъ-amiчii,
Frъţia 'ntreagъ
Kъ te înalţъ
Pînъ la чeruri.
Eu şi ai nostri
Suntem чe suntem:
Noi Romъnia,
Noi Libertatea,
Noi Poesia,
Umanitatea!

Baţi ku piчiorul,
Şi legioane
De Draчi, de ъngeri
Esu inainteţi;
Şi skirţa, skirţa!
Broşuri, volume
Foi sburъtoare,
Sчiinţa lumii
Implu чetate,
Şi Ţearra 'ntreagъ
Dela kolibъ
Pîn' la palat.

A! bravo mie!
Bravo şi ţie,
Buni fraţi de kruчe!
Orest' Pilade
Se duk la Naiba
Pe lъng'a noastrъ
Frъţie strînsъ.

A! чe mai viaţъ,
Ce mai plъчere
Pentr'un politik
De kalitate!
Lok la martyrul,
Tunet şi fulger,
Fulger şi trъsnet,
Kъ vъ ia Drakul
Pînъ la unul!
Ţearra 'mi è mъnъ
Şi kaskъ gur'a
La a mea ɣoчe
Şi l'al meu geniu
Ku oki de Argos,
Oki de Archange!
Ku okelarii
Kъllъri pe nas
Kъ Poesia
Peste Pegas.
Lok la poetul
Kreat de sine
Lok la martyrul,

www.dacoromanica.ro

L'archi-poetul,
Şi poetissim,
L'archi-martyrul
Şi martirissim
Viu viuleţ!

Sune Trombetta,
Tromba marinъ,
Fulger si trъsnet!
S'audъ Ţearra,
S'auzъ vii,
S'auzъ morţii.
Sъ'si pleve kapul;
Omer, Virgiliu,
Pindar si Dante,
Tasso, or Shiller
Milton, Byron,
Şi Machiaveli
Şi Taleirande,
Jos la pъmînt!
A! bravo mie,
Bravo si ţie,
Frate de kruce!
Şi eu sunt mare
Şi tu esti tare:
Bravo bravissimo.
Furtunatissimo!
Iñ adevъr!
Kъ Ţearra toatъ
Mъ rekunoasue
D'al sъu politik,
Angel kustode,
Zeu tutelar:
Marele martyr,
Şi poetissim,
Marele martyr,
Şi martyrissim
Viu viuleţ!
Bravo bravissimo,
Fino finossimo,
In adevъr!
Satyra astъzi,
Mъine viomagul,
Poimъine spada;
Palme la dreapta,
Palme la stъnga,
Paf la o parte,
Pliui d'astъ-l-altъ:
Martyru 'n sus,
Martyru 'n jos:
Unde mi'l kauţi
Mi'l şi gъsesvi:
Azi ku 'mpъraţii,
Mъine ku gloatъ;
Azi demokratik
Mъine monarchik
Ku demagogii
Or ku tyranii
La noi è una:
Unul ku altul

www.dacoromanica.ro

Se 'nțelleg foarte,
Fak la minuni.

Ș'apoi?... Ș'apoi?...
A! bravo mie!
Bravo și ție!
Și eu sunt mare
Și tu esчi tare!

Noi, noi la toate,
Unde ne kauți
Ne și gъsesчi,
Noi faчem-totul:
Bravo bravissimo!
Fino finissimo!
Saarsaaailissimo!!!
In adevъr.

DULCAMARA.

Aproposíto de Figaro și Don Paskale, personage faimoase din Operъ, nu putem uità și pe чelebrissimul Dulkamara. Aчesta personifikъ în sine, kum se sчie, pe toți aчei mèdiчi minunați kari au studiat și kunosk medиina, întokmai dupъ kum a studiat si kunoasчe D. Sarsailъ toate sчiințele și artele ku Archeologia si nomismatika la un lok. Dulkamara, kà și D. Sarsailъ, este o чelebritate europeanъ, ku differinți numai kъ Dulkamara, Figaro și Don Paskale sunt nisчe speçialiтъți, unde D. Sarsailъ este în țerrele noastre o universalitate pe kare n'o kunoasчe ъnkъ Europa. D. Sarsailъ è un tot; iar чestilalți sunt nisчe pъrți; și spre a studià bine чititorii nostri totul, kredem kъ le faчem un serviți u de le vommu faчilità spre a studià pъrțile. Vъzurъ pe Figaro și Don Paskale; katъ sъ le arътъm și pe doktissimul Dulkamara,

www.dacoromanica.ro

Apoi pe kăte trei unindu'i la un lok, si mai adăogiud alte multe kalităţi şi îndemănări okkulte vor avea toţi un Sarsailă întreg.

Kum să'ţi arăt ănsă, o benevolente vititor, pe Dulkamara? kum să te fak să'l kunoşti daka nu 'l ai văzut vel puţin în opera italiană? Romănul înnemereşte de multe ori, kănd se ia după proverbii săi. Ellu zice kă toată passărea după limba ei se kunoaşte (kăte o dată şi pere). Asă dară n'avem de kăt să reproducem aci limbagiul aestui faimos personagiu.

Ellu kănd ajunge si appare prin veţăţi si prin sate, ku uniforma lui si ku pene în kăciulă kă si kănd ar fi un ministru konstituţional, pune de sună trompetta spre a adună oamenii în preajmu'i si a le faće kunoskute virtuţile, lixirului, or balsamului, or tiriakului său mirakulos, şi înćepe.

E bun de ori-će rău
Arkanul, leakul meu,
Likoarea extrafină,
Ambrosia divină:
Lixirul eminent
Lixir omnipotent!
Cum bei, îţi ia ku măna
Kăci el este fontăna,
Sorgintea s'a vieţei,
Sorgintea tinereţei,
Şi apoi . . . s'a frumuseţei...
Comprate-lo, comprate-lo,
Kă eată-me me duk.

www.dacoromanica.ro

E bun de ori-ce rău
Arkanul, leakul meu.
Și friguri,
Și Lăngoare,
Și Typhos,
Și Choleră
Și Oftică
Și Ciumă
Kum bei, îți ia ku mâna.
Lepră,
Chielie,
Virus,
Și rîie,
Srofuli,
Rachit,
Spasme,
Și asme,
Revme,
Podalgă,
Lovă,
Skorbut,
Toate le spală
Toate le stinge
Marea virtute-a Leakului meu.
Kum bei, îți ia ku mâna
Kăci el este fontâna . . .
Toate le spală
Toate le stinge:
Și bătrânețea,

www.dacoromanica.ro

Şi gîrbovia
Şi kъrunteţea
Şi kiar orbia,
Şi sbîrŋitura,
Şi ştirbitura
Şi innoranţa
Şi nebunia !
O mare virtute-a Leakului meu !
Pъrul negresŋe
Pellea albesŋe,
Şi rumenesŋe ! . . .
Dinţii . . . 'nţъresŋe. —
Dъ si avere
Ori-kъt ai ŋere
Kivernisealъ
Fъrъ tokmealъ ;
Pe Ciarlatanul
Faŋe om mare,
Pe kalpuzanul
Om de onoare ,
Pe uŋŋigasul
Diregъtor,
Pe fur de frunte
Judikъtor.
Pe sŋeleratul
Reintregesŋe,
Pe kotoroanţa
Intineresŋé ! . .
Glorie mare
Leakului meu ! ! !

www.dacoromanica.ro

Kum bei, iți ia ku mъna,
Kъvi ellu este fontъna,
Sorgintea tineretei,
Sorgintea frumusetei,
Mehengiul de kandoare,
Patentъ de onoare,
Patentъ de martyr,
Divinul meu lixir!
Glorie mare leakului meu ! ! !
Kum bei, esvi patriot,
Al Brutilor nepot,
Celebru liberal,
O datъ *nàciunal;*
Celebru velebrissim
Archipatriotissim,
Și membru doktorisim
FRAȚIEI MEDIKALE!
O! marea ta minune ve nu se poate spunne
De leak omnipotent ! ! !
Likoare extrafinъ !
Ambrosie divinъ !
Al verului agent !
Lixir omnipotent !
Comprate-lo, comprate-lo
Kъ eatъ-me me duk.

www.dacoromanica.ro

PHYSIOLOGIA FOETULUI.

Din Physiologia poetului publikatъ prin pseudonymul Silvius, am reprodus în tradukţiъ liberъ sau mai mult în imitaţiъ kъte-va portrete prin Currierul Romъn din annul 1845.

Mai kà nisъe regule pentru junii înveръtori, le mai reproduъem la kapъtul aъestei kollekţiuni de poesie spre a komplektà volumul ъe am promis.

Înъepem si kontinuъm portretele dupъ ordinea kum s'au publikat prin Currierul Romъn.

I.

POETUL LAMARTINIAN.

Impъrtъsim ъititorilorilor nostri pe poetul lamartinian krezъnd kъ va fi mai bine înţelles pentru popularitatea atъt în original ъe are D. Lamartine între noi, kъt şi în tradukţiuni kum şi prin o multitudine de imitaţiuni. Eatъ kum aratъ D. Silvius pe poetul lamartinian:

« Domnule de Lamartine, ъe ai fъkut? Ai fost gentilom kà André Chenier; ai avut dela Dumnezeu frumuseţea lui Byron şi averea lui Gœthe; ai fost una dupъ alta un mare poet şi un mare orator; şi este probabil kъ într'o zi vei fi assemenea şi un

www.dacoromanica.ro

mare ministru konstituțional ka D. Gouin sau kà D. Cunin-Gridaine. Eu nu 'ți împut nivi nașterea nivi frumusețea, nivi avuțiele, trei objete ce nisce kritivi mai puțin indulgenți ku a nevoie-'ți le'ar fi iertat. Nu te pismuesk iarъ nivi pentru suvvesele de tribunъ, nivi pentru produkțiunile lyrive, minunatъ melopee ce askunde subt magnifivența rithmului kontextura kam mólle a versului și sterpitatea kugetъrii. Nu te pismuesk, poetul meu, nivi pentru geniul tъu; tot ъnsъ ce îți voiu împută în toatъ viața mea este kъ ai nъskut o mulțime de poețoi sau de poetavi fъrъ tъrie, fъrъ resufflare, fъrъ energie, ramure moarte de un arbure maicstos, ai tîrît dupъ tine, ai înviersunat prin perfide konsiliuri nisce imitatori vulgari ce sunt pe lъngъ poet kà refletele la raze, nisce lokuste parasite ce venirъ de o datъ și kъzurъ pe kъmpiele poesici ka sъ roazъ și sъ usuce celle mai frumoase vlъstare și florile celle mai bine kreskute.

« Poetul lamartinian è pretutindeni: în Paris și în provinție, prin sate și prin vetъți și ъnsuși în strъinъtate: în salloanele moskovite, în adunъrile Londrei, în verkurile Viennei si Minhenului. speția aveasta este speția vea mai numeroasъ din familia poeților: mișue si furnikъ. Kausa avestei multiplikațiuni sterpe vine din favilitatea generelui, kъvi nu vezi de kъt tot avelle idei ve vin, se duk, și iar vin ku avellcași vorbe, înfъșate în avella'și rithm. Maestrul este kam moalle; disvepolii îi devin fleșkaiți. D. Lamartine sau din

www.dacoromanica.ro

neputinţъ sau din oziositatea de spirit, sau pentru kъ dispreţъ pe vititor, foarte rar se fъrъmъ ku mintea de a kъtà sъ vazъ si mai înkolo de verkul sъu kunoskut uн horizonт' mai variat: se mulţumeşve pe effekte kunoskute şi nu mai và altele nuoъ; versul sъu, kugetarea sa vin în lume fъrъ greutaţe şi kam aşà dupъ întъmplare. Daka îi è versul frumos, atъta mai bine; iar daka abià se tîrrasve pe ałle doъ sprezeve syllabe, daka è uskъţiv şi piperniчit, remъne tot kum a fost: poetul n'are timp de a'l suppuune la orthopedia formei, adikъ kum aн zivve, a'l mai punne sъ stea kopaчel şi sъ'l înveţe a ъmblà sъnъtos. D. Lamartine îşi urmeazъ în pave drumul vel mare şi bъtut al phrascologiei uniforme; ъmblъ tot pe unde a mai ъmblat, kъ 'i vine mai bine. Domnia lui svie poate kъ existъ subt umbra selbei poetive o kalle, a kъria verdurъ nimeni n'a kъlkat'o ъnkъ; ъnsъ ka sъ se ducъ s'o kaute ar' katà sъ fakъ un gyr foarte mare printr' un kъmp abrupt, şi sъ fiъ în perikol de a'şi sfisià piчiorele în spini. Prin urmare îşi kautъ de ve a appukat, şi nu se abate din drumul sъu, de şi se kam înneakъ kъte o datъ în norul de pulbere ve îi ardikъ în kalle kortegiul imitatorilor sъi.

« Ce se întъmpla? D. de Lamartine nu se învъrtesve numai în verkul ideilor salle, чi şi în al phrasilor salle, se kopiazъ pe sine fъrъ nivi a o privepe, şi se imitъ pe sine ъnsnşi. Akum, luat din puntul de vedere litterarъ, ve mai poate sъ fiъ imitatorul Dlui de Lamartine? Nu è de kъt un kopist

www.dacoromanica.ro

dupъ o altъ kopie? Poetul lamartinian este un fel de a treilea apъ a unui viaiu, al kъria primul defekt este kъ è kam spъlavitъ, ansъ nu strikъ.

« In D. de Lamartine a veeași vorbъ se aude se vede adesea de kъte zeve ori într'o poesie de o sutъ de versuri vel mult: *suffletul meu* minți vine în toate versurile prin strophele harmonioase alle poetului, așà prekum și *terra mea* o vezi kъ 'și ardikъ kapul heroik în toate frasile diskursilor parlamentare alle oratorului. Au numъrat bъieții în adins și vezurъ kъ numai în primele salle Meditațiuni D. de Lamartine konjugasse de zeve ori verbul *passer* în toate modurile, în toți timpii și în toate persoanele.

Le flot qui l'apportait *passait* *passait* sans cesse
Et toujours en *passant* la vague vengeresse
Lui jettait le nom de Condé

. . . . . .

Ainsi tout fuit, ainsi tout *passe*
Ainsi nous-memes nous *passons*. . . .

. . . . . .

Comme l'agneau qui *passe* où sa mère a *passé*

. . . . . .

Tu passais, tu *passais*; et pareil à la foudre...

. . . . . .

Elle se repliait dans l'oubli pu *passé*
Ah! pourquoi *passais-tu* seule sur cette terre..?

. . . . . .

J'écoute après de toi le vent du soir qui *passe*.

www.dacoromanica.ro

Mais pour quoi remonter vers ces scènes *passées* ?. etç etç.

« Ar putea vine-vă îmmulți în nemărginit aveste vitațiuni

« Daka maestru este asă ; ce este când disvepolul exagerъ firesce maniera ? Ceea ce a fost un defekt la poet, trekŭ ka o kalitate mare, ka un dar la imitator. Mai venirъ apoi din tŏte părțile rimele celle mai banale, kugetările celle mai rabătute, versurile celle mai înpăiejenate și păiejenoase. Kum se dette pe façъ kъ adikъ, dupъ unii alții, tot sekretul lyrismului stă întru a înghesui kăte vă vorbe repetate într'un vers lung și fleșkăit, în datъ ce se rekunoskŭ aveasta artъ okkultъ, sъ te mai ții kъ ori-kărui îi trekŭ prin minte sъ se fakъ poet, se și fŭkŭ numai de kăt, și se numi poet în toatъ form'a. Stellele, norii, luntrea, barka, lakul, valurile albastre, lyra, lampa, suffletul meu, adierea, spațiul, infiinitul, marea, oceanul zillelor, etç etç. sunt atătea și atătea paente spre îngrădirea și fabrikare avestei poesie viforoase, svănturoase si svănturate, spulberate, orkăitoare, bănănăite, spălăvite, neguroase, si kalidoniene, ce n'are alt defekt de kăt kъ seamăna prea mult ku nota unikъ și resunătoare a famosului trămbițoiu al saltimbanvilor. ,,

D. Silvius adduce înainte kăte-va *echantillóne* drept mostrъ din poesiele lamartinicne: ne punne înainte *o Meditațiŏ flotantă*, *o Meditațiŏ amoroasă* la Elvira, la Silvia sau la Urania, *o Meditațiŏ ex*

www.dacoromanica.ro

abrupto, de kare skutim pe vititorii nostri, fiind kъ sunt franţoseşvi. De vor voi sъ aibъ o idee despre unele kà avestea, viteaskъ kъte au eşit în limba noastrъ de generele lamartinian; şi ka sъ nu fiъ mînie, viteaskъ pe alle noastre ъnsuşi; pentru ve sъ trimitem pe oameni aşà de de parte?

Dupъ avestea, D. Silvius adaoge velle urmъtoare:

« D. de Lamartine avù subt titlu de înkinъvi-uni, de komplimente, de hommage, de dedikaţiuni, de felivitaţiuni peste zeve mii de bukъţi în stylul avesta.— Şi kъnd kugetъ vine-và kъ Domniei salle îi suntem datori avest nor, aveastъ negurъ, de gunoaie de pocţi plъngъtori, greţosi, îi vine sъ zikъ: bine sъ 'i fie, sъ se sature de a mai skoate în lume nisve orъkaitori ve akum îi urlъ pe kap ku laudele (şi mai tъrziu poate ku injurele, adъogim şi noi kà Stan pъţitul). Lumea zive kъ aveste laude în poesie ar' fi mai multe de zeve mii. D-na de Lamartine este însъrcinatъ ku dessigillarea paketelor poetive, kare pe lok le şi arunkъ în fok fъrъ a le viti; ъnsъ nivi ku fokul nu skapъ de a fi dama vea mai okkupatъ din França (kum ammu zivve noi pe limba noastrъ nivi ku fokul nu le prididesve; atъta sunt de multe purdalnivele!)

« Poetului lamartinian i s'a kam stins sъmъnţa) de prin Paris. Prin provinţii (pe attunvi pe la 1844 prin strъinъtate vermuesve akum şi fave glorie ţinutului unde se aflъ inundъnd prin produkţiunile salle gazetta vetъţii de kъpetenie. — Fiъ-kare

www.dacoromanica.ro

ветате а Франçеі аре кътé ун аллинietор де strophe kare plънge regulat чel puţin o datъ pe sъptъmъnъ în kъte un foilleton sau foioiu lyrik şi paejenos. »

Skopul noştru, reprodukънd aчeastъ kritikъ, nu este de a attinge gloria faimosul poet al Franчei, dupъ kum niчi nu putem a o attinge ; şi niчi n'am fi pus mъna de a repetà observaţiunile D-lui Silvius, daka n'ammu fi fost konvinşi kъ ar' fi de mare folos junilor nostri poeţi чe din disgraţie nu kad în zisele defekte alle D-lui Lamartine, чi în tina imitatorilor aчestuia. Vrurъm darъ a dà de sчire junilor noştri spre a se feri de asssemenea ridikole.

D. Lamartine îşi are renumele sъu şi mъrimea sa poetikъ, şi nisчe kritiчe ka aчestea nu'l pot attinge niчi a'i adduччe чre o skъdere din lokul sъu în posteritate. Noъ ънsъ ne adduk folos nisчe assemenea observaţiuni. Defektele la oamenii mari sunt kà şi petele în soare pe kare kъnd le-au kunoskut bъrbaţii sчiinţei, attunчi avurъ o mai exaktъ kunoşчinţъ despre dъnsul. Fъrъ petele în soare, sчiinţa mai a nevoie ar fi putut deskoperì timpul învъrtirii soarelui în pregiurul axului sъu.

---

www.dacoromanica.ro

II.

POETUL INTIM.

Eatъ și poetul intim; vine și el kъ și el è om. Feriți-vъ ъnsъ de dъnsul kà de altъ aiea: în datъ kът veți stà a vorbi ku dъnsul, numai de kът se pune a ve trъnsduчe konversația în emistichuri familiare. — Vъ ține o orъ în drum si numai terminъ din sonette. De kolo pînъ dinkolo adduче vorbъ assupra unei gazette чe are onoarea de a avчeptà dimineața inspirațiunile lui de de ku seara, si pe kare vъ roagъ ku multъ grație sъ o vititi. In versurile salle nu'l vezi vorbind de kът de soçioara dumnealui (daka are), de kъinele sъu чel minunat, de amanta sa (чe nu o are); si pînъ în чelle dupъ urmъ vъ va rekomandà sъ 'i kumpъrați ku чinvisprezeчe sau kъți-va lei, чe è drept kam multiчel, ultimul sъu volum publikat sub titlu de *Aspirațiuni*, sau *Contemplațiuni*, sau *Decepțiuni*, sau *Consolațiuni*, sau *Conversațiuni*, și kъte altele în *uni*.

Dupъ чe vъ lassъ, adikъ dupъ чe vъ skъpați de dъnsul, de'i veți deskide kartea dați peste nisчe versuri kam kà чelle urmътoare:

www.dacoromanica.ro

Am eșit din kas, afarъ pela prъnzul meșteresk
Ku o kъrtițikъ 'n mъnъ ce 'miplace de 'nebunesk ;
'Mi è amik bun autorul, e un om neprețuit,
Liberal în toatъ forma, de și este favorit.
Intîlniiu în drum pe Tasse, drept în kolț lъngъ Cazin·
Erà o zi de minune, un ver limpede, senin ;
Soarele ku-a sa luminъ strъluчià prin stiklъrii :
Kolea umbrъ, iчi kъldurъ, detterъm prin Lipskъnii ;
Kъnd la dreapta, kъnd la stъnga, el în frak, eu în surtuk
Apukarъm în jos drumul kътre hanul lui Manuk.
Ce sъ vezi la Puskъrie ! Femei, oameni, moși, kopii,
Lume multъ adunatъ, sgomot, rîsuri gъlъgii ;
Se sgъieà la o muiere, ku osînda ei de gît :
Rasa tivgъ sta la soare ku un aer amъrît,
Noi trekurъm mai 'nainte, ș' appukarъm pe la Sfat
Peste pod de чea parte, ș' o kotirъm spre palat (*)
Și p' aчi pe lъngъ poartъ o luarъm drept în sus
Pe dealul Mitropolici — S'am fъkut un *haz* nespus
Ne uitarъm la a orъ, și erà doъ taman ;
Ne primblarъm, ne plimblarъm, kъnd Tasse (ka un Roman)
« Sъ intrъm în întru zisse ; hai la Sъntul Konstantin
« Și la klopotul vel mare, kъчi ne este-un dar strъin.»
Terminarъm și d'aiчea, ș'o plekarъm în apoi
Immuiați pliui desudoare, și stъtuți kà vai de noi !

(*) Sub Mitropolie erà pe attunчi residenîa Domnului.

www.dacoromanica.ro

Intrarъm la Tasse-a kasъ, avi masъ ne așteaptà
Și ne pusserъm la masъ și'ncepurъm a mъnkà,
Muiercea lui e gъsdoaie de vre-o patru-zeci de anni
Ciulamaoa fu prea bunъ, și, apoi nisve bibani!
Vîrf fъkurъ ku salatъ! degitile ne lingeam,
Și, boierule, tot una mai mъnkam și mai vercam.

Firesve kъ và vedea vititorul kъ versurile vitate de D. Silvius nu pot fi kà avestea de sus; pentru kъ prin Paris nu se aflъ nivi Hanul lui Manuk, nivi klopotul Mitropoliei ve è un dar dela Muskali kà și artikolul faimos din Regulament. Insъ nu erà așà neapprъratъ nevoie ka sъ vite sau sъ tradukъ vine-va ъnsuși versurile D-lui Silvius spre arъtà pe poetul intim. Poetul intimu fave și are fel de fel de versuri, si kъnd este pentru mostrъ, poate adduvve vine-và în ainte de ori-kare fel. Noi addusserъm în ainte pe avestea akum de virkonstanțъ.. De ammu fi addus din velle ve existъ dejà în limba romъnъ, firesve kъ s'ar' fi suppъrat vre un kreștin doi, kъ s'a attins adikъ vine-va de dibla dumnealor; și skopul nostru n'a fost ka sъ supъrъm pe nimeni, de kъt ka sъ arъtъm physiologia poetului. D. Silvius adduve înainte nisve versuri din velle mai skioape și din velle mai ridikole ve pot existà în limbà franvesъ, și kare ku anevoie se kam aflъ kà o mare raritate. Noi dè am fi kъtat de assemenea natutъ, am fi aflat ku miele în poeții nostri; am vrut darъ sъ vъ dъm și noi pe romъnesve iar o raritate; si daka nu îți va plavea, skumpul

www.dacoromanica.ro

meu vititor, attunvi se implinesve vea ve am si dorit, pentru kъ a dat tingirea peste kapak sau kapakul peste tingire. Așà è lumea asta, de multe ori, ka sъ înnemeresvi, katъ sъ favi fapte slute, povite, strъmbe, oloage.

« De vei trevve mai departe (urmeazъ D. Silvius) vei aflà avellași styl pentru felurimi de affaveeri si interese, și evenimente intime alle D-lui poet, foarte interesante, dupъ kum zive domnia lui. Poetului intim își relatъ toate kъte kugetъ, vorbesve, și fave; îți dъ rapport despre toate învъțъrile, purtъrile, gesturile și kostumele salle: îți spune kum se kulkъ, kum se leagъ la kapu sau kum își pune skufa de noapte, kum se peaptъnъ, kum se desbrakъ, kum se înbrakъ, kum își ține mъna, în kare degit è deprins sъ 'și poarte innellul, la kare kъviullar își fave kъviulla, și la kare viobotar or pantofar vismele or pantofii; ve kroitor îl înbrakъ, kare bъrbier îl rade; ve fel è femeea sau kopilla kъviullarului, sau surora bъrbierului, pe kare stradъ șade. etc etc.

« Pe poetul intim 'l a ferit Dumnezeu de vititori; își vitesve ъnsъ singur versurile la portarul hospellului unde șeade; și adresъ sonete la proprietarul kasei sau la D. lonkadier kъnd se appropie terminul kyriei. Proprietarul sau lokandierul burtos, bukurъnduse kъ este assemъnat ku Mæcena, mai lassъ sъ mai treakъ dela sine și nu suppъrъ de kyrie vre o vinvi sprezeve zille pe nutritul de Muse, adikъ kum ammu zivve, pe poetul nostru pe

www.dacoromanica.ro

kare 'l a fost dъdъчit vre o musъ sau mai multe. Dupъ чinчi-spre-zeчe zille 'i o kam fi; si mi'ţi'l dъ pe poartъ afarъ. Oraţiu apoi al Mansardei îsi trimite mesaventura rimatъ de kolo pînъ dinkolo la vre o gazettъ din чelle mai mikşoare чe ese şi ea kъte o datъ sau de doъ ori pe lunъ, si se duчe a'şi kъută vre un alt Tibur mai ospitaliar.

———

www.dacoromanica.ro

III.

POETUL URLATOR.

Poetul urlător è întreg întregulet din zilele noastre. Inimpulul lui è de o datъ ku revoluţiunile. Il vezi întokmai ka un heroŭ înfuriat pentru kъ nu 'i au rekompensat valoarea. In kasъ îsi kurъţъ ungiele ku o pilъ delikatъ, stând pe kugete galante într'o poziţie din celle mai trъndave; iar afarъ nu s'aratъ de kът ku mъnia în oki, ku injuria în gurъ, si ku flagelluî în mъnъ, par' kъ ar' fi geniul retribuitor al unei soviețъţi ingrate kare nu 'i a rekunoskut meritele, intenţiunile si operele celle mari ce nu le-a fъkut ъnkъ, ci kare avea de gând sъ le fakъ; è numai fok, si dъ în dreapta, dъ în stânga, în lung și în kurmezis, în nainte și în apoi, unde'i vine, și unde appukъ. Inkъllikând pe versul sъu nъbъdъios, sau pe kъte o mîrţoagъ de fóie publikъ, se rъpede în toanele'i epiliptice în mijlokul reputaţiunilor zillei, piseazъ și amestikъ oamenii și lukrurile; klik, klak, paf, puf, s'a pornit o datъ? la o parte! ferivъ!.. Treke kà o trombъ, se rostogolesce kà o avalangъ, se rъpede kà un torrent; în kursu'i zice kъ restoarnъ sterjarii politici, și pleopii litterari; pare k'ar' fi vânturile Mistralul, Simunul și Sirokul toate la un lok. Suf-

www.dacoromanica.ro

fletul lui è un vulkan (daka l'ommu krede) ku kra-terul kъskat, ві în lok de lavъ varsъ injure, ana-theme, kalomnii peste kapetele somitaţilor guver-namentali, judiviali, klerikali si litterarie; sfъrîmъ gloriele, anatomisъ numele proprie, pulverisъ ori-ve reputaţie, ori-ve demnitate, ori-ve onoare de fa-millie, si sbiarъ palid si înfuriat, kam în modul urmъtor, sau mai rъu de kъt aşà :

Rusine si vai voъ, o oameni kumpъraţi,
Ce 'n ori-kare movirlъ kà bivoli vъ 'ntinaţi!
Adoratori nemernivi de ori-ve stъpъnire,
Potoţonate blesne d'okarъ lingusire.
Dar streangul vъ asteaptъ, misci! v'oiu favve eu!
V'oiu înferrà în frunte ku-apprinsul... versul meu,
Inkinъtori de idoli, si Iudi Iskarioţi,
Şi prekupeţi de sъnge ai sfinţilor patrioţi.
Nu vonimu vedea o datъ, o popol suveran!
Gemъnd subt ata ghiarъ tot neamul de tyran?...
Uitaţi-vъ kъ nu e o mъnъ nentinatъ
In tirgurile publivi, în lume a desfrъnatъ.
Şi urlъ *lasetatea* (*) Rusine' vai!.—Voiu eu
Sъ'mi pîngъresku în spurkъri, *barbà* si pъrul meu!

Vedeţi akum o datъ allegere de verbe si de fhraşi, vedeţi mъnie şi urgie de flagellare satyrikъ. Aristophane, Archilochu, Pers, Juvenal, Daubigné, Regnier seameno nisve poeţi pastorali şi bukolivi

(*) Expressiò proprie a felului aquesta de poeţii.

www.dacoromanica.ro

pe lângă poctul urlător. Bieții vititori ce nu'l judikă de kăt după sbieretele și latrămintele salle lyrice, krede kă va fi neapărat vre un kătkă-une ce mănâncă la dejunul său vel puçin kăte trei kopii fripți în lok de piftek sau vel puçin vre uñ kălugăr rasolit ka în fundul iadului în kăte o kăldare ku păkură. Vădându'l ânsă d'appropé, ce nivi prin minte să nu'ți treakă! nu vezi de kăt kăte o stirpitusă de om, kăte un bădoiu kósteliv și pipernicit, kăte o loază 'mbăieșată kare, ka să se distingă adikă, își dă kăte nn nume din celle mai infernale și, își pune koarne întokmai ka ministri konstituționali pene în kăpiullă, și 'și bate koastele și se skreme ka să se mănie și să se arate kă è nu mai fok și pîrjol, kând nu è nivi supperat, Toată furia ânsă sfortată, tot nekazul plătit îi treve par' kă 'i ai fi luat ku mâna în dată vr sau ellu se vede în vre o kyvernisealâ, sau patronul lui a ajuns la putere. Attunci vel puçin să fačče kă se duvče să se preâmble ka să nu mai aibă okkasie d'a se mai sporăvi.

(Currierul Român 1845, Iuniu 29)

www.dacoromanica.ro

IV.

POETUL DYNASTICU.

Poetul dynastik, pe lungъ altele se krede kъ ellu este kreatorul şi proprietarul tutulor evenimentelor importante, tutulor solemnitъţilor publiче, fiъ morţi de bъrbaţi illustri (pentru kъ îşi are lakrъmele în reservъ sau kum se zиче în buzunar), fiъ nasчere de prinçi augusti (pentru kare iar îşi reserva o bukurie de toate speçiele si de toate kulorile), fiъ viktorie чe n'ar' putea nivi în doъ-zeчi de sekuli sъ'i deseчe, magazia de laure, fiъ maritagiuri sau kъsъtorii regale, pentru kare dumnealui poetul par'kъ ar' fi pikat din чer spre a împerekiea riturnellul sau dupъ limba dumnealui refrainul: *prinçu generos.* Poetul dynastik nu se multъmsчe, numai în rasolirea hymnurilor pe o musikъ nuoъ, vi mai velebrъ ънkъ nisчe assemenea evenimente în poesie ordinarъ adikъ în poesie deklamatorie si deklamatъ, prekum epistole, ode şi elegii, pъtrane, acrostihe, sharade sau logogrife.

Poetul dynastik este amikul... чe zik? enthusiastul fъrъ frъu al tutulor regilor... nu al vellor чe kad, vi al vellor чe se suie pe thron. Ellu nu vă sъ fiъ nivi de kum mai pe jos în veneraţie de kъt Elephantele în aintea soarelui чe resare. Inчesoriul, sau de nu vъ plaчe, kъdelniţa lui poetikъ

www.dacoromanica.ro

tot ku aceeasi fidelitate, și pietate și religiositate, a fumegat de themîie și înaintea nasului lui Napoleon I, si al lui Ludovik XVIII si al lui Karol X, și al lui Lodovik Philippu, se intellege kînd aestia s'au suit la thron; kîvi la kîdere, nu'i kunoasve. A fîkut dithyrambe latine pentru toatî familia imperiale, a kîntat una dupî alta kuloarea rosie, apoi velle trei kulori kà pe un kurkubeu, apoi Krinul și kuloarea albî ku floarea krinului sau a nuvellei vellei bune si kuloarea Pîvii, apoi și Krinul si velle trei kulori tot de o datî. A pus viktoriele imperiului în hymnuri, sîrbîtorile Restaurațiunii în romanțe, soarele vellor trei zille de Iuliu în kantate. Ce sî zivem? ve è drept, è o datî poet, kîvi kuragiul lui nu mai pere, enthusiasmul lui è tot avella; ellu va avea aveeasi eternî junețe și aveeasi eternî ardoare pînî kînd vor mai fi regi pe pîmînt ka sî viie unul dupî altul pe rînd kà la moarî, si pînî kînd vor mai fi regisori ve se nask, prinçese ve se mîritî, și prinçi și prinçese kari mor; si armate ve se zik protektoare ve ne okkupî țearra: pentru kî avest mare si universal poet le are toate pe degit, și vellebra ku aveeași favilitate si nasverea și moartea prinçilor și prinçeselor, și înthronarea și hymenul lor; afarî numai daka avesti regi sau prinçi nu s'ar' întîmplà sî se naskî, sî se însoare sau sî moarî în exiliul.

Printr'o stranie partikularitate a geniului, enthusieasmul poetului dynastik, nu treve nivi o datî peste hotarele țerrei. Se kuvine însî sî'i

www.dacoromanica.ro

dъm drépteleꙗ, pentru kъ ellu è patriot, si n'are ve kъtà afarъ din patrie. şi apoi è şi vorba kunoskutъ de toţi; kъ okii kari nu se vъd se uitъ.

Nimeni nu se priveрe kà poetul dynastik a tiklui aşà de hine avellaşi rime la toate evenimentele. Ellu, sau dumnealui are un talent partikular kъ fave o datъ un kuplet şi bun şi kare se lovesve la roate împregiurъrile, niçellus se attinge de kъnd în kъnd şi la toate formele: se skurteazъ kъte o datъ, alte ori se mai lungesve puçin, şi asà treve prin toate metamorphosile sau transfiguraţiunile, sau skimbъrile la faça sau *preobràjeniile*, kum vъ plave; kъnd il vezi odъ, kъnd kantatъ, kъnd hymnu, kъnd un kъntek de masъ; — dakъ vreţi, dumnealui vi'l fave şi sharadъ, şi ъnsъşi poemъ epikъ. —

Avest kuplekt elastik, numai ku oare kare prefaveri, katъ vrъnd ne vrъnd a se adapta la toate evenimentele şi la toate interesele diverse,

Astfel la 1811 la nasverea fiiului Imperatorului Napoleon I, poetul dynastik fъkъ odatъ şi hine kantatъ ve învepea:

Si l'étranger comme un seul homme
Un jour venait nous asservir,
Autour du noble roi de Rome
Jurons de vaincre et de mourir, ect ect

La 1820 la nasverea dukii de Bordeau se vede avellasi kouplet, ku o foarte mikъ prefavere

Si de l'étranger l'insolence
Un jour venait nous assaillir

www.dacoromanica.ro

Autour du noble fils de France
Jurons de vaincre ou de mourir

La 1839, la nașterea kontelui de Paris, n'are poetul de kît sъ adaoge sau se skoațъ kъte o mikъ bagatellъ, și kupletul eatъ 'mi'l de minune înnemerit si la aceasta ferichitъ chirkonstanțъ:

Oui, și l'étrager dans sa haine
Un jour venait nous asservir,
Autonr du jeune fils d' Hélène
Jurons de vaincre ou de mourir,

De va mai veni și altъ dynastie dupъ ramura Orleanilor, kum a venit dupъ a Bonapartilor (sъ nu fiъ ku suppъrare kъ noi facem o hypothese, punem un *dakà*), attunchi d'o datъ vezi pe poetul dynastik sъrind și de o datъ ku celle doъ-zechi și unul de tunuri annunțъnd venirea în lume a unui nuou prinçu:

Si l'étranger dans sa furie
Un jour voulait nous asservir,
Autour du fils de la Patrie
Jurons de vaincre ou de mourir

Alți oameni ku atъtea jurъminte solemnele ajung a se numi oameni jurați, afurisiți; Poetul dynastik ъnsъ nu perde nimik, chi din kontra kъștigъ de minune.

(Idem 1845 Iuliu 2).

———

www.dacoromanica.ro

Poetul dynastik kând è Republikъ devine republikan demokrat si soçial; si kând libertъţile publiçe sunt usurpate, attunçi îl auzi strigând în versuri stridente si odorogite.

'Mi è urîtъ tirania
Ş'ori-çe kap înkorunat;
Ansъ astъzi Romъnia
E 'n nevoie de 'mpъrat.

Şi ne spune ka sъ alergъm ku limba skoasъ dupъ un prinçipe strъin.

Dupъ çe apoi se façe un domn pъmъntean peste ambele Prinçipate, attunçi dъ ku piçiorul tutulor prinçipilor strъini, şi kopiazъ skrisele altora çe ku trei anni înainte le defъimà.

———

www.dacoromanica.ro

V.

POETUL REBUSIAN.

Eatъ чel mai simplu. чel mai modest, şi чel mai puţin amъgitor din filii lui Apallon. Ellu biet niчi o datъ n'a kommis vre un volum; numele lui n'a figurat niчi odatъ în a patrulea pagine a vre unui jurnal, nu s'a vъzut niчi un annunţiu (чitesчe *annunciu* pe limba nъчiunalъ), figurъnd între pomada philokomъ de urs, sau între hapurile lui Morizon or înfre likorea lui Leroi, niчi între biberoanele чe doiчesk kopii mai bine de kъt laptele strikat al doiчelor, niчi ъnsusi între stiklele de ape minerale. Trombele jurnalismului niчi o datъ nu'ia чelebrat gloria în foilletoanele minчinoase. Ellu, bietul omu, a lъsat sъ treakъ unele duprъ altele systemele litterare: a stat pe faţъ ku aчeeasi indifferenţъ philosophikъ şi la appunerea Ķlasiчismului, şi la aurora Romantismului: puçin 'i a prъsat si de una si de alta. A stat reчe în aintea lui *Hernani* si a *Tour de Nesle*; niчi o datъ nu'ia venit în kap sъ'si puie nasul la fereastъ ka sъ veazъ la kare vъnt se învъrtià sfîrleaza Poesiei.— Pe kъnd drama modernъ se akkъţà sъ se suie grъpis pe spallele tragediei imperiali; pe kъnd partiturile îsi ingropà reposaţii sau sunà trompentta, pe kъnd D. Victor Hugo

www.dacoromanica.ro

predikà și D. Dumas foillotonisà, ellu poetul nostru rebusiaн, umilit și nemakulat, blъnd ka omul lui Oraţiu își kompunea în paче, în magazia din dos a vre unui kofetar distichurile dulчișoare, zaharate, mirositoare; își înfъșà însi înskutikà kofetele în sentinţe amoroase și își înkordellà ku *rebus* simtimetele. Eatъ operele aveștui poet mare și nekunoskut, (kъ așà è lumea), poet чe atъta dispreţъ gloria în kъt nu'și pune niчi numele la produkţiunile salle florianiчe și ankreontiчe și чeea чe fъчea ieri, o faчe și, astъzi, și o và faччe și mъine, neînчetat și tot d'auna tot d'auna și neînчetat.

Nimeni n'a vorbit de ellu, niчi o kritikъ n'a vènit sъ'l ia și pe ellu de mъnъ și sъ'l skoatъ la luminъ, or în bine or în rъu, pe ellu, pè aveст artist modest alle kъrui versuri sunt bine venite, kunoskute și чitite și în mansarda neavutului, și în salloànele opulenţilor, și kare drept preţu al operelor salle nu чere niчi glorie, niчi avuţie.

O poetule rebusiean! o mare barbat! In kapul punţii Artelor este un palat kustodiat de patru kъini și de o vèghie. Palatul aveста se numesчe *Institutul*... și în aveст palat, vezi tu? nu se aflъ niчi un fotolliu pentru bъtrъneţele talle, pentru zillele talle чelle negre...: Tu kare sub pretextul kofetelor și altor dulчeţe 'mi ai fъkut limba franчesъ a sfredeli și a strъbatte pînъ în pъdurile чelle mai sъlbatiчe alle Ameriчei Sudului, (și pînъ în mahalale Bukuresчilor) Vai! чe minune! чe ingratitudine! чe neomenie! 'ia uitaţi kъ kruчea legiuni

www.dacoromanica.ro

d'ρnoare niчi de kum nu ştrълцче niчi înkai lą butuniera ta ! O Beranger al diablonцlui ! O Pindare al papilottei !

Hei ! чi nu è numai atъţ ! sъ mai vedeţi : Niчi unpoet pe lume n'a fъkut atъta îndatoriре, atъta bine prea-stimabilei, si prea-sentimentalei klasi de înamoraţi. Kъnd un amant trimitte kofette amantei salle, kredeţi dumneavoastrъ, kъ 'i trimite nu mai ka sъ'i în dulчeaskъ guriţa ku preline, ku fistikuri şi ku akadelle ? niчi una din aчestea : fistikurile şi zaharul de sfekle sunt numai aşà, nisчe de unde sъ înчearъ чineva vorba. Motivul însъ чel adevъrat, îndemnul trimitterii, uitaţi-vъ dumeavoastrъ singuri kъ este versuleţele aчellea, aчel *rebus* în kare è înfъşuratъ ķofetta, aчel rebus innoчenţi şi perikolos tot de o datъ чe împliпesчe lokul skrisorii de minune, si ku atъta avantagiu ku kъt exprimъ simtimentele inimęi şi jurъ o konstanţъ eternъ, şi promite o feriчire fъrъ nori şi nisчe zille kà aчellea. De nu mъ ķredeţi, puneţi-vъ la o parte şi veţi vedea fetişoara sau ori-kare va fi femeea la kare se trimitu kofettele, kъnd se vede singrъ singurikъ ku чe rapiditate desfъşurъ kofetta, symbolikъ, emblematikъ, allegorikъ, mystikъ, poetikъ şi poetisatъ, şi sentimentalъ, şi kum suspinъ mititika ! Mai ъntъiu, чe è drept, bagъ fistikul iп gurъ, nu kъ voiesчe sъ mъпъnчe, чi aşà è purdalniką de depриndere, şi apoi va şъ skape o datъ de dъnsul... O ! ku чe rapiditate чitesчe devisą чe spune o mie ş'o mie de

www.dacoromanica.ro

lukruri! kâte o datъ è numai un distich kanu în înțellesul aвesta:

Nu e 'n lume ferіvire
Ca o bunъ însoțire.

Kâte o datъ è un pâtran sau un tetrastichu:

De è krimъ a iubire
Hai sъ gresim nenvetat
Dți 's blânzi din a lor fire
Kând è krima de îertat.

Și altele fel de fel, una de kât alta mai ingenioase kà вelle urmâtoare:

Devisa 'mi este a te-adorà
Și nivi o datъ a mè skimbà.

———

De sunt iubit вe-as mai vrea, zău
De kât o datъ sъ fiu al tău;

———

Kând te iubesku, 'mi è kunoskut
Tot вe Amorul are plâkut.

Iar pentru amanți mai timizi sau fârъ kuragiu, poetul se kâpuesve ka sъ le dea risve versuri nu atât de kutezâtoare, ânsъ pline de elokuințъ:

Kând îți spuiu eu, îți spuiu bine
Kъ resufflu pentru tine.

Ce de mai intrige înвepute ku atâta nevoie nu ți le a mânat poetul nostru, si nu 'ți le-a addus kolea la un kapât ferive prin mijlokul numai al aвestei poesii usurelle si uneversali, minunatul artist! вe de mai noduri gordiene amoroase nu 'ți le-a desnodat ellu numai ku versurile salle galante,

www.dacoromanica.ro

ku sentințele salle mai dulțui de kът mierca, ku devisele salle passionate, pe kând toți Antony dramei moderne sporovinduse si orъkъinduse ku pumnalul si ku pistolnl în mъnъ, furъ dați ka dъnsii pe usъ afarъ.

O poetul meu че 'mi plaчi de me 'nnebunesku! чer și pretiuz dela toți ingrații aчestiia чe mъ чitesk sau nu mъ чiteşk, ka sъ'ți ardiчe o statuъ într'o piaцъ publikъ în memoria numai a serviцielor чe 'mi ai fъkut numai mie în parte: uite me suskriu în kapul listei ku чinzeчi de... paralle.

(Idem 1845 Iuliu 9).

www.dacoromanica.ro

VI.

POETUL UMANITAR.

Aвesta se distinge între toți printr'un kostum ku totul straniu, printr'o manierъ de a fi exвentik.

Barba țuțuiatъ — părul ka un Puritan — pălărie kų marginile late — krevatъ neagrъ — vestъ neągrъ — vestmânt negru — pantaloni negri — kostumul îi è sever kà si persoana dumnealui.

Umanitarul mai pe d'assupra are și o pretenție de a fi om serios: nivi o datъ nu 'ți ar rîde, nu 'ți ar' glumi și el.

Mai mult de kъt toți veilalți poeți, Umanitarul, își are un skop, o țințъ însemnatъ. 1) Hei! el è un om fatal, ve kъt è ziulița è în travalliu pentru împlinirea unei missiuni soțiali și providențiali. 2).

El è prophetul viitorului, nivi mai mult nivi puțin: Dumnezeu mi 'ti 'l a trimis spre a kurъți nemъrginita țearrinъ a umanitъții de spinii și de palamida errorilor și de balariele prejudițielor.

---

1). Kà tot kausașul.

2). El și kъnd se fave sbir de poliție și kъnd ia dela un vismar o vismъ și dela altu alta, și kъnd adunъ monetele și diamantele ori-antive sau moderne, și kъnd fave pe Figaro or pe Dulkamara, el tot poet umanitar este, tot spre împlinirea unei missiuni își dъ *trupul* chinului prin skamatorii și orgii.

www.dacoromanica.ro

Cel'lalți poeți pot kîntà Florile, Femeile, Natura, Primăvara, toate făpturele lui Dumnezeu; el însă, el singur ne-a venit aci jos ku *ideile*, el numai are idei, și ce mai idei!... el è vatul antik, Confuțiu lyrik, Tirteul civilisator. El singur are puterea înțellegerii syntesii cellei mari epopeice și universali. — Sufletul lui, zice kă è lin, tot d'auna senin și neappropiat de passiunile vulgare1). El lassă cellor 'lalți, pe karii îi numesce profani, furi, *lași*, de a se pasce în nisce theorii praktice, după noi, și nefolositoare după limbagiul său; el, dumnealui se okkupă tot de objete și kestiuni ce au să reforme societatea, să perfekțione omenirea, să harmonise universul; pentru kă okkupația lui, fapta lui nu è nimik alta de kît *Perfecția absolută a speciei umane* și progresivitatea ideilor.

Umanitarul își are un vokabular, ce zik? un dikționar al său în parte, o syntaxe kă aellea ku tòtul partikulară, și ku totul și ku totul liberală ce nu se suppune la nivi o regulă. Mai virtos îi plak de se 'nnebunesce vorbele lunge 2) și șuierătoare și *ciuerătoare*, și mai virtos phrasile gălnoase și sforțitoare, și tiradele neînțellese. Versul lui sek și aspru, și odorogit, și schiop, è un neo-

1). Afară de kăte-vă kare îl fak a dorì ku mare ardoare tot ce este al altuia.

2). Si kând nu sunt de ajuns de lungi, le mai pune și kăte o koadă ka *grațiune* în loku de *grație*,—*prefațiune* în luk de *prefață*, vel puțin le mai adaoge kăte un *le* munt și unde nu se kuvine kă la *într kându prim*,

www.dacoromanica.ro

logism de kâte-vă syllabe împănat ku mythi și împotoponat adikă ku symboluri.

Eată o mostră de stylul ăvesta:

Se știe fapta noastră, è fapta *symbolikà* 1)
E faptă socială si *pălingenesikà*.
E lukru-o dată lukru, *trainìk* 2) esențial
Talazul ce ne-ardikă *pròvidanțial* 2).
Frați, frați, întemeia-vom *inmansul* 3) Panteismu
Succesor, mărit foarte al vechiului *katolcismu* 4).
Ka în viitorime, soțu *sòcialitatea* 3)
In nod țeapăn de dragosti *cercuind* 4) umanitatea
Să veciniceze 'n veci 5) o eră-epopeică
Lumei ce o să fiă, orbită syntetikă,
Ka *aptele* Frăției de uriasi *aptori* 6)

1) Daka è romăn poetul umanitar, fiind kă știe franțosește, îl auzi ku *simbolikă, politika, grămmatikă, lunatika.* — (2) Poetul va să înțelleagă: *trăiniku, providențiăl,* iar dumneată, vititorule, kă să fași versul, kată să vitești *trainik,* și *pròmidențial.* — (3) Vorba *imens,* umanitarul francosit 'ți o face *imans,* kà și *providențial providanțial.* — Poetii ăvestia umanitari, din preună ku toți ce se zik ei singuri de schoala nuoă, fiind kă au o mănkărime de a roade și a stirbì și a pisà tot, îi vezi în linvența lor ultra poetikă kă mănănikă, stirbesk la syllabe ku aceeași manie și furoare ku kare și adaog. Catholicismul nu au întru nimik de a 'ți 'l face katolicismul, ka și pe *întru, tru,* asfel è și vorba mai de jos însemnată, iar (4) *cerkuind.* pe kare te faku s'o vitești sau *cerkind;* — Astfel de preskurtări afli de ajuns de le vei vitì versurile.—

5) Poetului umanitar, ka un liberal ce este și pentru skopul său cel mare îi este iertat de a face semistichuri trunkie. Noi unii nu dorim să avem ăvest privilegiu — (6) despre *apte, aptori, naciunali, elleptiv, ellepciune...* Credem kă akum știe lumea kă după limba bestialemente kultivată va să zikă: acte, națională, ellectivi și ellectiă. Poetui umanitar că tóte celle extraordinare kată să aibă și note și kommentarie.

www.dacoromanica.ro

Sъ fiъ nъviunale, în veuii viitori
Şioiu sъ kurgъ sъnge kà apa din Iordan
In sъnge sъ s' *boteze* ast genere uman.
Şi nъviunalitatea
Sъ fakъ-umanitatea.
Şi notele sъ fakъ harmònia *mystikà*
Ş'*ellèptiva-ellepciune* si *palengenesìkà*.

Nu'l întrebaţi ve và sъ zikъ avest horribil galimatias de versuri oloage, de vorbe schimonosite de sonuri ostrogothe, de idei konfuse, kъ nivi Dumnealui singur nъ svie ъnkъ bine, kà un inspirat ve este. Iţi-và mъrturisi ъnsъ kъ versurile salle neinţellese ъnkъ asà kum le vezi sunt destinate spre a revoluţionà lumea şi a harmonisà viitorul.

Umanitarul, vorbind kurat, nu se ţine de nivi o systemъ soçiale, politikъ, religioasъ şau philosophikъ; nu'ţi adoptъ, nu'ţi înkuviinţeazъ nivi Catholivismul, nivi Protestantismul, nivi Spiritualismul, nivi Materialismul, nivi Eklektismul; nivi Sansimonismul, nivi Bucheismul, nivi Furierismul, nivi Oveismul, nivi nimik din kъte sъ semene ku o agglomeraţiъ de idei raţional deduse. Dumnealui è kurat umanitar, è Mesia vel nuou, è a doilea Venire a Kuvъntului inkarnat şi nimik mai mult; stellelle ku koadъ, stellele Dunъrii purced înaintea lui sau îl urmeazъ; kъte o datъ în abnegaţia sa, abdikъ la rolul de Mesie şi se reveste ku rolul mai umil de înainte-mergъtor, ka sъ ungъ pe kъte un

www.dacoromanica.ro

visionar sau pe kъte vre un krain-de Kurtea Vechie spre a'l punne drept peatrъ kardinale de unde era peatra чea dispreţatъ a skandalului prin laturele kafeurilor. — Dumnealui, kum zisserъm şi kum o demonstrъ singur este poet umanitar şi aчeasta respunde la toate întrebъrile чe îi vei faчe. şi îţi astupъ gura; aчeastъ nobilъ şi charitabile denumire îi korrige versurile, şi de unde sunt paralytiчe, le punne korъчel pe piчioare spre marea mirare a sekolilor fiitori.

Iar kъt pentru noi profanii, poetul umanitar este dintre toţi poeţii чel mai suppъrat şi чel mai suppъrъtor, чei mai îngreţoşat de toate şi чel mai greţos.

De este sъ aibъ şi el nisчe admiraţiuni, el admirъ pe Doamna Georges Sand, nu pentru romanţurile ei Valentina şi Indiana, nu pentru stylul ei, чi pentruкъ a publikat o rapsodie neînţelleaşъ, întitulatъ: *Celle Sépte córde alle Lyrei*, si a dedikat'o D-lui Buloz kare sчie de toate afarъ de françosesчe. — Umanitarul stimъ iar foarte mult pe D. Victorian, autorul "*Originii poimordiali a cataklismurilor cyklopeene de Miau şi de Chiau, considerate în relaţiunile salle cu arta de a uccide păduchii de lemn!*,,. — Mai admirъ iar şi adoarъ pe Ballanche sau pe D. Sarsaillъ si îl punne ku чe-và mai sus de kъt Moysè, şi Sardanapal, şi mai vîrtos de kъt Sardanapal pe kare îl konsiderъ kà чel mai 'nalt dintre philosophii antiчi, şi kà чel mai mare diutre legislatorii lumii.

www.dacoromanica.ro

Physiologia poetului ce avem în mînă, fiind o ediție illustrată, koprinde și portretul întreg al poetului umanitar, si avî jos lîngă dînsul se vede un kastron si un fîkîleț sau nisce piulițe și un pisălug, o karte jos și o ghiară de urs ferikată ku aur, sau argint sau alt metal înnitător. Am tot întrebat pe unii alții ce vor fi însemnînd acelle obiecte, si nimi un muritor n'a știut să ne explice sau să ne spuie; am pățit'o întokmai kă reposatul Chalkokondila kare întrebă peste tot pămîntul să'i spuiă și lui cine-vă: de ce vor fi vorbind Romînii romînesce? si spune kă nu s'a aflat nimeni să'i deslege acestă problemă atît de înkurkată si difficile.

Daka ne vă fi ertat să ne dăm și noi părerea, nel puțin despre panel pisălog, aceasta kată să fie symbolul sau emblema poetului umanitar, kare freakă, frikincsce si piscazî la un lok toate systemele politice, socjali, philosophice și religioase; iar de vă fi fîkîleț și nu pisălog, atunci e foarte necessariu poetului umanitar ka să amestice al său talmeș-balmeș ce ne prepară.

(Idem 1845, Iulie 16).

www.dacoromanica.ro

VII.

POETUL OLYMPIAN.

D. Silvius în traktatul său de Physiologia Poetului își are la înțeput o introdukție pe kare o vom împărtășî nititorilor nostri; pe urmă îsi înțepe kartea ku poetul Olympian. Aest poet este un fel de Mesia al poesici pe kare ănkă din fașe, din leagăn îl arată ku o kărțînă mare, ku nișce pițioare ka fusele și din kare sboară semne și miuuni, după expresia fabulistului nostru Țikendeal. Asta è poetul poeților, plin de idei, numai versurile îi sunt kam oloage, kam skioape, kam skiloave, kam știrbe, ka baba-kloanța, kam bete, kam odorogite într'un kuvînt idei ka aștellea în niste versuri țe seamănă a prosă strikată, desmățată și dessălată. Poetul Olympian faține pe moarte la versuri ku sutele ku miile pe zi, si kînd are o mie de versuri, are un volum întreg, kăți ediții unile dumnealui sunt de lux, rîndurile îi sunt rari, si hîrtie albă de ajuns. Faține versuri de tot felul, ode, elegii, satire, epigramme, madrigale, sonete, drame, tragedii komițe și komedii tragițe, si toate poesiile lui la un lok fak o epopee, nu ka Iliada și Eneida, ți o-

www.dacoromanica.ro

datъ epopee, kum sъ rъmъie kъ gurele kъskate toate epopeele din lumea trekutъ si fiitoare.

D. Silvius aratъ semnele poetului Olympian în modul urmъtor:

« Pъrul apollonian.
« Fruntea Schaspirianъ
« Nasul kornelian.
« Gura Ronsardianъ
« Barba byronianъ

« Şi semne partikulare: kordellъ a leţiunii d' onoare.

Apoi mai adaoge D. Silvius.

« Poetul Olympian ku o trъsurъ numai de panъ a dat tifla trekutului; dumnealui a dekretat în omnipotinţa geniului sъu kъ toate kъte s'au fost fъkut în aintea lui sunt konsiderate ka nefъkute şi neîntъmplate, şi kъ Istoria n'a existat nivi o datъ. Religia, Philosofia, Politika, Litteratnra s'au nъskut într'aceeasi zi, si într'acellaşi minut ku dumnealui. »

Kum se vede poetul Olympian kam seamъnъ ku poetul umanitar; dar nu se kam prea au bine, se kam uitъ kiorîş unul la altul. Akum nu ştim kare sъ fie-kausa: sъ fie oare unde îşi seamъnъ unul altuia şi nu'si sufferъ frumuseţele în tokmai ka doъ kokete, sau pentru kъ sunt uriţi fok şi ei şi skrierile lor? -- Eu kred kъ nu e nivi una nivi alta, vi kausa kuratъ katъ sъ fie kъ amъndoi sunt siguri de nemurire; amъndoi sunt siguri de thronul kokoţat pe vîrful Parnasului, şi într'ъnsul nu înkap amъdoi dod'o datъ. Aşa e pustia de glorie, apprinde urra în sufl

www.dacoromanica.ro

fletele vello mai mari, și înkaiță părinți ku fii, frați ku frați, și poeți ku poeți.

Dupъ poetul Olympian vine poetul Lamartinian, apoi poetul Umanitar, apoi vel Intim — pe kare 'l am arъtat ku oki și ku sprinvene vititorilor noștri. — Dupъ avestia vine poetul Turistu, un fel de nobil ve kъlъtorește ka sъ kunte tot ve întъlnește: monumente, vederi velebre, munți si toate objetele velle mai însemnate. El sălutъ, se înkinъ și pupъ pъmîntul pe ori unde stъ în estase. Versul sъu nu e lok unde sъ nu'și skoatъ kъviulla și sъ nu esklame *salutare*! sau *udio*! De se duve în Spania, se pune pe versuri și sъ te mai ții komplimente în dreata și în stinga în tokmai ka reposata Liveseanka; rimeazъ *Grenada cu serenadă*, *mantillia* ku *Castillia*, *Andalusa* ku *jalusa*. Se întoarve apoi la Paris și 'și pune de 'și typъrește uimirile și admirațiunile în 1500 exemplare și își pune în bibliotekъ toți enthusiasmii sъi legați frumos în pelle șagrinatъ de vițel. De se duve în Grevia, akolo sъ mai vezi! Avi nu e glumъ; e patria lui Miltiadș și Aristide; plînge assupra Atheneі kare în franțoseste rimeazъ de minune ku *Demostene;* învepe a mi ți se preumblă prin grădinile dusului dupъ lume Akademus; stъ a kontъmpla agoraoa ve de mult nu mai e în ființъ, dar poetul 'și o înkipuesve, și viseazъ kъte-o ziuliță întreagъ la umbra portikului kъrui nu 'i-a remas nivi urmъ. Apoi dela Athena la Jerusalim e numai un pas pentru turist. Poetul avi îl vezi kreștin, si apoi adresъ

www.dacoromanica.ro

Syriei aceeași eternă salutare ce a adresat'o și Spaniei, și Greciei, și peste kurând Engliterei, Irlandiei, Skoției, Germaniei. Apoi când s'o duce și în Italia! — Ah draga mea Italie! — aci poetul firește vă începe dela Veneția, și sărutare piatetta! sărutare Leul dela San-Marku! sărutate punțea suspinelor! Lidu, gondola, barkarolla! etc, etc,... Apoi aleargă pînă la Roma. Și mi'ți kănță aci, una kăte una, Vatikanu, Kapitolul, Joie, pe Jesus Christos, pe Cesar și pe Papa, să nu remăie nici unul. Face un sonet asupra koloanei lui Traian, și un pătran asupra kupolei dela San-Petru; și după ce își face reverența înaintea tutulor petrelor celebre, poetul turist își terminâ întoarcerea artistică prin tr'o poesie plină de adio:

Adio, regina artelor
Adio, țearra frumosului,
Muma națiunilor,
Museul generațiunilor,
Pămînt de trei ori nu știu kum.
Țiția lui Rafael, Michel-Angel și Dante!
Adio reginâ fără trufie!
Adio! adio! ah adio! s. u. l.

Apoi D. Silvius vine la Poetul Katolik, de kare pe noi ne-a ferit Dumnezeu pînă aci; n'avem nici unul din rasa ka să nu dicem stirpea aceasta.

---

www.dacoromanica.ro

VIII.

Indatъ apoi vine poetul Biblik. De felul aвesta iar nu avem de lok, ka uдii че ne lipsesk de toate. Imi venise mie o datъ în minte sъ mъ puiu pe Biblie și sъ fak, sъ fak la versuri; ai skъpatъnsъ, vititorule de mine pînъ kъnd vei kъdea pe mъna altuia.

Dupъ dъnsul vine poetul Kavaler-regentъ. — El are a faчe în versurile salle tot ku oameni mari ku prinți, ku duчi, ku komți, ku baroni, ku diplomați, ku ambasadori, ku markese, ku kontese si ku tot neamul lor; 'mij trakteazъ în versurile salle da per tu, le adresъ epistole familiare, park'ar skrie ku skobitoarea dinților. Versul lui liber și indiskret seamъnъ ku desbrъkatul aвel leneș si aristokratik. Kъnd skrie așà numai, fъrъ a se adresa kъtre persoane mari, attunчi 'ți adduчe din kondeiu binisor și îți vorbește tot de dъnsele kade чei mai buni ai sъi amiчi, îți numъrъ pe degete pe prinçul deB... pe duчesa de C... pe urmъ îți înчepe, de vei sъ'l askulți nisчe mъrturisiri skandaloase, îți deskrie чinele чe a avut. Nimeni n'are amiчi ka dъnsul, kъ trъiește o viaţъ plinъ de aventure galante. In antekamerъi vezi spъnzuratъ o manta în faça zidului și o skarъ de mъtase; își skrie el singur sie'și skrisori satinate și profumate чe le aratъ pe la amiчi într'un kip kam pe askuns. De se întъmplъ sъ aibъ vr'un domeste, îi plъteștik îndoit și întreit numai

www.dacoromanica.ro

ka sъ se lase a'l trakta în gura mare pe tot minutul, kъnd sunt oameni la dъnsul, de tont, de nerod, de tikъlos, de mojik ce nu știe sъ serve la oameni kum se kade. De are datorii, plъteste pinъ 'i krapъ pellea, și ku vine se 'ntъlneste îi plave sъ'i spuie kъ p'avi erà azi or ieri sъ arunce pe un kreditor pe fereastrъ. Kъndè vorba de jokul kъrților, zice kъ nu știe, nu'i plave flekuleţele allea de jokuri pe migъite. Bangul! Faraon! spunei de astea, kъ se'nnebunesce. Afarъ de aveste fanfaronade si de assemъnъri de regenţъ, — de l'ei da astea d'oparte — el apoi seamъnъ un biet flъkъiandru ce din disgraţie mai mult își adduce ku'un peruker de kъt kù nu markes:

Vine dupъ avesta poetul kavaler-Lara, sau Cild-Arold, akui buzъ sveptikъ nu surride nivi o datъ de kъt ku amъrъciune. Il vezi tot d'auna pe asta vrъnd sъ arate kъ trъieste o viaţъ desfrъnatъ; îi plave sъ se arate kъ e tot d'auna beat și ъmblъ kърrъuiu desemnъnd la arъbești ku pivoarelei împletivite. Cine 'l vede 'l aratъ ku degitul: zikъnd kъ è sigur kъ é nu numai treaz dar și flъmъnd. Prъnzul lui e pe la kъte un birt pe 30 ventime unde nu se vede nivi pikъturi de vin și aprъ kъt ei vrea; se înnebunește ъnsъ sъ'l krezъ oamenii kъ e beat. De'i vorbesce vine-và de virtute și onoare, el îi respunde kъ adoarъ șampania, și kъ e nebun duprъ Bordó.

Duprъ dъnsul bine poetul Dynastik pe kare îl vъzurъ vititorii noștri.

www.dacoromanica.ro

Apoi poetul Akademik, a kăruia sămănță p'aș stă să se stingă de nu să vor lua musure.

Apoi poetul de sallon ve nu lasă nimi un album al vr'unei kontese sau markese sau unei fetițe frumușele fără a'l adornà ku frumoasele și elegantele salle versuri. El își înskrie numele pe foile kandide si profumarte, din josul unui sonetu, unui madrigal, unui pătran, unui bistich, si împută soartei de ve nu poate să si'l înskrie asemenea si pe lespedele inimei kokoniței. Okii negri, krăpui, albastri, pellea vea albă, rumenă si rekoroasă, brațele si mănile bine rotunzite si transparente, frumuseți rafailene, nimik nu remăne nekăntat. El nu è ka alții să'și bată kapul a fave versuri; el le impronisă pe pivior; îți intră într'un sallon, vede un album, rugat sau nerugat, ți'l ia în mănă, să pune la masă, skîrța, skîrța, și sonetul e avi turnat fără nimi un rînd, fără nimi o vorbă șterșă. Sună gurerelle ănsă kare zik kă poetul nostru își are d'aka să o provisie bună de poesii de asemenea împregiurări, le suie pe din afară, si avi ți le trîntește vers ku vers alliniate și înșiruite întokmai ka nișve soldați de plumbu sau și do lemnu, sau si de karton. Dar nu se kade să askultăm la gurele relle; poetul nostru are talent; e om de geniu, koifura, krevata, jaboturile, mănușele, botinele îi sunt de minune, nădragii. fovezele frakului, laibălul îi sunt după moda vea mai din urmă; are barbă și favorite de se poartă barba și favoritele, își rade mustățile kănd mustățile se rad, își lasă barba țuțuiata, kănd e la

www.dacoromanica.ro

modъ barba ţuţuiatъ, suie de se restoarnъ de minune pe kanapea sau pe fotuliu; isi înfige şi isi înkolъveşte de minune degetelete în pъr kъnd şi'l dikisesve înaintea oglindei sau kъnd è restunat d'alъturea kokoniţei; lornettea îi è avi de gъt ka niste sfinte moaşte. Un asfel de om kum puteţi dumneavoastrъ krede kъ nu 'ţi ar fi în starc sъ'ţi trinteaskъ pe lok doъ trei pereki de versuri, ve sunt o bagatellъ la geniul sъu vel mare? D. Silvius zive kъ unii din poeţii de sallon sunt foarte liberali, libertatea este idolul lor, şi nivi versurile dumealnor nu vor sъ le suppuie la legea rimei sau a ritmului. Mai zive ъnkъ kъ aveştia isi învep karriera poetikъ prin femei, şi o termenъ kъte o datъ la Akademie şi mai des prin spitaluri.

Dela poetul de sallon pe lok trevi, vilitorule, la poetul rebusian pe kare am avut onoarъa a ţi'l rekommandà în foile noastre.

(Currierul Român, 1845 Julie 30).

In datъ apoi vine poetul proletar. — Aveста misue astъzi în Franţa: îl vezi fremъntъnd la pъine sau la kozonavi sau la plъvinte; ori împungъnd ku sula şi petrekъnd amъndoъ avvele de pъr de pork şi dъnd în laturi ku amъndoъ kotele; or petrekъnd suvelniţa şi bъtъnd ku bъtъtoarea dupъ ve a tras ku piviorul ita din sus în jos şi pe vea din jos în sus; or kroind ku foarfevcle şi kossъnd ku akul; or vъnzъnd legume, dъnd ku plasa sau ku undiţa.

www.dacoromanica.ro

Felul aвesta de poeți a esit de kъnd s'a dat o datъ o vorbъ prin lume kъ ar' fi ṃurit Poesia! Vorbъ inventatъ, vorbъ minчinoesъ. Adevъrul ъnsъ ese la luminъ, și înчepù a eși poesia din toate magazioarele, din toate butegele, din toate lukrъtoriele, din toate kolibele, din toate mansardele, ka sъ se sчie kurat și dè toți kъ poesia în sekulul nostru nu este moartъ. Un kroitor nu sчie sъ'ți fakъ un vestmъnt așà de bine prekum sчie sъ numere pe degete la syllabe și sъ'ți toarne o komedie sau o tragedie vie viuliṭъ.

Astъzi poeții mișuie kà si martyrii, si oamenii de Stat; și de aчeea le è nekaz la unii alții.

N'appuчi sъ 'ntorчi foaiea si dai peste poetul urlъtor, a kъrui kunosчinṭъ kred kъ aṭi fъkut'o, daka aṭi avut timp de perdut a чiti kъte zisserъm mai sus

Vine apoi poetul kъntъreṭ (chansonier) kare kum ammu ziчe faчe la kъnteчe. O speçie ku totul și ku totul alta de a lui Beranger, kъчi kà aчesta numai unul avù França.

Mai vine apoi si poetul de romanțe kare nu poate niчi de kum fъiъ diblъ, sau alt instrument; el nu 'ți ar faчe un vers kare sъ remъie nekъntat чel puçin în kamera sa kъnd îl skrie inspirat ku ochii în grindъ, sau mai des pus pe note de kъte un artist mediokru. Poetul de romanțe se zi-

www.dacoromanica.ro

че singur adesea si poet de ballade; și excellъ bunioarъ în rime nerimate, kà cea urmъtoare:

Maria чea bъlae
Frumoasъ din *Besdead*
Iubià pe Nikulae,
Și el , . . s'a *însurat!*

Insurat de și nu rimъ nicĭ de kum ku *Besdead;* kà sъ fiъ ъnsъ sublim și pathetik, Dumneata, чititorule, se kuvine a te punne într'o positiъ foarte interesantъ si a pronunțà vorba *însurat*, dъnd din kap și ku un ton foarte pathetik, ș'apoi vei vedea чe effekt faчe.

Vine înfine dupъ toți poeții înșirați, *pour la bonne bouche*, kà poamele si dulчeцele dupъ masъ, vine și a *Decelea Musă*. Noi n'avem astfel de raritъți, și lъssъm pe D. Silvius a ne-o deskrie kum sчie Dumnealui.

———

www.dacoromanica.ro

IX.

DECIMA MUSA.

« Sъ sцiцi kъ în timpii restauraţiunii 'şi a întins arripele blonda fetişoarъ ku kъutъtura velutatъ, ku şederea klasikъ sau antikъ, ku voчea harmonioasъ, şi al kъrja sufflet stъtut de prosaimul vieţei, se avъntъ, kът sъ'l perzi din oki, în norii de aur ai infinitului. Fiъ-kare din versurile ei è kà un orakol чe Sibila de opt-spre-zeчe anni 'ţi 'l arunkъ duprъ tripedul sъu.

« Ah p'attunчi erau timpii frumoşi ai kopiilor sublimi şi ai minunilor dela ţiţъ ! Feriчe Greчie! A zeчea musъ te-a kъntat attunчi kъnd tu te bъteai în kontra Osmanliilor чe îţi adduчea fearre. Glorioşi filii ai Hellenilor! kare poet a kъntat kà Dumneaei, kà Deчima Musъ junele Echo alle Navarinului? Feriчe Romъ, tu ai vъzut'o alergъnd noaptea la lumina lunei despletitъ şi palidъ subt arkadele koliseului visъnd kà Korina triumful Kapitoliului! Şi tu lakule al Genevei, tu ai salutat'o attunчi kъnd ea abandonъnd Italia, bella Italie, poetika Italie, veni a se preъmblà peste undele'ţi murmurante, lъssъnd în voiea adierilor amoroase kosiţele'i profumate. Rezematъ pe divinul sъu teorb despikà apele'ţi duчile, o lak nemuritor! în-

www.dacoromanica.ro

tokmai kà diva Cytera, kъria semъnà a'i ſi filie, unde zephyrii sglobii svolъnd în pregiurul ei, îi împingea barka vagabondъ, si kъnd se înturnà în sakrul pъmъnt al Patriei, skolarii de Retokikъ îi adresà la stanţe, şi ve mai stanţe! akademiчii, şi akademistii şi akademiчienii îi lъsà billetele de visite la portarul dumneaei, şi jurnalul *Debats* o proklamà de Musa Patriei, întrekъnduse ku Constituţionalul.

« Vai! vai! gelosul timp, rъutъчiosul timp, kum îţi mai plesni o datъ ku arripa'i neîmpъkatъ aveastъ glorie abià nъskъndъ (kare nu prea fъkusse multe dar avea de gъnd sъ fakъ). Unde mai sunteţi voi kъnturilor sakre, dithyrambe enthusiaste, lyre plъngъtoare, harpe hebraiче, harpe eoliene? aţi trъit şi voi kъt trъiesve rosa, kъt trъiesve poesia devimelor muse.

« Din epocha aveasta, ve è departe de noi, devima musъ se împmulţi într'o proporţie sъ ţi se fakъ pъrul mъчiukъ; resъrì kà чiupervele fъrъ kulturъ, numai aşà dela Dumnezeu, prin foitele satinate alle revistelor, prin koloannele foilletoanelor, şi prin a patrulea pagine a jurnalelor. S'a luptat, si palmъ ku palmъ, a disputat terrъmul typarului ku notabilitъţile mustъчioase şi maskuline; 'şi a avut şi ea editorii sъi, publikul sъu, klъkъtorii sъi, 'şi a fъkut şi ea meseria ku skrisul kà toatъ lumea; mì 'ţi a înseilat şi ea la elegii, a rasolit la pastorale, a îndrugat la satire, a kъntat şî ea ka sъ trъiaskъ, dupъ ve a trъit ka sъ kъnte.

www.dacoromanica.ro

Pe deșima musъ o kunoșți de departe kum 'ți ei arunkà ochii la Dumneai. — Kând treve pe stradъ o distingi dintr'o mie de femei: nu kъ doarъ are vre o aureolъ pe frunte, kum ar' krede vine-và, nivi de kum sъrkuța! Koroana ei è kurat o pъlъrioarъ, ve ar' fi biet kà a tutulor femeilor kând n'ar' fi atât de lъbъrțatъ. Ghivesve vine-và pe a zevelea musъ dupъ aerul sъu kavaler, dupъ pasu'i giligan, dupъ rochiea trekutъ din modъ, și dupъ pantofii (eram sъ zik botinele'i) vevà kam skâlviați. — Pentru kъ Musa nu 'și are timp d'a se okkupà ku vulgaritățile toelettei..., pentru kare și kalțele sau viorapii dumneaei adesea se întâmplъ unde și unde a fi kam deșirați. — Ea nu desvinde pînъ la aveste amănunte, pînъ la aveste miserii mive alle vieței positive; lassъ pentru velle kalte femei, pe kare dumneaei le numesve ku mare durere *femei de lume*, okkupațiunile burghese, si timpul nevessariu de a se putea îmbrъkà ku gust si ku grație. Kât pentru dumneaei, mintea ii è in alte pârți, planъ pîntre spherele idealitâței, prin depârtatele spațiuri alle kugetârii, absorbitъ în kontemplația objetelor nekunoskute.

Deșima musъ, mai des o dъ în felul poetului intim: punne publikul în konfidența sekretelor kâsâtorici salle, îi narrъ viața, pe kare o tikluesve spre a o înkâdrà într'o punnere pe svenъ bine întokmitъ; vorbesve adesea de bârbatul dumneaei, pe kare tot d'auna 'ți'l representъ kà pe o ființъ ku totul vulgarъ și prosaikъ, neînțellegâtoare în-

www.dacoromanica.ro

kapabile de svolurile inimei; îsi aratъ pъkatele ve a avut spre a sufferi un astfel de om; spune kъ a fost sakrifikatъ, innoventъ viktimъ, la skumpetea, avariția pъrinților sei, fiind datъ dupъ un om ve nu o poate înțellege și prețui; si kiamъ din tot suffletul pe avea ființъ atъt îndelung visatъ, kare và svi sъ o prîveaръ, si kare o và rъpi înfine, o và furà si o và dъvve departe de kontaktul ku oamenii profani, în desertul divinelor simtemente în Tebaida miskъrilor rъpitoare.

Bъrbъțellul devimei muse, ve el biet se bъlъbъnesve ku nevoile kasei pe kъnd adorabil'a sa jumъtate întreține un kommervіu adulteriu ku idolul de Apollon, katъ bietul om a se resignà întru a perde ku totul personalitatea sa. Daka am punne asà o vorbъ, kъ pe dumnealui îl kiamъ Tartempion, nimeni kъnd îl vede sau kъnd vorbesve de dъnsul nu zive: eatъ domnul Tartempion, vi: eatъ bъrbatul doamnei Tartempion; bъrbatul 'și a perdut kalitatea sa de om și treve kà un lukru al femeii, sau kum amimu zivve kà primul dumneaei domestik.

Nivi un autor nu se privepe așà de bine kà devima Musъ a favve sъ se vorbeaskъ prin reviste și jurnale despre operele salle. Dumneaei alearg ъ la jurualisti ve nu prea pot numai așà d'o datъ a kontrarià ruga or invitația unei femei, mai vîrtos kъnd aveastъ femee è ku degitele pline de vernealъ. Dumneaei îi invitъ apoi la serate, le dъ prъnzuri, unde în mare profusiъ se vъd și arunkъture

www.dacoromanica.ro

de oki rugъtoare și vinuri generoase; nimik nu lasъ într'un kuvъnt spre a îmblъnzi Cerberii foilletoanelor prin mierea surrîsurilor, și prin plъvintele elokuinței. Daka jurnalistul s'ar' ținne țeapъn în kontra batterïelor askuțite îndreptate assupra konsviințci salle, dumneaei tot nu se lassъ, împinge lukru-pinъ a'i punne înainte și sakrifiviul virtuții salle, propunnere nu prea atъt de amъgitoare, kъvi vea mai mare parte din devimele Muse nu prea le-a lъssat vine le-a lъssat de a'și kъută de frumusețele pъmъntesvi și trekъtoare.

Un foilletonist kътre kare o devimъ Musъ își adressasse ultemele salle opere într'un plik nankin și întitulate *Concertul angelilor*, rugъndu'l de a'i favve în jurnal laudele kuvenite, foilletonistul, vitindu-le dette ku mintea kъ ar' favve mai bine sъ takъ. Musa devimъ, înfuriatъ de aveastъ tъvêre, alergъ la un alt redaktor și 'ți'l învъță minte pe vel d'ъntъiu a mai tъvea altъ datъ, și a nu mai lъudà produktțiunile devimelor Muse. Foilletonistul om ku mъsurъ, tъkù iarъ, și se mu ! ținì numai a'i trimitte epithalamul urmъtor:

O belle fille d'Apollon
Hereux sont les yeux qui ton aventure lurent!
Ton livre, tous les hommes l'ont
Depuis qu'aux pieds de Dieu la-haut les anges l'eurent.

www.dacoromanica.ro

X.

« Mai sunt și alte speție de poeți, despre kare îmi vor împuta oamenii, poate, pentru ке 'i am trekut sub tъvere; kum spre exemplu de ке sъ tak pe poetul de provinție.

« Eatъ pentru ке: nu mъ kondamnați pînъ nu'mi voiu dà kuvъntul.

« Poetul de provinție, nivi nu mai existъ; kъvi în datъ ке resare pe unde sau de unde-và în ținutul sъu, în datъ faке ке faке și zive adio Normandiei salle, se arunkъ într'o diligenцъ, și kade ţoropok kà o bombъ în mijlokul vre unei librerii din Paris. Victor Hugo è nъskut la Besançon, Lamartine la Macon, si Barbanchu la Saint-Jean-Pied-de-Port. »

D. Silvius mai ziteazъ nisкe versuri alle unui poet despre aceasta, kъ adikъ, kum se vede vre uп june koruпat la examene, în datъ o tulesкe la Paris sъ'si fakъ akolo reputația, adikъ numele nemuritor. Ku aceasta, adaoge D. Silvius. (nu noi, fereaskъ Dumnezeu) kъ Parisul fake Franței mai mare rъu de kъt viuma si de kъt resbellele, mai mare rъu și de kъt însusi Venus; kъvi de avi din Paris vin și nъpъstuesk assupra Franței și lumei întrege avelle romanțuri ku miile și fel de fel de skrieri și poesii spre rusinea Franței.

Pe urmъ D. Silvius urmeazъ:

www.dacoromanica.ro

« Despre poetul klasik nivi n'am vorbit; vezi bine kъ n'am vorbit, kъvi unde se mai aflъ vreunul? Kъt am mai kъûtat și tot kaut, si nivi de leak nu se mai aflъ. Toți au reposat si n'am ve se mai zik alta de kъt eterna lor suvenire!

« Se kuvine ъnsъ a deklarà, pînъ a nu veni în kapetul avestei skrieri, kъ eu n'am fъkut portretul nimului în parte în aveastъ physiologie. Protest mai din ainte, ka sъ se svie, în kontra ori-kъrii fantasie de personalitъți ve ar' putea vineva sъ'și înkipueaskъ. Sъ mъ fereaskъ Dumnezeu! eu n'asu vrea sъ mъ strik ku nimeni, si mai vîrtos ku poeții si jurnalistii, pentru kъ sunt un *soiu* de oameni prea kum se kade, si voiu sъ fie bine pave; ei au de toate, numai un lukru le lipsesve. Eu îl taku, Dumneavostrъ ъnsъ îl devinați; uitați-vъ la dumnealor și sviți tot. »

D. Silvius pune apoi în koadъ de tot în paginea dupъ urmъ a kъrții o vignettъ ve represente doi drъkuleți de ъngerași sau doi amori de avcia, înkъierați, ku mъinile înfipte unul în pъrul altuia, si kъrrъndu'si la pumni, zive adikъ *bine pace* din gurъ, si apoi kъnd è sъ fiъ la faptъ, vignetta è avì, si de pave n'ai înkotro fave; își karrъ amorasii la pumni de le merg fulgii.

Spre sviinţъ arътъm vititorilor nostri kъ physiologia Poetului a D-lui Silvius este publikatъ în Paris în annul graţiei 1842.

Aproposito! dar intrudukţia? P'avi eram sъ uitъm intrndukţia sau prefaça.

www.dacoromanica.ro

S'ar fi kuvenit dupъ regule s'o fi pus la începutul avestei skrieri; ънsъ ce sъ facem daka am uitat'o? kъ nu putem akum face mai bine de kât s'o punem avi în koadъ; kъ mai dъm și un motiv de vorbъ.

Așà înțepe D. Silvius:

« Nu mai știu zъu kare Naiba de voce se auzi într'o dimineaţъ, strigъnd sau plъngъnd kъ se duce Poesia!

« Nu me dau în laturi dela aceastъ părere poate kъ poesia se duce, sau poate kъ s'a și dus; ънsъ spre kompensaţiъ, poeţii kurg din toate părţile.

«Avem astъzi mъinile, instrumentele prin karе sъ facem la poesie, ni ne lipsesce inspiraţia, arta talentuli; avem kum am zice orchestra, ni ne lipsesce musika; (avem kum am mai zice potkoavele, ni ne lipsesce gloaba de Pegas; ka și kum ammu avea mii și mii de patrioţi, ni ne lipsesce Patriotismul).

« In adevъr kъ în acest sekuł de progres, kъnd vagoanele drumurilor de ferru merg așà de iute și sboarъ kà și kuku, inventarъm atъtea și atъtea, sharte, religiuni, bitumul sau asfaltul, fortificaţiunile Parisului, (penele în kъtiulla ministrilor konstituţionali, martyriul ce se kokoţeazъ nu la kruce ni la ministere), uitarъm ънsъ a ne okkupà sъ inventъm si nisce forme în kare sъ turnъm materia și sъ easъ nisce poeme ku Divina komedie, nisce drame kà Hamlet, și Cid.

www.dacoromanica.ro

« E trist de a spune aceasta, însă n'avem ce face, există. Spre kompensaţiă însă avem trotoare largi, ciokurl de gaz aurite, fontâne în abondanţă şi strade din ce în ce trase mai pe linie.

« De as fi avut cea mai mikă pretenţie de a fi un om posak sau serios, v'as fi addus aci o tiradă philosophikă despre năpădirea industriei; însă m'a ferit Dumnezeu; pînă akum nu sunt nici eşă de slut nici aşă de plesuv ka să m'appuk de pholosophii.

« Cu toate acestea, ku toată desvoltare Industriei şi a Diplomaţiei, a acestor doi inimici de moarte ai Poesiei, uite kă poeţii se îmmulţesk din zi în zi kă pănele evangeliee, ku un poet face cine va o mie şi o mie.

« Sunt doă mii de anni approape de kând Ciçero, aruncă în cirkulaţiă un mik paradox ce 'şi a făkut şi ellu drumul său, kă adikă poeţii se nask şi oratorii sau avokaţii se faku. Akum de îşi va da cine-va kapul kinului, de a numără mikul număr de oratori ce avem în zioa de astăzi şi a'l kompără ku numărul cel mare al poeţilor, va vedea kă s'au skimbat timpii, şi kă se kuvine a întoarce ku kapul în jos şi ku picioarele în sus zikătoarea avokatului roman.

« In zioa de astăzi fiă-kare este ceva poet ka să se ţie şi el de lume; cine-vă se face aşă de facil poet ka şi kând ar' luă krucea d'onoare ka să nu se mai distingă din mulţime.

www.dacoromanica.ro

« Se înțellege, fără a se mai zice, kă toți poeții au geniu, și de aceea poesia a murit; poeții voiu să zik sunt țepeni, tari și mari; ei kà și jurnalistii, și kând nu știu nimik, știu mai multe de kât toți, și kând n'au făkut nimik, ei tot au de gând să fakă, vă promite kă atunci a să vedeți ce-a să vedeți.

« Poetul akum se naște peste tot lokul: nu è provinție, nu è sat unde să nu se naškă și poetul, și de aceea după moartea lui se poate întâmplà ka șeapte vetrăți să se dispute kă au avut onoarea de a nu se naște poetul într'ânsele.

« D. Balzak al kărui a immens talent suntem prea departe de a'l kontestà, si kare, zik unii kă ar' fi si aflat ponderabilitatea ideilor, D. Balzak a venit pînă la deskoperirea unei systeme a kării aplikații simplifikă de minune spinoasa kestiă de a scri, daka este sau daka nu este vine-vă mare poet. După dânsul, tot ce se naște dinkolo de Loira are geniu, și ori-vine vă avea disgrația de a se naște dinkoaci de Loira nu mi'ți are nici kât negru sub unghie. De unde urmează kă talentul și kretinismul (gugumănia) 'și au împărțit França drept pe din doă frățesce. După această systemă ingenioasă, n'are să se uite vine-vă de kât pe panakida extraktului de naștere, și akolo vede de are sau de n'are vine geniu: Te-ai născut adikă dinkolo de Loira? Ai geniu. Ai avut păkatele să te nasci dinkoaci, să știi kă n'ai nici de kum, și kaută'ți ku Dumnezeu.

www.dacoromanica.ro

« Nu mai putem de părere de rău, si de durere, kă posiția geografikă a vetății unde ne-am năskut nu ne iartă a ne împărtăsi și noi de serioasele konvicțiuni alle vellui mai kopio sdintre romanțierii nostri.

« Skriind Physiologia poetului kredem kă respundem la o nevesitate în genere simțită de toți; kăvi toată lumea vă să afle și ea ce vă fi avest ibio egyptean, avest fossil, avest mastodont, aveastă mumie retrospektivă si verbikoasă spre a kăntà pe lyra sa sujete și fapte mari, sau si mai mitutelle, kând publikul de ce merge se face mai burghes, si fiă-kare îsi kaută biet de nevoile salle și nu mai kugetă de kăt kum să'i fearbă oalla la fok. »

Akum, de ne vă întrebà cine-và pe noi: ce ne a venit să skoatem la lumină aveastă physiologie a poetului, vommu respunde kă de mult è de kând tot ămblam și kăutam să dăm peste o asseminea skriere spre a o punne sau în kapul sau în koada unui mik traktat de versifikațiă, kà ori-kărui ii và plesnì prin kap să se appuce a învățà regulele de a face la versuri, să veazə sau mai ăntăiu sau vel puçin la urmă nekuviințele, ka să nu zicem ridikolele în kari kad toți poeții si poetații din lume, si să se fereaskă de dănsele, de vor voi. Kredeți-me kă cu' unul am ris kăt nu se poate spunne mai mult akolo unde 'mi am văzut ridikolele melle, ka să n'appuce alții a ride mai nainte.

(Currierul Român, 1845. Aug. 13 .

www.dacoromanica.ro

Aвestea skriam akum 15 anni, krežъnd kъ voiu faчve vre un bine junimii de attunчi; si din disgraцiъ par' kъ le-as fi zis: « vedeцi pe poetul lamartinian, pe чel intim, pe чel urlъtor, pe чel dynastik etc. etc,? sъ vъ vъz kopii, luaцi-vъ dupъ dъnsii: vъitaцi-vъ, orъkъiцi-vъ, kъnd nu vъ doare nimik; strigaцi, urlaцi, esiцi afarъ ku pъrul vîlvoiu, ku kъчiule desъntute; faчveцi, faчveцi si iar faчveцi la versuri, schioape, oloage, stridente, propagaцi ideї stravagante, spuneцi kъ Adevъrul è minчiune, si Minчiunea adevъr; kalomniaцi, daцi în onoarea, în sufletul persoanelor, famillielor; Lъsaцi toate ideile sъnъtoase, toate sчiinцele axakte si morale kà nisчe idei si sчiinцe alle trekutului, si fъveцi-vъ apostoli ei Errorrii, ai Minчiunii, kà singurii idoli ai presentelui si fiitorului; spuneцi kъ Distrukцia è Progres, kъ Vicиul è Virtute, kъ Filii pъkatului şi Corrupцiunii, sunt singurele modele de imitat, kъ Agenцii machinaцiunilor strъine sunt singuri naцionali şi patrioцi; puneцi-vъ sub stindardul lor, puneцi-ve koarne, daцi-vъ nume infernale, alergaцi kà turbaцi pe strade, sbieraцi în lokurile publiчe; daцi цearra pe mъna neexperienцei şi a desfrъului, degradaцi limba naцiunii în starea чea mai deplorabile de gerg, allegeцi-vъ sonurile şi terminaцiunile чelle mai barbare şi sъlbatiчe... Ardikaцi înkai un monument al Litteraturei чe a inaugurat skoala Rodianъ din piaцa Sorbonei ... Astfel de aş fi vorbit si skris, aş fi fost askultat, si binevenit în saturnale politiчe, чe au distrus

www.dacoromanica.ro

și drepturi, și datine, și religiă, și limbă, și moravuri primitive, și încredere, și mijloacele de traiu . . . Aceste dură de câți-vă anni; însă nu sunt starea normale nici a Societății, nici a Politicei, nici a Litteraturei. Lumea se vă trezi din această beție; Românii vor simți într'o zi că numai un pumn de nebuni, și de ciarlatani îi agită, îi amăgesc și 'i dau de rîpă. Junimea studioasă se vă lumină și când vă veni la maturitate, vă dă în adevăr valoarea faptelor, acestor ziși de sine patrioți și filoromâni, cum si a operelor desănățate alle acestor poeți si poetași de dincolo și de dincoaci de Milkov, ce au prostituat și limba si litteratura românâ si amândoă țările.

DIN ALLE LUI

GONSTANTIN FACA.

www.dacoromanica.ro

PREFAÇA.

Reposatul Koustantin Fakà fù unul din elevii schoalei klasiче helleniче. Kontimporanii sъi trъiesk mulți și sviu kъ nivi o datъ n'a avut pretențiuni ka sъ treakъ dè poet sau de autor. Аceastъ modestie s'a vъzut la toți elevii schoalei klasiче че avъnd înainte modele perfekte de maestri mari ai antikitъții nu putea de kъt a se simți umili înaintea lor.

Proskriindù-se limba hellenikъ din schoale dupъ evenimentele dela 1821, skopul adevъraților Romъni a fost de a faче a se kultivà limba naționale; din disgrațiъ ъnsъ intrъ françesa rъu studiatъ, în lokul helleniчei; si în lokul jargonului romъno-phanariot че predominà mai vîrtos în kapitale, esi alt jargon romъno.-françes, че pe la 1830 erà de modъ numai pe la nisче kyrațite sau preçioase ridikole.

Charakterul lui K. Fakà erà umoristik și nivi o datъ ridikolul nu aflà grațiъ înaintea lui. In orele salle de repaos, kum și în konversația sa, Musa satirikъ, kasъ ziчem asà, nu'l kam lъsà în paче

www.dacoromanica.ro

și îi arătă ku degetul toate ridikolele. In astfel de momente fără mika poesie dramatikă, ce singur nu știu kum s'o numească, atât n'avea nimi o pretenție de a trece de autor, sau de a dà un nume produkțiunii salle.

A o pune în rândul komedielor, ar' fi să dăm un lok ce autorul ei n'a kutezat singur a'i dà; a o numi farsă după kum o numià singur adesea în modestia sa, skopul ei è prea moral si național ka să kutezăm a o punne în rândul farselor. N'am văzut nimi în alte limbe kulte o skriere atât de skurtă să depingă atât de bine și exakt si natural moravurile anumite epóche și să flagelle ku atâta sare ridikolele purtărilor și jargonul nesufferit al prețioaselor ridikole.

Ceea ce era attunci dela 1830 până la 1838 în miniatură și mai rar ridikol astăzi în ajuns mare și mai în genere:

Gallomania, nu în stima ei în batjokura limbei franțese se vede pe stradele celle mai sordide, i pe la porțele kaselor, și prin însuși vinariele și rachieriele celle mai degradate, *bonjur, bonsoar* auzi pe domestici si însuși pe soldați. Mesterii ce strigă pe ulițe: «*lacate diregem, lazi stricate diregem*, îți intră în kurte ku *bon jur*, ku atâția lei *pri fiks*, si ese ku *adiè*. Atâta mai bine, kă nu mai astfel, oamenilor kum se kade le vă veni greață de avest jargon, si vor reveni la vera limbă naționale.

Am zis kă ceea ce era în miniatură și foarte rar pe la 1833, astăzi din disgrație è în mare și

www.dacoromanica.ro

în genere; Pe atunчi numai kyraţitele vorbià aчest jargon romъno-françes; astъzi îl auzi prin kanчellarii, pe tribunъ în gura deputaţilor, pe kathedre în gura profesorilor, prin foile publiчe; si korrupţia limbei ajunse pînъ akolo kъ makaroanele françese de unde pela 1830 aveч o sъltъ de kiuśkiababfanariotkà *appresiarisesk* mъ *anuiarisarisesk*, *soarea* si *syntrofii;* astъzi bieţii gallичismi sunt priъjiţi în slъninъ rinчedь si puturoasъ de peste Karpaţi, *dukaţionul* si *naţionul* de atunчi deveni *edukaciune* şi *nàciune*; *u*, mut înчepù a urlà din toate klasile, *ellectio ellektiv* deveni *ellepciune elleptiv*, *actorii* devenirъ *aptori*, *actul* deveni *aptu; graţia* deveni *graţiune* şi *gràciune*, *prefaça*, *prefaţiune* şi *prefaciune*. etc. etc.

Din preunъ ku korrupţia limbei, se korrupserь şi mai rъu moravurile; philoromъnii ne strъng de gъt; striъinii se fъkurъ partit naţional; Viçiul è în kapul Naţiunii; în kъt чine mai are inimъ de Romъn, nu poate de kъt a dori soarta si paчea чellor чe au murit kà repesatul Fakà, чe n'au appukat sъ veazь kъte vedem şi simţim noi.

Am kъutat mult kà sь aflъm aчeastь satirь a reposatului Fakà, pentru kъ autorul în modestia sa nu punea nivi nu preţ pe dъnsa. D. Diamandeskul avù bunul sîmţ şi un simtiment pietos kъtre autor şi o konservь. D-lui suntem datori kъ o putem publikà ku sperantь kъ và faчve effektul dorit în aчeastь epochъ de korrupţiь generale.

N'am schimbat nimik din original de kъt

www.dacoromanica.ro

singurъ vorba *cort* че se vede în lok de *scenà*. Къţi studiasserъ limba hellenikъ, сиiind kъ σκηνή va sъ zikъ tindъ sau kort se servirъ kът-và kà si Alexandru Beldiman în *Orest* ku vorba kort, în lok de klasika сценъ.

Reposatul Fakà, la 1 Martiu 1845 fù attakat de peripleumonie, si la 6 Martiu înчetъ din viaţъ. Ku чinчi zille înaintea malatiei salle, adikъ la 25 Februariu skrisse poesia urmъtoare, dumikъ în seara de lъssata sekului.

PRESIMŢIRE

Un rъu prea mare
Mъ stъrъnesче
Un rъu prea tare
Rъu mъ gonesче
Ce a sъ'mi viie
Nimeni nu сиie
Suffletul numai 'mi è speriat
Nu сиiu чe are, è spъimъntat
O presimţire
Mъ stъrъnesче
O rea pornire
Mъ okolesче
Şi resufflare
Mintea'mi nu are
Suffletu'mi jalnik è speriat;
Nu сиiu чe are è spъimъntat:

---

www.dacoromanica.ro

FRANÇOSITELE.

www.dacoromanica.ro

PERSOANELE.

Kokonu Ianake, boier de mahalà.
Kokoana Smaranda, soția lui.
Kokonița Elenka.
Kokonița Luxandra, fetele dumnealor.
Kokonu Dimitțake, feuior de boier.
D. Kapitan Simion.
Offițerul Panaiotake.
Kokonu Pavel, veuin mahalagiu.
Mariuta, slujnika lui kokonu Ienake.
Stan, feuior al lui kokonu Dumitrake.

Svena se petreue la mahalà în kasele lui kokonu Ienake.

www.dacoromanica.ro

FRANÇOSITELE.

ACTUL I.

SCENA I.

IANAKE, SMARANDA si MARIUȚA.

IENAKE.

Sunt trekut in bътrъneţe, si askultъ de kuvъnt,
Kъvi am inveput a krede kъ è Drakul pe pъmъnt;
Sluga de stъpъn nu svie, kopii nu înţelleg,
Nevasta în spionlikuri, toţi kum vor așà alerg.
N'auziai mai din nainte *bon ton*, viaiu și pъlъvъ
Akum vinele mai skoasse n'ar mai fi nivi prin pustii!
Vъd bine kъ n'avem stare si sedem la mahalà
Ş'o ţin una tot pe mare, zi si noapte dandanà . . .
Mai mult nu zik, si 'nţellegeţi: kokonasi și militari,
D'astъzi toţi sъ înveteze; noi nu suntem oameni
mari.

www.dacoromanica.ro

Kasa nu 'mi o voiu deskisъ, frangozoaia n'o poftesk
Intellegeți, kъvi în urmъ . . . sviți kъ eu nu prea
glumesk.

SMARANDA.

Așà, frate, ai dreptate, dar te-askultъ vine-và?
Astea 's dravi kurați, nu fete, te skot din minte
kum và.
Sъ le omori iar 'ți e milъ . . .

IENAKE.

Sъ krape, nu voiu sъ sviu,
Ce! akum la bъiгъnețe, ai vrea maskarà sъ fiu?
Askultъ-me, Mariuțo, si 'ntellege ve'ți vorbesk:
Sъ'nkizi poarta seara 'ndatъ, deskisъ sъ n'o gъsesk.
K'apoi iți immoiu spinarea ku blagoslovitul par
Cum voiu mai aflà în kasъ kokonaș or militar.

SCENA II.

MARIUȚA și mai apoi STAN.

MARIUȚA.

Eu zivveam sъ n'o ia latъ si dumnealor nu kredea,
Vezi kъ beleaoa se sparge numai pe spinarea mea.
Slujesvi zioa 'n toatъ kasa si noaptea te amețesvi,
De'ți perzi somnul pe nimika pe fъgъdueli orbesvi.
Dar o s'o duk ku tъverea, ka sъ rîz apoi din greu
kъnd le-oiu vedea singurelle și 'ntristate kum sviu
eu.

www.dacoromanica.ro

STAN.

Aș vrea sъ ѕчiu, Mariuțo, че tot spui și sporъvesчi?

MARIUȚA.

Te sfътuesk, logofete, kът mai kurъnd s'o tulesчi

STAN.

Ce fak sus? mai bine spune'mi.

MARIUȚA.

Vъ asteaptъ, s'au gътit.

STAN.

Dar boieru-a kasъ este?

MARIUȚA.

Doarme kъ s' ostenit.,

SCENA III.

ELENCA, LUXANDRA și MARIUȚA.

ELENCA.

Askultъ, maşer Luxandro, aș vrea sъ me plimb pe pod.
Ș'apoi sъ stau ku kaleaska la Madam marșan de mod
Voiu sъ'mi fak o pъlъrie ku blonduri și an velur,
Kъчi îmi vine à merveil ku boaoa de samur.

www.dacoromanica.ro

LUXADRA.

Iŭ jurnalul dupъ urmъ è ʏe-và deosebit.
D'abor, o demoazelъ kъnd se afla an vizit,
Este de bon ton la modъ sъ aibъ kapot deskis
In mъnъ ku portofelul si ku baiader înkis;
Iar kъnd mergem la plimblare vôle verzi ne trebuesk
Ba-de-soà si botine ka 'n jurnalul françozesk.

ELENCA.

Ah! maser sъ'mi vezi mantella! mai sublim mai lukru fen
O dublurъ 'nfrikosatъ și faça amur san fen!

LUXANDRA.

Dar s'amea nu è uritъ am alles'o samoà.

MARIUȚA.

S'o mai slъbiți'ar' fi bine din doblurъ si rețeà
Kъ boierul nu glumesʏe....

LUXANDRA.

Ce viseazъ?.. kel idé!
Maser, unde 'mi è lornetta: nu's ʏine treʏe-apiè.

ELENCA.

Este, monsiu Dimitrake și ku el un offiçer
Preа galant ku epoleturi. zъu kъ nu è uriței!

www.dacoromanica.ro

SCENA IV.

MARIUȚA, singurĕ.

Lukru Drakului kà asta! par' k'ar' fi fost fĕkut!
Ii vezi kum se faце zioa te- appukĕ din asternut.
Par kĕ ar' dormi pe poduri; kum deskizi, de ei sĕ dai!
Are dreptate boierul: zĕu kĕ sunt ștrengari si krai!
Dar elle, dusmanце kasei! n'au minte nici d'o parà
S'or mai mĕritа si elle kĕnd mama s'o deșteptà.

SCENA V.

ELENCA, LUXANDRA, DUMITRAKE, SIMION, PANAIOTAKE si MARIUȚA.

PANAIOTAKE.

Madmazel, ku plekĕciune! si 'nkĕ iertĕciune цer
Sĕ'ți *recomanduesk* astĕzi pe tînĕrul offiçer,
Pe domnul domn Kapitanul d'ĕntĕiul batallion
Al kĕruia nume este: monsiu .. monsiu Simion

SIMION.

Madmoazel цe noroцire ka sĕ mĕ învredniцesk
La persoana dumneavoastrĕ sĕ mĕ rekomĕnduesk.
N'am kivĕra si esarfu, kĕci asà ne este dat
Sĕ 'ndrĕsnim l'astfel dè kase, dar mĕ rog sĕ fiu iertat.

PANAIOTAKE.

Ah! цe marc noroцire, parkleo, nu sciu kum s'o skriu

www.dacoromanica.ro

Sъ vъz astfel de persoane, par' kъ nu krez kъ sunt viu.
Sunteți atъt de galante, in kъt drept sъ vъ vorbesk
N'aș vrea altъ ferișire de kъt sъ mъ noroșesk
Ku prietesug si stimъ . . .

ELENCA.

Dar și noi ne ferișim
Suim persoana dumneavoastrъ ș'o *appesirarisim*.

LUXANDRA.

Pardon kъ ne-ați gъsit astfel intr'atъta neglijé

PANAIOTAKE.

Nu mai faceți toaletta, mъ rog par l'amur de dié
Sunteți bine și frumoase ș'o sokotesk de prisos
Sъ mai ședeți la oglindъ k'un portret așà frumos.

MARIUȚA înveț.

Pas' d'askultъ și 'nțellege ! komodie par' k'ar' fi !
Dar kъnd ar' veni boierul kum 'i ar mai *prisiarisi*.

SIMION.

Vъz gъtire de plimbare ; bine-ar' fi sъ ne skulъm,
Greutate sъ n'adduvem ; aideți sъ ne rîdikъm.

ELENCA.

Mъ rog, ve se potrivesve ! asta nivi n'o sokoti
Inkъ favem rugъviune, dak'ați akseptarisi
Sъ veniți la viau disearъ. . . .

www.dacoromanica.ro

DUMITRAKE.

Lasъ kъ eu kiar mъ duk,
Pe la dumneaior p'a kasъ şi negresit îi adduk.

PANAIOTAKE.

Eu negreşit sunt aiuca la scapte europenesui;
Şi mъ rog, şezi kokoniţъ; sъ nu te jenarisesui.

SIMION.

Suntem sluga d-voastrъ; nu vъ skulaţi in zadar
K'o sъ ne vedem discarъ . . .

LUXANDRA.

Ensantè de vu voar.

SCENA VI.

ELENCA, DUMITRAKE si MARIUŢA.

DUMITRAKE.

Este vrednik de 'ntristare si 'nkъ de nepomenit
Veunik în nenoroiire sъ stea omul împetrit.
Patima meą 'ţi è sniutъ; snii ku ue fok te iubesk
Snii kъ'mi plaue 'n tot minutul sъ tot o mъrturisesk.
Insъ totul împrotivъ kътre mine s'a întors
In kъt viaţa mi se pare lukru netrebuinuios.
Te iubesk, şi nu 'ţi è milъ; kъ 'n veui nu mai vъz
respuns,
Mъ duk, viiu plin de 'ntristare si de jale stau pъ-
truns.

www.dacoromanica.ro

Akum voiu ku hotъrire sъ'mi spui daka mъ iubesчi,
Daka simţi чevaş de mine, soarta sъ'mi o hotъresчi.

ELENCA.

Asă zik toţi kavalerii: dar parolisti цine sunt?

DUMITRAKE.

Jurъimъnt iţi fak, Elenko, kъt oiu trъi pe pъmъnt
Sъ'mi fii skumpa mea stъrpъnъ, pentru tine sъ trъiesk
Sufletul meu, starea, viata ku plъчere sъ'ti jertfesk.

ELENCA.

Kъnd oiu sчi ku 'nkredinţare kъ sunt kъte le vorbesчi
Kъ n'oiu fi tromparisitъ ş'adevъr kъ mъ iubesчi,
Şi kъ nu 'mi-oiu perde jertfa, цi oiu faчe o pentr'un чe
'Ţi aş prometarisi, Take, amur şi fidelitè.

MARIUŢA.

Boieru 'ntr'o dimineaţъ, de gincre kъnd vorbiă,
De iubit, de jurъminte par' kъ nicчi nu pomenià;
Zicea k'astea sunt tot fleakuri, si gogoşi spuse 'n zadar
Şi kъ vrea sъ'l nemereaskъ greulet la buzunar.

ELENCA.

Este prea empertinanţъ! ah! nu sчii kъt è de greu
Servirisit ka sъ fie цine-vă atъt de rъu.

www.dacoromanica.ro

DUMITRAKE.

Simț kъ trъiesk attunci numai kând văz frumusețea ta;
Iar kând lipsesci, nu se spune starea și 'ntristarea mea.
Vremea 'mi a fost înnoratъ; totul îmi părea 'ntristat;
Soarele kът pentru mine azi întâiu s'a arătat.
Ah ce zi de veselie! ah prea fericit minut!
Fъ'mi deplinъ fericirea, si'mi dъ mâna sъ'ți sărut.

ELENCA.

Iți dau inima si mâna... ah ce pas astăzi făkuiu!
Pausarisesk si 'mi perz mințea; simțirea nu puciu sъ'mi spuiu.
Ah dute kurând d'aicea; să nu vie cine-vă.

DUMITRAKE.

Adiè, sărut mânușița, si mъ rog nu mъ uită.

SCENA VII.

MARIUȚA singurъ.

Se face nepriceputъ! și'i pare și pasul greu!
Dar è nebun cin'o krede, kъ pre viul Dumnezeu!
Kът sunt eu de petrekutъ; dar mai mai kъ m'a 'ntrekut
Numai eu îi știu adinkul, și ce pasuri a făkut:
Unul k'ar' fi plin de daruri, altul iar k'ar' fi frumos,
N'appukъ sъ'i zikъ bine, kъ ea prinde bukuros

www.dacoromanica.ro

Pъkat de bietu boieru, k'o sъ'l fakъ într'o zi
De batjokurъ s'ajungъ și de toți a se huli.

SCENA VIII.

KOKONU DUMITRAKE și STAN FECIORUL.

DUMITRAKE.

De kъnd îmi slujesui tu Stane, îți sunt foarte mul-
țumit
Ai slujit kъnd rъu, kъnd bine, kъnd plъtit kъnd
neplъtit.
Dar sъ știi ku 'nkredințare kъ daka m'oiu prokopsi
Mik si mare lъngъ mine negresit kъ tu vei fi.
As vrea sъ'mi mai faci o slujbъ prin kare mъ so
kotesk
Dorința si ferirea sъ nu 'mi o mai prelungesk.

STAN.

Bine ar' fi, zъu, kokoane, sъ te vъz mai norocit
K'astъzi diz de dimincaț'ъ am fost foarte ameț'it
Dupъ ce-ai plekat' d'a kasъ, dotornici a 'nceput
Kà la sbor sъ se adune și nu mai sta din verut.
Le-am pus kъte-và soroace; dar nu è glumъ sъ krezi,
Kъci va o gurъ s'o minte ka sъ poți sъ'i îmbunezi.

DUMITRAKE.

Slujbape nas nu'mi oskóte, de datornici nu'mi vorbi;
Înțellegemъ 'ntъiu bine, si mai mult nu mai spori.

www.dacoromanica.ro

Şi ka s'o tъiem o datъ, si sъ vorbim mai kurat
Aş vré sъ'ţi intre 'n kap, Stane, kъ eu sunt amorezat.

STAN.

Am priveput. — Mai la valle?...

DUMITRAKE.

As vrea unkъ sъ mъ 'nsor;
Kъvi alminteri nu'i nъdejde, vъz kъ trebue sъ mor.

STAN.

Am priveput, — dar ku vine?....

DUMITRAKE.

Nu mъ grabi; stъi sъ'ţi spuiu
Kunosvi pe unu Ienake, si kopilla dumncalui,
Pe kare-o kiamъ Elenka?

STAN.

O kunosk, am priveput.
Şi tokm'akum se 'nţelege, kъ'amъndoi ne am şi perdut

DUMITRAKE.

Dar de ve? au nu'ţi plak, Stane?

STAN.

Kъvi nu sunt ka Dumneatà
Ka ori-v'oiu vedea sъ'mi plakъ.

www.dacoromanica.ro

DUMITRAKE.

As vrea sъ sviu mintea ta.
Ce kusur vezi, de nu'ţi plaче? pentru чe nu primesчi?
Krede, kъ è de minune; ku mine sъ te unesчi.

STAN.

Erà alte vremi o datъ pe kъnd tot se mai puteà
Kъnd se'nsurà vre un june s'alegъ pe чine-o vrea
Dar akum sunt alte allea; katъ mult sъ te gъndesчi
Kъ fite kum p'o muiere nu mai poţi s'o mulţumesчi
Kъчi và telegari, kaleaskъ, và mantelle, pъlъrii,
Kъte allea dupъ modъ, sóarelle, syntrofii.
Sъ'i fie deskisъ kasa; kroitori sъ nu mai stea;
Din Lipskani sъ n'o destinzъ, sъ dea bani pe ч'o vedea.
Sъ zivem kъ are zestre si kъ o s'o kieltuesчi
Sъ'i faчi toate dupъ voie, numai ka s'o mulţumesчi.
Dar beleaoa nu'i atъta, pîn'akum n'am isprъvit
Şi kuvintele din urmъ ъnkъ nu le-ai auzit.
Eu nu zik sъ'ţi temi nevasta, sau înadins s'o pъzesчi;
Astea sunt aridikate, nivi sъ le mai pomeneskчi.
Dar... se 'ntъmplъ fъrъ veste kъ vii a kasъ 'ntr'o zi
Şi dai peste altu 'n loku'ţi, чe ku gъndul n'ai gъndi.
Asta nu è 'ntъia datъ, sau numai la Dumneata.
Lumea vezi kъ este inte; Draku n'are чe lukrà
Isi bagъ koada prin toate... s'apoi vine 'i vinovat?
Cine poartъ hulъ lumii? tot bobleaza de bъrbat,
Attunчi sъ mai vezi ponosuri de beţiv si de kurvar,
Kъ 'i ai prъbъdit si starea, kъ esчi sek si kъrturar.
Eatъ kъ mai din ainte, si din vreme ţi le spuiu
Peste vr'o kъte và zille, sъ nu te-auz: *ce fàkuiu!*

www.dacoromanica.ro

DUMITRAKE.

(Bine zive kà o slugъ!--kъvi mъ kredc stъpъnit;
Şi judikъ zeu prea bine kà şi vel mai prokopsit);
Bravo, sъ trъiesvi, mъi Stane, kъvi din multe m'a[1] ṣkъpat;
De nu erai, vine svie în ve m'aṣ fi înkurkat.
Dar sъ svii k'oiu sъi fak kurte; dъ'mi kurrъnd sъ mъ gъtesk
Kъ è soarè discarъ.

STAN.

Ast fel, deh, mъ învoiesk.

www.dacoromanica.ro

ACTUL II.

—

SCENA I.

KOKONU IENAKE și KOKONU PAVEL

IENAKE.

Bunъ zioa Dumitalle, ce mai faci? kum mai trъiesci?

PAVEL.

Slavъ Dumnului, veçine, Dumneata kum te-spъsesci?

IENAKE.

Ce sъ'ți askunz, n'oduk bine; mai mult petrek nekъjit
Și mъ vez la bъtrъneție întristat și amъrît.

PAVEL.

Nekazul è pentru oameni; dar as vrea sъ sciu ce ai?
Spune'mi, frate, ce'ți lipsesce? ai-ceva sъ iei sъ dai?

IENAKE.

La mine sunt strînse multe, kum sъ ți le'nșiruesk?
Ce sъ'ți spuiu mai înainte? ș'unde sъ le isprъvesk?

www.dacoromanica.ro

Te-amъresk ku toti, frate, bele! fetele kъnd sunt!
Suffletu'ţi skot fъrъ milъ, viu te bagъ în pъmъnt,
Daskъl vor de sfrançozéskъ, ş'apoi te mai pun pe fok
Sъ le iei şi de kitarъ, s' apoi si daskъl de jok!
Kum se skoalъ, la o glindъ; şi sъ nu le zivi vevà
Kъ peşim învep ku gura, si'ţi spun kъ è mod' aşà!
Şi pe lъngъ kieltuialъ, d'unde eram om tiknit,
Imi vъz kasa tîrgul slobod ş'ъstkap doage d'ameţit.

PAVEL.

Ce sъ'ţi zik? nisve pъkate! am ajuns o vreme rea:
Eu n'am nivi kopii, nivi fete, dar tot am belćoa mea.
Svii kъ è kътъ và vreme de kъnd m'aṃ orînduit,
Intr'o judikътorie, unde-as fi, de, multumit.
Kъvi lefşoara am preă bunъ, sъ zivi iar kъ mъ munvesk,
Ar' fi si pъkatul mare; numai doar' kъ iskъlesk,
Mъ suppъr kъ nu sviu treaba; nu prinvep de reglement.
Ce bine erà o datъ la noi la departament!
Dar kъ au nisve kuvinte, nisve vorbe sfrançoz svi
Otnäsenii, *offis*, *delle*, de nu le mai ispriъvesvi
Inskurt toţi teia 'n pivoare, nu sviu kum sъ ţi le zik;
Par' k'ar' fi farmazonie, kъ eu nu pirvep nimik.
Şi d'ar' fi vevà mai bine, dar dupъ Regulament
Treaba şi daraoa bate mai mult kътre president.

IENAKE.

Unde 's vremile avellea pe kъnd odihnit sъdeai,
Fъrъ opis, farъ delle pe lok toate isprъveai

www.dacoromanica.ro

Şi'mpărţiai ku toţi frăţesve, si nekontenit kurgea
Erà, zău, nepreţuitъ pravila lui Karagea.

PAVEL.

Dar kъ trimeteai paraoa o datъ de tirguiai,
Şi iţi adduvea lъskaia kъ n'aveai pe ve s'o dai!

IENAKE.

Mie vnuda 'mi este mare kum kreskuiu kopii eu,
Kum nu puţià mai 'nainte luminъrile de seu!
Ş'akuma le-apukъ kapul kum dau de mirosul lor;
Nu mai povviu sъ suffer frate! de durere o sъ mor!
Aideti niţel la plimbare sъ ne mai desmeticim
Fa! deretikъ prin kasъ; kъ noi peste-un veas venim.

SCENA II.

SMARANDA, ELENKA, LUXANDRA, MARIUŢA

ELENKA kъtre MARIUŢA.

Addo lampele din kasъ, pune apъ 'n samavar
Nu umblà, mъ rog, distretъ, ivi si kolo în zadar,
(kъtre Luxandra
Eu zik, maser k'ar fi bine sъ se puie un tapi
Şi foteliu lъngъ masъ, ku oglinda vizavi —
Mariuţo! vezi gъtesve lapte, pismeţi pentru viai
Nu uità la vine-o vere rom, piskoturi sъ le dai.

www.dacoromanica.ro

SMARANDA.

(Kum sциu elle dupъ modъ toate kъte trebuesk
Astor fete li se kade mъritiș europenesk).

LUXANDRA.

Ei kunosk edukaționul si ne sцie чe plъtim
Santiman nu au ai nostri, ku ei nu ne potrivim.

SMARANDA.

Sъ trъiți, fetele melle; ънsъ tot sъ mai gъndiți
Kъ bътrънii kunosk multe pe kare voi nu le știți

LUXANDRA kъntъnd și jukъnd.

Ia vezi, mamъ nisчe pasuri kare m'a 'nvъțat Diupor
Și le-as faчe și mai bine, dar mъ doaре un picior.
Amavandè si ku *solo* din kadrilu françosesk
Fak mai bine de kъt toate... ah! чe jok împrъștesk.

MARIUȚA.

Pe semne k'a sosit чeasul, nu sциu чe auz venind
Askultați și dumneavoastrъ, auz sъbii zornъind.

ELENKA.

Ședzi, mașer, de primesчe; Mamъ, trecи pe kanapea,
Addu'm imai kurrъnd lornetta, vezi kъ'i pe mesчiora
mea

www.dacoromanica.ro

SCENA III.

Cei de sus DUMITRAKE KAPITAN SIMION, OFFICERUL PANAIOTAKE si STAN ku ciubukul stăpînului său.

SIMION.

Kredeți kă în nerăbdare să 'nsereze-am asteptat
Ceasurile ka să treakă mai kurînd ce n'aș' fi dat
(Către Cocoana Smaranda.
Doriam kă deosibire să mă rekomanduesk
Și k'o muma feriței să mă înprietenesk.
Ai nisce demoazelle kăt se poate ku simțiri
Pline de duh si de daruri și de alte feriței.

SMARANDA.

Bunătatea Dumitalle! — Ku toate-aceste gîndesk
Kă le-o fi 'dukațional leit kă cel francozesk.
Fiind kă 'ntreagă mahalaoa știe ce fel ne-am silit
Kăt am făkut pentru elle si ce bani s'au kieltuit.
Apoi le-am skos și la klupuri, la maskè la nobil bal
Ș'akum vor să mai învețe kum să 'nkalțe pe kal.

PANAIOTAKE.

Cavalcaoa è la modă foarte mult în alte țări
Damele es la plimblare mai adesea tot kălări.

DUMITRAKE.

Kând l'e firea applekată, attunci odihnită fii
Kăci se varsă în suiință ka albina în kîmpii.

www.dacoromanica.ro

ELENKA.

Domnilor, fak rugъчiune çermonii nu asteptaţi:
Faceţi serklu lъngъ masъ; poftiţi ciaul de luati,

LUXANDRA.

Poftiţi sъ jukъm pe urmъ *de peti je inosan?*

PAŃAIOTAKE.

Madmazel, şciu nisce jokuri frumoase si *amiuzan*

LUXANDRA.

Am un passion de elle în kъt nu poţi ka sъ krezi
Kъt voiu fi de mulţumitъ şi kъt mъ îndatorezi.

STAN, (după ce a dat ciubucul la stъpъnul sъu, kътre Mariuţa)

Ai şi noi într'o odaie; nu scii undé-và vr'un lok?
Śъ'ţi spuiu ceva d'alle lumii şi sъ ne jukъm vr'un jok?

MARIUŢA.

Dumneata sъ'ţi kaţi de treabъ; joakъ ku cin'ai jukat
Krezemъntul asà lesne noъ nu ne este dat.

ELENKA (kътre Mariuţa

Ia vezi cine è p'afarъ? cine s'aude venind?

SMARANDA.

Mi se pare kъ è Tat'to par' kъ îl auz vorbind.

www.dacoromanica.ro

MARIUȚA.

De nu mъ 'nsel, mi se pare kъ boierul s'a întors
Şi mai è ъnkъ ku unul . . .

ELENKA.

Du-te-iuțъ pînъ jos.

MARIUȚA.

Ce sъ mъ mai uit kъ vine, uitete'l kъ si sosi.

LUXANDRA.

Ce *desagreman* akuma! mъ mir la ve mai veni!

SCENA IV.

CEI DE SUS, KOKONU IENAKE si KOKONU PAVEL

IENAKE.

Eu kredeam kъ ku rъbdare, ku vorbe și omenii
Sъ puiu staviłъ o datъ la atъtea nebunii..
In lok ъnsъ de 'ndreptare, vъz kъ rъul s'a lъțit
In kъt lumi'i este miłъ, vъzъndu-mъ amețit.
Sfъtuirile, blъndețea ku kare eu m'am purtat,
Daskъlii și kieltuiala, toate kъte-am arъtat
Munk' a fost nimiknicitъ, și nisve bani giaba dați
Par' k'au fost bani de aramъ și pe gъrlъ arunkați;
Ci find kъ ku rъbdarea îndreptarea n'o mai krez,
Voiu astъzi ku hotъrire mai aminteri sъ lukrez.
Mъ rog, spuneți, D-voastrъ, ve kyrie îmi plъtiți?

www.dacoromanica.ro

Ce treaba aveți aiŭea? kasa ŭe mi o sokotiți?
Sъ ziŭi kъ'mi sunteți prietemi, eu niŭi nu v'am mai vъzut.
Atъta obrъznicie, zъu kъ è de nekrezut!
Cine sunteți Dumneŭoastrъ? ŭine este ъl kokon?

SIMION, fъkъnd un kompliment

Eu sunt sluga dumitalle, kъpitanul Simeon.

PANAIOTOKE assemenea

Eu mъ 'nkin ku plekъŭiune, si mъ rekomъnduesk
Ku numc Panaiotake și ku ŭin offiçeresk.

DUMITRAKE, iar ku kompliment

Și eu sunt plekatъ sługъ, ș'akum iertъŭiune ŭer
Sъ'ți spuiu kъ nu sunt nimika de kъt feŭior de boier.

STAN fъkъnd și el un kompliment.

Eu sunt Stan feŭior de sługъ și ursit ka sъ slujesk
Și ku toatъ plekъŭiunea sъ mъ rekomъnduesk.

IENAKE.

Krez k'eți fi de neam prea mare si puteți fi și mai mari,
Puteți fi ori-ŭe vъ plaŭe sau boieri sau militari;
Dar fiind k'aiŭi în kasъ kъt oiu trъi porunŭesk,
Vorbe, smorfuri d'alle vóstre în nimik le sokotesk
Esiți mai kurъnd afarъ, și p'aiŭi sъ nu mai dați
K'apoi n'o sъ suiți la urmъ pe unde s'o apukați
Ce blestemъți i sunt astea, ŭe 'n kasъ 'mi au nъpъdit
Hai! eșiți kurъnd afarъ, mergeți d'unde ați ŭenit.

www.dacoromanica.ro

SIMEON, PANAIOTAKE, DUMITRAKE, STAN
ţiinduse de mъnъ fak un kompliment şi es ţikъnd:

Seara banъ! seara bunъ! dar noi tot nъdъjduim
Nekazul sъ înveteze, si mъine sъ mai venim

IENAKE kъtre Smaranda.

Eşiţi si voi ku bon tonul, din ainte'mi sъ pereţi
Mergeţi mai kurъnd la draku! la mai mari nu mъ siliţi

SMARANDA, ELENKA, LUXANDRA esind

Adié, adié seara bunъ; dar è de nesufferit!
Ast fel de ruşine mare ъnkъ nu s'a pomenit.

PAVEL eşind.

O ţi fapta rusinoasъ; dar krez kъ t'ei odihni
Seara bunъ dumitalle... sъzi, mъ rog, nu osteni.

MARIUŢA rîzъnd şi esind

Par'k'a fost de porunkealъ, nu sviikъt m'am bukurat
Akum krez kъ le-o ajunge, negreşit s'au sъturat.

IENAKE kъskъnd.

Pas' de dormi, pas'de te kulkъ; plin de venin şi nekaz!
Dar d'or poţti soarelle, sъ viie de au obraz.
Fie 'n viitor la lume de pildъ kasvioara mea;
Aib'o 'n vevi ka de oglinda vine-a voi sъ se ia
Dupъ smorfuri d'alde astea si sъ 'si iasъ dintr'al sъu.
Ka sъ n' ajungъ sъ vazъ kъte trag şi suffer eu.

1833.

www.dacoromanica.ro

Vъzurъm pe C. Fakà in simtimentele salle de naţionalitate kum prin sarca satirikъ a sa kombate jargonul şi momiţъriele ve ne korrumpea limba şi moravurile naţionali; sъ'l vedem si iñ simtimentele salle umanitare, kum se fave avokatul junilor diletanţi ve, kъlkъnd prejudiţiele timpului, veniъ a se inskrie kà elevi în schoala philarmonikъ spre a formà theatrul naţional. Theatrul romъn erà pe attunvi persekutat de Guvern pentru kuvinte kъnd juste, kъnd din ve în ve mai desъnţate. Cerkurile de sus ka sъ komplakъ Guvernului, nu fъvea de kъt sъ rizъ de junii artisti; verkurile de a doa şi a treia klasi de boieri imità pe velle de sus. C. Fakà erà kà membru al familliei domnitoare, şi alliat mài ku toate familliele de sus; şi catъ kum appъrъ pe primii artisti Romъni:

CONVERSATII.

COCOANA ELENCA.

Spune'mi, sor'o-ai fost vr'o datъ la theatru romъnesk?

COCOANA SMARANDA.

Dumnezeu sъ mъ fereaskъ! nu voiu nivi sъ mъ (gъndesk.
Pin'akum nu sunt nebunъ ka sъ hotъrъsk sъ merg
La un lok unde bъkanii şi vismarii toţi alerg.

COCOANA CATINCA.

Sъ vъ spuiu drept, mie 'mi plave, şi vъ rog sъ mъ (iertaţi,
Kъ sunteţi greşite foarte la pъrerea ve-arъtaţi

www.dacoromanica.ro

Bъkan, vismarş'or ve meşter sunt mesteri romъneşvi
Şi de ve mai mult vъ plave, unde merg şusteri
(nemţesvi ?
Par' kъ noi nu suntem oameni, par' kъ datorii avem
Sъ simţim în limbi strъine şi nemţesve sъ rîdem.

C. ELENCA.

Fi dônc! ve spui verisoarъ? poate kъ vrei sъ glumeşvi,
La Paris se dau v'r'o datъ piese d'alle romъneşvi?
Kaliopi, Androneskul se pot sokotì aktori
Vrednivi s'amusariscaskъ nisve *nobli* privitori?
Mie zъu nu'mi façe vinste sъ vъz un theatru prost,
Din velle mari pînъ astъzi sviu kъ nivi una n'a fost.
Ş'apoi ve sъ vezi akolo? Sъ askulţi la un aktor
Kare fave 'n rumъneşve deklaraţii de amor!

C. SMARANDA.

Deklaraţii rumъneşve!! Spune'mi s'a mai pomenit?
Eu de kъnd sunt în viaţъ, şi din kъte-am priimit
Bilé du, la kare vreme n'am destulъ sъ respunz,
Kъvi îmi vin pe toatъ zioa (de d-voastrъ n'askunz)
N'am mai vъzut pînъ astъzi nivi unikul romъnesk:
Unu 'mi zive pe greveşve kъ fikaţii îi rъnesk,
Altul nemţeşve se jurъ şi 'mi aratъ kum kъ sunt
Mai frumoasъ de kъt toate stellele de subt pъmînt.
Helle kъnd è françoseşve, îmi spune kъ okii mei
Seamъnъ ku doi luveaferi, or ku doi kъrbuni de tei.
In sfirsit în or ve limbъ, numai strъinъ d'o fi
O tragedie se poate prea frumos *pasarisì*;

www.dacoromanica.ro

Numai limbele străine pot vorbi de *sanţimon*
Numai Nemţii şi Franţesii pot avea de *amiuzan*.
Eu ţiiu minte k'astă vară, soro, mi s'a întâmplat
La komedia nemţească să plâng pîn'am lesinat
Eu ku verişoara Zinka ne lângă mine şedeà
Ne'nekassem de suspînuri, pe când prostimea rîdeà.

C. CATINCA.

Fără să 'ntreb de se kade, soro, să mai pomenim
D'amoruri şi deklaraţii, de theatru când vorbim,
Nivi dak'avelle komedii la kare-ai zis kă ai plâns
Pot s'addukă vr'o 'ntristare, si tragediele rîs,
Iţi spuiu kă kokoana Zinka, să mă ierte Dumnezeu!
Svie din limba nemţească kât svie pantoful meu.

C. SMARANDA.

Adevărat ai dreptate nivi una nu svim mai mult
Ansă ori-kum, soro, 'mi plave mai bine la Nemţi
(s'askult
Dumneata, pardon, mă iartă, par' kă nu esvi de
(*bon ton*
Par' kă n'ai svi kă Romînii pe *Jan* îl numesk Ion?
Romînii kând sunt pe *şenà*, svii ka oamenii vorbesk,
Iar când Nemţii se arată par' kă tună şi trăsnesk.
Asta este frumuseţea; s'apoi nu mai vezi *kél gras*
Are tot d'auna Konti când fave s'ă mai mik pas?
Ce frumos întoarve okii! eu ămtăiu când 'l-am văzut
Am ţipat de bukurie si din skaun am kăzut,
De musikă n'am svinţă; ămsă kântevele'mi plak,
Ş'operele foarte mare *impressioană* îmi fak.

www.dacoromanica.ro

Seara 'ndatъ le las toate, la theatru ka sъ viu,
Dar nu's ce-am kъ de kъskare *imposiblu* sъ mъ ţiu.
Ba la opera cea noъ Ţimerman kъnd a kъntat
Eu de *plesir* adormissem, şi tъrziu m'am desteptat.

C. ELENCA.

Kel idé! ce'ţi mai perzi vremea? şi mъ mir de ce mai vrei
In *kestioane* serioase sъ intri ku dumneaei?
N'o vezi kъ è tot în kontra oamenilor simţitori,
Daka zice kъ Romъnii pot sъ aibъ si aktori?
Dar de zece ori mai bine voiu sъ plesnesk şi sъ mor,
De kъt s'ajung vre o datъ sъ merg la theatrul lor.

S'askultъm pe C. Fakà şi despre celle ce se ziku idei liberale; despre libertatea typarului bunioarъ kum o înţelleg ministrii şi toţi kъţi ajung o datъ la putere şi mai virtos fraţii kъusaşi.

MINISTRUL.

Un Ministru foarte vesel de unъzi m'a 'ntъmpinat:
« Askultъ, zisse, iubite, Censura s'a ridikat!
Slobod è d'akum typarul dupъ plannl ce-am propus
Şi kъt m'am silit l'aceasta o kunoasce cel de sus.
Am fъkut proiekt ku ponturi, proiekt foarte minunat:
Slobod sъ fiiъ typarul, censura s'a ridikat.
Numai toţi ai Stъpъnirii sъ nu fiъ supъraţi
Prekum si judikъtorii—si cei-l-alţi *amploaiaţi*;

www.dacoromanica.ro

Divaniții iar de obște, dejurnîfasii iarăsi toți,
De nimeni din voi din slujbă nimi o dată să nu poți
Să scrii veva despre dânsii, nimi de rude nimi de frați
Și d'or' fi având prieteni iar să fiă respektați.
Poți să scrii de kaliimme, kà de prostii reposați,
De femei fără protekții și de toți voi skărțați....
Slobod deci este typarul după planul ve-am propus
Și kăt m'am silit l'avestea o kunoasve vel de sus.

Frații kausasi de astăzi ast-fel înțelleg libertatea typarului. Par' kă ar' fi disvepolii voi mai ardenți si fanativi ai Ministrului de sus. Kând ai lor sunt la putere, se duk să se prezimble ka să nu se attingă de *Stăpânire*; vine è fără putere sau afară din gaska lor, poate fi baljokorit și kalomniat. Ku un kuvânt nimi un hoț de păgubaș nu skapă de libertatea typarului.

VULPEA.

Vulpea vikleană într'o zi strigà ku glas prea mare:
« Pentru dreptate-a mă jertfi am bună kugetare,
« Nu voiu nimik a kăstigà, destul è pentru mine
« Simțirea d'a mă bukurà pentru al obștii bine. »
Aveste libere năluvi și daruri nesviute,
Aveste daruri skimnivesvi d'o dată desfăkute,
Mirare multă adduvea în alle dobitoave
Și mult și vorba se lăți la timp și la soroave.
Nu trekù mult, și înveepù p'askuns să se obșteaskă
Kă Kraiul vel dobitovesk o să ție isgoncaskă,

www.dacoromanica.ro

Attunvi sfinţoaia kъnd vъzŭ kъ Kraiul o tulesve
Şi ţarra è fъrъ stъpъn, ambiţia îi kresve,
Invcepe mari fъgъdueli ku jurъmînt pe lege
Propune prade şi vinat pe dъnsa d'or allege
Oki'i sklipià, gura'i tokà ku limbuţie mare
La iepuri, kъini, şoarecvi, pisivi vorbià de 'nbil-
(sugare:
« La mijlok puiu ori-ve voiu avea, aveasta 'mi è
(pornirea
« Luaţi mъnkaţi, faveţi ve'ţi vrea, avest fel îmi è firea
Din vorbe dulvi şi mîglisiri mai multe dobitoave
Suppuse lesne l'amъgiri, strigarъ kъ le plave
Oblъduirea ţъrrii lor la Vulpe s'o înkreazъ,
Kъ mintea ei è mai pre sus, dreptate'i lumineazъ.
Attunvi Gъinele vъzъnd primejdia vea mare,
Strigarъ ka Gъinele: aveţi niţel rъbdare:
Vulpea è bunъ, dar sъ sviţi k' unde n'ajunge 'i pute
E mlъdioasъ ku tirtip deskoase din kusute
Mai întrebaţi ş'alle Çъini d'atъţia ani prъdate
Kъte-au pъţit, şi ve nevoi! şi kum sunt sfişiate!
Kъte ne spune 'nşir' akum è drept kъ ne mъngiie
Dar d'o ajunge în kotet pe toate ne sfъşie.

BLESTEMUL LUMII.

Fiъ lumea un pustiu
Peste tot, peste pъmînt
Fiъ totul un ruin
Sufflъnd vevnik ger de vъnt!

www.dacoromanica.ro

Spaima sboare peste tot,
Fiъ soarele 'nghieţat,
Negru de luminъ stins,
In chaos amestekat!
Apa treakъ peste munţi,
Şi vetъţile prin mъri,
Fulgerul oboare tot
Saduri, vite, oameni, ţъri!
Aibъ gîrlele isvor
De fok din Vulkan turbat,
Aerul fakъ-se fok
Şi de fulgere brъsdat.
Toate fiъ peste tot,
Totul fiъ un mormînt,
In lok d'oameni vie dravi
Sъ resuffle ast pъmînt.....

——

www.dacoromanica.ro

TABLA

DE MATERII.

Intrudukțiъ la Tantalida . . . . . Pag. 2
Pъkalъ si Tъndalъ. . . . . — 13
Note la Tantalida I despre *Cocot* . . — 37
Nota II ceva despre Iesuiți . . . — 40
Nota III Katîrgiu . . . . . — 43
Nota IV Magiarul viktimъ a Rodinismului — 53
Mъciașul si Florile . . . . . — 57
Kъntekul Ursului . . . . . — 64

Din alle D-lui C. Bàlàcescul.

Prefaçъ a editorului . . . . . — 71
Fъ-mъ latъ sъ'ți seamъn . . . . — 87
Enigmъ . . . . . — 125
Ar' fi și pъkat . . . . . — idem
Duhovnicul și Femeea . . . . . — Idem
Nu mor toți în duel . . . . . — 126
Progresul . . . . . — idem
Anakreontikъ . . . . . — 128
FABULE: I Oaiea și Javra . . . . — 131
II Boii și Vulpea . . . . . — 134
III Vulpea, Iepuroaika și Leul . . — 137
IV Trîntorii, Vespile și Albinele . . — 141

www.dacoromanica.ro

V Kъinele, Şoarecele şi Kotoiul . Pag. 144
VI Rъkoaika şi fiesa . . . . . — 146
VII Ţerranul şi Peskarul . . . . . — idem
VIII Turkulleţul şi mamъ-sa . . . . — 148

Iar quăte-vă de I. H. R.

Sharadъ progresivъ . . . . . — 153
I Muşcele şi Albinele . . . . . — 155
II Vulturul şi Buha . . . . . — 161
III Coada Momiţelor . . . . . — 164
IV Corbul şi Vulpea, — ce a fost 1829 — 167
V Corbul şi Vulpea, — ce este 1860 — 170
VI Areopagiul Bestielor . . . . . — 173
VII Foile şi Cъrbunele . . . . . — 177
IX Orologele lui Carol V . . . . — 180
FABULA . . . . . — 183
Figaro şi Don Pascale . . . . . — 213
Dulcamara . . . . . — 216

PHYSIOLOGIA POETULUI.

I Poetul Lamarţinian . . . . . — 221
II Poetul intim . . . . . — 228
III Poetul urlъtor . . . . . — 233
IV Poetul dynastik . . . . . — 236
V Poetul rebusian . . . . . — 241
VI Poetul umanitar . . . . . — 246
VII Poetul Olympian . . . . . — 252
VIII Mai mulţi poeţi . . . . . — 256

www.dacoromanica.ro

IX Decima Musъ . . . . . Pag. 262
X Alți poeți și prefaça la urmъ . — 267

Din alle lui Constantin Facà.

Prefaçъ . . . . . — 277
Françositele . . . . . — 283
Conversații . . . . . — 305
S'a ridikat censura, sau Ministrul . — 308
Vulpea . . . . . — 309
Blestemul lumii . . . . . — 310

Fine la Volumul V.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro